

84.177

EUROPA VÁLASZUTON:

HÁBORU
VAGY
BÉKE

~~62~~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EURÓPA VÁLASZUTON:

KIADJA A „PESTI HIRLAP“.

~~publ. 8~~

EUROPA
KÖNYVTÁR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

62

84177

~~41570~~

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyunt. Növedéközpó
1934 évi 8 sz.

R 1965
L 1985

ELŐSZÓ.

Tíz millió fiatal, virágzó emberélet pusztult el idő előtt a világ-háboruban. Ha azt a sok vért, ami akkor kiömlött, össze lehetne gyűjteni, olyan tenger keletkeznék, amelynél nagyobb és hatalmasabb csak egy másik lehetne: az, amely a könnyek patakjából származott.

A nagy háboru nemcsak a világtörténelem legszörnyűbb vérontása volt, hanem az emberiség legnagyobb erőkifejtése is. Ha az öt éven keresztül tartó páratlanméretű munkát, melyet a hadviselt országok népei erejük végsőkig való megfeszítésével végeztek, pusztítás helyett javak termelésére fordították volna, ma nem lenne nélkülözö ember Európában.

A nagy mérközést befejező kényszerszerződések nem hozták meg a várva várt békét. Elült a fegyverek zaja, de tovább tart a gazdasági háboru, nyomoruságra ítélve legyőzötteket és győzteseket egyaránt. Legélesebb, legelszántabb e harc a Dunavölgyében, mert itt keltek ki azok a sárkányfogak, melyeket Trianonban elvetettek. Hiába igyekeznek az utódállamok a csalással és erőszakkal szerzett zsákmányt lázas fegyverkezéssel biztosítani, a gazdasági nyomoruság és politikai bizonytalanság napról-napra fokozódik a Dunavölgyében. Itt gyülekeznek — egész Európa békéjét veszélyeztetve — azok a viharfelhők, amelyek mélyében minden eddigit felülmuló borzalmak rejtöznek.

Európa válaszon: Háboru vagy Béke? a címe könyvünknek. E munka azt az utat akarja megmutatni, amely Európa igazi békéjéhez, népeinek megértéséhez, tartós biztonságához és nyugodt gazdasági fejlődéséhez vezet. Ez az ut egyenes és határozott, irányát az igazság és a józan emberi értelem szabja meg.

*

E könyv magyarnyelvű kiadását szeretettel és bizalommal ajánlom fel a revíziós harc minden katonájának, hogy teljes fényességében ismerhesse meg a magyar igazságot és megismertethesse azokkal a külföldi jólelkű, elfogulatlan, tisztalátásu emberekkel, akikkel a sors akár itthon, akár e haza határain túl összehozza. Forgassa minden hazafi, amikor csak teheti, bátran e tiszta fegyvert. Látni fogja, mily szörnyű ereje van az igazságnak, ha napnál ragyogóbb sugara rávilágít a hazugságra, amely csak a sötétben tud megélni.

Hinni, akarni és cselekedni kell, ha a nemzet dicső multjához méltó jövődöt kívánjuk előkészíteni. E munka hivatása, hogy megerősítse a magyar feltámadásba vetett hitünket, elszánttá, acélossá tegye akaratunkat és minden honfitársunkat felhívja a külföld felvilágosítását szolgáló további nemzeti munkára.

Légrády Ottó.

Előfizetési árak. Egy hónapra 4 pengő, negyedévenként 10 pengő, 30 fillér. Egyes példányszám ára (pályaudvarokon is) 15 fillér, vasárnaponként 32 fillér. — Külföldön az előfizetési ár kétszerese.

PESTI HIRLAP

Főkiadóhivatalok. Vilmos cs.-ut 78. és Erzsébet-kort 1. Pókok: I. Krisztina-krt 133. Margit-krt 5/B. II. Foa 23. VI. Andrássy-ut 4. VIII. Rákóczi-ut 9. Újpest. István-ut 1. és Kispest. Kossuth-tér 11.

A MAGYAR OLVASÓHOZ!

Az „*Európa válaszuton.* — *Háboru vagy béke?*“ című kötet a Pesti Hirlap hosszú évek sora óta tartó reviziós munkájának legújabb kivirágzása.

Ez a könyvünk néhány héttel ezelőtt, 1933 novemberében került ki a nyomdából. Egyelőre csakis angol nyelven, hogy abban az országban szolgálja a magyar revízió ügyét, amelyben igazságharcunknak a közel jövőben legtöbb kilátása lehet a sikerre. A *Pesti Hirlap* legújabb reviziós albumát úgy kell tekintenünk, mint egy évek óta folyó, rendszeres és céltudatos munka szerves folytatását. Ez a mű, amely a magyar reviziós érvek legteljesebb, legtökéletesebb és legeurópaibb összefoglalása nem született meg máról holnapra, hanem közel másfél évtizedes lelkes munkából formálódott ki mai alakjában. Minden elődjétől örökölt valamit: egy-egy érvet, egy-egy hatáson bizonyítást, egy-egy meggyőző térképet és így tovább.

Éppen ezért úgy gondoltuk, hogy amikor a *Pesti Hirlap* legújabb reviziós művét szárnyára bocsátjuk, nem érdektelen, ha bemutatjuk az előzményeket is. Azt az utat, amelyet igazságharcunk idáig megtett. Beszéljünk azért először a *Pesti Hirlap* reviziós munkájáról.

Milyen régi ez a munka?

Olyan régi, mint a trianoni szerencsétlenség.

Szomorú büszkeségünk, hogy mi voltunk azok, akik a külföldnek szánt írásokban először adtuk hangot a magyar igazságnak, mi voltunk azok, akik idegen nyelven, idegen országokban terjesztett nyomtatványokban

először követeltük a magyar nemzet ellen elkövetett gonosz merénylet jóvátételét.

A Pesti Hirlap négy nyelvű száma mint a magyar igazságharc első jelentkezése a külföldön.

1920 elején volt ez, azokban a napokban, amikor a Chateau de Madridban internált magyar béke delegáció, Apponyi Albert gróf vezetése alatt fájdalmasan nehéz és hiábavaló erőlködéseket végzett abban az irányban, hogy a háboru előtti Magyarország ellen meghozott halálosítélet végrehajtását megakadályozza. A győztes államok képviselői már megállapították a Magyarországnak diktált béke feltételeit. Ezeket a feltételeket 1920 január 15-én adták át a magyar delegációnak. Másnap, január 16-án, mondotta el Apponyi Albert gróf történelmi jelentőségű válaszbeszédét a francia külügyminisztérium óratermében. Január huszadikán a béke delegáció hazaérkezett Budapestre, ahol közel három héten keresztül a legszomorubb és leglázább munka folyt: a kormány tagjai és a szakemberek részletekben áttanulmányozták mindazokat a veszteségeket, amelyeket a megsabott kegyetlen feltételek Magyarországra róttak és megállapították, hogy a barbár országcsönkítés ellen a béke delegáció milyen válaszcsonkítás ellen a béke delegáció milyen válaszcsonkításokban védekeznek. Február 9-én a magyar béke delegáció elindult vissza, Párizsba.

Január 20 és február 9-ike között a *Pesti Hirlap* szerkesztőségében is lázas munka folyt. A mi föladatunk is az volt, ami a magyar béke delegációé és a körülötte csoportosult szakértőké. Ki kellett mutatnunk, hogy a Magyarország számára szabott béke feltételek gonoszak és kegyetlenek, nemcsak a magyar nemzet, hanem egész Európa általános érdekeit veszélyeztetik. A magyar béke delegáció dolga az volt, hogy a diplomaták

nyelvén diplomatákhoz szóljon. A mi föladatunk pedig az, hogy az ujságírás könnyed eszközeivel az európai közvélemény előtt szálljunk sikra a magyar nemzet életérdekeinek védelmében.

A mi föladatunk sem volt könnyebb, mint a magyar béke delegációé. Abban az időben a legyőzött országok közvéleménye természetesen nem számított. Mindegyik levert országnak elég volt a maga baja; hangja, szava egy sem lehetett a nemzetek gyülekeztetésében. A győztes államok közvéleményét viszont a legvadabb gyűlölködés töltötte el a legyőzöttekkel szemben. Az ellenséges propaganda még a semleges országok közhangulatát is ellenünk fordította. A semlegesek is azt hitték, hogy gonosz számítással a központi hatalmak idézték föl a háborút, ezért megérdemlik a sorsukat és nem méltók semmiféle részvétre.

Az elfogult gyűlölködésnek ebben a mérgezett hazugságokkal telített légkörében jelent meg a *Pesti Hirlap* igazságharcának első, uttörő kísérlete, amely a magyar mellett francia, angol és olasz nyelven hirdette a magyar igazságot. A *Pesti Hirlap*nak ezt a kiadását, amely úgy tekintendő, mint a magyar revíziós küzdelem első fecskéje, 1920 február 8-án, egy nappal a magyar béke delegáció második kiutazása előtt, a posta szétvitte azokba az országokba, amelyekben eddig csak ellenségeink szava hallatszott.

Az olvasót talán érdekelni fogja, hogy milyen volt a *Pesti Hirlap* igazságharcának első megnyilatkozása?

Ez a kiadványunk nem volt egyéb, mint a *Pesti Hirlap*nak jobbminőségű papíron nyomott rendkívüli száma. Formája, terjedelme megfelelt az ujság megszokott mindennapos kiadásának. Az első oldalon, a fejléc alatt, kifejező rajz azt ábrázolta, hogy kapzsi kezek milyen mohón kapnak a történelmi Magyarország elszakított darabjai után. Vezércikkünk: „Magyarország tiltakozása szétdarabolása ellen” címmel kimutatta, hogy a békefeltételek szerint három és fél millió magyart akarnak idegen országok fennhatósága alá csatolni és követelte, hogy az elszakításra ítélt részekben rendeljék el a népszavazást. Ezután fölvonultak a magyar közélet szereplő emberei: Horthy Miklós fővezér, az ország későbbi kormányzója, Huszár Károly miniszterelnök, Csernoch János hercegprímás, Somssich József külügyminiszter, Teleki Pál gróf, Andrássy Gyula gróf, Günther Antal, a Kuria elnöke, Lers Vilmos báró külügyi államtitkár, Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár, Petri Pál református püspök, Raffay Sándor dr. evangélikus püspök, Herczeg Ferenc, Hoitsy Pál, Urnánecz Nándor és sokan mások, akik epigrammaszerű rövidséggel nyilatkoztak a tervezett béke képtelenségei ellen. Wekerle Sándor volt miniszterelnök „A pénzügyi béke

igazságtalansága” címen írt cikket. Rubinek Gyula kifejtette, hogy a béke a magyar mezőgazdaság csődjét jelenti, Szerényi József pedig azt bizonyította, hogy az ipar és kereskedelem csődje is elkerülhetetlen. Wlassics Gyula báró megjósolta, hogy a ránkdictált szerződés sohasem hozza meg a lelkek kibékülését. Jehlicska Ferenc „A tótok nem akarnak elszakadni Magyarországtól” címen írt cikket. Kutkafalvi Miklós a rutének nevében jelentette ki ugyanezt. Pekár Gyula elmagyarázta, hogy Magyarország a keleti barbárság elleni védelemben milyen hősiesszolgálatokat tett az európai művelődésnek. Ballagi Aladár a történelmi érveket sorakoztatta föl a tervezett megcsonkítás ellen. Szenes Béla „Budapest levele Párizshoz!” című ötletes írásában a francia lélekben igyekezett a magyar tragédia iránt rokonszenvet és megértést ébresztetni. Ivánfi Jenő, a Magyar Nemzeti Színház művésze, a Théâtre Francais művészeihez intézett nyílt levélben fejtette ki a magyar és francia kulturkapcsolatok jelentőségét. Zsolt szellemes „Esti levél”-ben hivatkozott arra, hogy már a békében is Magyarország, illetve Budapest volt a francia szinpad termékek legnagyobb fogyasztója. Ezekon kívül még a hosszabb-rövidebb közlemények sorozata igyekezett a magyarság ellen tervezett merényletnek egyik vagy másik veszedelmes és igazságtalan intézkedésére rámutatni. Ma talán sok mindent másképpen csinálnánk, mint akkor, de azért büszkén elmondhatjuk, hogy a *Pesti Hirlap*nak ez a soknyelvű száma, bármilyen hevenyészve készült is, pontosan kijelölte azokat az irányokat, amelyekben a trianoni béke elleni érvelés ma is halad. Ami annál nagyobb dolog, mert akkor a kezdet kezdetén, minden tapasztalat, minden gyakorlat nélkül álltunk és ösztönszerűen kellett kitalálnunk, mi az az érvelés, amelytől a legtöbb hatást várhatjuk a külföldi emberek körében?

A *Pesti Hirlap* francia, olasz és angol propagandaszáma kellemes meglepetést kellett a magyar béke delegáció tagjai között. A magyar béke delegáció tudvalevőleg a „Chateau de Madrid” nevű külvárosi szállodában internálták. A magyar békeküldötteket katonák és detektívek őrizték, kíséret nélkül Párizsban egyetlenegy lépést sem tehettek. A szigorú rendszabályoknak éppen az volt a céljuk, hogy a magyarok senkivel ne érintkezessenek, hogy a sajtó és a politikai világ körében a magyar álláspont részére barátokat ne szerezhessenek. A magyar béke delegátusok tehát elszigetelt helyzetükben a legjobban tudták értékelni a *Pesti Hirlap* segítőakciójának jelentőségét és fontosságát. „Ez nagyon szép dolog volt és a *Pesti Hirlap* nagy szolgálatot tett vele a magyarság ügyének!” — jelentette ki a delegáció elnöke. Apponyi Albert gróf, aki ezzel a delegáció tagjainak általános vélekedését is kifejezte. Apponyi azonban a most idézett mondathoz óvatosan

még ezt is hozzátette: „Már amennyiben el-
lenségeink egyáltalában hozzáférhetők a ko-
moly érvek számára.”

Nem voltak hozzáférhetők. A *Pesti Hírlap*
francia, angol, olasz kiadását megküldtük a
nagytanács tagjainak, minden angol, francia
és olasz miniszternek, az angol, francia és
olasz képviselőházak és felsőházak tagjainak,
a sorsunk fölött döntő három nagyhatalom
politikai kiválóságainak, a nagy világlapok
szerkesztősegeinek. Szóval mindenkinek, aki
a végső elhatározásra befolyással lehetett. A
gyűlölködésnek ebben a korszakában azon-
ban a későbbi kisantant államok embereinek
volt döntő szavuk minden Magyarországot il-
lető kérdésben. Ezért a *Pesti Hírlap* akciója
éppen úgy nem hozott kézzelfogható ered-
ményt, mint a békedelegáció kötetekre ter-
jedő, magas színvonalu jegyzéktoemege.

A *Pesti Hírlap* szétröpködő soknyelvű
száma nyomában azért imitt-amott mégis
mutatkozott némi hatás. Jóhiszemű, tisztés-
séges emberek gondolkozóba estek, aminek a
nyoma egy-egy címünkre érkező levél volt.
Közöttük a legelső: Rizetti olasz szenátoré,
amelyre kedvesen emlékezünk vissza, mert
ez volt az első mintája azoknak a Magyar-
ország igazát elismerő válasziratoknak, ame-
lyek a későbbi revíziós kiadványainkra már
ezrével érkeztek hozzánk és mutatták a ma-
gyar igazság térhódítását.

A Pesti Hírlap revíziós térképalbuma.

A trianoni béke aláírása előtt a *Pesti Hír-
lap* még egy kísérletet tett a sors kerekének
elfordítására. Revíziós térképalbumot jelen-
tett meg, amelyben angol, francia és olasz
szövegmagyarázattal mappák és grafikonok
serege értelt a tervezett országcsontítás el-
len. Ezt a térképalbumot, amely úgy tekin-
thető, mint későbbi revíziós kiadványaink
térkép és grafikon részének az őse, ismét el-
küldtük az imént említett külföldi politikai
tényezők címére. Sajnos, ennek sem lett több
gyakorlati eredménye, mint a *Pesti Hírlap*
négy nyelvű számának. A kikerülhetetlen vég
bekövetkezett. A trianoni békét ránk kény-
szerítették.

„Igazságot Magyarországnak!”

Az aléltság, a kábult kétségbeesés esztendei
következtek ezután. A *Pesti Hírlap* azonban
az első kedvező alkalommal tovább folytatta
azt, amit olyan szép erkölcsi sikerei megkez-
dett. 1928-ban, a lap alapításának ötvenéves
évfordulóját ünnepelte. Dr. *Légrády Ottó* fő-
szerkesztő ebből az alkalomból azzal akarta
leróni hálóját a *Pesti Hírlap* olvasótáborra, Ma-
gyarország legnagyobb és leghűségesebb kö-
zönsége iránt, hogy a trianoni szerződés igaz-

ságtalanságai ellen érvelő harcosmunkát ad-
jon ki a külföldi közvélemény felvilágosítá-
sára. Ennek a célnak a megvalósítására száz-
ezer pengőt adományozott. (Talán felesleges
megjegyezni, hogy ez a százezer pengő csak
a legelső költségeket fedezte.) A *Pesti Hírlap*
olvasóközönségét is bevonta a nagy munkába.
A feladat megoldására pályázatot hirdetett,
amelynek során igen sok hasznosítható terv,
ötlet és jótanács jutott el hozzánk. A pályá-
zat iránt megnyilatkozott rendkívüli érdeklő-
dés megmutatta, hogy a magyar közönség
lelke mélyén élénk figyelem és mélyseges ro-
konszenv nyilatkozik meg az iránt a föladat
iránt, amelynek a megoldásával a *Pesti Hír-
lap* félszázéves fennállását kívánta megünne-
pelni.

Dr. *Légrády Ottó* főszerkesztő szellemi ve-
zetése és irányítása mellett magyar írók, mű-
vészek és politikusok hónapokig tartó lelki-
meretes munkája következett ezután. Így ké-
szül el 1930 szeptemberében a *Pesti Hírlap*
első revíziós diszmunkájának négy idegen
nyelven irt első, második, harmadik és ne-
gyedik kiadása, majd az ötödik magyarnyel-
vű kiadás. Az album biborvörös vászonba
kötött fedelén aranyérmében a keresztrefe-
szített Nagy-Magyarország töviskoszorú jel-
vénye állt. Alatta a cím: „*Igazságot Magyar-
országnak!*” Az angol, francia, olasz és német
nyelven kiadott munka címe a fordításban
így változott: „*Justice for Hungary!*” — „*Justi-
ce pour le Hongrie!*” — „*Giustizia all Ungher-
ria!*” — „*Gerechtigkeit für Ungarn!*” Köny-
vünk, amely a magyar nyomtatóipar remeke
volt, külön erre a célra gyártott vastag mély-
nyomó papíron készült. A gondosan meg-
rostált szöveg mellett bővelkedett térképek-
ben, grafikonokban, pompás mélynyomású
fekete és többszínű képekben. Az album pa-
zar kiállításával is különleges célt követtünk.
Abból a föltevésből indultunk ki, hogy a kül-
föld számottevő embereit el szokták árasztani
különféle propaganda iratokkal. Nem is lehet
rossz néven venni tőlük, ha az ellenük inté-
zett betüpergőtűz iránt lassan-lassan elfásul-
nak. Ezért olyan feltűnően diszes könyvvel
akartunk hozzájuk fordulni, hogy az már
külső kiállításával is magára hívja figyelmük-
et. Azt tapasztaltuk, hogy föltevésünk be-
vált. Művészi képeink tömege, térképeinknek
sokasága igazságunk bizonyításának szolgá-
latába állítva, a szükséztöven tömör meg-
győző okfejtésű szöveggel egyetemben rend-
kívüli hatással volt a külföldi közönségre.

Az album első példányait 1930 szeptembe-
rben küldöttük zét a közgyűlést tartó Nem-
zetek Szövetsége Genfben időző képviselői-
nek, továbbá az egész világ politikai nagy-
ságainak, szellemi kitűnőségeinek. Megkap-
ták ezt a különböző országok törvényhozói:
az alsó- és felsőházak tagjai, a főbb egyházi
személyek, a legkiválóbb írók, művészek,
akadémiák, egyetemek, nyilvános könyvtá-
rak, lapok szerkesztősegei. Szóval mindazok,

akik sulyt, értéket jelentettek a maguk országában és szerepet játszottak saját hazájuk sorsának irányításában. Néhány hét alatt a *Pesti Hírlap* albuma megjelent mindenütt, ahol illetékes tényezők előtt kellett a magyar igazságért érvelni. Nagy örömeinkre azt tapasztaltuk, hogy munkánk nem tévesztette el célját: az „*Igazságot Magyarországnak!*” című könyvünk, amint ezt a címünkre ezerszámra érkező köszönő levelek és nyilatkozatok tömege bizonyította, olyan világsikert ért el, amilyenben — ilyen rövid idő alatt — semmiféle politikai munkának addig része nem volt. Ezt annál jobban kellett értékelnünk, mert az „*Igazságot Magyarországnak!*” című kiadványunk olyan időben jelent meg, amikor a magyar igazságot a külföld még igen kevéssé ismerte. A világ közvéleménye megszokta, hogy a trianoni békeszerződés nyomában előállott helyzetet a propagandacélokra milliókat költő kisantantkorinányok szemüvegén keresztül ítélje meg. A *Pesti Hírlap* revíziós albuma volt az első munka, amely ezzel a nagyszabású ellenséges propagandával szemben komoly eredményeket tudott fölmutatni.

A Pesti Hírlap 1930. évi karácsonyi revíziós albuma.

Közben a mi munkánk tovább folytatódott.

Arra gondoltunk, hogy a revíziós harcot nemcsak a magyar határokon kívül kell megvívni. Hanem idehaza, magyar földön is. A magyar revíziós harc sikerének egyik előfeltétele, hogy a trianoni békeszerződés igazságtalan és kegyetlen intézkedéseit a magyar közvélemény is pontosan és tüzetesen megismerje. Szükséges ez azért, hogy a magyar lelkek megedződjenek a harcra, megkeményedjenek a szükséges kitartásra. De szükséges ez azért is, hogy minden magyar embertől a revíziós harc katonája lehessen, aki alkalomadtán, ha erre módja nyílik, a külföldi embereket meg tudja nyerni a magyar igazság számára. Így jött létre az „*Igazságot Magyarországnak!*” hatodik, magyar nyelvű kiadása, amely 1930 december 25-én, mint a *Pesti Hírlap* karácsonyi ajándéka kopogtatott sok százezer magyar család ajtaján.

Az „Igazságot Magyarországnak!” újabb külföldi kiadásai.

Ettől kezdve párhuzamosan haladt a külföldi és a magyar közvélemény fölvilágosítására szánt tervszerű tevékenységünk. A revíziós album hatodik, magyar nyelvű kiadását követte a külföldnek szánt hetedik, nyolcadik, kilencedik és tizedik kiadás. Szükség volt erre, mert az érdeklődők egyre na-

gyobb számban fordultak hozzánk és az „*Igazságot Magyarországnak!*” első idegen nyelvű kiadásai rövid pár hónap alatt teljesen elfogytak. Új készletről, új kiadásokról kellett gondoskodnunk, hogy eleget tegyünk azok sürgetésének, akik idegen országokban albumunk hírét hallották és azt maguk is óhajtották volna megismerni. Az „*Igazságot Magyarországnak!*” újabb kiadásai 1931 júniusában jelentek meg, az első kiadások diszes köntösében, ismét négy idegen nyelven: franciául, angolul, olaszul és németül. Ezt az alkalmat fölhasználtuk arra, hogy a korábbi kiadásokat ismét átdolgozzuk, azok érvelését még teljesebbé és meggyőzőbbé tegyük. A *Pesti Hírlap* revíziós albuma újra kezdte hilyongását a föld kerekiségének mind az öt világrészében. Megjelent mindenütt, ahová hívták, mindenütt, ahol a Trianonban megtiport és kifosztott magyar nemzet igazságának használhatott.

A Pesti Hírlap revíziós könyve a magyar iskolák számára.

Következő lépésünk ismét a magyar közönségnek szólt. Az volt a szándékunk, hogy olyan könyvet adjunk a magyar közönség kezébe, amely a trianoni szerződéssel és a revíziós mozgalommal összefüggő tudásnak teljes tárháza. Azokhoz kívántunk szólni, akikről feltételeztük, hogy eddig még csak igen keveset tudnak a trianoni szerencsétlenségről. Elsősorban a magyar tanulóifjuságra gondoltunk. Hogy ugy mondjuk, használható tankönyvét kívántuk adni a trianoni kérdésnek. Ezért történelmi távlatba állítottuk be a problémát, bevezetésképpen azt is elmondtuk, hogyan jutott el Magyarország a háboruig és miképpen jött létre a trianoni szerződés?

Ez az album, amely most már a tizenegyedik újból átdolgozott kiadása volt az eredeti munkának, 1931 szeptemberében jelent meg, még pedig éppen úgy, mint az előbbi kiadások minden külső befolyás, vagy hivatalos támogatás nélkül, teljesen a *Pesti Hírlap* erejéből. A *Pesti Hírlap* revíziós kiadványai pénzért nem kerültek forgalomba. Ellenben megkapta őket ingyen mindenki, akinek szüksége volt rájuk, akiről feltételezhettük, hogy hasznos szolgálatot tehet a magyar igazságért folyó küzdelemben.

„Az „*Igazságot Magyarországnak!*” című album iskolai kiadásából 25 ezer darab példányt osztottunk szét. Megküldöttük minden középiskolánknak olyan számban, hogy minden osztálynak jusson egy-egy példány belőle. Megkapta albumunkat az ország minden elemi iskolája is. Gróf Klebelsberg Kunó akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter annyira méltányolta munkánkat, hogy rendeletet adott ki ebben a tárgyban. Utasította az összes tanintézeteket.

hogy a tanerők a történelmi órákon a tanítványok érettségéhez és fölfogásához mérten az „*Igazságot Magyarországnak!*” című albumkiből ismertessék a revízióval összefüggő kérdéseket. A *Pesti Hírlap* könyve így alapvető fontosságu szerepet játszik a jövendő nemzedék hazafias szellemű nevelésében és a magyar igazságharcra való előkészítésében.

A Pesti Hírlap revíziós faliképe.

1931 decemberében újfajta revíziós terméket bocsátottunk ki. Mint a *Pesti Hírlap* ingyenes karácsonyi mellékletét százezer számra terjesztettük a *Pesti Hírlap* revíziós faliképet, amely sok szinben nyomva rövid, de tömör szövegben percek alatt tájékoztatott mindenkit a trianoni szerződéssel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról. Felkértük olvasóinkat, hogy a kiállításában is tetszős és művészi hatású faliképet függeszték ki olyan helyen, ahol sok járókelő szokott megfordulni: üzletekben, hivatalokban, különösen pedig az iskolákban, ahol az mindig a fölnövekvő új magyar nemzedék szeme előtt lehet. Olvasóink nagy örömrökre megértették kérésünk fontosságát és lelkes buzgalommal eleget tettek kívánságunknak. A *Pesti Hírlap* revíziós faliképe egyszerre megjelent mindenütt, ahová szánva volt. Szerető kezek függesztették ki. Szerető szemek vigyáztak rá. Lelkes emberek, iskolák, különböző intézmények még ma is sűrűn fordulnak hozzánk azzal a kéréssel, hogy kifüggesztés céljából ilyen revíziós faliképet küldjünk a címükre. Ezzel magyarázható, hogy faliképeink még ma, esztendő mulva is, számtalan helyen láthatók. Megjegyezzük, hogy ez a különleges formájú revíziós kiadványunk a magyarral egyidejűleg angol, francia, olasz és német szövegben is megjelent, hogy olyan helyeken is terjesztője legyen a magyar igazságnak, ahol nagyobb számmal szoktak megfordulni külföldiek.

Új revíziós munka szüksége.

A most említett revíziós kiadványok mind-egyike különös hangsúllyal emelte ki, hogy a trianoni békeszerződés nemcsak Magyarországnak romlása és szerencsétlensége, hanem az egész világé. Folytonosan hangsúlyoztuk, hogy azok a nehézségek, amelyek egyre súlyosabb formában minden országban jelentkeztek, szoros összefüggésben vannak a Párizs környékén kötött békék elhibázott voltával. A világháborút befejező békediktátumok nem teremtettek igazi békét, igazi egyensúlyt, csak egy kényszerű állapotot, amely addig tart, amíg a győzők fölénke érvényesül. Ennek a helyzetnek nem lehet más következménye, mint a világhelyzet állandó romlása, az embe-

riség végzetserű sodródása a gazdasági pangás és általános nyomoruság felé.

Az események igen hamar igazat adtak érvelésünknek. Nem kívánjuk itt részletesen fölidézni a világválság történetét. Csak röviden utalunk arra, hogy az előtérbe juttatta a békeszerződésekkel kapcsolatos problémákat: a gazdasági elzárkózás végzetes következményeit, a leszerelést, a nemzeti kisebbségek kinszenvedését, az elégedetlen népek területi követeléseit és mindazt, ami ezekkel a kérdésekkel összefügg. Borzalmas zsákutcába került az emberiség. A közel jövőben kell eldőlnie, fölére-e ésszel a helyzetet? Megérti-e, hogy abban az irányban, amelyben a párizskörnyéki békék mutatták az utat, nincsen előhaladás, csak lassu rothadás van és pusztulás. A zsákutából nincsen más kivezető út, csak egyetlen egy: sarkon kell fordulni és visszamenni odáig, ahol az ember az utat elhibázta. Európa számára nincsen más mentség, mint a békeszerződések revíziója.

Azok az érvek, amelyeket az „*Igazságot Magyarországnak!*” című munkánkban hangoztattunk, tehát egyszerre bő bizonyosságra találtak kinn az életben. Az élet együtt értelt a holt betűvel. Ezt megértették azok is, akik eddig idegenkedtek attól, hogy a megnyugvás és tétlen várakozás álláspontjával szakítsanak. Minél rosszabbul ment a világ sora, annál többen látták be a revízió szükségét és elkerülhetlenségét. Egy hatalmas és egyre növekedő tábor alkalmassá lett a mi igazságunk befo-gadására.

Fölmerült a szüksége, hogy revíziós munkánkat, amely időközben lassan elfogyott, a megváltozott viszonyoknak megfelelő módon átdolgozzuk; hogy hatását ezzel teljesebbé és biztosabbá tegyük. Ujra megindult a munka, amelyben főszerkesztőnk, dr. Légrády Ottó vezetése és irányítása mellett ismét a legkiválóbb írók, tudósok, művészek és politikusok vettek részt. Nem mulaszthatjuk el, hogy ezen a helyen köszönetet ne mondjunk mindannyiunknak azért a buzgalomért és lelkes odaadásért, amelyet munkájuk során tanusítottak. A *Pesti Hírlap* új revíziós munkájának az volt a föladata, hogy a beborult, háborus izgalmaktól terhes világhelyzet szemszögébe állítsa be a magyar kérdést.

A Gower-javaslat.

Még javában dolgoztunk ezen a munkánkon, amikor örvendetes hírek érkeztek Angliából. Az angol nemzet legrokonszenvesebb és legjellemzőbb sajátsága az igazság keresése és az igazság tárgyilagos szeretete. Az angol lélek ezért különösen alkalmas Magyarország mai helyzetének megértésére és az abból folyó következtetések levonására. Magyarország helyzetéből kiindulva, mi arra az eredményre jutottunk, hogy Európa kétségbe-

esett állapotán nem lehet segíteni addig, amíg a Közép-Dunavölgyében uralkodó zürzavart újabb és észszerűbb rendezéssel meg nem szüntetik. Gondolkodó és becsületes emberek Angliában ugyanezre az eredményre jutottak. Mi Magyarországi igazságából indultunk ki és megérkeztünk egész Európa érdekének a fölismeréséhez. Ők Európa érdekéből indultak ki és megérkeztek a magyar igazság fölismeréséhez. Olyan dolog volt ez, mint amikor két csapat a hegy két oldaláról furja magát a föld sötét mélyébe, azután fele uton találkozik egymással.

Sir Robert Gower és hat képviselőtársa 1933 június 27-én a trianoni szerződés revíziója érdekében indítványt nyújtott be az angol alsóházban. Az indítvány, amelyet Sir Gower mellett P. J. H. Hannon, T. C. Moore, Sir Joseph Noll, H. K. Haler és David Adams irtak alá, azt kérte, jelentse ki a Ház azt a meggyőződését, hogy: „Európa békés uton való rendezése, valamint a magyar nemzet iránti igazság egyaránt megköveteli a trianoni szerződés módosítását, hogy a magyar királyság visszanyerje azokat az egykori területeit, amelyek lényegileg magyarok, ennél fogva a Ház arra sűrgeti az angol kormányt, hogy ezt az ügyet minél előbb a Nemzetek Szövetsége elé terjessze“. Ez az indítvány mély benyomást tett az angol közvéleményre.

„Europe at the parting ways — War or peace?“

Az angliai események élénken befolyásolták a *Pesti Hírlap* és dr. *Légrády Ottó* revíziós munkásságát is. Eddig is tudtuk, most azonban még nyilvánvalóbb lett előttünk, hogy a közel jövőben minden erőnket az angol közvélemény megnyerésére kell fordítanunk.

Magyarországon abban az időben még más közfelfogás uralkodott, a közvélemény nem ismerte föl kellően az angol támogatás igazi jelentőségét. Minden magyar revíziós vágy Olaszországban, esetleg Németországban bízakodott, senki sem számolt azzal a hatalmas befolyással, amellyel Anglia rendelkezik. A *Pesti Hírlap* 1933 augusztus 13-án megkezdte egy négy vezércikkből álló cikksorozat közzését, amely ezt a címet viselte: „Trianon revíziójának legközelebbi útja Anglián keresztül vezet.“ Fejtegetéseinkben a Gower-javaslat méltatásából indultunk ki, amely gyönyörű bizonyossága az angol lélek igazságszeretetének és szenvedélyes igazságkeresésének. Kimutattuk, hogy a trianoni rend fenntartása csak egy törpe kisebbség érdeke Európában. A revízió, a magyar igazság békés győzelme négy nagyhatalomtól függ. Ezek közül kettő: Olaszország és Németország máris hivatalosan állást foglalt a revízió mellett; a békeszerződések békés megváltoztatása azonban nem képzelhető el

Anglia és Franciaország támogatása nélkül. A két nagyhatalom közül Anglia meggyőzése látszik könnyebbnek és hamarabb elérhetőnek. Ha a hivatalos Anglia Trianon revíziója mellé áll, ez nemcsak óriási erkölcsi hatást jelent, de megkönnyíti Franciaország megnyerését is. Hivatkoztunk angol barátaink példájára, akik indítványukban csak a trianoni szerződés revíziójával foglalkoztak és arra a következtetésre jutottunk, hogy a magyar revízió ügyét el kell különítenünk minden más ország hasonló kívánságától. Ezt az az is indokoltuk, hogy Trianon revíziója mellett egészen különleges érvek szólnak. Ráműtöttünk arra, hogy Magyarország nem engedhet meg magának semmiféle diktatórikus kalandot. Nemcsak azért, mert a nemzet érinthetetlen szentségnek tekinti ősrégi alkotmányát, amelyhez hagyományos szabadságszeretettel ragaszkodik. Hanem azért is, mert ezzel végleg elvesztené azoknak a nagy nyugati demokráciáknak a rokonszenvét, amelyekről a revízió sorsa függ. Végül fölszólítottunk minden hivatalos és nem hivatalos tényezőt, hogy a legközelebbi jövőben minden erejét fordítsa Anglia és az angol közvélemény megnyerésére.

Nincsen benne semmi túlzás, ha azt állítjuk, hogy a *Pesti Hírlap* most ismertett cikksorozatának igen mély hatása volt a magyar közvéleményre. A *Pesti Hírlap* cikkei rendkívüli feltűnést keltettek, számosan voltak, akik fejtegetéseink hatása alatt megváltoztatták addig vallott felfogásukat. A *Pesti Hírlap* föllépése egészen új utakat jelölt ki a revízióharc számára. Bátran mondhatjuk, hogy ez a cikksorozat volt a bevezetője mindazoknak a törekvéseknek, amelyek azóta Anglia megnyerése érdekében történtek. Ha a magyar közvélemény ma már osztatlanul egységes annak a megértésében, hogy Angliának milyen fontos szerepe van a Trianon revíziójáért folyó küzdelemben, ebben döntő része volt a *Pesti Hírlap* cikksorozatának.

A *Pesti Hírlap* új revíziós kiadványának munkásai megfeszített erővel dolgoztak, hogy az új könyv kellő időben elkészüljön. Az adott helyzetben kívánatosnak látszott, hogy az új kiadvány elsősorban angol nyelven jelenjék meg. Ez az első angolnyelvű kiadvány 1933 november első felében elkészült. A finom papirosra nyomtatott albumalaku könyv zöld vásznon diszkötésében a magyar nyomdatechnikának is becsületére válik. A címfedelet csaknem egészen betölti egy arany kérdőjel: a mai bizonytalan, kétségbeesett helyzet kifejezője. A kérdőjel körül és magába a kérdőjelbe művészi munka rendezte el a mű angol címét: „Europe at the parting ways. — War or peace?“ Dr. *Légrády Ottó* rövid ajánlása után a könyvben ez az angol olvasóhoz intézett előszó következik:

Őn, aki ezeket a sorokat olvassa, egyik sejtje annak az egyetemes agyvelőnek, mely-

lyel az emberi nem gondolkodik; egyik érzékeny rostja annak az idegrendszernek, melylyel az emberiség érez.

Önt nem hagyhatja közömbösen a tény, hogy nagy európai területek lakosságát, népeket, melyek tegnap még szabadok, műveltek és vagyonosak voltak: államférfiak és diplomaták oktalansága belekényszerítette a nyomorba, szolgaságba, a véget nem érő szenvedésbe.

Ön nem hunyhat szemet a valóság előtt, hogy a milliók lelkében felgyülemlett kétségbeesés bizonytalanra teszi a világbékét és bizonytalanra az Ön és családja jövőjét is.

Nem gondolja ezek után, hogy emberi kötelességet teljesít, ha részletesebben tájékoztatja magát a kérdés felől?

Ha igen: akkor olvassa el könyvünket és alkosson magának önálló ítéletet adataink hiteltelenségéről és következtetéseink helyességéről.

Ha olvasmányából nem nyeri azt a meggyőződést, hogy az emberi értelem és a becsület szólt Önhöz, akkor dobja papírkosárba a könyvet és bocsásson meg, hogy hiába vettük igénybe egy óráját.

Ha azonban sikerült Önt meggyőznünk, akkor tegye magáévá eszméinket, terjessze azokat saját körében — nekünk minden egyes embertársunk együttérzése értékes! — és találja meg jutalmát abban a tudatban, hogy szolgálatot tett az igazság, a béke és az emberi civilizáció ügyének.

Az album ezután az eddigi revíziós művektől eltérő, teljesen önálló és eredeti módszerrel öt főkérdés alá beosztva tárgyalja az Európa sorsára döntő nagy problémákat, közöttük első helyen a magyar kérdést. Az öt kérdésre adott válaszok egyben fejezetcímek is. Ez a módszer különösen áttekinthetővé teszi az egész szöveget, amelynek használhatóságát még a nevek és tárgyak mutató táblája is megkönnyíti. Emellett térképek és grafikonok tömege biztosítja azt, hogy a könyv anyagát külföldi ember is fáradság nélkül áttekinthesse és megérthesse.

Az album utolsó oldalán ez a kérelem található: „Ha elolvasta könyvünket, adja oda barátai közül azoknak, akiket legszívesebben és legerélyesebben ismer!”

Főszerkesztőnk, dr. Légrády Ottó, ezt a könyvet ismét csak mint tiszteletpéldányt elküldte minden angol képviselő, minden angol felsőházi tag címére, ezenkívül eljuttatta azt az angol politikai és társadalmi élet számos kitűnőségéhez. A *Pesti Hírlap* legújabb revíziós kiadványa egyszerre ezer és ezer pél-

dányban jelentkezett az angol házakban, hogy az angol lelkeket az igazság erejével igyekezzék meghódítani a magyar nemzet jogos követelései számára.

Dr. Légrády Ottó kiséző-levele.

Dr. Légrády Ottó a következő szövegű kiséző-levelet mellékelte a szétküldött album minden egyes példányához, amelyhez a kérdés könnyebb áttekintése érdekében csatolták a *Pesti Hírlap* 1931 karácsonyára készült revíziós faliképeinek egy-egy angolnyelvű példányát is:

Uram, Ön annak az angol nemzetnek kiváló tagja, amely világtekintély a nemzetközi politikában s amelynek jelleméhez köztudomásúan hozzátartozik az igazság és tisztesség keresése, felismerése és érvényesítése, valamint a tiszta értelem világos ítélete. Mi pedig annak a magyar nemzetnek vagyunk tagjai, amellyel egy, a világtörténelemben páratlan és még mindig kevésbé ismert igazságtalanságot követtek el. Természetes tehát, hogy ezzel a levéllel és a hozzá mellékelte könyvvel Önhöz fordulunk. De sietünk megjegyezni, ez a levél és ez a könyv nemcsak a mi érdeklünkben indul az Ön címére, hanem az Ön érdekében is. Ki akarjuk mutatni ebben a könyvben, hogy a méltatlanul ráánk szakadt szerencsétlenség nemcsak a magunk baja, hanem világosan és logikusan átgondolható okok szerint a rajtunk elkövetett igazságtalanság következményei az Ön és minden civilizált ember sorsát és boldogulását fenyegetik. „Európa válaszuton“ című könyvünk-ből, ha elolvasta, látni fogja, hogy annak fejtegetései nemcsak egy Öntől távolfekvő és talán nem igen ismert nemzetet érdekelnek, hanem végzetesen érdekelhetik Önt, családját és hatalmas hazáját.

A mi gondolatmenetünk azzal kezdődik, hogy a világháború még korántsem szűnt meg, hanem eltolódott frontokon és új fegyverekkel folyik most is. Európának a világháború utáni térképét az erőszak rajzolta meg és ezért a békekötések nem is hozták meg a lelkek megnyugvását. A nemzetek ma is a fegyverek légkörében élnek. Mindenki fél mindenkitől és minden nemzet, amelytől a békeszerződések ezt a lehetőséget nem vették el, nyugtalanságában és bizonytalanságában lázasan fegyverkeznek. A világ évente öt milliárd pengőt költ hadikészülődésre, vagyis majdnem kétszer annyit mostani nyo-

morában, mint a világháboru előtti tehetős helyzetében. A nemzetek lélektani állapotában ma sokkalta nagyobb háborus veszedelem rejlik, mint 1914-ben. Hiszen az általános fegyverkezéssel az általános békét nem biztosítani, csak veszélyeztetni lehet. Vegyük még ehhez hozzá, hogy a nemzetek egymás közötti atmoszférájában az egyes kormányok különben is átvitték az idegenkedést, bizalmatlanságot, féltékenységet egy új háboru terére, a gazdasági térre is. A nemzetek békes együttműködéséből eredő gazdasági nyugalom és jólét helyére így a gazdasági háborúból eredő nyomoruság lépett. Ez új elkeseredéseket, új gyűlölségeket szít a népek között. A háboru tehát most sokkalta fenyegetőbb veszedelem, mint valaha volt. S milyen ez a fenyegető veszedelem? Hasonlíthatatlanul borzalmasabb, mint amelyből még fel sem épültünk. A repülőtechnika óriási fejlődése és a mérgező gázokkal, sőt ragályos bacillussal való hadviselés új technikája már nemcsak katonát állít szembe katonával, hanem az otthon maradt öregek, nők és gyermekek lakóhelyeit teszi irtózatos pusztulás prédájává. A lezajlott világháboru semmivé válik az újabb háboru borzalmaikhoz képest. Ha meg nem akadályozzuk.

Nézzük meg tehát, hogyan lehet megakadályozni. Világos, ha az európai közvéleményt nyugtalanító problémák békes megoldását megtaláljuk. Lehet-e megtalálnunk? A mi szilárd meggyőződésünk, — s ezért fordulunk most Önhöz sorainkkal — hogy igenis lehet. Van olyan probléma, amelynek megoldása könnyebb, van olyan, amelyé nehezebb. A német-francia határ azon bölcs mérsékletnél fogva, amellyel a győztesek megvonták, véglegesnek tekinthető. Bulgária igényei nem akkorák, hogy az európai helyzetet felfordíthatnák. A német-lengyel korridor területének lélekszáma, csak egy százalékát teszi ki az érdekelt két ország összes lakosságának, tehát mégis csak részletproblémának tekinthető. Egyedül a mi ügyünk, Magyarország ügye nem tekinthető részletkérdésnek.

Szíveskedjék most egy pillantást vetni Magyarországot térképére, melyet könyvünk tanulmányozásának megkönnyítése végett mellékelünk, s amely plakátszerűen, dióhéjban mondja el, mi történt velünk. Ennek pontos adatai megmutatják Önnek, hogy a trianoni békeszerződés elvette a mi orszá-

gunk területének háromnegyed részét és elvette népességünknek kétharmad részét. Bocsásson meg ezért az érvért, amelyet most használni kénytelenek vagyunk; mit szólna Ön, ha a világ hatalmasságai leszelnék az Ön hazájának háromnegyed részét? És mit szólna, ha az angol állampolgárok kétharmad részét idegen országok uralma alá kényszerítenék? Sőt, szíveskedjék elképzelni, hogy a hrit birodalomnak nem távoli, gyarmati alattvalóit érné ez a sors, hanem angoloknak született és angol anyanyelvű olyan angolokat, akik az anyaország homogén és ősi nyelvetületén laknak. Mert művelünk ez történt. A trianoni békeszerződés idegen országok alattvalóivá tett három és fél millió magyart, sőt ezek közül egy és fél millió olyan tözs-gyökeres magyart, aki a megcsonkított országgal összefüggő területen él. Ha új határainknál megállva, a tiszta magyar lakosság közül áttekintünk a másik oldalra, minden ponton százezerszámmra találunk együttélő, az új uraknál nagyobb kulturájú, ősi területekről soha el nem távozott magyarokat.

Mint ezekből a kétségbevonhatatlan tényekből Ön láthatja, Magyarország tragikus megnyomorítása jelentőségben össze nem hasonlítható azzal, ami a többi vesztes államokkal történt. Németország és Bulgária is megadták az árát a háboruvesztésnek, ez igaz. De mit jelent az ő veszteségük a miénkhez képest? Mig a békeszerződések minden husz német alattvalóból új fennhatóság alá utaltak egyetlenegy, mig minden husz bolgár alattvalóból más országnak adtak egyetlenegy, addig a trianoni békeszerződés minden husz magyar állampolgár közül idegen országnak adott tizenháromat, sőt husz közül hét kétségbevonhatatlanul magyar származású, a magyar fajhoz tartozó, magyar anyanyelvű, más nyelven nem is beszélő magyart.

Ezt a lakosság megkérdezése nélkül rája diktált és szerződésnek nevezett határozatot, amelynek félrevezetésen alapuló létrejöttét könyvünk okmányyszerűleg bizonyítja, Magyarország közvéleménye sohasem ismerte el. A képtelen új határok megvonása után már megszületett a magyar jelmondat: „Nem, nem, soha!” A megrázó jajszó megszületése óta sok év telt el, de ha Ön megkérdez a mi hazánkban akárkit ma is: gazdagot vagy szegényt, városlakót, vagy falusit, sírja felé hanyatló aggastyánt, vagy iskolásgyereket, valamennyi csodás egyértelműséggel fogja meg-

ismételni Ön előtt ezt a három szót: „Nem, nem, soha!“. A magyar nemzet minden fiacélos egységbe forradva követeli a trianoni szerződés revízióját.

Mit kíván tehát a magyar nemzet? Azt kívánja, hogy a népek önrendelkezési jogának figyelmen kívül hagyásával elragadott magyar testvéreinket adják vissza nekünk, a vegyes lakosságú területeken pedig nemzetközi ellenőrzés alatt rendeljék el a népszavazást és a népszavazás eredményének alapján vonják meg az új igazságos határokat. Ezt követeljük s ezt kizárólag békés uton akarjuk elérni, a világ közvéleményének támogatásával.

Ön, Uram, ennek a nemzetközi közvéleménynek számunkra igen fontos képviselője. Ön egyik része a világ lelkiismeretének, amelyet meg kell mozdítanunk. Ezért kell ismernünk az Ön álláspontját, ezért kell tudnunk, hogy okfejtésünk mennyiben győzte meg Önt az egyellen lehetséges igazságról.

Ezek után lapozza át, Uram, figyelmesen a mellékelt könyvet. Aztán pedig, nem hallgatván másra, csak az angol tiszta értelemre és angol tiszta lelkiismeretre, szíveskedjék nekünk a következő kérdéseinkre választ adni:

„Abból a meggyőződésből kiindulva, hogy a nemzetközi életet állandóan izgalomban tartó vitás kérdéseket a tartós béke biztosítása céljából az igazság szellemében lehet és kell elrendezni, jogosnak tartja-e Ön, hogy Magyarország minden erőszak mellőzésével, a trianoni békeszerződés igazságtalanságainak jóvátételére törekszik és hajlandó-e arra, hogy Magyarországnak ezt a békés eszközökkel folytatott küzdelmét támogassa?“

Az igazát tudó s az igazság győzelmében rendületlenül bizó ember mély hitével várjuk állásfoglalását. Nagy örömünkre szolgálna, ha a kérdés annyira érdekelné, hogy részletesebb indokolással válaszolna kérdéseinkre, amennyiben ideje ezt megengedi. A kérdésre vonatkozó gondolatait szeretnők a magyar nyilvánossággal megismertetni.

Dr. Légrády Ottó

a Pesti Hírlap főszerkesztője.

Angol képviselők Budapesten.

Nem lenne teljes a Pesti Hírlap revíziós tevékenységéről szóló beszámoló, ha nem emlékeznénk meg azokról az angol látogatá-

sokról, amelyeknek megszervezése tervszerűen beleilleszkedett az Anglia megnyeréséért folytatott igazságharcunkba. Ez az év az angol-magyar társadalmi kapcsolatok csodálatos kifejlődését látta, aminek az eredményei azonnal meg is mutatkoztak a trianoni szerződés ellen folyó küzdelemben. A politikus látogatások sorát a Pesti Hírlap meghívására Lady Snowden nyitotta meg, lord Philip Snowdennel, a közelmúlt nagy angol pénzügyi kancellárjának felesége. Lady Snowden, aki 1933 május 16-án a békerevizio szükségességéről tartott előadást a Magyar Külügyi Társaságban, hazájában egyik leglelkesebb és legharcosabb védelmezője a magyar igazságnak. Lady Snowdennel egyidejűleg járt Magyarországon régi barátunk, Llewellyn Jones. A nyár folyamán a helyszínén tanulmányozta a kérdést Rhys John Davies, angol munkáspárti képviselő és Moore ezredes, az angol konzervatív párt tagja. Moore ezredes teljes három hónapot töltött magyar földön, ahol alkalma volt rá, hogy személyes tapasztalatok révén alaposan megismerje a trianoni szerződés intézkedéseivel megteremtett helyzetet.

Ilyen előzmények után indította meg a Pesti Hírlap azokat az angol-magyar cserevonatokat, amelyek azonnal hatásos eszköznek bizonyultak az angol közvélemény megnyeréséért folyó munkában. Két angol cserevonattal eddig 1400 angol látogatta meg hazánkat. Ezek odahaza ugyszólván mindannyian a magyar igazságharc lelkes szószói lettek. A cserevonatok jelentőségét rendkívüli mértékben emelte, hogy azokkal főszerkesztőnk, dr. Légrády Ottó meghívására az angol alsóház és az angol felsőház tagjainak két csoportja érkezett magyar földre. Szeptember 19-én, az első csoporttal, lord Rathcreedan felsőházi tag és hét angol alsóházi tag: Colonel Baldwin Webb, Herbert Holdsworth, William Mabane, William Mac Keag, Geoffrey Le Mesurier Mander, Patrick Munro és Major Crawford látogatott el magyar földre. A második csoport október 18-án érkezett meg Budapestre. Ennek tagjai voltak: C. H. Summersby, W. Crawen Ellis, A. O. I. Hope, Sir John Haslam, G. K. M. Mason, D. G. Sommerville, P. D. MacDonald, W. P. Templeton, angol alsóházi tagok. Az angol törvényhozók budapesti látogatása mindkét ízben nagy társadalmi eseményszámba ment. Horthy Miklós kormányzó fogadta őket. Disztribúciók, disztribúciók, vidéki kirándulásokon vettek részt. A második csoport tagjai közül számosan megjelentek azon a nagygyűlésen is, amelyet Budapest közönsége a cseh magyarüldözése ellen rendezett. A nagygyűlésen Sir John Haslam és Crawen-Ellis képviselők szenvedélyesen lelkes beszédekkel mondtak a trianoni igazságtalanság ellen. Minden jel arra mutat, hogy a magyarországi látogatás mély benyomást tett az angol törvényhozókra. Hazaérkezésük után képviselői

beszámolóiban és más, nyilvánosság előtt tartott beszédekben, újságcikkekben szálltak sikra Magyarország igazáért.

A Pesti Hírlap új revíziós kiadásának hatása.

A második képviselői csoport már utközben megkapta a Pesti Hírlap új revíziós kiadványát. Ezzel egyidejűleg a posta ezerszámra szállította a könyvet angol politikusok és más közéleti tényezők címére. Az angol törvényhozók vendégüllátásának és a Pesti Hírlap új revíziós könyvének a hatása ettől kezdve összeolvadt és örvendetes eredményekben mutatkozott meg. Főszerkesztőnk, dr. Légrády Ottó címére tömegesen érkeznek a levelek, amelyek könyvünk mély hatását bizonyítják. Különösen értékesek ezek között azok az állásfoglalások, amelyek az angol alsóház tagjaitól származnak.

Az angol képviselőház nyári szünet után 1933 november 13-án ült össze először. Sir Robert Gower kezdeményezésére azonnal megalakult az angol alsóháznak a magyar revízióért harcoló csoportja. 1933 november 15-én Sir Robert Gower és tizenkilenc képviselőtársa az angol parlamenti szokásoknak eleget téve, megújította a trianoni szerződés revíziója érdekében júliusban benyújtott indítványt. Ez még az első javaslatnál is határozottabban formulázza a kitűzött célt és a következőképpen hangzik:

„Fejezze ki a Ház azt a nézetét, hogy Európa helyzetének békés rendezése érdekében, valamint a magyar nemzet iránti igazság követelményeiként a trianoni szerződést olyképpen kell módosítani, hogy a magyar királyság visszanyerje korábbi területeinek azokat a részeit, amelyek lényegében magyarok és szólítsa fel a Ház az angol kormányt, hogy ezt az ügyet lehetőleg haladéktalanul a Népszövetség elé vigye.“

Az angol képviselőház nyári szünete után megkezdődött az angol alsóház tagjainak tömeges csatlakozása Gower és társai indítványához. Talán nem vagyunk szerénytelenek, ha azt hisszük, hogy abban a fokozottabb megértésben, amely Sir Robert Gower kezdeményezésével szemben az angol alsóház tagjai között megmutatkozott, már a Pesti Hírlap akcióinak a hatása is megnyilatkozott. Köztűnk elsősorban legújabb angol kiadványunké, amelynek magyar szövegét most tartja kezében az olvasó.

Ezen a helyen kell rámutatnunk arra a főkülönbségre, amely a *Pesti Hírlap* régebbi, „Igazságot Magyarországnak!“ című revíziós kiadványai és a mostani: „Európa válaszuton. — Háboru, vagy béke?“ című munkánk kö-

zött mutatkozik. Ezt a különbséget már a címek is visszatükrözik. Az „Igazságot Magyarországnak!“ című könyv fejtegetései arra a tényre épültek föl, hogy Magyarországgal igazságtalanság történt, olyan igazságtalanság, amelyet nem tűrhetnek meg a jóérezsű, tisztességes gondolkozású emberek. Legújabb revíziós munkánk kiindulópontja viszont az, hogy a Trianonban megállapított új rend a maga tarthatatlan rövidlátásával és gonoszságával egész Európa békéjét és nyugodt fejlődését fenyegeti. Eppen ezért Európa érdekében van szükség a trianoni szerződés mielőbbi megváltoztatására.

Valószínűleg helyesen megválasztott érvelésünknek köszönhetjük, hogy könyvünk az eltelt rövid idő alatt is rendkívüli eredményeket ért el Angliában. Sir Robert Gower és társai is, amikor a trianoni szerződés revíziója érdekében a már többször említett indítványukat megtették, nem abból indultak ki, hogy Magyarországgal igazságtalanság történt és ezt az igazságtalanságot Magyarország érdekében jóvá kell tenni. Hanem abból, hogy Trianon megváltoztatása Anglia érdeke, mert a magyar békeszerződés elhibázott intézkedései következtében állandó veszedelem fenyegeti a világ békéjét.

A *Pesti Hírlap* legújabb revíziós albumának fejtegetése és Sir Robert Gower érvelése így kölcsönösen kiegészítette egymást. Érdekes és jellemző dolog: a késő ősszel újra kezdődő angol ülészakban az a tizenhat képviselő lett a Gower-javaslat legszorgalmasabb aláírásgyűjtője, aki előzőleg a *Pesti Hírlap* meghívására Magyarországot meglátogatta és a trianoni szerződés hatását a helyszínén tanulmányozta. Új revíziós könyvünk angliai sikerét nyilvánvalóan az magyarázza, hogy az abban követett, új okfejtésünk megfelelt az angol fölfogásnak és gondolkozásmódnak. A „Háboru, vagy béke?“ mostani magyar kiadásának lezártáig főszerkesztőnk, dr. Légrády Ottó címére 405 levél érkezett Angliából. A levélírók közül 145-en voltak az angol alsóház tagjai. A válaszlevelekben, a *Pesti Hírlapnak* szánt hírlapi nyilatkozatokban összesen 63 olyan képviselő foglalt állást a magyar ügy mellett, aki nem szerepelt a Gower-javaslat aláírói között. Ez a magyar ügy alsóházi barátainak igen tekintélyes gyarapodását jelenti.

A Lordok Házának tagjai közül 86-an intéztek levelet főszerkesztőnkhez. Rajtuk kívül magas állami méltóságok betöltői, írók, egyetemi tanárok, történelemtudósok, lapszerkesztők és mások válaszoltak buzditó és rokonszenyűkről biztosító nyilatkozatokban a *Pesti Hírlap* új revíziós albumának fejtegetéseire. Ezek a nyilatkozatok, amelyekből időről időre mutatókat közlünk a *Pesti Hírlap* hasábjain, bizonyítják, hogy könyvünk maradandó benyomást tett Anglia mértékadó köreire. Könyvünk hatása azonban ezzel még nem tekinthető lezártnak, mert még mindig

seregestől érkeznek főszerkesztőnk címére a magyar igazságharcral rokonszenvező nyilatkozatok.

Négy, angol, francia, olasz és német nyelven megjelenő folyóirat a magyar igazságharc szolgálatára.

A revízióért folyó küzdelemünkben úgy tapasztaltuk, súlyos tehertételt jelent számunkra az, hogy a magyar nyelv csak a magyarokhoz szól és szárnyaszegetten nem érvényesül a világ idegennyelvű részében. Az utódállamokban napról-napra a legégbekiáltóbb jogfosztások történnek, durva elnyomás mindenek, ami magyar. A külföld egyszerűen tudomást sem szerez róluk. A külföld rendszerint a cseh, román és szerb sajtóirodák és hivatalos ügynökségek révén kapja az utódállamokban történő eseményekről híreit. Ezek a források pedig természetesen óvakodnak attól, hogy olyan adatokat szállítsanak külföldre, amelyek a cseh, román és szerb elnyomó uralomnak ártalmára lehetnének. A magyar sajtó hírei viszont csak ritkán és kerülő uton jutnak el a külföldre. A magyar sajtó például mélyeséges fülháborodással tárgyalta azt a botrányt, hogy a Felvidék három legfontosabb magyar városának: Pozsonynak, Kassának és Ungvárnak magyar lakosságát hamisított népszámlálási adatok alapján megfosztották nyelvi jogaitól. A világsajtó alig emlékezett meg a dolgról. Csakis ezzel magyarázható az a vakmerőség, hogy Benes ezzel a jogfosztással egyidejűleg ellentmondás nélkül hirdethette a Nemzetek Szövetsége előtt azt a képtelenséget, hogy Csehszlovákia a kisebbségek paradicsoma, mert a cseh demokrácia kedvez a nemzeti kisebbségeknek. Benes és társai hasonló esetekben természetesen arra számítanak, hogy jótékony sötétség fedezi mindazt a gonosztságot, amelyet saját határaikon belül a magyarság ellen elkövetnek. Ezekkel a békeszerződéseket is mélyen sértő támadásokkal szemben csak úgy tudunk védekezni, ha az igazi tényállást állandóan a világ közvéleménye elé terjesztjük és gondoskodunk a napfény világosságát ki nem bíró üzemek állandó és következetes leplezéséről.

Dr. Légrády Ottó, a *Pesti Hírlap* főszerkesztője így jutott arra a gondolatra, hogy négy világnyelven: angolul, franciául, olaszul és németül kellene egy havonta egyszer megjelenő folyóiratot kiadni, amely minden alkalommal pontosan beszámolna a magyarság és az emberi jogok ellen elkövetett újabb és újabb merényletekről. Dr. Légrády Ottó ebből a célból érintkezésbe lépett a Magyar Revíziós Ligával, mint a Trianon ellen folyó küzdelem leghivatottabb magyarországi szervevel, amely eddig is nagyszerű eredményekkel szolgált a magyar igazság ügyét. Közölte

a liga vezetőivel, hogy ő vállalná a négy nyelven megjelenő négy folyóirat nyomdai előállításának és adminisztrációjának teljes költségét, a Revíziós Ligát pedig szeretné megnyerni a szerkesztőségi rész intézésére. A Revíziós Liga nagy örömmel fogadta az ajánlatot azzal, hogy a maga részéről a négy folyóirat szerkesztőségi munkáját elvégzi és ennek költségeit fedezni fogja.

Igy jelent meg november 15-én a négy új folyóirat, az angol *Danubian News*, a francia *Nouvelles Danubiennes*, az olasz *Corriere del Danubio*, a német *Donaukurier*. A négy új folyóirat kiadója a *Pesti Hírlap*, szerkesztője a Magyar Revíziós Liga. A lap szellemi irányításában a liga vezetőségével karöltve a *Pesti Hírlap* is részt vesz. A huszonegyezer példányban kiadott négy ujság formája olyan, mint a *Pesti Hírlapé*. Az új folyóirat, amint ezt a címe is mutatja, a Dunavölgyének keretébe állítja be a magyar problémát, tudva azt, hogy a Dunavölgyének mai zavaros helyzete még azokban a politikusokban is sok aggodalmat és nyugtalanságot ébreszt, akik ma még nem viseltetnek velünk szemben megértéssel. Abból a felletevésből indult ki, hogy a magyar érdek ezen a ponton teljesen azonos Európa általános érdekével, ezért ha állandóan megvilágítja és szigorú tárgyilagossággal megismerteti a világgal azt, ami ma a Dunavölgyében történik, a magyar igazság ügyét szolgálja. Igen sok ember fog ezen az uton arra a meggyőződésre jutni, hogy a Duna völgyét nem lehet rendezni, az itt kavargó problémákat nem lehet megoldani addig, amíg Magyarország jogos sérelmeit nem orvosolják. Ebben a szellemben készült a lap első száma, majd a második is, amelyet decemberben vitt szét a posta mindazokhoz a külföldi tényezőkhöz, törvényhozókhöz, diplomatákhoz, politikusokhoz, újságírókhoz, stb., akiknek a revízió körül folyó nemzetközi küzdelemben szerepük van, vagy a jövőben szerepük lehet. A *Pesti Hírlap* kiadásában megjelenő négy folyóirat így a legelőkelőbb és legdöntőbb fontosságú emberek ezrei előtt harcol a magyar igazságért. Reméljük, nem hatás nélkül. Ezt a reményünket ébren tartja az örövendetes tény, hogy már a folyóiratok első számaira százával érkeztek az elismerő és köszönő levelek Budapestre. A folyóiratok első hatásából megítélve azt kell hinnünk, hogy igen hatásos és értékes fegyvert állítottunk a magyar igazságharc szolgálatába.

**„Európa válaszuton. —
Háboru vagy béke?”**

Most pedig térjünk vissza legutolsó revíziós könyvünkhöz, az „*Europe at the parting ways. — War or peace?*” című angol albumunkhoz,

Mindig meghatottan és hálásan tapasztaltuk, hogy a magyar közönség a legnagyobb érdeklődéssel és a legmelegebb elismeréssel figyelte a Pesti Hirlap reviziós harcát. Mindig fontos hivatásunknak éreztük azt is, hogy a magyar nemzet tagjaiból minél több új harcost neveljünk a reviziós küzdelem számára. Ezért kötelességünknek éreztük, hogy a magyar közönséget is megismertessük legújabb reviziós kiadványunkkal. Így született meg az „Európa válaszuton. — Háboru, vagy béke?“ című könyvünknek ez a magyar kiadása. Az angol és a magyar album között minden tartalmi különbség csak annyi, hogy az utóbbi kiadás szövegrészében az 1933 augusztus elsejétől 1933 december elsejéig történt reviziós érdekü eseményeket is földol-

goztuk, ebben a cikkünkben pedig teljes összefüggésben ismertettük a Pesti Hirlap eddigi reviziós tevékenységét.

Hisszük és reméljük, hogy e könyv minden olvasója gondosan áttanulmányozza azt s a benne talált érveket alkalomadtán felhasználja. Ugy véljük, hogy csak a nemzet egyértelmű és egyakaratu munkája érlelheti valóssággá a reviziós célkitűzést. Ha könyvünk ezt a hivatást teljesíti, elértük egyik legfőbb célunkat.

Bár adná a Mindenható, hogy a mi munkánk is hozzájáruljon a magyar igazság végső győzelméhez!

*

Könyvünk következő oldalai már az angolnyelvű kiadás magyar szövegét tartalmazzák.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

HÁBORU VAGY BÉKE?

Mi az emberiség sorsa és jövője? A béke boldogsága, vagy a háboru szerencsétlensége? Milliók és száz milliók tépelődnek ma ezen a kérdésen. Milliók és száz milliók gondok és kétségek között vergődnek, mert nem tudnak nyugodt és kielégítő választ találni a fölvetett problémára.

Az ember, az egyén maga a békét akarja. Hogyan is akarhatna más egyebet? Hiszen az egyén számára a béke az élet, a jelen boldogsága, a jövő reménye. A háboru a szenvedés, a halál, a pusztulás veszedelme. Melyik férfi mondja ezt: „Én kivánom a háborút, hogy elhagyhassam a békés otthonomat, hogy piszkosan, tetvesen, félőrülten a borzalomtól, a halálfélelemtől, kinn élhessek a lövészárokbán!” Melyik asszony mondja ezt: „Én kivánom a háborút, hogy a férjemet, a fiamat elragadják tőlem és kivigyék a halál mezejére!” Ma már ott tartunk, hogy még a bennaknak, az aggastyánoknak és a kisgyermeknek is okuk van rá, hogy rettegjenek a háborútól. Még ezek sem mondhatják: „Engem nem érdekel a háboru, én nem megyek oda, ahol harcolnak!” Mert ma már nem mi megyünk a háboruba. Hanem a háboru jön el mihozzánk. Messzehordó ágyuk a nyílt városokat lövik. Óriás léghajók tonnaszámba robbanó anyagokat a békés hátsó országrészek elpusztítására. Fűrge repülőgépek raja fellegekbe száll a sűrűn benépesített lakóhelyek fölé, hogy gyilkos gázzal, betegségeket terjesztő bacillusok tömegével, válogatás nélkül irtsa az embert. A férfit. Az asszonyt. A nyomorékot. Az aggastyánt. Még a csecsszopó gyermeket is.

Hol van ez ellen a védelem? Hol a szabadság? Az állam határain belül már békére szoktatta az embert a vallás, az erkölcs; az állam és a társadalom törvénye. Az állam határain belül már nincsen büntetlen rablás, büntetlen gyilkolás, büntetlen erőszak.

Mit tegyen egy nemzet, hogy egész bizonyosan békében élhessen? Erre a kérdésre a régiek a következő feleletet találták ki: „Si vis pacem, para bellum!” Ha békét akarsz, készülj a háborura. Légy erős, akkor senki sem mer megtámadni. Ezt az elvet a régiektől megtanulták a modern nemzetek is. Mind-egyik minél jobban, minél félelmetesebben igyekszik magát fölfegyverezni és fölpáncélozni. Meg lehet így a békét őrizni? A világháboru kitörése rideg és ellentmondást nem tűrő tagadással felel erre a kérdésre. A politikai és társadalmi tudományok művelői megegyeznek abban a fölfogásban, hogy a tulhajtott fegyverkezésnek nagy része volt a világháboru kitörésében.

A világháboru idejében minden nemzet fiainak ezt mondták: „Azért kell harcolnotok, hogy majd a fiaitok és az unokáitok békében élhessenek.” Azóta a fiuk és az unokák fölnőttek. Vajjon, — úgy, amint ezt az apáknak és nagyapáknak ígérték — békés és biztonságos lesz az életük? Ma még békében élünk. De meddig tart ez az aggodalmakkal telített, nyugtalan, félelmes rémekkel ijesztető, lidércnyomásos béke? A láthatár szélén már sötét viharfelhők gomolyognak, az Apokalipszis rémei dübörögnek felénk. Új világmorlást ígér a gyülekező háborus feszültség. Az idősebb nemzedék jól ismeri már az elboruló látóhatár borzalmát. A világháboru katasztrófája is így kezdődött. Tétlenül, tehetetlenül tűrjük, amíg a felhő a fejünk fölé érkezik? Nincsen számunkra más út? Nincs szabadság? A népek, a tömegek 1914-ben sem akarták a háborút. A kritikus napokban tulajdonképpen nyolc-tíz emberen, vezető államférfin fordult meg, hogy mi lesz Európában, béke, vagy háboru? A népek, a tömegek békevágya 1914-ben nem tudta megakadályozni a szerencsétlenség ránszakadását. Mit ér hát ma is a mi békevágunk, ha nyolc-tíz

ember ostobasága, gonoszsága, vagy kapkodó tehetetlensége ma is bármelyik percben fejünkre idézheti a katasztrófát?

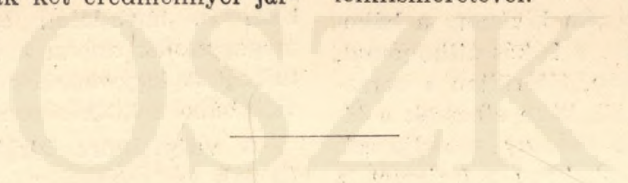
Elkeseredett pillanatainkban azt kellene hinnünk, hogy elháríthatatlan átok üldözi az emberiséget s a józan ész és a nemesebb érzések ellenére rákényszeríti a háborút. A józan ész és a nemesebb érzés azonban ezt nem tűrheti tétlenül. A huszadik század fiának, a művelt emberiségnek örök szégyene volna, ha nem találná meg a háboru ellenszerét. Azt már láttuk, hogy a „Si vis pacem, para bellum!”-féle jelszavakkal nem sokat érünk. Ezeket a jelszavakat az emberiség évezredek óta eléggé kipróbálta. A világtörténelmen végighömpölygő vérfolyam mutatja, milyen eredménnyel? Uj, bölcsőbb, igazabb jelszót kell keresni a háboru elleni küzdelemben. És azt hisszük, ez a jelszó nem lehet más, csak a következő: „Si vis pacem, para pacem!” Ha békét akarsz, készülj a békére! Nem a háborút kell megszervezni. Hanem a békét. A háboru megszervezése nem szolgálhatja a békét. Csak a háborút. A háboru szervezetének tökéletesítése csak két eredménnyel jár-

hat. Békében anyagi romlásba kergeti az egymással versengő nemzeteket. Az elkerülhetetlenül bekövetkező háboruban pedig a technikai felkészültség csodáival minden eddiginél borzalmasabbá teszi a pusztítást és az emberirtást.

Ezt akarjátok? Akkor fegyverkezettek és készüljetek a háborura! Nem ezt akarjátok? Akkor szakítsatok az erőszak gondolatával és készüljetek az igazi békére. Addig, amíg nem késő. Addig, amíg azt nem teszik lehetlenné a kirobbanó szenvedélyek.

Az ezután következő fejezetekben néhány sorsdöntő kérdést vetünk föl. Olyan kérdéseket, amelyeknek a helyes megoldásától függ a béke, vagy a háboru, a boldog fejlődés vagy a nyomorult pusztulás lehetősége. A művelt emberiség lelkiismeretéhez kívánunk szólni. Kérjük az olvasót, szenteljen figyelmet a kérdéseknek, fontolja meg alaposan azokat a válaszokat, amelyekkel mi a fölvetett kérdésekre feleltünk.

Azután pedig tartson tanácsot a saját lelkiismeretével.

Országos Széchényi Könyvtár

ELSŐ KÉRDÉS

Lehet-e a mai viszonyok között Európában igazi békéről és a nemzetek komoly biztonságáról beszélni?

Felelet: Nem; mert:

1. Az erőszakos békediktátumok rendje nem lehet állandó nyugalom alapja.

2. A bizonytalanság érzése fegyverkezési versenybe sodorja az államokat, ez pedig állandó veszedelme a békének.

3. A fegyverkezési verseny minden eddiginél véresebb és borzalmasabb háborúval fenyegeti a világ népeit.

4. A fegyverkezés örülete anyagi romlásba kergeti az államokat.

5. A fegyveres háborútól való félelem természetes következménye a népek gazdasági háboruja, ami romlásba dönti az egész világot.

6. Csak a lelkek valódi megértése és a nemzetközi közvéleményt nyugtalanító vitás kérdések békés megoldása ajándékozhatja meg a világ népeit igazi békével, biztonsággal és jóléttel.

Részletes bizonyítás.

1.

Az erőszakos békediktátumok rendje nem lehet állandó nyugalom alapja.

A nagy erőmérkőzés alatt a központi hatalmak ellen küzdő antant államok kormányai azt hangoztatták, hogy ez a háború lesz az utolsó az emberiség történetében, mert a békekötésben elejét veszik mindenféle hasonló szerencsétlenség megismétlődésének. A fegyverszünet megkötése után a győzők korlátlan urai voltak a helyzetnek. Az ő parancsaik döntötték el a világ sorsát. Hogyan váltották hát be az ígérteiket? Hogyan gondoskodtak arról, hogy a világháborúhoz hasonló szerencsétlenség ne ismétlődhessen meg a jövőben?

Amikor a győzelmi mámor elszállt, maguk a békediktálók is megdöbbenve eszméltek rá a rideg valóságra: a párizskörnyéki békeszerződésekben létrehozott új rend nem teremtett igazi békét és biztonságot. Még a győztes államok számára sem. Nem is teremthetett. Igazi béke, igazi biztonság nem épülhet föl máson, csak a népek kölcsönös megértésén és barátságos megegyezésén. A világ-

háborút befejező párizsi tárgyalásokon azonban nem a megértés és nem a barátság mondotta tollba a békeszerződéseket. Hanem az engesztelhetetlen gyűlölet. Az ilyen diktált béke nem az igazi erőviszonyok, nem a valódi politikai és gazdasági szükségletek eredője. Hanem egy bizonyos időpont erőviszonyainak visszatükrözése.

1919-ben a győzők a legigazságtalanabb és legkegyetlenebb követelést is rádiktálhatták a legyőzöttekre, mert abban az időpontban az ő oldalukon állott minden erő. És a másik oldalon minden gyengeség. Albert Sorel, a nagy francia történész megállapítása szerint azonban: „A szerződések a megkötésük pillanatában létező viszonyoknak a kifejezői. A bennök megállapított jogok sohasem élik túl azokat az állapotokat, amelyek között létrejöttek.” *A diktált békék rendje csak addig tarthat, ameddig össze lehet fogni azokat az erőket, amelyek a szerződések aláírását kikényszerítették. Mihelyt megváltoznak az erőviszonyok, az erőszakos béke olyan biztosan fölborul, mint a hegyére állított kúp, ha elérészi a kéz, amely ilyen természetellenes helyzetbe hozta.*

Ezen a világon azonban minden változó. Megváltoznak a hatalmi és erőviszonyok is. A győzők összetartása előbb-utóbb megbomlik. A volt barátok ellenségek lesznek. A volt ellenségek kibékülnek és baráti szövetségre lépnek. A győzőket belső válságok meggyengítik. A legyőzöttek viszont új erőre kapnak. A világháborút követő esztendőkhöz már jelentkeztek ezek az erőtelődések. Megtörténhetik még az is, hogy egyik vagy másik állam olyan pusztító eszköz, olyan technikai fölfedezés birtokába jut, amelyről azt hiszi, hogy rendkívüli fölényt biztosít számára az eljövendő háboruban. Ez a hit, — még ha csalóka is — erőszakos föllépésre buzdíthat egyeseket.

A szerencse forgandó. Addig, amíg az államok az erőszakra bizzák a sorsukat, sohasem lehet előre megjósolni, hogy a szerencse mikor, ki ellen fordul?

2.

A bizonytalanság érzése fegyverkezés versenybe sodorja az államokat, ez pedig állandó veszedelme a békének.

1933 májusában Borah szenátor kifejtette, hogy az ő véleménye szerint az elhibázott békék okozták Európa nyugtalanságát és örökös háborús félelmét. A békeszerződések határozatai folyton-folyvást újabb meg újabb izgalmakat keltenek és nem engedik meg, hogy Európa visszanyerje nyugalmát. Szerinte az a legszomorubb, hogy a támadás szándékának eszméje behatolt sok millió európai fejébe, a fennálló békeszerződések pedig nevükkel ellentétben szintén ezt a támadó akaratot testesítik meg.

Valóban így van.

A keresett, az áhitott biztonság helyett az erőszakos békediktátumok következményeképpen nyugtalanság és bizonytalanság uralkodik a világon. Mindenki fél mindenkitől. Félelmében tehát minden állam igyekszik minél jobban felfegyverkezni. Természetesen: a világháboruban vesztes országok kivételével. Mert a legyőzötteket lefegyverezték és eltiltották attól, hogy saját biztonságukról fegyverkezésük szaporításával gondoskodjanak. Ez nyilvánvaló igazságtalanság, mert nem lehet az egyformán szuverén és öncélú nemzeteket elsőrangú és másodrangú államok csoportjára osztani.

Ezuttal azonban nem erről az igazságtalanságról kívánunk beszélni. Hanem arról, hogy a mai rendben még a győzők, a szabadon fegyverkezők sem élvezik a teljes biztonságot. Ha a világháború befejezése után a győző államok be tudták volna váltani ígéretüket, ha olyan békét kötöttek volna, amely örökre kiküszöböli a nemzetközi életből a háborút, ma egy ország sem keresné biztonságát a fegyverkezésben, a hadseregek pedig összezsugorodtak volna arra a színvonalra, amely az egyes országokban a belső rend fenntartá-

sához szükséges. A világháborút követő korokban azonban az államok sokkal nagyobb és sokkal jobban felszerelt hadsereggel rendelkeznek, mint a világháború küszöbén. Itt idézzük Hoovernek, az Északamerikai Egyesült Államok volt elnökének szavait, aki 1931 május 5-én a Nemzetközi Kereskedelmi Kamarák kongresszusán tartott beszédében ezt mondta: „A világ évenként körülbelül 5 milliárd dollárt költ fölszerelésre, ami majdnem 70%-kal több, mint a világháború előtt. Közel 5½ millió ember teljesít aktív katonai szolgálatot és ezenkívül 20 millió a tartalékosok száma.“

Kérdezd meg az egymással versenyző országokat, mi indítja őket a szörnyű fegyverkezésre, ki ellen állítják föl hadosztályait, miért van szükségük annyi ágyura, repülőgépre és hadikocsira?

Mindegyik ezt fogja felelni: „Én a magam védelmére fegyverkezem.“ Miután minden egyes ország ezt mondja, az ember jogosan kérdezheti: ha mindenki csak védekezik, hol a támadó, aki ellen védekezni kell? Miért félnek ezek a „védekező“ országok olyan nagyon egymástól?

A magyarázat az, hogy a fegyverkezés akkor is a béke veszedelme, ha védekezés címen történik. Mert a támadó és a védekező fegyvereket nem lehet megkülönböztetni egymástól. A fegyver visszaveri az országot megrohanó ellenséget. És akkor védekező fegyver. Ugyanaz a fegyver azonban arra is alkalmas, hogy a szomszédos békés ország területére vigye át a halált és pusztulást. És akkor már támadó fegyver. A repülőgépek az érdekelt kormányok állítása szerint azt a célt szolgálják, hogy a fővárostól távol tartásuk az ellenség légi erejét, megakadályozzák a romboló erejű robbanóanyagok és mérgezőgázbombák ledobását. Ugyanezek a repülőgépek azonban a szomszédos ország fővárosát is megtámadhatják, bombákkal és mérges gázokkal egészen elpusztíthatják.

Ez a lehetőség pedig annál nagyobb veszedelmű, mert aki nagyon fölfegyverkezett, akinek sok az ágyuja, hadikocsija és repülőgépe, egyre hajlamosabb lesz arra, hogy a nemzetközi életben erőszakosan járjon el és saját akaratát másokra is rákényszerítse.

Teljességgel lehetetlen tehát, hogy a fegyverkezés a világ békéjét és a különböző országok biztonságát szolgálja. A fegyverkezési versenyben előljáró ország fölénye szükségképpen kevesebbi más országok biztonságát. Ezeket is arra kényszeríti, hogy fölfegyverkezzenek, hogy a legjobban fölfegyverezett és legerősebb országgal szemben a többi ország szövetségét és támogatását keressék. A fegyverkezés így végeredményben a legerősebb és legjobban fölfegyverezett állam békéjét sem biztosítja. Hiszen a leghatalmasabb, leggazdagabb és legnépesebb ország fegyveres ereje sem lehet nagyobb, mint a többi államé együttvéve. A nagyon erős és nagyon föl-

fégyverzett államokat pedig a világtörténelem tanulsága szerint mindig fenyegeti a körülzárolás, az izolálás.

Nem kell messzire mennünk példáért. Németország a világháború előtt legjobban felfegyverzett szárazföldi hatalma volt a világnak. Óriási fégyveres fölénye birtokában legyőzhetetlennek hitte önmagát. Legyőzhetetlen is lett volna, ha csak egyik vagy másik szövetségjával, egyszerre csak egy vagy két ellenséges állammal keveredik háborúba. Németország katonai hatalmát azonban Európa legtöbb országa saját veszedelmének érezte. Ezek az országok, amelyek külön-külön nem vehették volna föl a németek ellen a harcot, szövetségeseket kerestek, Németországot teljesen körülzárták. Amikor a világháború kitört, a németek, oldalukon néhány szövetségesükkel, kénytelenek voltak az egész világ ellen küzdeni.

3.

A fégyverkezési verseny minden eddiginél véresebb és borzalmasabb háborúval fenyegeti a világ népeit.

A modern háborút az általános védkötelezettség és a technikai fejlettség különbözteti meg a régi korszakok háborújától. Az általános védkötelezettség azt jelenti, hogy nemcsak egy aránylag kicsiny toborzott, vagy zsoldos hadsereg kockáztatja életét a harc téren. Hanem a nemzet férfi lakosságának túlnyomó nagy része. A technikai fejlődés pedig azt eredményezte, hogy a hadrakelt sereg nem a régi, kezdetleges fégyverekkel jelenik meg a küzdelemben. Hanem a pusztító erejű hadigépek sokaságával. A haditechnika meseszerű fejlődése az utolsó ötven esztendőre esett. A XVI. század nagy hadvezérei különösebb nehézségek nélkül elvezették volna Napoleon seregeit. Maga Napoleon azonban, az ő korabeli tudományával, minden haditapasztalata és zsenialitása ellenére is a legnagyobb zavarba jönne, ha egy mai háborúban egy dandárparancsnok helyét kellene betöltenie.

A haditechnika szédületes fejlődése két eredménnyel járt. Az egyik, — amiről már megemlékeztünk — hogy a modern háború és a modern hadikészülődés irtózatossá pénzbe kerül. A másik: hogy a modern háború egyre borzalmasabb és szörnyűsebb lesz. Míg a régi háborúkban a halottakat és a sebesülteket csak ezekben számolták, a világháború kimutatásaiban már milliók szerepelnek. Az összehasonlítás kedvéért egymasmellé állítjuk itt az utolsó évtizedek négy nagy háborújának az adatait. 1854—56-ban a 28 hónapig tartó krími háborúnak 100.000 halottja volt. 1870—71-ben a német—francia háborúnak 12 hónap alatt 90.000. Az 1904—1905-ben dúló, 23 hónapig tartó orosz—japán háborúban a halottak száma 140.000. A világháborúban Európának több mint tíz

millió lakosa veszítette életét. Ugyanennyire lehető a rokkantak száma. A vérvesztések ijesztő és rohamos megnövekedését tetőzi az anyagiakban elszenvedett, példátlanul nagy vesztesség. A csataterék sokszáz kilométernyi hosszúságában és több kilométer mélységében városok és falvak tömegesen tűntek el a föld színéről. A csatateréken levő erdők, szőlők, szántóföldek természetlen pusztasággá változtak.

Az olvasót talán érdekelni fogják azok a számok, amelyek az itt közölt táblázatban a hadi technika fejlődését mutatják.

Harcéri véres vesztések okozói százalékokban.

	Puska	Agyu	Szurony, kard	Gáz	Egyéb	Összesen
Világháború előtt	90	8	2	—	—	100
1914-ben	57	43	néhány ezrelék	—	—	100
1918-ban	18	55	néhány ezrelék	24,5	2,5	100

A világháború során a haditechnika rohamosan fejlődött, alkalmazni kezdték a legaljasabb és legfélelmesebb fégyverek egyikét: a gázt. Ennek megfelelően a vesztességi statisztikában hatalmas eltulodások mutatkoznak a puskagolyó rovására és a hadigépek javára. Kimutatásunkban legfeltűnőbb a gáz jelentőségének ijesztő emelkedése. A gáz, amelyet csak 1915-ben kezdtek alkalmazni, már a világháború alatt félelmetesebb fégyvernek bizonyult, mint a puska és a géppuska.

Nagyon csalódnak azonban, akik azt hiszik, hogy az élet- és vagyonpusztításban a világháború már elérte a legmagasabb mértéket. Mert az ezután elkövetkező háború sokkal gyilkosabb és sokkal pusztítóbb lenne, mint amilyen a világháború volt.

Minden szakember azt jósolja, hogy a jövő háborújában a gáz jelentősége óriási arányokban fokozódik és elképzelhetetlen pusztulást fog okozni az emberi életben. Ez pedig annál megdöbbentőbb kilátás, mert a gáznak hatalmas szövetségestársa jelentkezik a repülőgépből. Már a világháborúban is ezrével használták a repülőgépeket. Ezek a hadimaradatok azonban csekély teherbíróképességük és mérsékelt sebességük következtében aránylag rövid működési sugárral rendelkeztek. Ezért csak mint a földi csapatok segédfégyver-neme szerepeltek. Azóta azonban a technikai fejlődés önálló fégyvernemmé léptette elő a repülőgépet. A jövő háborújában a repülőflották, a földi seregektől függetlenül, fognak föllépni. Mégpedig nemcsak a tulajdonképeni harcatereken. A hadüzenet pillanatától kezdve harc térré változik át minden hadviselő ország egész területe. A régi háboru-

ban a hadviselők arra törekedtek, hogy kiűssék egymás kezéből a kardot és ártalmatlanná tegyék egymás haderejét. Az új háboruban a cél az lesz, hogy az ellenséges állam agyát, szívéét és ütőerét találják halálosan. A repülőgépek és a gyilkoló gázok együttes ereje ezen a téren borzalmas csodákat fog művelni. Vegyük tekintetbe, hogy a világháboru idején csak a harctereken történtek gáztámadások, ahol a katonaság a rajvonalakban szétszórva állott és nem alkotott tömör tömeget. Az új háboruban azonban a gázzal megtöltött óriási bombák sűrűn lakott városokra fognak lehullani, ahol gyilkos erejük teljes mértékben érvényesül: ahová leestek, bizonyos körzeten belül nem hagynak embert elevenen. Könnyű elképzelni: a gyilkos gázok, amelyek a világháboruban még csecsemőkorukat éltek, milyen tömegirtást rendeznek majd az ellenséges ország polgári lakosságában.

A katonai szakértők egyetértenek abban, hogy a bombavető légiflották elsősorban a nagy városokat igyekeznek majd elpusztítani, amelyekben a hadviselést irányító hatóságok, a hadianyagot gyártó üzemek székelnek. Vannak elméletek, amelyek azt mondják, hogy a jövő háboruk nem is a tulajdonképpeni harctereken fognak eldőlni, hanem a mögöttes országrészekben, ahol a légiflották robbanó és gyújtó bombákkal, gáztámadással, sőt ledobott bacillusok útján terjesztett járványos betegségekkel is tömegesen legyilkolják a polgári lakosságot, még mielőtt a tulajdonképpeni hadseregek egymással megmérkőzhettek volna. Borzalmas paradoxon! Marcona katonák helyett gyermekek, nők, aggastyánok lesznek a jövő háboru hősi halottjai!

4.

A fegyverkezés örülete anyagi romlásba dönti a világot.

Három számadatot iktatunk egymás mellé. A világháboru összes költsége, az okozott károk nem számítva, megbízható becslések szerint 250 milliárd aranydollár volt.

A világháborut megelőzőleg a világ évente 3 milliárd aranydollárt költött fegyverkezésre.

A különböző országok hadiköltsége ma évente 5,5 milliárd aranydollár. („Annuaire militaire“ 1932.)

Az itt felsorolt összegek jórészt a fegyvert szállító gyárak pénztáraiba ömlöttek bele. És ömlenek bele még ma is. Amikor az egész világot megbénítja a gazdasági válság, amikor némelyik országban egyes iparágakban 60—70 százalék a munkanélküli, a hadfőszereleési gyárak teljes üzemmél dolgoznak és óriási nyereségszázaléokra kötnek üzleteket. Csoda-e, ha egykönnyen nem akarnak lemondani a rengeteg haszonról? Ha mindenki fél is a háborutól, nekik érdekük a háboru. Ha

mindenki nyugalomban és biztonságban szeretne élni, nekik érdekük a lelkek nyugtalansága és ijedelme. A hadigyárak ezért mérhetetlen nyereségük egy részét arra használják föl, hogy a szélsően tulzó nacionalista pártok és a megvásárolható ujságok segítségével elmérgesítsék a nemzetközi feszültséget, ha kell, minden komoly alap nélkül sziták a rettegést és a háborus hangulatot.

A fegyverre és hadiszerre elpocsékoló óriási összegekben az emberiség szerencsétlensége bujkál. Tessék elképzelni, mi lehetne a világból, ha ezek a számok az utolsó ötven év alatt nem a pusztulást, hanem az emberiség boldogulását mozdították volna elő. Európában és Amerikában ma nem volnának sem irástudatlanok, sem koldusok. A legragyogóbb kulturális, gazdasági és közegészségügyi intézmények hálóznák be a világot. Sehoh sem lenne éhező és munkátlan ember. A legszerényebb munkás életmódja is fölemelkedett volna a nyugodt jólét színvonalára.

Milyen átok kényszeríti az emberiséget, hogy anyagi romlása árán is saját szerencsétlenségét szolgálja? *Az elszegényedett népek csak roskadozva viselik a volt háboruk és a leendő háboruk irtózatot terhét.* Itt is új szakadék nyílik meg a lábunk alatt: nem egy ország azt érzi, hogy az irtózatot pazarlást nem bírja tovább. Ez az érzés pedig azt okozhatja, hogy az illető ország végső szorultságában vakon beleveti magát egy preventív háboruba, mert abban a csalóka ábrándban él, hogy az ellenségeivel való leszámolás után nem lesz többé szüksége fegyverkezésre.

5.

A fegyveres háborutól való gazdasági félelemnek természetes következménye a népek gazdasági háboruja, ami romlásba dönti az egész világot.

Bárhogyan forgatjuk a dolgot, azt látjuk, hogy a népek lelkét betöltő bizalmatlanság és az ebből származó fegyverkezési verseny a világ békéjének és a nemzetek biztonságának állandó veszedelme. A mai béke tulajdonképpen nem is béke, hanem csak más eszközökkel folytatott háboru. Ma, amikor minden állam a többi államtól létérdekeit félti, az általános félelemnek ebből az állapotából magától értetődőleg születik meg a kölcsönös rosszindulat és ártanivágyás. A fegyverek pihennek a fegyverszüneti szerződések aláírása óta. Az egymást gyűlölő és egymástól féltő népek azonban azóta a nyílt öldöklés helyett más, sokkal alattomosabb eszközöket alkalmaznak egymás megrontására. „A béke“ — írta a mai helyzetről Lloyd George — „csak a katonai ellenségeskedést szüntette meg. *Most azonban a kormányok a háborut átviszik gazdasági térre s a jóvátételeket, vámokat, kölcsönöket használják föl fegyverek gyanánt, hogy a régi, vagy esetleg a jövődöbéli ellenségeiket gyöngítsék.*“

A fegyveres háborútól való félelemnek így természetes, magától értetődő következménye a népek gazdasági háborúja, ami romlásba dönti az egész világot. A háboru előtti aranykorszak hatalmas gazdasági fejlődése főképpen abból a békés és szoros gazdasági együttműködésből fakadt, amely a világ országait egybefűzte. Ennek a korszaknak főelve a munkamegosztás volt, ami egyre nagyobb termelési eredmények elérését tette lehetővé. A nemzetek termelési tevékenysége egymást kiegészítette. A kölcsönös együttműködés ugyanakkor a különböző országok termelését egymástól függő viszonyba is hozta.

A világháboru során két gazdasági tapasztalat szűrődött le a népek tudatában. Az egyik az, hogy a modern hadviselés legfontosabb támogatója a fejlett ipar. Nemcsak a hadi-, hanem mindenféle ipar, mert a modern hadviselés ezerféle igényének kielégítése céljából a legkülönfélébb gyártmányok szükségesek. A másik tapasztalat, hogy hosszantartó háboru alatt azok az országok, amelyek mezőgazdasági terményeik tulajdonképp nagy részét külföldön szerzik be, hátrányban vannak azokkal az országokkal szemben, amelyek azokat maguk termelik. A háborura gondoló államok eszménye tehát a fejlett ipar és a fejlett mezőgazdaság összeházasodása lett, az olyan ország, amely békében és háboruban maga tudja előteremteni a szükséglete kielégítésére szükséges ipari és mezőgazdasági javakat. Ezért a mezőgazdasági országok minden gondolata ma az iparfejlesztés. Még akkor is, ha az erőszakos eszközökkel megteremtett iparágaknak nincsen náluk talajuk. Az ipari államok viszont a mezőgazdasági termelést erőltetik. Rendszerint olyan területeken, amelyek arra egyáltalában nem alkalmasak. Miután a mesterségesen kitenyészett gazdasági rend üvegházi növényhez hasonlóan nem nélkülözheti a védelmet, az ipari államok a mezőgazdasági termelésüket, a mezőgazdasági államok az ipari termelésüket magas vámokkal óvják.

A háborútól való félelemből így született meg az önellátás gondolata, az a gazdasági nacionalizmus, amely a vámterületek kölcsönös elzárkózásával megbénította a világ gazdasági forgalmát. Megszűnt az országoknak az a békés és szoros gazdasági együttműködése, amelynek a háboru előtti aranykorszak jólétét és virágzását köszönhette. Ma minden ország ahhoz az ókori háztartáshoz hasonlít, amelyben a család maga állította elő minden szükségleti cikkét. Természetes, abban a korszakban, amely nagyságát és gazdagságát a munkamegosztásnak és a javak cseréjének köszönhette, ez a primitívebb formához való visszatérés nagy zavarokat és válságokat okozott. A mezőgazdasági államok egyszerre belefűlladtak termelésük bőségébe, mert régi piacaik bezáródtak előttük. A nagy

ipari államok termelése összezsugorodott, mert a mezőgazdasági államok külföldről való vásárlóképesége mecsökkent és ennek következtében kénytelenek voltak külföldi ipari behozataluk elé korlátokat emelni. Az egész világon félelmetes módon megszapordtak azok az emberek, akik az önellátás örülete miatt elvesztették kenyerüket.

Évek óta egyik gazdasági konferencia a másikat követi. A világ legkiválóbb gazdasági szakértői keresik a gazdasági válság és a világnyomorúság orvosságát. Mind hiába. A konferenciák sorban kudarcba fulladnak. Az előadottak után mindenki megértheti, hogy miért? Azért, mert *a gazdasági nyomorúságot nem lehet megszüntetni a gazdasági háboru megszüntetése nélkül. A gazdasági háborunak nem lehet végét vetni addig, amíg az emberek lelkét eltölti a fegyveres háborútól való félelem. A fegyveres háborútól való félelem pedig nem mulhatik el addig, amíg a lelkek igazi megértése és a nemzetközi közvéleményt nyugtalanító vitás kérdések megoldása nem ajándékozza meg a világot igazi békével és biztonsággal.*

6.

Csak a lelkek valódi megértése és a nemzetközi közvéleményt nyugtalanító vitás kérdések megoldása ajándékozhatja meg a világ népeit igazi békével, biztonsággal és jóléttel.

Mit mond ezek után a józan értelem?

A józan értelem azt mondja, hogy ha a világ diplomatái új utakat és új megoldásokat nem találnak, az emberiséget katasztrófák fenyegetik.

A tömeges munkanélküliség, az általános inség rossz tanácsadók. Még száz évvel ezelőtt is, amikor a közlekedési eszközök sokkal kezdetlegesebbek voltak, mint ma s ezért a javak cseréje sok, a mainál sokkal kisebb gazdasági területen bonyolódott le, a gazdasági nyomorúságnak szűkebbkörű határai voltak. Inség sanyargathatta az egyik országot úgy, hogy a többi még mindig a gazdasági virágzás korszakát élvezte. Ma, amikor a világ piaci szerves összefüggésben állanak egymással, ma, amikor ennek következtében a világválság általános betegség, ma, amikor a moszkvai kormány mindent elkövet a polgári rend aláaknázására a vörös métey nemcsak a gazdaságilag gyengébb, hanem az erősebb országoknak is komoly veszedelme.

De a mai élére állított helyzetből más veszedelem is származhatik. Elkövetkezhetik az idő, amikor az egymástól rettegő és egymást támadó szándékkal gyanúsító nemzetek idegei — akár csak 1914-ben — fölmondják a szolgálatot és eldördülnek az ágyuk Európa egyik, vagy másik sarkában. Az új háboru minden valószínűség szerint nem maradna elszigetelt, az államok bizonyos csoportjára

szorított küzdelem. Igen könnyen ugyanaz történhetnék, ami 1914 augusztusában: egyik állam a másik után sodródna bele a nagy összeütközésbe. A józan elme természetesen berzenkedik ez ellen a föltevés ellen. Mert a józan elme Mussolini nézetét vallja, aki egy alkalommal azt mondotta, hogy az új háboru az egész civilizációt végveszedelembe döntené.

Vannak olyan jószok, akik azt hiszik, hogy a fegyverkezés állandó tökéletesedése fog végre is végetvetni a háborunak. Elkövetkezik az idő, amikor a fegyverek borzalmassága és rettentő pusztító ereje egyszerűen lehetetlenné teszi a hadviselést. A józan elme azt mondja: már elérkezett ez az idő. Az előző fejezetek egyikében igyekeztünk képet adni arról, hogy az új háboru milyen szörnyű rombolással és véráldozattal járna. Kérdezzük: az élet- és vagyonpusztulásnak ezzel a megdöbentő arányával szemben elképzelhető-e, hogy akárki, még a győztes számára is érdemes és eredményes dolog legyen a hadviselés? Rideg számvetésre hívjuk föl az olvasót: lehet-e bárki, bármelyik ország számára jó üzlet a háboru? Normann Angell, a kiváló angol közgazdász, a világháborut megelőző években könyvet írt ezzel a címmel: „Rossz üzlet a háboru!” A világháboru eseményei igazolták Normann Angellt; a világháboru valóban még a győztesek számára is rossz, nagyon rossz üzlet

volt. Most tessék kiszámítani, hogy a háboru költségeinek emelkedése, a pusztító eszközök fejlődése, a véráldozat eddig elképzelhetetlen nagysága mennyivel rosszabb üzletté tenné a jövő háboruját, még akkor is, ha biztosak lehetnénk abban, hogy a nemzetek újabb nagy mérközése nem veszélyezteti a mai társadalmi rendet.

De ki meri állítani, hogy a mai polgári rend biztosan elviselné az új háboru irtózatot teherpróbáját? Az új háboru maga után vonhatná a válságok között hanyódo gazdasági élet teljes összeomlását, a civilizáció katasztrófáját, új barbár korszak bekövetkezését. *Az új világháborunak csak a bolsevizmus örülhetne*, amely a szovjet-határokon belül fegyverkezik és gyűjti erejét a kínálgó alkalmak kihasználására.

A józan elme riadtan visszahököl ettől a lehetőségtől. És azt mondja: ha a tulhajtott nemzeti önzések uralma, a nemzetközi biztonság teljes hiánya, a fegyverkezési verseny örülete ide vezethet, meg kell állni a meredeken addig, amíg nem késő és meg kell teremteni a lelkek békéjét addig, amíg ez megmentheti a végső pusztulástól a világot. A józan elme tisztában van vele: *Európa csak akkor juthat el a politikai és gazdasági béke állapotába, ha a nemzetközi közvéleményt nyugtalanító vitás kérdéseket békés uton, békés eszközökkel, az igazság szellemének megfelelően sikerül megoldani.*

MÁSODIK KÉRDÉS

Békés uton, békés eszközökkel meg lehet-e oldani Európa mai vitás kérdéseit?

Felelet: Igen; mert:

1. Lausanneban elintézték a legnehezebbnek látszó kérdést, a jóvátételek ügyét.

2. A német-francia határ kérdését, amely a világháboru kitörésének egyik fő okozója volt, a versaillesi szerződés véglegesen megoldotta.

3. Számos olyan kérdést, amelyet a békeszerződések ki nem elégítő módon intéztek el, időközben sikerült elrendezni.

4. A még hátralévő kérdések között súlyos természetűek is akadnak, de ezek sem olyanok, hogy csak háboru segítségével lehetne őket elintézni.

Részletes bizonyítás.

1.

Lausanneban elintézték a legnehezebbnek látszó kérdést: a jóvátételek ügyét, amivel tulajdonképpen már meg is kezdődött a békeszerződések revíziója.

Amint már mondtuk: a nagy tömegek ösztöne érzi, hogy Európában valami nincsen rendben, hogy a dolgok mai állapota nem lehet állandó. Európa mostani betegségének oka, hogy a békeszerződések nem teremtették igazi békét; a vitás kérdéseket nem az igazság szellemében oldották meg, hanem ha-

talmi szóval intézték el. Ebből a rendezésből nem születhetett meg a lelkek igazi békéje. A lelkek igazi megnyugvása nélkül pedig egyetlen egy nemzet sem élhet biztonságban.

Ezt a gondolatot hirdette az angol alsóház 1933 november 7-i ülésén Lansbury, az angol munkáspárt vezére is, aki revíziós szellemű beszédében többek között a következőket mondta: «Tucatszámra irtunk alá támadást kizáró és egyéb egyezményeket és ma mégis ott vagyunk, ahol voltunk. *Európa helyzetét, nézetünk szerint, főleg az idetzé elő, hogy a legyőzött nemzetekre erőszakolt békeszerződések a jövő háboru csiréit rejtik*

magukban. Amíg ezeket a szerződéseket nem módosítják, nem hiszem, hogy Európát valahogyan rendbe lehetne hozni.»

Azt, amit a békeszerződések elhibáztak, utólag kell helyrehozni. És pedig békés uton békés eszközökkel. Mert csak a nemzetek kölcsönös megegyezése tud igazi békét teremteni a világban.

Már egész sereg olyan intézkedés történt, amely azt bizonyítja, hogy nem lehetlenséget követelünk. Ujra megcsinálni, jobban megcsinálni azt, amit a békeszerződések elhibáztak, tulajdonképpen egyértelmű a békeszerződések revíziójával. A győztes államok, amelyek abban a kellemes ábrándban ringatóztak, hogy a békeszerződésekben teremtett új rend az ő számukra előnyt jelent, eleinte hallani sem akartak a revízióról. Azt az elvet hangoztatták, hogy a békeszerződések szentek és sérthetetlenek, mindenki a béke ellensége, aki azoknak a megváltoztatását akarja. Valójában pedig már ekkor megindult a békeszerződések revíziója. Így például a jóvátételi intézkedések ismételt módosításával.

A békeszerződések még meghatározott összeg megemlítése nélkül, általában állapítják meg a legyőzöttek jóvátételi kötelezettségét. Ennek oka az volt, hogy a szerződés aláírásának időpontjában a győzők maguk sem tudtak az összeg nagyságában megállapodni. Klotz, Franciaország akkori pénzügyminisztere 375 milliárd arany frankot követelt, Lloyd George még többről, 120 milliárd arany dollárról (610 milliárd aranyfrankról) beszélt. Csodálatos, hogy az akkori államférfiak mennyire nem voltak tisztában a legyőzött országok fizetőképességével. Maguk a németek is túlbecsülték fizetőerejüket. Brockdorf-Rantzau Ulrich gróf, amikor 1919-ben Németországnak a békefeltételekre adott válaszjegyzékét az antant-hatalmak képviselőinek átnyújtotta, még 100 milliárd arany márka (124 milliárd aranyfrank) fizetést ajánlott föl hazája nevében. Ezt azonban az antant-hatalmak kevelték.

Csakhamar kiderült, hogy azoknak van igazuk, akik, Keynes angol békedelegátussal élükön, azt vitatták, hogy a jóvátételek rendszere fölborítja az egész világ gazdasági rendjét és Németország képtelen a rárótt fizetési kötelezettség teljesítésére. 1921 május 31-én érkezett meg a szövetségesek pénztárába az első német jóvátételi fizetés. Egy milliárd arany márka. Az első fizetést azonban nyomon követte a német márka katasztrófális esése. Franciaország hiába kísérletezett a Ruhr-vidék megszállásával. Az ugynevezett szankciók sem tudták a békeszerződés jóvátételi szakaszainak a végrehajtását kierőszakolni. A Ruhr-vidék megszállásának a márka teljes elértéktelenedése volt a következménye. Nem volt más mód: Németországgal le kellett ülni a tárgyaló asztalhoz, amivel megkezdődött a békeszerződés jóváté-

teli szakaszainak újabb és újabb revíziója. A Dawes-terv, a Young-terv nem volt egyéb, mint egy-egy állomás ezen az uton. A new-yorki Institute of Economics összesen 38 milliárd márkára becsülte azokat a fizetéseket és jóvátételi szállításokat, amelyeket Németország teljesített. A német statisztikai évkönyv 1932. évi kötete ennél sokkal többre, 67.673 milliárd aranymárkára becsüli Németország teljesítésének értékét. Németország azonban végre is összeroskadt az elbírhatatlan teher súlya alatt. Hoover kezdeményezésére 1931-ben moratóriumot kellett neki adni. 1932 július 9-én pedig a német jóvátételt elintézték a lausannei megállapodással, amely szerint Németország tartozása teljes kiengyelítésül még három milliárd arany márkát fizet, ami három évi moratórium után, német birodalmi adóslevelek formájában a baseli nemzetközi fizetések bankjánál helyezendő letétbe.

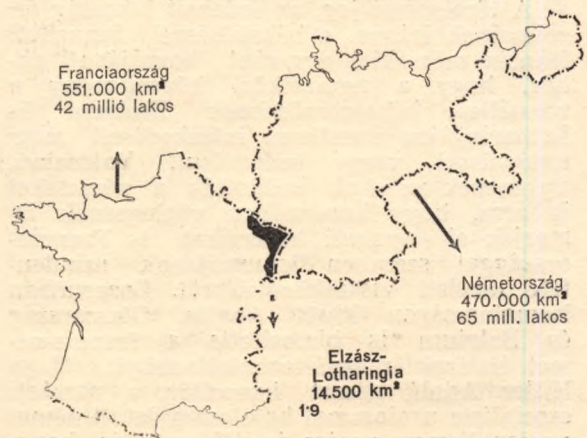
A nagyhatalmak így érkeztek meg a csillogászati számok káprázatából a reális földi világra. *A német jóvátétel ügyének elintézése két dolgot bizonyít: 1. A békeszerződések legfontosabb intézkedései is módosíthatók. 2. A legnehezebb és legkényesebb nemzetközi kérdést is el lehet intézni békés uton, békés eszközökkel.*

2.

A német-francia határ kérdését, amely a világháború kitörésének egyik főokozója volt, a versaillesi békeszerződés véglegesen megoldotta.

Mielőtt fejtegetéseinkben tovább menénk, állapítsuk meg, hogy a békeszerződéseknek van egy olyan területi intézkedésük, amelyen senki sem akar változtatni. Ez az intézkedés: Elzász és Lotharingia visszacsatolása Franciaországhoz.

Elzász-Lotharingia.

Lotharingia már a VIII. században mint Franciaország egyik tartománya szerepel, Elzász pedig ennél is régebben, Clodvig ki-

rály idejében, 496-ban kerül Franciaország-hoz. A két tartomány a következő századok folyamán gyakran cserélt gazdát. Egyszer Franciaországhoz, másszor Németországhoz tartozott. Hosszu viszálykodás után XIV. Lajos király kapcsolta mind a két tartományt véglegesen Franciaországhoz. 1871-ben a frankfurti béke Németországnak juttatta egész Elzászt, továbbá Lotharingia Moselle és Meurthe nevű két megyéjét. Ez a két megye Elzász-szal együtt Elzász-Lotharingia néven a Németbirodalom külön tartománya volt egészen a világháboru végéig. A Németországba bekebelezett Elzász-Lotharingiának 14,5 ezer négyzetkilométer volt a területe. Lakosainak száma az 1910. évben 1,872.000 volt. A népesség faji hovatartozását illetőleg, lényeges eltérések vannak a francia és a német statisztikák között. A két tartományban élő németek azonban mindkét statisztika szerint úgy Németország, mint Franciaország lakosságához viszonyítva, elenyészően csekély töredéket jelentenek. Az pedig nem kétséges, hogy az elzásziak és a lotharingiaiak a német uralom alatt is megőrizték Franciaországhoz való ragaszkodásukat. A Ligue d'Alsace et de Lorraine nevű titkos társaság ébren tartotta bennük a Franciaországhoz való tartozás gondolatát. A két tartomány a birodalmi gyűlésbe mindig olyan képviselőket küldött, akik állandóan tiltakoztak a német uralom ellen. Az sem kétséges, hogy 1918-ban mindkét tartomány lakossága örömmel fogadta a franciákat.

A békekötés idején senkiben sem támadt az a gondolat, hogy Franciaország igazságtalanságot követ el, amikor visszaveszi Elzász-Lotharingiát. Annál kevésbé, mert Franciaország az ellene elkövetett igazságtalanság jóvátételénél nagy mérsékletet tanusított. Nem hallgatott Foch marsallra és azokra a katonákra, akik a Rajnáig akartak terjeszkedni, hanem beérte 1870 július 18. előtti határaival.

A történelmi jog, az érdekelt lakosság érzelmeinek iránya, a békekötésnél tanusított francia mérséklet egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy a nemzetközi közvélemény a versaillesi békeszerződésnek Elzászra és Lotharingiára vonatkozó intézkedéseit megnyugvással vegye tudomásul. Valószínű, ugyanezek az okok indították a németeket is arra, hogy Locarnóban véglegesnek ismerjék el nyugati határaikat és Franciaországgal szemben lemondjanak mindenféle területi visszakövetelésről. Locarnóban Németországon kívül Anglia, Olaszország és Belgium is biztosította a francia-német határok megváltozhatatlanságát. Maga Hitler Adolf, német kancellár, a nemzeti szocialista uralommal hatalomra jutott német nacionalizmus vezére is többször és hangsúlyozottan kijelentette, hogy nem tart igényt Elzász-Lotharingiára. Ezt az álláspontját bizonyos türelmetlen határozottsággal formulázta meg. De Brion előtt tett és a *Matin* című

párizsi lap 1933 november 22. számában megjelent nyilatkozatában, amelyben ezt monddta: „*Ami Elzász-Lotharingiát illeti, elég gyakran megmondtam, hogy erről végérvényesen lemondottunk s remélem, hogy végre megértették szavamat!*“ A francia-német határ rendezése tehát végleges, ezt egyformán tiszteletben tartják a győzők és a legyőzöttek. A versaillesi szerződés így egyszerűs-mindenkorra megoldotta Elzász-Lotharingia kérdését, amely a világháboru előtt egyike volt a legkényesebb problémáknak és egyik főokozója lett a világháboru kitörésének. Olyan igazságos megoldás ez, amelynek az állandóságát az egész világnak biztosítania kell.

3.

Számos olyan kérdést, amelyet a békeszerződések ki nem elégitő módon intéztek el, időközben sikerült elrendezni.

A jóvátétel csak egyik — mindenesetre legfontosabb — példája annak, hogy a békeszerződések revíziója már régen megkezdődött és állandóan folyamatban van. Azt lehetne mondani, hogy a revízió a békeszerződések aláírásának pillanatában megindult. Vegyük például az ugynevezett háborus bűnösség kérdését.

A versaillesi szerződés VII. cikke kimondta, hogy II. Vilmos császárt a győztes hatalmak katonai bíróságuk elé állíthatják, mert „főbennjáró sérelmet követett el a nemzetközi erkölcs és a szerződések sérthetetlen szentsége ellen“. Ezenkívül mindegyik békeszerződésbe bevették azt az intézkedést is, hogy az antant-hatalmak katonai bíróságai elé állíthatják „mindazokat a személyeket, akiket a háboru törvényeivel és szokásaival ellenkező cselekményekkel vádolnak“. Franciaország egy darabig kísérletezett ezeknek a rendelkezéseknek alkalmazásával, hozzá is fogta a „háborus bűnösök“ listájának elkészítéséhez. Azután belátták ezeknek a szokásoknak az alkalmazhatatlanságát. És többé senki sem beszélt róluk.

Másik példa: a Rajna balpartjának megszállása. A versaillesi szerződés jogot adott a győztes hatalmaknak arra, hogy a Rajna balpartját 15 éven keresztül megszállják. Ezek éltek is ezzel a jogukkal. A 15 év 1934-ben járt volna le. Előzetes tárgyalások után azonban a megszálló csapatok öt évvel előbb, már 1929 őszén kivonultak erről a területről.

Vannak olyan esetek is, amelyekben már a szerződés megszabja, mi a szerződés megkötésével megteremtett helyzet megváltoztatásának módja. A versaillesi szerződés értelmében az Ottweiler és Saarbrücken közötti gazdag szénbányavidék a Pfalz délnyugati részével egyetemben Saar-terület néven a Nemzetek Szövetségének igazgatása alá került. A versaillesi szerződés azonban azt is kimondta, hogy 1935 júniusában népszavazás

dönti el, hogy ennek az 1456 km² területnek a lakossága melyik államhoz kíván tartozni?

A Saar-vidék kérdésének megoldása tehát nem fog a diplomatáknak sok fejtörést okozni. A megoldás módját — igen helyesen — előre megszabta a békeszerződés.

4.

A még hátralévő kérdések között súlyos természetűek is akadnak, de ezek sem olyanok, hogy csak háboru segítségével lehetne őket elintézni.

Amint az előző fejezetből láttuk, megfelelő megegyezéssel sikerült kiküszöbölni a nemzetközi életből a békeszerződéseknek számos olyan intézkedését, amely gyakorlatilag megvalósíthatatlan volt, vagy zűrzavar keltésére alkalmas. A biztató kezdet után törhetetlen hitünk, hogy hasonló módon a még hátralévő kérdések is elintézhetők. Annál is inkább, mert ezek a kérdések sem olyan nehezek, hogy csak háboru segítségével lehetne őket megoldani.

De hogy a versaillesi szerződésnél maradjunk, itt van a lengyel korridor kérdése. Németország tudvalegőleg igényt támaszt arra a területre, amely a régi birodalom területét ketté szakítva, kijárót ad Lengyelországnak a Keleti-tengerre.

Lengyelország fölosztása annak idején a világtörténelem egyik legnagyobb igazságtalansága volt. Ezért, amikor a világháború után a győztes nagyhatalmak elhatározták Lengyelország ujáteremtését, ez mindenféle rokonszenvvel és megértéssel találkozott. Még a legyőzött országokban is. A lengyelbarátságáról ismeretes Magyarországon pedig különösen. Ne felejtjük el: a háború alatt már a központi hatalmak is elhatározták az önálló Lengyelországot felállítását.

A béketárgyaláson Pichon francia külügyminiszter felállította azt a kívánságot, hogy Lengyelország legyen „grande et forte, très forte!” (nagy és erős, nagyon erős!) Pichon kívánsága meg is valósult. Míután pedig a nagyon erős országnak szüksége van arra is, hogy szabad kijárója legyen a tengerre, megalkották az ugynevezett „lengyel korridor”-t. Ugyanakkor szabad államot csináltak a lengyel korridorba ágyazott Danzig kikötővárosból és környékéből.

A lengyel korridor kettévágja Németországot, a két és fél millió lakosu Kelet-Poroszországot elszakítja az anyaországtól. A lengyel korridor területe 7000 km², lakosságának száma körülbelül 950.000. A lakosság nemzetiségi összetételéről másképpen számolnak be a németek és másképpen a lengyelek. A németek szerint 418.000 német, 438.000 lengyel és 87.849 kashub élt a korridoron annak megalkotásakor. A kashubokról a németek nem ismerik el, hogy lengyelek. Viszont a lengyelek szerint 755.000 volt a lengyelek és 176.000 a németek száma.

A Danzigból és a környékéből megalkotott szabadállam, amely a Nemzetek Szövetségének felügyelete alatt áll, külügyi és gazdasági tekintetben pedig függésben van Lengyelországtól, 2000 négyzetkilométeren 380.000 lakossal rendelkezik. A népesség 96%-a német.

Danzigi korridor

7000 km² circa 950.000 lakos.

Ha Danzigot és a lengyel korridorot együtt számítjuk, 9000 km² területen 1.3 millió lélek vitás a két állam között. Németország 470.000 km² területéhez és 65 millió lakosához, vagy Lengyelország 388.000 km² területéhez és 32 millió lakosához arányítva sem a terület, sem a lakosság száma nem látszik olyan jelentősnek, hogy nagy akadálya lehetne a két ország teljes lelki kibékülésének. A problémát az teszi komolyabbá, hogy a szóban forgó országrésznek területi és népességi arányait messze túlhaladó stratégiai és gazdasági fontossága van. Lengyelország ragaszkodik a tengeri kijáróhoz. Németország viszont tühretetlennek érzi, hogy területe két különálló darabra szakadjon. Németország és Lengyelország emellett közös halálos veszedelem torkában állanak egymás mellett és egymásra utalva. A vörös Oroszország egyforma ellensége Németország és Lengyelország polgári rendjének. Akkor is, ha meg nem támadási szerződés, vagy más nemzetközi megállapodás formájában elkötelezi szavát az egyik, vagy másik országnak. Ezért remélhetjük, hogy a tagadhatatlan nehézségek ellenére is megtalálják a békés utat a német és lengyel ellentét kiküszöbölésére. *Európai érdek, a polgári rend, a civilizáció érdeke, hogy a német és lengyel népszinte békét kössön egymással.*

A békeszerződéseknek milyen intézkedései még azok, amelyek Európában állandósítják a zűrzavart és a vele járó nyomort és bizonytalanságot?

A sèvres-i szerződést kihagyhatjuk a fősorolásból, mert a sèvres-i szerződés nincs többé. A törökök fegyverrel kezükben gondoskodtak az ő békéjük megfelelő revíziójáról.

A saint-germaini szerződés darabokra bontotta Ausztriát. Bárha Ausztria soha sem volt földrajzilag és történelmileg egységes birodalom, mint az ezeréves Magyarország, hanem csak háborúkkal meghódított, vagy házassági politikával megszerzett, külön nemzeti életet élő tartományok mozaikja, nem helyeselhetjük, hogy a birodalomhoz tartozó népek sorsa fölött a nyers erők döntöttek. Nem pedig a wilsoni pontokban hirdetett önrendelkezési jog. Ebből még sok birodalom származhatik a jövőben. *A fölmerülő nehézségek mindazonáltal elintézhetőek a diplomácia rendes eszközeivel, az európai*

érdek és Ausztria jogos érdekeinek összeegyeztetésével.

A neuilly-i szerződés sok fájó sebet vágott Bulgárián. Ennek az országnak is számos kívánsága van, amelynek a teljesítését várja. Ezek a kívánságok sem megoldhatatlanok, ha az európai nagyhatalmak a hódítás elve helyett a népek önrendelkezési jogának szereznek érvényt.

Végül marad a trianoni szerződés, marad a magyar probléma.

Ez a kérdés olyan fontos, hogy külön részben beszélünk róla.

HARMADIK KÉRDÉS.

Az igazság szellemének megfelel-e a trianoni szerződés?

Felelet: Nem; mert:

1. A trianoni szerződés minden békeszerződés között a legigazságtalanabb és a legkegyetlenebb.

2. Trianon a három és félmillió elcsatolt magyar között olyan másfélmillió magyart szakított el hazájától, aki összefüggő területen élt a megcsonkított Magyarországgal.

3. A trianoni országdarabolás a népek önrendelkezési jogának megtagadásával és az érdekelt lakosság megkérdezése nélkül történt.

4. A trianoni szerződés egy ezeréves országot csonkított meg.

5. A földrajzi és kulturális szempontok Trianon ellen szólnak.

6. Trianon nemzetiségi szempontból is összehasonlíthatatlanul rosszabb helyzetet teremtett a réginél.

7. Magyarország nem adott arra okot, hogy tervszerűleg megfosszák idegenajku állampolgáraitól, mert Magyarország sohasem nyomta el a területén élő nemzetiségeket.

8. A Magyarországtól elszakított nem-

zeti kisebbségek, az ugynevezett „felszabadítottak” is elégedetlenek új helyzetükkel.

9. Azok az országok, amelyek megszületésüket, vagy mértéktelen megnagyobbodásukat Trianonnak köszönhetik, súlyos betegségben szenvedő alakulások.

10. Magyarországot a védekezés minden eszközétől megfosztották, ami állandó veszedelme a világ békéjének.

11. A kisantant államok szövetséget kötöttek Magyarország ellen; titkos katonai szerződésekkel fenyegetik Magyarország létét és Európa békéjét.

12. Magyarország nem érdemelte meg a trianoni szerződésben neki szánt sorsot, mert nem volt bűnös a háború földidezésében és a központi hatalmak győzedelmes korszakában is a megegyezéses béke híve volt.

13. Magyarországot Wilson elveivel félrevezették, a fegyverszüneti szerződés megszegésével kijátszották.

14. A trianoni békeszerződés félrevezetésen és csaláson épült föl.

Részletes bizonyítás.

1.

A trianoni szerződés minden békeszerződés között a legigazságtalanabb és a legkegyetlenebb.

Az a szerződés, amelyet Trianonban rákényszerítettek Magyarorságra, a világháborút befejező békeszerződések közül a legkegyetlenebb.

Ez a felfogás most már elterjedt a világban. Többek között azt vallja Amerikában Borah szenátor, aki 1931 október 23-án a Laval akkori francia miniszterelnököt Ameri-

kába kísérő francia újságírók előtt külön kiemelte a trianoni békeszerződés megváltoztatásának szükségességét. Szerinte: „a trianoni szerződés, amely Magyarországot teljesen tönkreteszi, valamennyi békeszerződés között a legkegyetlenebb és a legsúlyosabb”.

Minden más békeszerződésnél kegyetlenebb a trianoni szerződés a területcsonkítások következtében. (Lásd 68. oldalon levő térképünket.) A Magyarbirodalom területe a világháború előtt 325.000 négyzetkilométer volt. Ebből Trianon elvett 232.000 négyzetkilométert, vagyis elszakította az ország területének 72%-át.

A mai Magyarország területe mindössze 93.000 négyzetkilométer maradt. Magyarország ezeréves földjéből kapott Románia 103.000, Szerbia 63.000, Csehország 62.000, Ausztria 4.000 négyzetkilométert. A trianoni békeparancs tehát egyetlenegy utódállamnak, Romániának nagyobb területet juttatott, mint amennyit Magyarországnak meghagyott. A Magyarbirodalom lakossága a háboru előtt 20.886.000 lélek volt. Ebből Trianon elvett 13.271.000 lelket, vagyis elszakította a népességnek 64%-át. Csonkamagyarországnak meghagytak 7.615.000 állampolgárt, Romániához csatoltak 5.237.000, Szerbiához 4.150.000, Csehországhoz 3.517.000 és Ausztriához 292.000 lakost.

Ha a világháborút befejező békeszerződéseket összehasonlítjuk, kiderül, hogy Magyarország vesztette el a legnagyobb területet és a legtöbb népességet. (Lásd 71. oldalon levő térképünket.) Az összehasonlításból, — amelyben csak Magyarország, Németország és Bulgária szerepel — szándékosan kihagyjuk Ausztriát és Törökországot. Világháboru előtti formájukban ezek az államok nem voltak egységes országok, hanem csak háborúval meghódított vagy az uralkodó család szerencsés házasságaival megszerzett tartományok jól-rosszul összetakolt hazmazai. Magyarország azonban már a háborút megelőző időben, az Osztrák-Magyar Monarchia keretén belül is, hosszú történelmi fejlődéssel kialakult egységes birodalom volt, éppen olyan, mint Németország vagy Bulgária. Magyarország és Bulgária veszteségeinek összehasonlításánál számba kell venni azt is, hogy Bulgária két évvel a világháboru kitörése előtt Törökország rovására ugy területben, mint népességben megnövekedett, tehát könnyebben elviselhette a békeszerződésben elvállalt áldozatokat. A világháborút befejező békeszerződések szerint Németország 13, Bulgária 8 százalékot vesztett el 1914. évi területéből. *Magyarország vesztesége ellenben nem kevesebb, mint 72 százalék, régi birtokállományának háromnegyedrészre.* A területi veszteségek aránytalansága még kirívóbbnak tűnik fel, ha számbavesszük, hogy Németországtól csupán olyan területeket vettek el, amelyeket ez a hatalom az elmúlt másfélszáz év alatt fegyverrel hódított meg. (Elzász-Lotharingia, Schleswig-Holstein, Posen, Lengyel-Szilézia.) *Magyarországnak ellenben ezeréves, soha senki által nem vitatott birtokállományából tépték ki a háromnegyedrészét.*

Folytassuk összehasonlításunkat a népességre vonatkozó adatok ismertetésével.

Németországtól elszakítottak 6.470.000 lelket, ami az összlakosságnak 10 százaléka, Bulgáriától elvettek 430.000 lelket, az összlakosság 8 százalékát. A Magyarbirodalom 20.886.000 lakosából ellenben elvettek 13.271.000-t, az ország összlakosságának 64 százalékát, *Magyarországtól tehát elszakították népességének kereken kétharmadát.*

(Lásd 72. oldalon látható grafikonunkat.) Husz németajku német állampolgárból idegen uralom alá került egy, husz bolgár-ajku bolgár állampolgárból idegen uralom alá került szintén egy, husz magyar-ajku magyar állampolgárból viszont nem kevesebbet, mint hetet kényszerítettek arra, hogy idegen, ellenséges indulatu államnak legyen alattvalója. *A párizsi rendezés következtében a magyar anyanyelvű állampolgároknak egyharmada rekedt kívül Csonka-Magyarország határain.*

Mennyi lehet ma a magyar anyanyelvű lakosság száma a Magyarországtól elszakított területen? Erre a kérdésre nem kerestünk választ az utódállamok statisztikájától, amely — amint ezt Willer József képviselő 1931 február 9-én a bukaresti parlamentben, Törköly képviselő pedig 1931 február 6-án a prágai képviselőházban leleplezte és amint ezt Llewellyn Jones képviselő az angol alsóház 1930 december 9-én tartott ülésén a külügyminiszterhez intézett interpellációjában is szövegezte, — erőszakoskodásokkal és hamisításokkal dolgozik. Ézért jelen munkánkban mindenütt a magyar statisztikára támaszkodunk. A magyar népszámlálás már 1880 óta a nemzeti hozzátartozás megállapításánál a legigazságosabb és legmodernebb elvet követve az anyanyelvet vette alapul, a megszámlált egyénnek pedig teljes szabadságot adott abban a tekintetben, hogy milyen anyanyelvűnek vallja magát?

Az 1910. évi statisztikai főlvetél 3.348.000 magyart mutatott ki a később elszakított területen. Husz esztendő alatt a magyar faj átlagos szaporodását véve tekintetbe, kereken 20 százalékot számíthatunk a magyarság javára. Ezek szerint 1930-ban 4.000.000 magyar-nak kellett volna lennie az elszakított területeken. Figyelembe kell azonban venni, hogy a békekötés óta az utódállamok mindegyikéből tömegesen kiüldözték a magyarokat. A kiüldözöttek számát körülbelül 300.000 lélekre tehetjük. Ezek szerint az *elszakított területen élő magyarság lélekszáma 1930-ban körülbelül 3.700.000 volt. Ha a kisantant-államok statisztikája ennél kevesebbet mutat ki, az a statisztika nem mond igazat.*

A trianoni békeszerződés tehát hárommillió hatszázezer magyart kényszerít arra, hogy saját akarata ellenére idegen uralom alatt éljen. Hárommillió hatszázezer magyar visszasóvárgó vágya feszíti azokat az államkereteket, amelyeket Trianon megalkotott. Helyesen állapítja meg „La Hongrie de demain” című könyvében Aldo Dami: „Itt nem szórványos irredentáról van szó, mint Elzász, Trentino, vagy Posen esetében. Hanem valódi országfólosztásról, amely hasonlít Lengyelország első két feldarabolásához.”

Charles Daniélou, aki a trianoni békeszerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat előadója volt a francia kamarában, „La traité de Trianon” című könyvében tévesen hárommillió és nem három és félmillió ma-

gyarról beszél. Egyébként azonban teljesen egyetérthetünk ezzel a következtetéssel. „De a legnagyobb hiba, amelyet elkövettek azok a férfiak, akik teljes terjedelmében alkalmazni kívánták a nemzetiség elvét, az volt, hogy . . . hárommillió magyart kirekesztettek hazájukból! Hárommilliót, szemben azzal a nyolcmillióval, amely Magyarország mai népességét alkotja. Az arány egy kicsit erős. Ki hiszi, hogy ezek a magyarok, akiknek nélszéges nemzeti ösztönét az egész világ ismeri, belenyugodnak abba, hogy testvéreiktől örökké elválasztva éljenek!”

Aki a trianoni szerződés területi intézkedéseit ismeri, egy pillanatra sem hiszi, hogy azok állandóak maradhatnak. Herman Dous, a nagytekintélyű belga publicista, a Fédération Internationale des Journalistes (Ujságírók Nemzetközi Szövetségének) elnöke, ezt mondja a Pesti Hírlap 1933. június 28-iki számában közölt nyilatkozatában: „Jól tudom, van némi komoly veszedelme a békereviziók útjára való rátérésnek, de ha fontolóra veszi az ember azt a tévedést, amelyet a magyar népességnek idegen nemzetiségekhez való csatolásával elkövettek, számot adhat magának arról, hogy lehetetlen elkerülni az igazság térhódítását olyan területen, ahol a jognak elsősorban és felbecsülhetetlen elsősi helyet kellene elfoglalnia. Magyarország érveit megérdemli, hogy közelebről megvizsgálhassanak, hogy vitatkozás induljon meg felettük, hogy mindannak véghezvitelére irányuló akarattal, ami a megnyugvás és egyetértés szempontjából megkísérelhető, valódi értékük mérlegelésre kerüljenek.”

A trianoni szerződés minden intézkedését a rosszindulat sugalmazta. A győzők nem elégedtek meg azzal, hogy Magyarországot zsákmányra éhes kis szövetségeseik kedvéért megcsonkítsák. Hanem megcsonkították a szövetségese, a győztesek volt ellensége, Ausztria javára is, amikor odaadták neki Nyugat-Magyarországot, a mai Burgenlandot. A világtörténelemben sok példa van arra, hogy a győzők a maguk hasznáért önzően és kegyetlenül jártak el a legyőzöttekkel szemben. De Nyugat-Magyarország esetén kívül nincs a világtörténelemben példa arra, hogy a győzők az egyik legyőzött megcsonkításával a másik legyőzöttet juttatták volna területnyereséghez.

A kegyetlen ártanivágyásnak ezt a tetőfokát Magyarország ellen alkalmazták először a világtörténelemben.

2.

Trianon a három és félmillió elcsatolt magyar között olyan másfélmillió magyart szakított el hazájától, aki a megcsonkított Magyarországgal összefüggő területen él.

Mi a trianoni szerződés legkirívóbb és legképtelenebb igazságtalansága?

Kétségteljesen az, hogy a három és fél millió elcsatolt magyar között olyan másfél mil-

liót szakítottak el hazájától, aki az önkényesen meghúzott határok mentén, területileg is összefüggő egységes tömegben él a Csonka-Magyarországnak meghagyott magyar lakossággal. Miért szakítottak el tiszta magyar tömböket az ezeréves magyar államtól, amikor azokat minden nehézség nélkül meg lehetett volna hagyni az anyaországnál? Stratégiai és gazdasági okokból. Egyebek közt azért is, hogy a csehek a mindkét partján magyar lakosságú Duna mentén leereszkezhessenek Szobig, ahonnan messzehordó ágyukkal bármikor tűz alá vehetik az új határtól 35 kilométernyire fekvő Budapestet, Magyarország fővárosát. (Azt, hogy az új határ végig belevágott az egy tömegben élő magyarság testébe, szemléltető példákkal igazolják 70. oldalon levő térképeink.)

Ma már széles e világon mindenki látja, hogy a trianoni szerződésnek ez volt a legigazságtalanabb és egyben a legveszedelme- sebb intézkedése.

Georges M. Barnes volt angol béke delegátus és volt angol miniszter például ezt mondta a Pesti Hírlap 1932. április 23-iki számában megjelent nyilatkozatában, — „Elismerem, hogy Magyarországnak jogos igénye van az összefüggő területekre, ahol sűrű magyar tömegek laknak, amelyeket valótlán néprajzi és stratégiai adatok alapján ragadtak el az anyaországtól.”

Ugyanezt vallja Parmoor lord, az angol királyi tanács volt első lordja és más magas méltóságok volt viselője, aki a Pesti Hírlap 1933. június 18-iki számában közölt nyilatkozatában ezt a kijelentést tette: „Az önrendelkezési elv értelmében Magyarországnak vissza kell kapnia azokat a területeket, amelyeket teljesen magyarok laknak.”

Ezen a helyen idézzük még Sir Eduard Boyle-nak, a londoni Balkán-bizottság elnökének a véleményét, aki a Pesti Hírlap 1933. október 26. számában a következőképpen nyilatkozott Magyarországgal megcsonkításáról:

— Ami az angolokat illeti, ők minden- esetre megértik az önké problémáit. Előttünk, angolok előtt nyilvánvaló, hogy önké többet szenvedtek, mint más népek és hogy ezt nem érdemelték meg. Azt is tudjuk, hogy addig nem lehet béke a világon, amíg van egy olyan ország Európa közepén, mint Magyarország, amely bebonyolítja, hogy rajta igazságtalanság esett. Mert azt senki sem mondhatja, hogy Magyarországgal fair módon bántak el. Tudjuk, hogy a magyarok millióit tépték el az anyaországtól. Ez rossz Magyarországra nézve, de rossz az utódállamokra nézve is, akik nem tudják ezeket a magyar tömegeket megemészteni. Ez utóbbiakra vonatkozólag nekem tehát az a véleményem, hogy kívánatos volna, hogyha békés megegyezés alapján ezek a határszélen lakó magyar tömegek ismét egyesülhessenek az anyaországgal.

A trianoni országdarabolás a népek önrendelkezési jogának megtagadásával és az érdekelt lakosság megkérdése nélkül történt.

A trianoni szerződés igazolta Smuts tábornokot, aki Wilson elnökhöz 1919 május 30-án írt levelében a következőket írta: „*Rettenetes lesz a csalódás, ha a népek rá fognak jönni, hogy nem wilsoni békét kötöttünk és megszeztük a világnak adott szavunkat. Ebben az esetben a béke még súlyosabb szerencsétlenséget fog a világra hozni, mint aminő a háboru volt.*”

A világra nehezedő szerencsétlenség súlyát egyik nép sem érzi annyira, mint a magyar.

„Az t hiszik, a fölháborodás ennyire élénk, a nemzeti gyász ennyire kegyetlen, az irredentaérzés ilyen mélységes, a revíziós mozgalom ilyen általános lenne Magyarországon, ha a vitás területek fölött népszavazás határozott volna?” — kérdezi Aldo Dami a „*Hongrie de demain*” című könyvében. És mindjárt meg is felel a kérdésre: „Azok között a népek között, amelyek vereséget szenvedtek a népitéletekben, ma már egyiknek sem jut eszébe, hogy vitássá tegye a népszavazásban megszületett határokat.)

A magyar nemzet is megnyugodott volna a népszavazás eredményében. A magyar területek átcsatolása azonban mindenütt népszavazás nélkül, a népek sokat hangoztatott önrendelkezési jogának cinikus megcsufolásával történt.

Ebben a magyar nemzet megnyugodni soha sem fog. A trianoni határon innen és túl minden magyar ember úgy érzi, hogy nemzetével igazságtalanság történt. Drámai erővel tükröződik vissza ez abban a prágai tudósításban, amely beszámol a csehszlovákiai magyar nemzeti párt 1933. május 14-én Léva városában tartott tisztújító nagygyűléséről. A tudósítás szerint a következő párbeszéd fejlődött ki a megnyitói szónoklatot tartó pártelnök, Szentiványi József és a sokezer főnyi hallgatóság között:

Szentiványi: Megkérdettek benneteket, akartok-e csehszlovákok lenni?

A hallgatóság: Nem!

Szentiványi: Mi történt tehát veletek, amikor mégis idecsatoltak?

A hallgatóság: Igazságtalanság!

Szentiványi: Akarjátok-e, hogy ez az igazságtalanság jóvátétessék?

A hallgatóság: Akarjuk!

Kérdezzék meg az elszakított magyarok millióit. Ezekre a kérdésekre ők is csak azt fogják felelni, amit a lévaiak.

Wilson pontjai, amelyeket úgy a győzők, mint a legyőzöttek elfogadtak a béketárgyalások alapjául, még arról beszéltek, hogy a „népeket és tartományokat nem lehet egyik államfelsőbből a másikhoz csatolni, mintha

csupán tárgyakról, vagy kövekről volna szó, valamelyik játékban“. A békekonzferencián azonban, amikor a magyar küldöttségnek a feltételeket átadták, már senki más nem beszélt önrendelkezési jogról és népszavazásról, csak a magyar békeküldöttség! Érdekes és jellemző jelenség: a népszavazás elrendelését kívánó magyar indítványnak a Magyarország területéből résztkérő államok képviselői voltak a leghevesebb ellenzői.

A versaillesi békeszerződés alapján Schleswig-Holstein, Felső-Szilézia, Kelet-Poroszország és Nyugat-Poroszország egyes területeinek népe maga dönthetett sorsa felől. Ugyancsak a versaillesi szerződés a Saarvidék népének megadta a jogot, hogy 1935-ben szavazattöbbséggel döntsön állami hovatartozása fölött. A saint-germaini béke Karinthia egy részében elrendelte a népszavazást. A trianoni békeszerződés azonban az ezeréves Magyarországot benépesítő lakosság önrendelkezési jogának megtagadásával sehol, az ország egyetlen részében sem rendelt el népszavazást. Miért nem? Azért nem, mert a trianoni szerződést megalkotó döntő tényezőket az érdekelt cseh, román és szerb diplomaták ezen a ponton is félrevezették, elhitették velök, hogy a népszavazás sem vezetne más eredményre. A félrevezetett békekonzferenciának talán az egyetlen tisztánlátó tagja Tardieu volt, a kisantant államok barátja és protektora, aki a béketárgyalások idején még ragyogó karrierje kezdeténél tartott s nem tartozott a döntő tényezők közé. Tardieu a „*La Paix*” című könyvében meglepő őszinteséggel ezt írja: „*Választanunk kellett a népszavazás és Csehszlovákia megalkotása között.*” Tardieu megállapításához hozzátesszük: tisztességes és pártatlan népszavazás alapján Romániának sem, Jugoszláviának sem, Ausztriának sem lehetett volna az ezeréves Magyarország területrészeit átutalni.

Magyarország megcsonkítását csak a Wilson-elvek nyílt megtagadásával lehetett végrehajtani.

Beszédes jelképnek tekinthetjük régi Magyarország területének azt az egyedüli részcsekéjét, amely később az 1921. évi velenicei egyezmény folytán mégis abba a helyzetbe került, hogy maga dönthessen jövőndő sorsa fölött. Sopron és környékét a trianoni szerződés — ugyancsak népszavazás nélkül, — eredetileg Ausztriának ajándékozta. Sopron és környéke azonban, — miután az osztrák és magyar kormányok között később létrejött megegyezés fölruházta azzal a joggal, hogy hovatartozása fölött szavazzon, — nagy szótöbbséggel kimondta, hogy továbbra is a magyar állam kötelékébe kíván tartozni.

Szilárd meggyőződésünk, hogy az ország többi részének lakossága sem hozott volna más határozatot, mint a soproniak, akik javarészt német anyanyelvűek voltak és még-

sem akartak a németnyelvű Ausztriához csatlakozni, hanem megmaradtak a magyar állam iránt érzett hűségükben. Mi magyarok ezért kívánjuk, hogy a többi vitás területen is szavazzassák meg az érdekelt lakoságot, hozzájárul-e a maga akaratából is ahhoz az országrendezéshez, amelyet rája erőszakolt Trianon? Az utódállamok viszont rémülten tiltakoznak minden népszavazás ellen, mert jól tudják, hogy népszavazás alapján jogtalanul szerzett birtokállományokat fentartani nem lehetséges.

A világ közvéleménye ma már tisztában van vele, hogy Magyarország földarabolása a történelem egyik legcsunyább szegényfoltja.

1933 júniusában „A magyar kérdés az angol parlamentben” címmel érdekes könyv jelent meg a londoni könyvpiacra, amelyhez Roland E. L. Vaughan Williams, a nemzetközi jog világhírű tudósa írt előszót, aki 1890 óta rendszeres, gyakori látogatásokat tett Magyarországon és így igen alaposan ismeri a magyar kérdést. E. L. Vaughan Williams előszavában a többi között a következőket mondja: „A Magyarországgal kötött békeszerződés csak kísérletezés lehet. Manapság már senki sem tagadhatja, hogy a trianoni békeszerződés erőszakosan sérti az önrendelkezés elvét. Három és félmillió magyart vettek el Magyarországtól és a kisebbségi szerződések még a legelemibb jogokat sem biztosították számukra. Egyetlen igazságosan gondolkozó ember sem tagadhatja ma már, hogy a trianoni békeszerződés revíziója parancsoló szükségesség, mégpedig nemcsak a béke és az igazság, hanem Európa biztonsága érdekében.”

4.

A trianoni szerződés egy ezeréves országot csonkított meg.

Félreértések elkerülése céljából itt jegyezzük meg, hogy az így elosztogatott területek több mint ezer év óta a magyar állam részei voltak és sohasem tartoztak a zsákmányoló országokhoz. Meg kell említenünk még azt is, hogy Magyarország alapításától kezdve hatszáz esztendőn keresztül független állam volt, amely a maga önálló és öncélú politikáját folytatta. A XI., XII., XIII. és XIV. században, nagy királyai: Szent István, Szent László, Nagy Lajos és Mátyás idejében igazi nagy hatalom volt, amely döntő erővel szólt bele Közép-Európa politikai küzdelmeibe. Az ország csak 1526 után került kapcsolatba a Habsburg-házzal, melynek tagjai a magyar szent koronát is viselték. Ez azonban sohasem jelentette a Habsburg-ház többi országával való összeolvadást, vagy a külön magyar államiság megszűnését. A magyar nemzet a Magyarországot elnémetesíteni törekvő bécsi kormánnyal szemben századokon keresztül kénytelen volt harcolni a maga nyelvéért, nemzeti jellegéért és szabadságáért, Bethlen Gábor,

Bocskay István, Rákóczi György, Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos példája szerint nem egyszer fegyverrel is. Ennek hangoztatása azért szükséges, mert vannak, akik azt hiszik, hogy Magyarországot a trianoni szerződés ajándékozta meg az önállósággal. Ez nem áll, mert *Magyarország a maga ezeréves létében sohasem nélkülözte annyira a függetlenség lényegét, mint ma.* A trianoni szerződés egy ezeréves országot csonkított meg és egy szabadsághoz szokott népet tett mások rabszolgájává.

Annál nagyobb igazságtalanság volt ez, mert Magyarország dicsőséges ezerszázados multja alatt nagy érdemeket szerzett Európa és a keresztény kultúra védelmében.

Amikor Magyarország első, szentté avatott királya, I. István mély államférfiúi bölcsességével pogány népet áttérítette a keresztény vallásra, a magyarság örökre szakította a Kelettel és egész testével Nyugat mellé állott. Magyarország ezer éven keresztül volt az európai nagy háborúk országútja. A népvándorlás barbár áradataival szemben élő védőbástyája lett a nyugati műveltségnek. Mondjuk itt el, hogy önfeláldozó harcai közben hány különféle ázsiai barbár nép rohamát kellett fölfognia? Hogy hosszú-álló vad hordák hányszor pusztították végig? Hányszor kellett a lerombolt magyar városokat újjáépíteni, a kiirtott népességet újra telepíteni? Volt olyan idő, amikor az egész Európát rémülettel eltöltő Dzsingisz kán tatár serege egy elpusztította Magyarországot, hogy tizenöt nap járőföld körzetén egyetlen egy eleven lélekre sem lehetett akadni. Azután következett három évszázados harc a törökökkel, három évszázados török dúlás, pusztítás. A magyar nemzet pusztult, de helyállt, tartós gátat emelt a török-tatár előnyomulás elé. Európa a magyar nemzetnek köszönheti, hogy nem neki kellett ugyanez idő alatt viaskodnia tatárral, törökkel, hogy mialatt Magyarországból rom és pusztaság lett, a boldogabb nyugati országok nyugodtan építhették tovább kulturájukat.

Déli tizenkét óraker minden keresztény ország minden templomában megkondulnak a harangok. Ez a harangszó figyelmeztet mindenkit arra a hálára, amellyel Magyarországnak az egész keresztény világ tartozik. 1456-ban IV. Calixtus pápa, mikor megkapta annak a hírért, hogy Hunyadi János, a nagy magyar hadvezér, a nándorfehérvári győzelemmel megmentette a menthetetlennek hitt Európát a török áradattól, elrendelte, hogy ezentúl déli tizenkét óraker, Hunyadi győzelmének órájában, a világ minden keresztény templomában minden áldott nap meg kell kondítani a háladó harangokat. Ezek a harangok szóltak aznap délben is, amikor a trianoni békeszerződést aláírták s a hálás Európa megfosztotta Magyarországot területének kétharmadrésztől.

Michelet, a nagy francia történetíró, egyik munkájában, miután ismertette azt az ön-

feláldozó szerepet, amelyet Magyarország a civilizáció védelmében kifejtett, végül így kiált föl: „Mikor találunk alkalmat rá, hogy leröjjük tartozásunkat a nagyszerű magyar nemzetre, a Nyugat megmentője iránt?”

Ugy látszik, Trianon volt ez az alkalom. A trianoni háláról így mondta el véleményét Sir Robert Gower angol képviselő 1933 júniusában Gillinghamben tartott beszédében: „Az iránt nem lehet semmi kétség, hogy a trianoni béke igazságtalan, kemény és kegyetlen volt éppen azzal a nemzettel szemben, mely mindig dicsőséggel védte meg a civilizáció legnemesebb hagyományait s mely a legkifogástalanabb módon viselkedett a világháboruban.”

5.

A földrajzi és kulturális szempontok Trianon ellen szólnak.

„*Ez az ország született ország!*” mondta Reclus, a nagy francia földrajztudós, a háboru előtti Magyarországról. Egy pillantás a térképre megmutatja, hogy Reclusnak mennyire igaza volt. (Lásd 67. oldalon a 14. és 15. sz. térképeinket.)

Georges Desbons is ezt írja a magyar határokról „*La Hongrie après le traité de Trianon*” című könyvében: „Tegnap (a béke előtt) a határok a természet utmutatását követték. A jelenlegiek fékevesztett önkény művei: mezőket és házakat, utakat és pályaudvarokat vágnak ketté. A szomszédok hadászati érdekei vezették a győztesek tollát.”

A háboru előtti Magyarország határát kétharmadrészben vízvázasztó hegygerincek alkották, folyóvizei pedig olyan egységes folyóhálózatot alkottak, amely ugyszólván egyedülálló volt a földkereken. Ez az ideális földrajzi egység előre megszabta a Duna-Tisza völgyének és Magyarországnak a történelmi fejlődését is. A történelem folyamán Magyarország területe — átmenetileg és ideiglenesen — változott, néha nagyobb, néha kisebb volt a világháboru előttinél. De sem a kisebb, sem a nagyobb országforma nem maradt állandó. *Az országhatárt mindig magához szűkítette, vagy magához tágitotta a Kárpátok karéja és a déli határon hömpölygő nagy folyamok vonala.* (Lásd 66. oldalon levő térképeinket.)

Ezek a földrajzi erők ma is a Trianonban megszabott új rend ellen dolgoznak. De Trianon ellen munkálkodnak a kulturális erők is. Magyarország fejlett műveltségű állam volt már századokkal ezelőtt. Románia és Szerbia ellenben irástudatlan lakosságával Európa legelmaradottabb két országa. A művelt államnak számító Csehszlovákia pedig a maga nyelvét és a maga kulturáját akarja rákényszeríteni a lakosságra s ebből a célból elnyomja az ősi magyar, tót és német műveltséget. Ezért igaza volt lord Newtonnak, aki az angol lordok házában 1920 március 20-án mondott beszédében azt a kijelentést tette, hogy

Trianon tizenkétfélmillió embert taszított le magasabból alacsonyabb kulturába.

A nyugati kulturá államok tisztességes és egyenes kormányzati eszközeihez szokott olvasó el tudja-e képzelni, hogy ez a kizsákoltság milyen mérhetetlen szenvedést jelent a balkáni uralom alá rendelt magyarok számára? A kisebbségi állapotba jutott magyarok helyzete rosszabb a kulturá államok igazgatása alatt álló gyarmatok benszülőtt lakosságának sorsánál. A gyarmatokon a fehér népek magasabb kultúra felé vezetik a hatalmuk alá rendelt színes embereket. A magyar kisebbségeket ellenben régi és értékes nemzeti kulturájuktól igyekeznek megfosztani a román, szerb és cseh uralom.

A kisebbségi állapotba jutott magyarok sorsát nem lehet összehasonlítani a háboru előtti Magyarországon élt nemzetiségek helyzetével sem. Amint ezt később látni fogjuk, a háboru előtti Magyarországon élő idegenajku népek — azokat az északi hegyvidéken szóróványosan élő szlovák néptörzseket kivéve, amelyeket a honfoglaló magyarok már itt találtak, — mind bevándorlók voltak. A bevándorlók pedig a dolog természete szerint, kötelesek elfogadni annak az államnak a törvényeit, amelynek a területére léptek. Így van ez ma is például az Egyesült Államokban. Így van ez a föld kerekégén mindenütt. Később kifejtjük azt is, hogy a magyar nemzet sohasem élt vissza ezzel a helyzettel. Boldogok lennének, ha az utódállamok az elszakított területen úgy bánnának a magyarokkal, mint ahogyan annakidején a mi kormányunk bánt az állam területén megtelepedett idegen jövevényekkel. Ezuttal csak azt kívánjuk még kiemelni, hogy a magyarok nem jövevények és nem bevándorlók azon a területen, amelyen Csehszlovákiába, Romániába és Jugoszláviába bekebelezve élnek. Őket senki sem kérdezte meg, mit kívánnak, őket akarattuk ellenére szakították el hazájuktól. Ebből a helyzetből folyik, hogy éppen az ellenkező elbánásra tarthatnának igényt, mint amilyenben most részesednek: különös erővel és különös hatállyal kellett volna biztosítani azt a jogukat, hogy az új állami kötelékben is szabadon folytathassák nemzeti életüket.

Ne mondja senki, hogy ez megtörtént az ugynevezett kisebbségi szerződésekben. Mert alkalmunk lesz még megmutatni, hogy ezek a kisebbségi szerződések semmit sem érnek a gyakorlatban.

6.

Trianon nemzetiségi szempontból is összehasonlíthatatlanul rosszabb helyzetet teremtett a réginel.

Paul Boncour, Franciaország későbbi miniszterelnöke és külügyminisztere, abban a vitában, amely a trianoni szerződés becikkelyezését kísérte a francia kamarában, az elkövetett országosztásról így nyilatkozott: „Nem rajongok azért a balkáni-

zációért, amelyet a trianoni és saint-germaini szerződések követtek el Közép-Európában... Széttörni az olyan régi politikai alkotásokat, mint amilyen az Osztrák-Magyar Monarchia volt, amelyben a béke menedéket talált, föl-szabadítani fiatal, vagy megfiatalodott nemzetiségeket, amelyek falánkak, nyersek és nem foglalni őket össze rögtön egy Nemzetek Szövetségében, — ez Európában különösen veszedelmes helyzetet teremthet.“

A Nemzetek Szövetsége tudvalevőleg nem volt arra képes, hogy egységbe foglalja össze a monarchia fölosztásával föl-szabadult népeket. Az a veszedelmes helyzet tehát, amelyről Paul Boncour félt, teljes mértékben bekövetkezett. Bevált de Monzie francia szenátor, későbbi miniszter jóslata, aki a következő sorokat írta: „A trianoni és saint-germaini szerződések megszerkesztői valóban egy új Babel munkásai, akiknek a tudatlanságára és lelkiismeretlenségére nincs mélység. Közvetett módon még viselni fogjuk örültségüknek büntetését.“

Valóban: bár az új rendezés a nemzeti elvek hangoztatásával történt, a békekötés nemzetiségi szempontból sokkal rosszabb helyzetet teremtett a réginél. A Magyarországtól elszakított 13,271.000 lakosnak csak 30%-a azonos nemzetiségű az állítólagos föl-szabadítókkal. Azért, hogy ezt a 30 százaléknyi kisebbséget „föl-szabadítsák“, több mint kétszer akkora többséget kellett idegen uralom alá hajtani.

A trianoni béke nemzetiségi mérlege a következő: Azért, hogy 1,702.000 szlovák cseh uralom alá kerülhessen, 1,815.000 más nemzetiségű volt magyar állampolgárt is kiszolgáltattak Csehországnak. Azért, hogy 2,824.000 román Romániához csatolhassanak, 2,413.000 nem román hajtottak bukaresti uralom alá. Azért, hogy 1,030.000 magyarországi szerbet egyesíthessenek Szerbiával 1,727.000 horvátot és 1,393.000 más nemzetiségűt bekebeleztek be Jugoszláviába.

A békeszerződés megalkotói az államterületek új megállapításánál rendszerint azt az elvet alkalmazták, hogy ott, ahol nem lehet a nyelvhatárok mentén meghuzni az országhatárokat, a különböző nemzetek egyenlő mennyiségű tömegei kerüljenek a szomszédos országok uralma alá. Ugyanaz a békekonferencia például, amely Magyarországot nemcsak a vegyes nemzetiségű területek lakosságától fosztotta meg, hanem a trianoni határral mélyen belevágott az egy tömbben élő magyarság testébe is, aggodalmas gondtal vigyázott az igazságos rendezés alapelveire akkor, amikor a Magyarország testéből kiszakított, erősen vegyes lakosságú Bánátot kellett kedvencei: a szerbek és románok között megosztani. Charles Daniélou „Le traité de Trianon“ című könyvében következőképpen ismerteti ezt az osztoztatást: Jugoszlávia kapott 567.000 lakost, közötté volt 245.000 szláv és 75.000 román. Románia kapott: 998.000 lakost. Közötté volt 516.000 ro-

mán és 65.000 szláv. Daniélou ezeketán megállapítja: „A szláv szigetek, amelyeket be kellett kebelezni Romániába, körülbelül egyenlők a román szigetekkel, amelyeket Jugoszláviának kellett adni.“

Majdnem ugyanez a helyzet a lengyel-német határ mentén, a Lengyelországnak juttatott német és a Németországnak juttatott lengyel kisebbségek esetében. Németországban a lengyelek száma 1,250.000, Lengyelországban a németek száma 1,100.000. Tehát majdnem egyforma.

A trianoni szerződés kegyetlenségének újabb bizonyága: Magyarország esetében a megfelelő számok egyszerre megváltoznak és borzalmasan aránytalanokká lesznek. *Jugoszláviába* — az 1920. évi jugoszláv statisztika szerint — *bekebeleztek 470.000 magyart, Magyarországnak azonban csak 28.000 horvát lakost hagytak meg*, szerbet alig néhány ezret. *Csehszlovákiában* az 1920. évi cseh statisztika szerint *750.000 magyar él. Csonka-Magyarországon 140.000 szlovák maradt meg*. Csehekről ezen a helyen nem beszélhetünk, mert cseh lakossága nem volt a háboru előtti Magyarországnak. *Romániában* az 1920. évi román statisztika szerint *a magyar kisebbség lélekszáma 1,500.000. Csonka-Magyarországon a román kisebbségé 24.000*. Ebben az összehasonlításban kivételesen nem az 1910. évi magyar, hanem az utódállamok 1920. évi statisztikáját használjuk. A számok összegezéséből ezt látjuk: Trianon Csonka-Magyarországon meghagyott 195 ezer olyan állampolgárt, aki nemzetisége szerint az utódállamok valamelyikéhez tartoznék. Az utódállamoknak ellenben még saját statisztikájuk szerint is nem kevesebb, mint 2,720.000 magyart szolgáltattak ki. Az igazságtalanság tehát kirívó még akkor is, ha az utódállamok statisztikáját tesszük meg az összehasonlítás alapjául. De itt is megjegyezzük: az utódállamok statisztikája mélyen alatta marad az igazi számadatoknak, mert Trianonban nem 2,720.000, hanem három és fél millió magyart csatoltak el hazájától. Tulajdonképpen ezt a három és fél millió magyart kell szembeállítani a Csonka-Magyarországon meghagyott szerbek, románok és szlovákok számával.

Ha már elvetették az önrendelkezés elvét, ha önkényesen darabolták föl az ezeréves Magyarország testét, miért bántak el éppen a magyar lakossággal ilyen kegyetlenül, miért nem ügyeltek a trianoni határ mentén is arra az egyébként rendszeresen alkalmazott elvükre, hogy a vegyesnépességű területen a határ mindkét oldalán körülbelül egyenlő arányban oszoljanak meg az idegen állami életre kényszerített nemzeti kisebbségek? Ha ezt az elvet alkalmazták volna, ma sokkal kevesebb panasz lenne Közép-Európában a kisebbségi kérdés kezelése miatt. *Mert ha az érdekelt népeknek kölcsönösen egyenlő számú kisebbségük élne idegen uralom alatt,*

saját vértestvéreik érdekében óvakodnának attól, hogy elnyomják és sanyargassák a nekik kiszolgáltatott nemzeti kisebbségeket.

Románia és Szerbia, Németország és Lengyelország imént említett esete azt bizonyítja, hogy az idegen uralom alá juttatott nemzeti kisebbségek esetében a nagyhatalmak igyekeztek az egyenlő osztogatás elvét alkalmazni. Miért nem érvényesült ez a szándék Magyarországon? Bizonyára azért nem, mert az érdekelt kis államok diplomatái a nagyhatalmakat, mint minden Magyarországot érdeklő kérdésben, úgy ebben az esetben is, hamis térképekkel és hamis statisztikai adatokkal félrevezették.

7.

Magyarország nem adott arra okot, hogy terszerüleg megfosszák idegenajku állampolgáraitól, mert Magyarország sohasem nyomta el a területén élő nemzetiségeket.

A Magyarország fölosztását óhajtó cseh, román és szerb imperialisták azzal érveltek, hogy a dolgok háboru előtti rendje igazságtalan volt, mert a honfoglaló magyarok ezer évvel ezelőtt fegyverrel kényszerítették rá akarataikat az itt talált szláv és román népekre. Ezen az alapon Európa minden létező államának létjogosultságát kétségbe lehetne vonni, éppen csak az egy Magyarországot nem, mert hiszen a *honfoglaló magyarok ezen a területen nem találtak megszüldült határokkal rendelkező államalakulatokat, hanem csak kóborló néptörzmelékeket.* A Duna—Tisza medencéjében a magyarok alapították az első rendezett államot, ők szoktatták állami fegyelemre az itt talált törzseket. A románok csak a XIII. században, tehát 350 évvel a honfoglalás után, mint vándorló pásztorrajok, kezdtek beszivárogni Magyarországra területére. Igazi bevándorlásuk azonban tulajdonképpen még újabb keletű, mert nagy tömegeik csak a török háborúk alatt és a török háborúk után, tehát a XV. században és az azt követő időben kerültek be Magyarországra, ahol Erdély török dúlásával s egyéb háboruskodással elnéptelenedett vidékein az oláhországi fejedelmek kegyetlen uralma elől kerestek menedéket. A szerbek pedig — a török nyomás hatása alatt — csak sokkal később jöttek az országba, ők is mint menekülők kérték és élvezték a magyarság vendégszeretetét.

Másik érvük azoknak, akik Magyarországra felosztását mint igazságos dolgot igyekeznek feltüntetni, hogy Magyarország megérdemelte sorsát, mert a világháboru előtt elnyomta a területén élő nemzetiségeket.

Anélkül, hogy a dolog lényegét ki akarnánk meríteni, a nemzetiségi elnyomás vádjával szemben felsorakoztatjuk a következő történelmi tényeket: 1. A Magyarország területén élő vendégnépek évszázadokon át megőrizhették faji és nyelvi sajátás-

gaikat. A horvátok a külön államisághoz közeljáró széleskörű nemzeti autonómiát élveztek. A 12. században bevándorolt százszok mind mai napig érintetlenül megtartották nemzeti nyelvüket és szabadon fejlesztették külön kulturájukat. A magyar-szlovák nyelvhatár 300 éven keresztül változatlan maradt. Mit bizonyít ez, ha nem a magyarok türelmét? 2. Magyarország területén élő szerbek és románok sokkal magasabb műveltségi fokra emelkedtek, mint a magyar határokon túl élő fajrokonai. Az utóbbiakat tudvalevően a magyarországiak vezették be az európai művelődés elemeibe. A magyar kormányok nemcsak el nem nyomták, hanem támogatták az országban élő nemzetiségek kulturális fejlődését. Ezt román forrásból is bizonyítani tudjuk. Onisifor Ghibu jelenlegi kolozsvári egyetemi tanár „Viața și organa ația bisericească și școlară din Transilvania-și Ungaria“ című könyve szerint a világháboru előtt a Magyarországhoz tartozó Erdélyben 1016 román lélekre esett egy román nyelvű elemi iskola. Ugyanakkor a román királyságban 1418 lakosra jutott egy nyilvános elemi iskola. 3. A háboru előtti Magyarországon a görög-keleti és görög-katolikus egyházak hiveinek megengedték, hogy külön szerb, külön román és külön ruthén egyházakban szervezkedjenek. Hasonló jogokat élveztek a szász evangélikusok is. Ezek a teljes önkormányzattal és iskolafenntartási joggal rendelkező egyházak valóságos fellegvárai lettek a nemzetiségi öntudatnak. 4. A régi magyar államban semmi sem korlátozta a nemzetiségi kisebbségek iskoláztatási jogát, sőt a magyar állam magára vállalta a nemzeti kisebbségi egyházakban működő papok és tanítók fizetésének kellő mértékre való kiegészítését is. 5. A háboru előtti Magyarországon az itt élő nemzetiségek gazdasági téren is fölvirágoztak, minden tekintetben teljes gazdasági egyenjogúságot élveztek, sőt bankjaik a magyar birtokok megszerzésével és felosztásával saját fajuk javára valóságos telepítési munkát végeztek. Sok magyar község merült el a körülötte összecsapó nemzetiségi tenger hullámaiban, anélkül, hogy ezt az „elnyomó“ magyar állam megakadályozta volna. 6. Magyarországon a nemzetiségi származás sohasem volt akadálya a legmagasabbrangu hivatalok és méltóságok elfoglalásának. Kuriai bírák, egyetemi tanárok, vezető állásban levő tisztviselők bőséges számban emelkedtek magas méltóságokra a nemzetiségek sorából. A katolikus egyházban püspökök, hercegprímások feltűnően nagy számban kerültek ki a tótok közül, ami annál jellemzőbb dolog, mert a magyar kormányoknak a király legfőbb kegyuri jogának gyakorlásával kapcsolatban befolyásuk volt a katolikus egyházi állások betöltésére.

Talán szabad itt hivatkoznunk egy olyan

külföldi politikus véleményére, aki több ízben a helyszínen tanulmányozta a Duna-Tisza völgyének nemzetiségi viszonyait. Llewellyn Jones angol liberális képviselő, a következőket mondja a Pesti Hírlap 1933. május 20-iki számában megjelent nyilatkozatában:

— Emlékszem rá, hogy harmincöt évvel ezelőtt az ir nyelvet Irországban és a welsh nyelvet Walesben még nem volt szabad tanítani. 1893—94-ben híres eset volt, hogy Donogan ir képviselőt törvény elé állították és bírólag elítélték azért, mert a képviselőházban egy alkalommal ir betűkkel írta le a nevét. Ha ezzel szemben meggondoljuk, hogy a magyar uralom a szászoknak és horvátoknak politikai, gazdasági és kulturális tekintetben évszázadokon keresztül milyen autonómiát és szabadságot biztosított, akkor látjuk csak, milyen *vakmerőség volt a magyarságot azzal vádolni, hogy nemzeti kisebbségeit elnyomta.*

8.

A Magyarországtól elszakított nemzeti kisebbségek, az ugynevezett „felszabadítottak” is elégedetlenek új helyzetükkel.

De talán felesleges is, hogy ennyire elmélyedjünk a részletekbe. Magyar részről ezek nélkül is könnyű megfelelni a nemzetiségek elnyomásáról szóló vádra. Magyarország 1920-ban, amikor megcsonkítása ellen védekezett, följánlotta, kérdezzék meg az elszakadásra ítélt területek lakóit: kívánják-e, hogy őket a szomszédos államokhoz csatolják? Kérdezzék meg az állítólag elnyomott szlovákoktól, akarnak-e a csehekhez beolvadni? Kérdezzék meg a ruthéneket, akik már a magyar szabadságért harcolt Rákócziinak hű katonái voltak, akarnak-e kiszakadni a magyar állam közösségéből és ahhoz a cseh államhoz csatlakozni, amelytől nyelvben, vallásban, szokásban különböznek? Kérdezzék meg a szerbektől, az erdélyi románoktól, saját érdekükben helyesnek tartják-e, hogy balkáni színvonalon álló testvéreikhez csatlakozzanak? Kérdezzék meg a horvátoktól, kívánnak-e a balkáni szerb uralom alá kerülni? Magyarország most is, amikor a trianoni szerződés területi rendelkezéseinek revízióját sürgeti, ugyanezeket a népeket kívánja megtenni bírójává és az ő szavazatuktól óhajlja függővé tenni, milyen területrészek térjenek vissza a magyar állam közösségébe?

1920-ban az állítólagos fölszabadítók, a csehek, románok és szerbek voltak azok, akik a magyar kívánsággal szemben megakadályozták a népek önrendelkezési jogának érvényesítését. Most is a csehek, románok és szerbek azok, akik nem is merik ítéletre bocsátani saját népüket. Azt hisszük, ezek a tények önmagukban is eldöntik a nemzetiségi elnyomás vitáját.

Lássuk azonban, mit mondanak a legfőbb érdekeltek, azok, akiket a „magyar rabságból fölszabadítottak?” Jobb a sorsuk most?

Szabadabbak? Függetlenebbek? Hallgassuk meg először is a románokat! 1930 augusztusában Maniu, akkori román miniszterelnök ujságja, a Dreptatea, ezeket írja: „Az erdélyi románok tevékeny részt vettek Magyarország politikai életében, szabadon megtarthatták román jellegüket, a legutolsó paraszt éppen úgy, mint a művelt erdélyi román.” Vojvoda Sándor pedig, aki többször volt miniszterelnöke Nagy-Romániának, a nemzeti parasztpárt végrehajtóbizottsági ülésén mondott beszédében a következőket mondja: „A magyar uralom alatt szabadon használhattuk nyelvünket hazánkban, az iskolában, a hatóságok előtt, sőt Budapesten is a képviselőházban. Azonban ma már mindez csak álom, ma úgy bántanak velünk, mintha rabszolgák volnánk!” (Olvasható a „Patria” című kolozsvári román lap 1931. évi július hó 5-iki számában.)

Mit mondanak a tótok? A Hlinka és Razus körül csoportosult szlovák pártok 1932 október 16-án Zólyomban népgyűlést tartottak. A gyűlés bevallott célja az volt, hogy a katolikus és luteránus tótokat összefogja a csehek elleni küzdelemre. A gyűlésen elfogadott manifesztum kijelenti, hogy csehszlovák nép nincs, a szlovákok mindig különálló nemzet voltak. Kijelenti továbbá, hogy „a szlovákok a csehszlovák államban nemzeti, polgári és emberi jogaikban veszélyeztetve érzik magukat.” Ugyanezek a pártok másik nagygyűlést tartottak december végén Trenčsénben. Ezen a nagygyűlésen Razus Márton, a tótok ma élő legnagyobb költője, a következő kijelentésre fakadt: „A csehek gazdag Felvidéket kaptak a kezükbe, de a Felvidék ma koldus.”

A csehek és a szlovákok feszült viszonyára jellemző az a botrányba fult ünnepség is, amelyet 1933 augusztus 13-án rendeztek Nyitrán Privina szlovák fejedelem emlékére. Az ünnepélyt a csehek saját eszméik céljaira szerették volna kisajátítani. Az ünnepségre összegyűlt szlovák nép azonban lehurrogta a hivatalos szónokokat, arra kényszerítette Malypetr miniszterelnököt, hogy lemondjon az eredetileg tervbe vett kormánynyilatkozat felolvasásáról, tüntetően ünnepelte Hlinkát, a szlovák néppárt elnökét, aki nem is szerepelt az ünnepi szónokok között és aki, amikor a nép kívánságára fölszólalt, a szlovák nemzet önállóságát hirdette. A Privina-ünnep így a tót autonómisták tüntetésévé alakult át, amit a prágai kormány azzal bosszult meg, hogy betiltotta Hlinka lapját, a Szlovákot és megszigorított önkényuralmat vezetett be a Magyarországtól elvett részekben.

Mit mondanak a Magyarországtól elcsatolt szerbek? Pribicevics Szyetozár ezt írja „Sándor király diktatúrája” című könyvében: „Népünk ismert barátja, Seaton Watson író és tanár megállapította a csehszlovákiai Brünnben megjelenő Lidove Noviny-ban, hogy Jugoszláviában kétévi diktatúra alatt több büntetést szabtak ki a bíróságok politikai perekből kifolyólag, mint a háborúelőtti

Magyarországon tíz év alatt. És hány évet töltöttek börtönben egyes politikusok a diktatúra alatt — ítélet nélkül!

És a horvátok? Kossutics Ágost horvát politikus 1932 decemberében előadást tartott Londonban az angol királyi külügyi társaságban. Előadásában kifejtette, hogy a háboru előtt Horvátország, mint Magyarország társa, kétoldalú szerződésekkel biztosított állami létét élvezett, számos fontos politikai téren egészen önálló volt. A horvátok számára a bán volt a király, saját ezredeikben szolgáltak s befolyást gyakoroltak a monarchia hadügyére és külpolitikájára. Majd hozzáteszi: „Ilyen alkotmányos mult. után akarja Szerbia a horvát nemzet egyéniségét eltörölni és Horvátországot megsemmisíteni!“ Az angol királyi külügyi társaság ülését bezáró beszédében Seaton Watson, az ülés elnöke, kijelentette, fenntartás nélkül elfogadja azt a nézetet, hogy Horvátország politikai sorsa ma sokkal rosszabb, mint Magyarország alatt volt. Seaton Watsonról mindenki tudja, hogy Magyarországnak egyik legnagyobb ellensége.

A horvát nép elkeseredett hangulatára jellemző az az emlékirat, amelyben 320 ezer észak- és délamerikai horvát mellett a külföldön élő horvátok európai szervezetei a világ közvéleményéhez, a kormányokhoz és a felelős politikusokhoz fordulnak. Ez az 1933 első felében megjelent emlékirat kiméretlen szavakkal leplezi le a horvátok elnyomását, a szerb börtönök borzalmaát és azt követeli, a világbéke érdekében vessenek véget „a Horvátországban uralkodó pokoli állapotoknak“, a szerb katonaság és a szerb hivatalnoki szervezet hagyja el azonnal az ország területét. Az emlékirat szerint, ha ezek a követelések nem teljesülnek, a horvátok „a természetes önségély“ fegyveréhez nyulnak és ezért minden felelősséget elhárítanak maguktól. „Természetes önségély“ — ezt más szóval így hívják: forradalom.

Elfogulatlan elmék aggódo lélekkel figyelik azt a vészterhes helyzetet, amely a kisebbségi fajok milliói és az uralkodó fajok közötti feszültségből keletkezett. Mr. John Penn Cunningham, aki a helyszínen tanulmányozta ezt a kérdést, 1933 augusztusának első napjaiban. „Mikor fog Európa puszkaporos hordója fölrobbanni?“ címmel megjelent cikkében a Daily Express-ben többek között a következőket írta: „A legsúlyosabban érinti Európa békéjét az, hogy mindinkább kihál a milliók szívéből a remény, hogy panaszait békés uton fogják orvosolni. És ha ez a remény végleg kihál, akkor egész sora fog bekövetkezni a felkeléseknek, mert ezek a népek kétségbeesetten fognak küzdeni szabadságukért és fogják védelmezni saját művelődésüket, nyelvüket és nemzeti létüket. A statisztikai könyvekben ezeket a népeket bekebelezik abba az országba, amely elnyelte őket. Valóságban ezek a népek külön államok maradnak az államban.“

9.

Azok az országok, amelyek megszületésüket vagy mértéktelen megnagyobbodásukat Trianonnak köszönhették, súlyos betegségekben szenvedő alakulások.

Francois-Albert francia szenátor, későbbi miniszter abban az időben, amikor a francia törvényhozás előtt a trianoni szerződés ratifikációja fölött vitatkoztak, a „Bonsoir“-ban a következő sorokat írta: „A trianoni szerződés halvaszületett országokat alkotott Közép-Európában.“ A következmények Francois-Albert előrelátását teljesen igazolták.

Nézzük például Csehszlovákiát. (Lásd 80. oldalon levő térképünket.) Az új ország földrajzi formája már magábanvéve elárulja a mesterséges államalakulat életképtelenségét. A Magyarországtól elszakított részek csak mint egy vékony nyulvány ragasztódók hozzá a történelmi Csehországhoz, ezt a részt Csehországtól elzárja a Kárpátok gerince. A régi magyar Felvidék földrajzi helyzete és gazdasági érdeke szerint ma is a magyar Alföld felé gravitál. René Johannet, a nemzetiségi kérdés kiváló francia szakértője, „Le principe des nationalités“ című művében így szól a csehszlovák államalakulatról: „Azzal a látszattal, hogy egy népet önállósítanak, formátlan államot alkotnak, amely német-cseh fejével, morvaszlovák testével és rutén farkával nem egyéb mint egy rosszul kiegyensúlyozott cseh állam, amely a középeurópai vizekben nehézkesen lebeg, mint valami kábult hal.“ A csehek, akik saját statisztikájuk szerint mindössze 48 százalékát alkotják a lakoságnak, csak erőszakkal tudják uralmuk alatt tartani a leigázott magyarokat, tótokat, németeket és ruthéneket. A csehek külföldön azt a legendát terjesztették, hogy a szlovák és a cseh egy testvérnemzet, amelynek közös nyelve van, a cseh-szlovák nyelv. Ez azonban nem igaz, mert különben miért adta volna ki Svehla miniszterelnök 1926-ban azt a rendeletét, amely a szlovák földre kinevezett cseh hivatalnokokat kötelezte, hogy hat hónap alatt tanuljanak meg szlovákkul?

Az az emlékirat is, amelyet 1933 júliusának első napjaiban a Szlovák Nemzeti Tanács nyújtott be a Nemzetek Szövetségéhez, azt hirdeti, hogy „csehszlovák nemzet a valóságban sohasem volt, ez kizárólag a csehek kitalálása, aminek az a célja, hogy elvehessék a szlovákok földjét“. Ez az emlékirat befejező soraiban a következőket mondja:

„Európa békéje a mi ügyünk haladéktalan elintézését követeli. Igaz, hogy a szlovák nép türelmes és nyugodt természetű, de az is igaz, hogy már elérkezett a türelem végső határához. A légkör annyira türehetetlen a Felvidéken, hogy a szlovák nép kész bárkinek vezetésével csoportosulni, aki fegyverrel kezében a csehek ellen vonul. Így egy

csapásra felborulna a Közép-Európában olyan nehezen létesített „rend“.

A csehek felvidéki uralma tehát éppen úgy, mint a szerbek horvátországi uralma, ugy jelentkezik, mint az európai béke veszedelme.

Masaryk és Benes a szlovákoknak autonómiát ígértek, erről az ígéretükről azonban később semmit sem akartak tudni. Tuka egyetemi tanár, volt képviselő az autonómia követeléséért bebörtönözték. 1929-ben felségárulás címén, különböző hazug ürügyek alapján 15 évi fegyházra ítélték. Tuka, aki súlyosan beteg ember, több ízben kegyelmet kért, kegyelmi kérvényeit azonban következetesen elutasították. A csehek gyűlölete sirjukig üldözi azokat, akik elnyomott népük jogaiért sikra mertek szállni.

*

A lehetetlen formájú Csehszlovákiának legsebezhetőbb pontja: Ruzska-Krajna, a „rutén farok“, amint René Johannet imént közölt idézetében mondja. Ennek a területnek, amely árván és elhanyagoltan lóg a csehszlovák állam messze keletén, az elszakítás időpontjában 334.000 rutén, 174.000 magyar, 63.000 német lakossal szemben mindössze 8000 szlovák lakosa volt. A faji összetartozás címén tehát semmiképpen sem lehetett Csehországhoz csatolni. *A cseheket imperialista célok vezették, amikor igényt tartottak a rutén földre, holott a gazdasági és a földrajzi szempontok is ellene szóltak követelésüknek.* Ruzska-Krajna fában, sóban bővelkedik. Tehát két olyan anyagban, amelyben Csehország különben is gazdag. Magyarországnak ellenben mai határai között kevés a fája; sója pedig egyáltalában nincsen. Földrajzilag Ruzska-Krajna természetes kiegészítője a nagy magyar Alföldnek, a Csonka-Magyarország számára meghagyott területnek. Viszont Csehországtól és a szlovák földtől földrajzilag teljesen elszakadva fekszik. Azért, hogy a magyar sikság felé nyíló völgyek felső részében lakó rutén lakosságot odacsatolhassák és a cseheknek adhassák a rutén földre vezetett egyetlen vasútvonalat, Ungvár, Beregszász és Nagyszőlős környékén tömegesen idegen uralom alá adták a Csonkamagyarországgal egy nyelvterületben élő szinmagyar lakosságot.

A csehek csak azzal a föltétellel kapták meg a rutén földet, hogy biztosítják annak az autonómiáját. A Millerand-levél utalása szerint is a szövetséges és társult hatalmak megegyeztek Csehszlovákiával abban, hogy „ez az állam különös módon biztosítja a rutének önkormányzatát“. A Millerand-levél ezután így folytatja: „A Szövetséges és Társult Hatalmak úgy vélik, a közöttük és a Csehszlovák állam között létrejött szerződés a rutén önkormányzati tartomány népességének megadja a lehetőséget arra, hogy kívánságait nyilvánosan kifejezhesse. A Hatalmak a legkomolyabb figyelemmel lesznek ennek a né-

pességnek a jövőben nyilvánított kívánságaira.“

Jóhiszemű ember ezt a részt csak úgy értelmezheti, hogy a rutén föld önkormányzatot kap és ha úgy fejezi ki kívánságát, hogy a jövőben is Magyarországhoz kíván tartozni, a Hatalmak „a legkomolyabb figyelemmel lesznek“ az így megnyilatkozott kívánságra.

Ruzska-Krajna azonban a csehek elváltlalt kötelezettségével szemben mindeztideig nem kapta meg az autonómiát, a rutén népnek pedig nem volt alkalma, hogy „kivánságait nyilvánosan kifejezhesse“. 1933 október 18-án a prágai nemzetgyűlésnek ruzska-krajnai képviselői megjelentek Malypetr miniszterelnök előtt s újra megsürgették a rutén föld önkormányzatának megadását. A miniszterelnök azzal a kitérő válasszal fizette ki őket, hogy az önkormányzat kérdésével külön miniszteri bizottság foglalkozik. A csehek azért nem adják meg a rutén földnek az autonómiát, mert tudják, hogy Ruzska-Krajna népe a legelső alkalommal elszakadna Csehországtól s kimondaná a Magyarországhoz való csatlakozást.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a lengyel közvélemény is azt óhajtja, hogy Ruzska-Krajna visszakerüljön Magyarországhoz. Lengyelország a maga érdekében azt kívánná, hogy mint századokon keresztül, ugy a jövőben is közös határa legyen Magyarországgal. Hasonló a kívánsága a magyar közvéleménynek, amely tudja, hogy a magyar-lengyel közös határ megszakítaná a Magyarországot körülzáró ellenséges gyűrűt és északfelé lélekéhez juttatná az országot. Ugy a lengyel mint a magyar nemzet szeretettel ápolja az évszázados barátság történelmi hagyományait. A magyarok is, a lengyelek is szívesen gondolnak rá, hogy közös fejedelmek voltak, közöttük Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem, aki dicsőséggel írta be nevét mind a két ország történelmébe.

Ma már az a helyzet, hogy a szlovákok és rutének nem is hajlandók beérni az autonómiával, hanem a Csehországtól való teljes elszakadásra törekednek. Minden tekintetben igaz van *Frank D. Simonds* amerikai publicistának, aki ezt írta: „Csehszlovákia földrajzi abszurdum, a természet törvényeinek kigunyolása, a nemzetiségi egyveleg földje, hol tulajdonképpen nincs is nemzeti többség.“

*

Románia, amelyet derékban szel ketté a Kárpátok gerince, hiába kísérletezik azzal, hogy a Magyarországtól elszakított területeket összeolvassa az egykori román királysággal és a volt magyar alattvalókat kibékítse a balkáni uralom eszközeivel. A Magyarországtól elszakított részen csak igen kicsiny többségben vannak a románok: 2.824.000 román anyanyelvű lakossal 2.413.000 nem román áll szemben. Az európai életformákhoz szokott erdélyi románok maguk is állandó harcban vannak a tipikusan balkáni óromániai románokkal.

Ez a régi és új országrészek szerves összeforrását annál inkább megakadályozza, mert gazdasági, társadalmi, kulturális okok amugyis arra készítetik Erdélyt, hogy boldogulását a nagy magyar Alföld felé megnyíló völgyek irányában, Magyarországra felé keresse. (Lásd 82. oldalon levő térképünket.)

*

Jugoszláviában a lakosság 35 százalékát kitevő szerbek a legvadabb balkáni eszközökkel erőszakolják hatalmukat tiz, nyelvben, vallásban különböző idegen nemzetiségre. (Lásd 81. oldalon levő térképünket.) Az európai köztudat tisztában van vele, hogy ez az ország a forradalom szélén áll. Különösen az európai kulturájú és európai lelkű horvátok képtelenek arra, hogy kibéküljenek a szerb uralom balkáni erőszakoskodásával és mereven központosító céljaival. 1932 dec. 10-én a horvátok vezetői az ugynevezett zágrábi rezolúcióban kimondták, hogy visszatérnek az 1918 december elseje előtti jogalapra. 1918 december elsején kiáltották ki a jugoszláv királyság megszületését Belgrádban. Még pedig olyan formák között, amelyeknek az érvényességét horvát részről sokan kétségbevonták. A zágrábi határozat tehát azt jelenti, hogy nincs Jugoszlávia, Horvátország pedig visszakapja szabad elhatározását. Így fogta föl a zágrábi rezolúció értelmét a belgrádi államvédelmi bíróság is, amely Macsek Vladimirt a belgrádi szkupstinában meggyilkolt Rádics utódját, a rezolúció egyik szerzőjét, a horvát nép vezérét, 1933 április 29-én három évi szigorított börtönre ítélte. A zágrábi rezolúciót azonban nemcsak Macsek írta alá, hanem Trumbics is, aki a korfui paktumban a mai Jugoszlávia egyik megeremtője volt, továbbá Korosec, a szlovének és Mehmed Spaho, a boszniai mohamedánok vezére. Ez azt mutatja, hogy Jugoszláviát ma már megtagadják azok a horvátok is, akik az új állam megeremtésében résztvettek és megtagadják a szlovének és bosnyákok is. A horvátok tulnyomó nagy része a külföldön élő vezéreket követi, Kossutics Ágostot és dr. Ante Pavelicset, akik nyíltan hirdetik Horvátország teljes elszakadását és azt, hogy nemzetük csak fegyveres kézzel tudja kiharcolni függetlenségét. Az ustasa (horvát szabadságharcos) mozgalom, amely 1932 őszén sok gondot okozott a jugoszláv csendőrségnek és katonaságnak, azt bizonyítja, hogy a horvátok hajlandók a fegyveres fölkelésre. Semmi tulzás sincsen tehát Rhys Davies angol képviselő megállapításában, aki 1933 január 23-án a londoni Near and Middle East Association előadóestjén, mint a helyzet alapos ismerője, kijelentette: „a horvát nemzet végleg megérett a nagyarányú forradalomra”. Rhys Davies állítását megerősíti az a nyílt levél, amely 1932 decemberben jelent meg a Manchester Guardian hasábjain. A nyílt levél, amelynek aláírói között több szerb-barát politikus sorában ott

szerepelt Noel Buxton, Seton-Watson és Wickham Steed is, rámutatott arra, hogy a belgrádi diktatura teljesen földulta az ország belső nyugalmát és már Európa békéjét is fenyegeti. A Manchester Guardian ezt a megjegyzést fűzte a nyílt levélhez: „Az a klikk, amely ma Jugoszláviában uralkodik, már elősegítette egy háboru keletkezését. Most szemtanui legyünk, hogyan könnyíti meg ugyanez a klikk egy másik háboru kitörését?”

René Johannet már 1923-ban megállapította „Le principe des nationalités” című könyvében: „A vallás, az izlés és a hagyomány különbözősége a szerb-horvát-szlovén államot valóságos bombaállammá teszi.”

Az elkeseredés, az elégedetlenség, a kétségbeesés hangja sir szünet nélkül a világba a Dunavölgye felől. A békeszerződések hasznélvezői mégis azt szokták mondani, hogy ha történetek is hibák és tévedések, az új rendet nem lehet és nem szabad megváltoztatni. Nehány számadat megmutatja ennek az állításnak az erkölctelenségét és a képtelenségét. A Dunavölgyét a következő államok alkotják: Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia és Bulgária. Ennek a hat országnak összesen 69 millió lakosa van. A három kisantant állam lakossága 47 millió. Ebből a 47 millióból 21 millió a legszörnyűbb eszközökkel elnyomott kisebbség, amelynek legfőbb vágya az lenne, hogy szabaduljon mostani megalázott állapotából. Maradna tehát 26 millió ember a kisantant államokban, aki meg van elégedve a Dunavölgyének új rendjével. Ezek között is sokan vannak, akik nem tudnak teljesen megbékülni a mai állapotokkal, de erre itt nem térünk ki. Az egyszerűség kedvéért abból indulunk ki, hogy a kisantant országokban 26 millió ember helyesli a Dunavölgyének a mai helyzetét, 21 millió nem. Természetesen Magyarország 9 millió, Ausztria 7 millió és Bulgária 6 millió lakosa is a legnagyobb elkeseredéssel ostromolja azt a helyzetet, amelyet a párizskörnyéki békeszerződések megeremtettek. Ha ezeket hozzáadjuk a kisantant államokban talált 21 millióhoz, összesen 43 millió elégedetlen ember él a Dunavölgyében. *A Dunavölgy sorsában közvetlenül érdekelt tömeg kétharmada, összesen 43 millió ember tehát a mai helyzet megváltoztatását követeli, velök szemben annak a fenntartását mindössze 26 millió lelket számláló kisebbség óhajlja.*

Ez a helyzet ma a Dunavölgyében. A párizskörnyéki békeműveknek ez a két számadat a legjobb és leglesújtóbb kritikája.

10.

Magyarországot a védekezés minden eszközétől megfosztották, ami állandó veszedelemre a világbékének.

A trianoni békeszerződés a világháboru többi legyőzött államához hasonlóan Magyarországot is lefegyverezte. A győztes ha-

talmak azt mondták, Magyarország leszerelésére szükség van, mert ez is hozzájárul a világ békéjéhez és biztonságához. Az azóta beköszöntött világhelyzet mindenkit meggyőzhetett arról, hogy ez az egyoldalu lefegyverzés nem teremtett sem békét, sem biztonságot. Magyarország számára már azért sem, mert megfosztották a védekezés minden eszközétől. Pedig a biztonságot, a biztonsághoz való jogot nem sajátíthatja ki magának a kisantant. Ahhoz joga van mindenkinek. Léon Blum így fejezi ki ezt az igazságot a „Les problèmes de la paix” című könyvében: „Ha az elvet fölállították, az érvényes minden nemzetre... Magyarországra éppen úgy, mint a kisantant államokra.”

Ezt az igazságot a győzők is érezték. Mert a trianoni békeszerződésben nem kötelezték Magyarországot egyoldalu leszerelésre. A trianoni békeszerződésben a fegyverkezés korlátozását előíró szakaszokat a következő indokolásszámba menő mondat vezet be: „Avégből, hogy az összes nemzetek fegyverkezésének általános korlátozása keresztülvihető legyen...” Magyarország kötelezi magát a szerződésben meghatározott korlátozásokra. A trianoni békeszerződésbe beiktatott népszövetségi alapokmány emellett nyolcadik cikkében intézkedik mindazoknak az országoknak a leszereléséről, amelyek a Nemzetek Szövetségének tagjai. „A Szövetség tagjai elismerik” — mondja ez a cikk, — „hogy a béke fenntartása megköveteli a nemzetek fegyverkezésének csökkentését addig a legalacsonyabb fokig, amely az Állam biztonságával és nemzetközi kötelezettségének közös eljárás útján megvalósítandó kikényszerítésével még összeegyeztethető.” Ugyanez a szakasz a Nemzetek Szövetségének tanácsára bízta a leszerelés előkészítését.

Mindenki tudja, hogy ezen a téren eddig mi történt? A Nemzetek Szövetsége több mint egy évtizeden keresztül foglalkozott az „előkészítés”-sel. Végre 1932 február 2-ára összehívta a leszerelési konferenciát, amely azóta sem tudott eredményt elérni. Magyarország itt áll továbbra is egyoldalu lefegyverzett állapotában és nélküli a biztonság legelemibb föltételeit is. Ez pedig nemcsak Magyarországot veszélyezteti, hanem az európai békét is.

Mert az egyoldaluan lefegyverzett állam védtelensége ugy vonzza a fölfegyverzett államok erőszakos beavatkozását, mint a légtér a körülötte sűrűsödő levegőt. Itt is érvényesül az a fizikai törvény, mely szerint minden erő a legkisebb ellenállás irányában működik. A fölfegyverzett ellenséges indultu szomszéd lépten-nyomon beavatkozik a leszerelt állam belső ügyeibe. Állandóan terrorizálja a gyengét. A lefegyverzett országnak valójában nincs is igazi szuverénitása. Mert ezt a szuverénitást mindig lábbal tiporja a fölfegyverzett állam akarata.

Hosszu sor olyan esetre hivatkozhatnánk, amikor a kisantant államok visszaélték azzal a helyzettel, amelyet a fegyverkezés fölénye biztosít számukra Magyarországgal szemben. Beérjük azonban egyetlenegy példa elmondásával. 1933 júniusában fölmerült a magyar-osztrák vámunió gondolata. Ez a terv — hatalmi okokból — sehogysem tetszett a kisantantnak. A kisantant államfőfiai vakmerőségükben odáig mentek, hogy a terv fenntartása esetében *háborúval fenyegettek*. Holott erre semmi joguk sem volt. Hiszen a fennálló szerződések csak Németország és Ausztria csatlakozását tilalmazzák, ellenben semmiféle tiltó rendszabályt nem tartalmaznak az ellen, hogy Magyarország és Ausztria nekik tetsző módon szabályozzák egymáshoz való viszonyukat.

Az egyoldaluan lefegyverzett ország így minden erős számára könnyű prédaképpen kínálkozik. De meddig lesz az erős erős? És meddig marad meg a lefegyverzett ország gyengesége? Ime: új forrása a háborus veszedelmeknek. Leon Blum a következőket írja erről a „Les problèmes de la paix” című könyvében: „Minden nemzet, amely erősebbnek érzi, vagy erősebbnek hiszi magát a többinél, szükségképpen kísértésbe esik, hogy egy napon használja is az erejét. A kísértés annál hatalmasabb lesz, mert az erőviszonyok változóak és a fölény mulandó. Egy nemzet, amelyik magát ma erősebbnek hiszi a többinél, de attól tart, hogy holnap már nem lesz az, hajlamos lesz rá, hogy a „nemzeti biztonság” nevében megragadja és kihasználja az alkalmas pillanatot s így eléje vágjon annak a fejlődésnek, amely az ő romlásán dolgozik.”

A trianoni szerződés mindössze 35.000 főnyi zsoldos hadsereget engedélyezett Magyarországnak. Ezzel szemben a kisantant-államok az „Annuaire militaire” (1932) adatai szerint együttvéve 602.865 főnyi békelétszámmal rendelkeznek. Békében tehát egy magyar katonával szemben tizenhét kisantant-katona őrzi a trianoni zsákmányt. (Lásd 88. oldalon közölt grafikonunkat.)

Háboru esetén Csonka-Magyarország hadseregének létszáma nem változik. Ugyanakkor pedig a három kisantant állam hadserege felduzzad négy és félmillió emberre! A haderőknek ez a különbsége még szembeötlőbb, ha számbavesszük, hogy a békeszerződés Magyarországot eltiltotta a repülőgépek, nehézágyuk, aknavető, páncélos hadikocsik, továbbá a gáztámadás eszközeinek a használatától.

A középeurópai helyzet feszültségét mutatja, hogy a zsákmányát féltő kisantant fegyverkezése sokszorosan felülmulja még a világhatalmasított megelőző fegyverkezés mértékét is.

A régi Osztrák-Magyar Monarchia hadereje önként kínálkozik arra, hogy a három kisantant-állammal összehasonlítsuk, mert a monarchia és az utódállamok területi nagy-

A kisantant harci felkészültsége pusztító erejében többszörösen felülmúlja a világháború előtt! Osztrák-Magyar Monarchiát.

	Területe km ²	Népes- sége milliók- ban	Hadosztályok száma (mozgó- sítás esetében)	Golyószóró és géppuska 1000 puskás katoná után	Ágyú 1000 puskás katoná után	Tank	Harci repülőgép	Gáz
Osztrák-Magyar Monarchia (a világháború kitörésekor)	667.000	52	49	2	5	—	—	—
Kisantant (Románia, Jugoszlávia, Cseh-Szlovákia)	684.000	47	83	72—96 golyószóró 32 géppuska	10	300	1.850	Erős fel- készül- tség

sága és lakosságának száma majdnem ugyanaz. Az a fegyverkezés, amely a világháború megelőző politikai feszültség következménye volt, természetesen a hadüzenetek időpontjában érte el a legmagasabb színvonalát. Ezért az itt közölt kimutatásban azt a haderőt vesszük az összehasonlítás alapjául, amellyel az Osztrák-Magyar Monarchia a hadüzenetek időpontjában rendelkezett.

A kimutatás szerint Ausztria-Magyarország 1914-ben 49 hadosztállal vonult a háborúba. Ezen az alapon az imént említett három országnak együttesen 46 hadosztályra lehetne igénye. A kisantant hadereje azonban 55 első vonalbeli hadosztály, amihez mozgósítás esetén még további 28 második vonalbeli hadosztály járul. Ez összesen 83 hadosztály. Majdnem kétszerese a régi monarchia haderejének. A világháború megelőző fegyverkezés tetőfokán az egymással versenyző államok, néhány kivételt nem tekintve, lakosságuknak minden egymillió fője után egy 10—15.000 főnyi hadosztályt állítottak föl. A kisantant azonban lakosságának minden egymillió fője után nem egy, hanem közel két hadiállományú hadosztály föllállítására készült föl.

Az olvasó megdöbbenve kérdezi: mi szükség van a kisantantnak erre az óriási fegyverkezésre? A válasz egyszerű. Azért van rá szüksége, mert *csak a legvadabb erőszakkal tudja a jelenlegi igazságtalan állapotokat fenntartani.*

11.

A kisantant államok szövetséget kötöttek Magyarországgal ellen és titkos katonai szerződésekkel fenyegetik Magyarországot létét és Európa békéjét.

A rossz lelkiismeret azonban a szellőtől is megrezdül. Magyarország védtelensége sem volt elég arra, hogy a zsákmányukat féltő utóállamok megnyugodjanak. Óriási erőfőlnyűk betetőzéseül a kisantant formájában még szövetséget is kötöttek Magyarországgal ellen. Ezt a szövetséget újra megerősítették 1933 év elején. Amint ezt a három állam külügyminisztereinek Genfben 1933 februárban tartott értekezlete után nyilvánosságra hozták, Csehország, Románia és Jugoszlávia szorosabbra fűzték az őket ösz-

szefogó szervezetet; ezentul, külpolitikai kérdésekben, mint egységes hatalom szándékának föllépni. A párizskörnyéki békék szerzői Csehországot, Romániát és Jugoszláviát azért részesítették különös jóakarattal, mert remélték, hogy ez a három ország komoly akadály lesz a német hatalom keleti terjeszkedésének. A kisantant megalkotói ebben a reménységükben keservesen csalódtak. Azt, hogy a kisantant államok mennyire nem egységesek a németekkel szemben, kiábrándulva tapasztalhatta Franciaország 1931 első hónapjaiban, amikor a német-osztrák vámuniós tervek nyomában járó izgalmak idején Románia a legbarátságosabb álláspontot foglalta el a bécsi és berlini kezdeményezéssel szemben.

Az állig fölfegyverzett kisantant államok kizárólag Magyarország ellen irányuló éllel hozták létre szövetségi szervezetüket. Annak idején ez föltűnt dr. Lupu volt román miniszternek is, aki 1920 október 8-án így nyilatkozott a Progrès című lapban: „Nem látszik-e tulzásnak, hogy három hatalmas állam szövetségre lép a hatalmában és területében korlátozott Magyarországgal ellen?”

A kisantant-szövetség értelmét és jelentőségét éles világításba helyezik azok a titkos katonai szerződések, amelyeknek részletes ismertetése 1929 szeptember 5-én jelent meg a Journal de Genève-ben, a Popolo d'Italia-ban és a Pesti Hirlapban. Az 1929 április és május hónapokban megújított titkos katonai szerződésekben a kisantant államok nemcsak arra az esetre intézkedtek, ha Magyarország megtámadná őket, hanem katonai rendszabályokat határoztak el Magyarországgal szemben még arra az esetre is, ha a szerződő felek közül valamelyiket más idegen hatalom támadná meg, Magyarország pedig azonnal ki nyilatkozatná semlegességét. A kisantant államok három és fél évi hallgatás után csak 1932 márciusában érezték szükségét annak, hogy a titkos katonai szerződések létezését megcáfolják. Ennek a cáfolatnak azonban, — a bizonyító jelek tömegével szemben, — a nemzetközi közvélemény egyáltalában nem adott hitelt. A különböző kisantant konferenciák visszatérő témája az esetleg szükségesnek látott közös katonai föllépés megszerve-

zése. Legutóbb az 1933 szeptember végén tartott sinajai konferencián jöttek létre Románia és Jugoszlávia között messzemenő katonai megállapodások.

Ha már most a kisantant államok, amelyeknek óriási katonai tulsúlyát erőszakoskodásra csábítja Magyarország védtelensége, bármi okból erőszakos lépésre határoznák magukat: akkor a Magyarországgal barátságban élő hatalmak vagy tétlenül nézik, hogyan igázzák le és fosztják ki újból az országot, vagy pedig sikra lépnek Magyarország önállóságának megvédésére. Az utóbbi esetben Trianon, mint az európai béke veszedelme jelentkezik, amely egy új világháború csiráját hordja magában.

12.

Magyarország nem érdemelte meg a trianoni szerződésben rárótt sorsot, mert nem volt bűnös a háború földkezésében és a központi hatalmak győzedelmes korszakában sem törekedett területi hódításokra.

Azt a rágalmat, hogy Magyarország bűnös a háború felidkezésében, ugyanazok terjesztették, akik a Magyarországon élő nemzetiségek elnyomásáról szóló mesékkel igyekeztek ellenünk hangulatot kelteni. A rágalomnak Benes az ősapja „Détruisez l'Autriche-Hongrie“ című 1917-ben megjelent könyvében ezt írta: „Azon a koronatanácson, amely 1914 júliusában elhatározta a szerb háborút, Tisza István és a magyar főnemesség szava döntően esett a mérlegbe.“ A rágalmat megismétli Take Jonescu „Souvenirs“ című könyvében: „Tisza gróf volt főokozója a háború kitörésének. Tisza provokálta az általános mézszárlást.“

A két kisantant államférfi rágalmi elérték a kitűzött céljukat. A félrevezetett antantsajtó agitációjának következtében a békekötés idejében már az volt a közudatban, hogy Tisza István és Magyarország volt a főokozója a háborúnak. Az elterjedt rágalomnak nagy része volt abban, hogy Magyarországot a trianoni szerződésben olyan igazságtalannal megbüntették.

A kemény békefeltételeket a trianoni békeszerződést kísérő Millerand-levél is azzal indokolta, hogy a háború kitöréséért és Ausztria imperializmusaért Magyarország is felelős. A bécsi levéltárnak azóta közzétett anyagából nyilvánvaló, hogy ez nem igaz. Egész sereg külföldi író ismerte el már ezt, közöttük számos francia, például, hogy csak a nevezetesebbeket említsük, Jules Romains, Maurice Bedel, José Germain, Victor Marguerite az igazsághoz hiven ismertették Tisza István szerepét. Jean és Jérôme Tharaud, a Revue des Deux Mondes-ban megjelent cikkeiben (Le secret du Comte Tisza), valamint „Quand Israel est Roi“ című könyvükben adtak helyes képet erről a kérdéstről. De Monzie szenátor,

későbbi miniszter a trianoni szerződés rafifikálása alkalmával a francia parlamentben tartott beszédében állította Tisza István alakját helyes megvilágításba. Winston Churchill angol államférfi pedig „A nyugati front“ című könyvében a következőket írja Tiszáról: „Csak egyetlenegy ember volt, aki teljes erejével küzdött a háború ellen: Tisza István gróf, tekintélyes személyiség, erős jellemű, biztos ítéletű, józan szavú és kimeríthetetlen erélyű hatalmas államférfi.“

Tisza István gróf békeszeretetének értékes bizonyítékát találjuk abban a nyilatkozatban is, amelyet Mony Sabin, a kiváló francia politikus, a Steeg-kormány volt miniszterelnöki kabinetirodai főnöke 1933 május 23-án tett a Pesti Hírlap munkatársa előtt. Sabin, miután elmondotta, hogy 1914 márciusában, mint lapjának, a Petit Parisienne kiküldött munkatársa a balkáni viszonyokat a helyszínen tanulmányozta, így folytatta:

„Már akkor is igen sötét színben nyilatkozott meg előttem a jövőnd. Hazatérőben utba ejtettem Budapestet, ahol hosszú beszélgetést folytattam gróf Tisza Istvánnal. Ez az általában oly ridegnek és szófukarnak ismert államférfi a legközvetlenebb szívéllyel és legjobb hiszemű őszinteséggel beszélgetett velem a nemzetközi politika kérdéseiről. Elmondtam neki a Balkánon szerzett benyomásaimat. Ő maga is valósággal elkerülhetetlennek érezte már akkor is a háborút.

— Dehát ha így van, miért nem akadályozza meg Excellenciád ezt a katasztrófát, mely az egész világ szerencsétlenségévé válnak? — kiáltottam.

Tisza, határozott hangon, így felelt:

— *Amig élek, ennek a katasztrófának elhárításán fogok dolgozni.* — És keserűen tette hozzá: — *Sajnos, nem egyedül rajtam mulik a béke.*

Mély hatást tettek rám ezek a szavak.“

Charles Tisseyre, a francia parlament volt tagja is megállapította a trianoni békéről írott könyvében, hogy: „Tisza István volt az egyetlen vezető államférfi a monarchiában, aki komolyan szót emelt a háború ellen.“

A végzetes bécsi minisztertanácson azonban Tiszát leszavazták azok a különböző nemzetiséghez tartozó osztrák államférfiak, akik a háború elvesztése után legyőzöttekből egyszerre átvedlettek győztesekké.

Egyébként meg kell jegyezni, hogy a magyar nemzet és a magyar kormány a világháború előtti Osztrák-Magyar Monarchiában nem gyakorolt és nem gyakorolhatott olyan döntő befolyást a béke és háború kérdéseire, mint azt általában hiszik. Ugy Magyarország és Ausztria külön-külön, mint a két állam szövetségéből összetevődő dualisztikus államszervezet, egész közjogi felépítésében csak látszólag volt alkotmányos monarchia. Ezt a fel fogást hirdette Gömbös Gyula a magyar mi-

niszterelnöki székéből, abban a beszédében, amelyben 1933 július 13-án a magyar felsőház ülésén a következőket mondta: „A háboru előtt az osztrák-magyar monarchiában a külügyi, a pénzügyi és a hadügyi kérdéseket, hogy csak ezt a hármat említsem, Bécsből irányították, itt, nálunk, ugyszólván csak lemásolták az onnan jövő rendelkezéseket és tudomásul vették azokat a nagyvonalu intézkedéseket, amelyeket a monarchia érdekében tettek. Magyarország akkor, bármennyire garantálva is volt a közjogi függetlensége, mégsem élte egy független állami életet élő állam életét.”

A valóságban a legfontosabb, a két ország életére döntő jelentőségű ügyek intézése felségjog maradt, ezekben a döntés az uralkodót illette. Az uralkodó irányította a külpolitikát. Az uralkodó magának tartotta fenn a hadüzenet és békekötés jogát. 1914 július 28-án Ferenc József a gróf Tisza Istvánhoz intézett „legfelsőbb kézirat”-ban egyszerűen bejelentette, hogy „Indítatva éreztem Magamat, Házam és a külügyek miniszterét megbízni, hogy a Monarchia és Szerbia közötti hadiállapot beálltát a szerb kir. kormánynak hozza tudomására”.

A világháboru kitörése előtt a két egymással szembenálló szövetségi rendszerre tépelt Európa, ereje végső megfeszítésével fegyverkezett, minden ország egyformán kikérülhetetlennek tartotta a háborut és — akárcsak manapság — egyformán készült a nagy mérközésre. A lelkeknek és az idegeknek ebben a végső tulcsigázottságában szinte mellesnek látszik, milyen véletlen esemény robbantotta ki a világháborut, hiszen el kellett következnie az időnek, amikor a megtöltött fegyverek maguktól elsülnek.

De miért is akarta volna Magyarország a háborut?

Magyarország a háboru kitörésekor éppen úgy, mint a háborus szerencse legragygóbb napjaiban, ellene volt mindenféle hódító szándéknak. Első bizonysgot erre az 1914 július 19-én tartott közös minisztertanács jegyzőkönyvében találunk, amely följegyzi, hogy a minisztertanács „a magyar királyi miniszterelnök javaslatára elhatározza, azonnal a hadüzenet után kinyilatkoztatjuk, hogy a monarchia nem folytat hódító hadjáratot és nem szándékozik a szerb királyságot bekebelezni”.

1915 őszén kis területésáv kivételével egész Szerbia a központi hatalmak birtokában volt. Vilmos császár Szerbia teljes fölcsztását és bekebelezését tervezte. Tisza István, aki a császárral Berlinben tárgyalt, ezt hevesen elenezte s azt javasolta, kössenek Szerbiával különbékét. A magyar miniszterelnök, aki ezen az uton a teljes kibékülést és az állandó nyugalmat kereste, területének megcsontása nélkül tengerhez akarta juttatni a legyőzött Szerbiát. Szerbia viszont, amikor a hadiszerencse neki kedvezett, a trianoni szerződéssel elvett a Magyarbirodalom terü-

letéből 63.000 négyzetkilométert, 4.150.000 lakossal, vagyis elvette a Magyarbirodalom területének és lakosságának több mint ötöd-részét. (Lásd 78. oldalon levő térképünket.)

Teljesen hasonló esetet mondhatunk el Romániával kapcsolatban. 1918-ban a központi hatalmak seregei Románia legnagyobb részét megszállották. A tárgyalások időpontjában a magyar kormány és a magyar képviselőház a leghatározottabban elenezte, hogy Magyarországhoz román területeket csatoljanak. Éppen azért, mert Magyarország és Románia őszinte kibékülését óhajtotta. Ennek az ellenzésnek lehet tulajdonítani, hogy Magyarország a bukaresti békében csak csekély határkiigazítást nyert Romániával szemben, összesen 3500 négyzetkilométert, erdősvideken, mindössze 23.000 lakossal. Románia viszont a trianoni szerződé-sben óriási területet ragadott magához. Ez az 5.237.000 lakossal rendelkező, 103.000 négyzetkilométer nagyságu terület jóval nagyobb, mint egész Csonka-Magyarország. (Lásd 77. oldalon levő térképeinket.)

Itt említjük meg, hogy Magyarország a legelkeseredettebb küzdelmek idején sem ragadtatta magát a háborus gyűlölködés tulzása-ra. Nem internálta az ellenséges államok alattvalóit, ezek mindvégig szabadon végez-hették az ország területén megszokott ken-nyérkereső munkájukat.

13.

Magyarországot Wilson elveivel félre-vezették; a fegyverszüneti szerződés meg-szerzésével kijátszották.

1918-ban Wilson ismeretes pontjai, amelyek a népek önrendelkezési jogát proklamálták, a magyar nemzet körében is élénk visszhangra találtak. A magyar nemzet, amelyet ügyes és célludatos izgatással ugy szerepeltettek a külföld előtt, mint más nyelven beszélt polgártársainak elnyomóját, amióta Bécsből kormányozták, nem elnyomónak, hanem elnyomottnak érezte magát saját hazájában.

A Wilson-féle önrendelkezési jog kihirdetése után a magyar nemzet ugy érezte, nincsen miért tovább küzdenie. Meggyőződése volt, hogy az önrendelkezési jog becsületes alkalmazása esetén nem kell az ősi haza szétesésétől tartania, mert még az itt élő idegenajku népek is ragaszkodni fognak ahhoz a magyar államhoz, amely ellen sok százados együtt-élés után sem lehetett komolyan panaszuk. Az elnyomott, saját szemében megalázott, az osztrák közösséggel elégedetlen Magyarország azt remélte, hogy a Wilson-féle önrendelkezési jog az ő részére is meghozza a teljes föl-szabadulást, az Ausztriától való elszakadást.

Azok a kalandor-elemek, amelyek Magyarországon a nagy összeomlás után, Károlyi Mihály gróffal élükön, a hatalmat a kezükbe

kerítették s azt hirdették, hogy kitünő összeköttetések vannak antant-körökben s elhitették a magyar nemzettel, hogy ők az antant-hatalmaknál a wilsoni elvek alapján méltányos és igazságos békét tudnak Magyarországnak számára kieszközölni, azt is elhitették a nemzettel, hogy az igazságos és méltányos béke első feltétele minden ellentállás megszüntetése és a magyar katonaság lefegyverzése. Magyarország forradalmi hadügyminisztere azt az elvet vallotta, hogy: „Nem akarok katonát látni!” és a legválságosabb időben minden fegyveres erőtlől megfosztotta az országot. Így történetesen, hogy a csehek, a románok és a szerbek minden ellenállás nélkül megszállhatták az ország területét és olyan fait accompli-akat teremtettek, amelyek később döntő nyomtatékkal estek latba ellenünk a béketárgyaláson.

A magyar nemzetet gyermektegg hitéből azok a sorozatos szerződészek gyógyvittották ki, amelyeket a fegyverszüneti szerződések ellen elkövettek. Az 1918 november 4-én Padovában megkötött fegyverszünetet Diaz tábornok helyettese, Badoglio tábornok, a legfőbb haditanács utasításai alapján hivatalosan úgy értelmezte, hogy „a montenegrói és szerb hadszíntéren, valamint Romániával, Ukrajnával és Lengyelországgal szemben a jelenlegi (a háború előtti) birodalmi határ alkotja a kiüritésnél tekintetbe veendő demarkációs vonalat“. A forradalmi Károlyi-kormány tagjai, akik tévedésben voltak a padovai fegyverszünet értelmét illetően, új tárgyalásra jelentkeztek Franchet d'Esperay tábornoknál, a balkáni antant-hadsereg parancsnokánál. Franchet d'Esperay a Badoglio-féle értelmezéssel nyilvánvaló ellentétben kijelentette, hogy a padovai fegyverszünet nem vonatkozik Magyarországnak területére és új feltételeket diktált, amelyek lényegesen rosszabbak voltak a padovai megállapodásnál. A magyar kormány tagjai viszont, miután az országot a védekezés minden eszközétől megfosztották, kénytelenek voltak elfogadni Franchet d'Esperay feltételeit. Így jött létre a belgrádi katonai egyezmény, amely a demarkációs vonalat az ország határáról föltolta a Nagy-Szamos, Beszterce, Maros, Szabadka, Baja, Pécs, Muraköz vonalára. Az antant részéről azonban ezeket a feltételeket sem tartották meg, mert *1. bár a belgrádi egyezmény „szövetséges“ haderőkről beszélt, a kérdéses területeket hivatalosan szerb és román katonaság szállta meg, amivel elkezdődött a megszállt területek lakosságának sanyargatása. 2. Román csapatok lényegesen túlhaladtak a megállapított vonalon. 3. A magyar közigazgatási tisztviselőket a megállapodások ellenére legtöbbször azonnal elmozdították, vagy a nemzetközi jog ellenére és érvényes hivatali esküjük megszegését követelve, az új uralkalmak részére hűség- eskü letételét erőszakolták ki tőlük. 4. A cseheknek is megengedték a Felvidék megszáll-*

lását, holott erről a belgrádi egyezményben nem volt szó. 5. A szerbek, a románok, a csehek meg sem várták a béketárgyalások eredményét, hanem a nekik kiszolgáltatott területen úgy rendezkedtek be, mintha az már jog szerint is az övék lett volna.

A magyarok tehát azt látták, hogy a velük megkötött megállapodásokat az antant részéről nem tartják meg s a magyar területeket minden írott megállapodás ellenére például dobják oda a gyűlölködő szomszédoknak. Végül a párizsi béketárgyalás 1919 február 26-án hozott határozata megadta az okot a teljes kétségbeesésre. Ez a határozat az *addig megszállt területen kívül egy hetven kilométeres sáv megszállását engedélyezte a románok számára.* Ezt a követelést Vyx alezredes, a legfőbb haditanács budapesti képviselője, március 21-én közölte gróf Károlyi Mihály kormányával. *A kapott parancs végrehajtására a Károlyi-kormány nem mert vállalkozni, ezért elhatározta lemondását amire a kommunista Kun Béla és társai kerítették kezük közé a kétségbeesésben elélt ország fölött a hatalmat.* Magyarország soha nem került volna a kommunista banda hatalmába, ha az antanthatalmak szerződészekései és könyörtelenségei nem hajszolták volna az országot a végső kétségbeesésbe és a nemzet lelkét nem föltötték volna el a reménytelen lemondás keserű érzésével.

Horthy Miklós Szegeden gyülekező ellenforradalmi csapatai játszva levertek volna a vörös uralmat, amelynek nem volt komoly gyökere Magyarországon. Az antant-hatalmak azonban nem engedték meg a nemzeti hadseregnek, hogy a budapesti kommün ellen induljon. Az elélt nemzetet újból megszégyenítették azzal, hogy a románokat vonultatták be Budapestre.

Bárha Magyarországon az antant szerződészekései termelték ki a kommunizmust, bárha az antant hatalmak akadályozták meg, hogy a nemzet saját erejéből szabaduljon a kommunista uralomtól, abban az időben, amikor Párizsban a békefeltételeket megalapították a kommunizmus 133 napos hatalombitorlása végzetes hatással volt Magyarországnak jövődjére. Ebből a katasztrófából is vádat kovácsoltak Magyarországnak ellen. Benesék arra hivatkoztak, hogy a vörös veszedelem megfékezése érdekében minél szűkebbre kell szabni Magyarországnak határait.

14.

A trianoni szerződés félrevezetésre és csalásra épült föl.

Ma már nem vitás: Európa mai szerencsétlenségének okozója, hogy az antant békekonferenciáját a legvadabb háborus gyűlölködés légköre övezte körül. A konferencián a főszerepet a nagyhatalmak játszották. A nagyhatalmak tulsúlyát Clemenceau azzal az érveléssel biztosította, hogy tizenkét millió

katonával küzdöttek a harctéren és ők nyerték meg a háborút. A helyzet az volt, hogy a kis hatalmak saját ügyükben döntésért úgy járultak előjük, mint bíróság elé. „Nem a nagy szövetségesek dolga lett volna, hogy mérsékeljék ezeknek a fiatal népeknek a becsvágyát? Saját érdekükben és azért is, hogy a békében meg tudják szervezni önmagukat. A nagy szövetségesek azonban nem ezt cselekedték” — írja Daniélou „Le traité de Trianon” című könyvében.

A nagyhatalmak azt cselekedték, hogy vakon, minden kritika nélkül teljesítették a kisállamok minden követelését. René Dupuis ezt írja „Le problème hongrois” című könyvében: „A trianoni szerződés megalkotóit tudatlanoknak kell tekintenünk, ha el akarjuk kerülni azt, hogy botránys pártossággal vádoljuk meg őket.”

A békeszerző nagyhatalmak megdöbbenő tájékoztatatlanságát bizonyítja Millerand kísérőlevele is, amely a legfőbb béketanács részéről megállapított végleges békefeltételeket a magyar kormányhoz eljuttatta. Ez a levél, Közép-Európa néprajzi viszonyaira hivatkozva megállapítja, hogy ezen a területen a néprajzi határok nem eshetnek egybe a politikai határokkal. Az antant hatalmak ezért „csak sajnálattal határozták el magukat arra a szükségességre, hogy bizonyos magyar lakosságú szigeteknek át kell esniök egy másik állam szuverénitása alá.” A Millerand-levél más helyén már nem is szigetekről, hanem csak „szigetcskékről” beszél. Ebből világosan kitűnik, hogy a békeszerzők nem tudták, hogy nem „szigeteket” és nem „szigetcskéket”, hanem három és fél millió magyart ítéltek arra, hogy testvéreiktől elszakadva, idegen, ellenséges uralom alá kerüljön. Még kevésbé tudták, hogy a három és fél millió magyarból több mint másfél millió területileg is összefüggő egységben él a Csonka-Magyarországnak meghagyott magyarsággal.

A félrevezetett békeszerzők teljes tájékoztatatlansága mellett bizonyít az az indokolás is, amellyel a magyar békeküldöttségnek a népszavazásra vonatkozó indítványát elvetették. A Millerand-levél indokolása szerint a népszavazás fölösleges, mert nem vezetne más eredményre, hiszen a „népek szabad akaratuk már kifejeződött 1918 novemberében, amikor a sokáig elnyomott népek egyesültek olaszországi, romániai, jugoszláviai és csehszlovák testvéreikkel”.

A nagyhatalmak képviselői tehát nyilvánvalóan nem tudták, hogy három és félmillió magyart szakítottak el hazájától, akikről végre még sem lehet föltételezni, hogy „szabad akaratukból egyesültek” volna a románokkal, szerbekkel és csehekkel.

Lloyd George elmondja, hogy a német békefeltételek megállapításában kimerült vezető államférfiak már annyira fáradtak voltak s annyira jelentéktelennek tartották a többi kishatalom ügyeit, hogy azoknak az

előkészítését és eldöntését másodrangú tényezőkre bízta, akiknek a hajlandóságát a csehek, románok és szerbek könnyűszerrel meg tudták szerezni.

Lloyd Georgenak ezt a megállapítását érdekesen egészíti ki Harold Nicolson „Peacemaking — 1919.” (Békeszerzés — 1919) című könyvében. Nicolson, mint fiatal angol diplomata vett részt a párizsi béketárgyaláson s naplót vezetett tapasztalatairól. 1919 május 8-án, az Osztrák-Magyar Monarchia földarabolásának napján Nicolson ezt jegyezte föl naplójában: „Délután az osztrák-magyar monarchia új határait állapították meg. A J. Balfourral hajtottam a Quai d'Orsay-re. Ott, a pazar tapétákkal és Medici Mária képével diszitett teremben, míg a nyitott ablakon át a szökőkút csobogása volt hallható — intézték el végleg a monarchia sorsát. Ez az öt disztingvált ur feldarabolta Magyarországot — indolensen és a felelősség tudata nélkül! — Kint pedig az orgonákat locsolják... A szakértők idegesen figyelnek és fészkelődnek. Balfour, ha kevésbé érdekes tárgyról van szó — szundikál. Lansing karikatúrákat rajzol, Pichon félig behunyt szemekkel pislog, Makino (japán) némán figyel. Erdéllyel kezdik. Éles szóváltás Tardieu és Lansing között. A sértések, mint a tennislabdák repülnek ide-oda. Magyarország elveszti a délkeleti végeket. Akkor Csehszlovákiára kerül a sor. És amíg a legyek ki-berepülnek a nyitott ablakokon, — elvész Északmagyarország. Akkor jön az új határ Ausztria, majd Jugoszlávia felé. Az albizottságok javaslatát változatlanul elfogadják. — Utána — tea következik!”

Nicolson azután még sok érdekes, színes fejezetben, satirikus gunnyal mutat rá a résztvevők politikai, etnográfiai és földrajzi tájékoztatatlanságára.

Talán sohasem folyt le egy nemzet tragédiája sivárabb környezetben. Mindenki megérti, hogy Nicolson ilyen tapasztalatok után megcsömörlik attól, amit a békekonferencián látott és hallott és május 14-én ilyen szavakat jegyez a naplójába: „Belefáradtam a békébe, kimerült vagyok, az ilyenféle békeszerzés mélységesen lever, hiszen ez nem egyéb, mint választási csalás!”

Georges N. Barnes békedelegátus, az angol munkásmozgalom egyik legkiemelkedőbb vezetője, aki a háborus kormány tagja volt és mint tárcanélküli miniszter képviselte Nagybritanniát a békekonferencián, a Pesti Hírlap 1933 január 12-iki számában megjelent hírlapi nyilatkozatában tiszteletreméltó őszinteséggel vallotta be: „A békeszerződéseket háborus levegőben alkották meg és az elvont igazsággal nagyon kurtán bántak el... Őszintén beismerem, azoknak a területi elosztásoknak jó részéről, amit akkor véghezvittek, nem voltak ismereteim.”

A trianoni békeszerződés így valójában a félrevezetett bírák téves ítélete lett. A pá-

rizsi béketanácsban döntő nagyhatalmak képviselői nem ismerték Magyarország helyzetét. A magyar területekre vágyakozó szomszédos kis országok képviselői pedig megfélemlítették és félrevezették őket. Történelmi, gazdasági, néprajzi ferditések egész tömegével hamisították meg a valóság tiszta képét, a Közép-Dunavölgyének viszonyait kellőképpen nem ismerő békeszerzők azt sem vették észre, amikor a mohó kisállamok képviselői saját magukat cáfolták meg egymásnak ellentmondó adatokkal. Vérlázító dolgokat ad elő erre vonatkozólag az amerikai David Hunter Miller „My Diary at the Conference of Paris” című művében. Elmondja például, hogy a tanácskozáson nincsen szakértő, aki megcáfolja Benesnek azt az állítását, mely szerint a Magyarországnak meghagyandó területen 450.000 szlovák marad. Ezt a számot maga Benes cáfolja meg, mert egy későbbi ülésen már 638.000 Csonkamagyarországnak meghagyott szlovákról beszél, anélkül, hogy a béketanács tagjai közül valaki is érdeklődne az iránt, mi okból szaporodtak meg ezek a szlovákok ilyen hirtelen? Az igazság pedig az, hogy az ország belsőjében több egymással össze nem függő területen mindössze 160.000 szlovákot hagytak meg Csonkamagyarország területén.

Azon az ülésen, amelyen a román-magyar határral foglalkoztak, a félrevezetett Tardieu, a kérdés előadója, azt állította, hogy az új rendezéssel körülbelül 600.000 magyar maradna román uralom alatt. Holott a trianoni román-magyar határ ennek a számnak közel háromszorosát szakította el tőlünk és 1.705.000 magyart adott át Romániának. Lansing kérdésére maga Tardieu is elismeri, hogy a tervezett határ nem felel meg a néprajzi követelményeknek, mert „az igazán pontos határvonalnak” tulajdonképpen 20 kilométerrel keletebbre kellene haladnia. Az egész pontos vonalat azonban Tardieu szerint nem lehet alkalmazni, mert „ebben az esetben el kellene vágni egy vasuti fővonalat”. Egy vasutvonal miatt tehát a magyarok százezreit kellett idegen uralom alá kényszeríteni. Hasonló gazdasági és stratégiai okokból a nagytanács a Duna vonalát Csehországnak adja, a Duna két ága közé zárt tiszta magyar szigettel: Csallóközzel és a tiszta magyar Komárom városával együtt. Lakott pedig ezen a területen 124.000 magyar, 2900 német, 453 szlovák.

Még egy példa arra, hogy Benes és társai milyen vakmerő fogásokkal állították falnak a legfelsőbb tanács tagjait, ha erre szükség volt:

1919 elején a legfelsőbb béketanács elhatározta, hogy semleges bizottságot küld ki Magyarországra s ez a bizottság majd hitelesen megállapítja a magyar-szlovák néprajzi határ helyét. Benesnek ügyes mesterkedéssel sikerült elérnie, hogy ebbe a semleges bizottságba az amerikai küldöttségnek két olyan tagját küldték ki, aki nem született, hanem csak később honosított amerikai ál-

lampoár volt, egyébként születésére és anyanyelvére nézve cseh. A semleges küldöttségbe becsempészett két cseh: Karmezin János, az amerikai cseh légióban szolgáló vezérkari kapitány és Kamev Róbert egyetemi tanár meg is érkeztek Kassára, az elszakításra ítélt Felvidék gózába, azt azonban már nem is látták szükségesnek, hogy a helyszínén megvizsgálják azt a kérdést, amelyről jelentést kellett tenniük. A Schalkház nevű kassai szállodában bérelt lakásukon jegyzőkönyvet vettek föl, amelynek minden adata hamis. Ez a jegyzőkönyv később döntő érveként szerepelt Magyarország északi részének elcsatolása mellett.

A kapzsi szomszédok igényeiknek érvényesítésére a legkülönbélebb érveket használták föl. Temperley „A béketárgyalás” című művében megírja, hogy a béketárgyalás tagjai legfőbb érvek a néprajzi szempontot tekintették. Ott, ahol ez nem volt alkalmazható, elővették a földrajzi, hadászati, közlekedési, gazdasági és történelmi indokokat. Mindezek az érvek azonban sohasem Magyarország mellett, hanem mindig a szomszédos államok mellett sorakoztak föl s a békeszerzők azzal sem törődtek, ha a különféle irányelvek a legkiáltóbb ellentétbe kerültek egymással.

Azt, hogy ily könnyű sikerük lesz, maguk a Magyarország testére vágyakozó kapzsi szomszédok sem merték elképzelni. Medinger cseh-szlovák szenátor jellemző adatot tud erre vonatkozólag elmondani. Tusar tud bécsi követ kijelentette előtte, hogy „a csehek rendkívül meg voltak lepve attól a határmegállapítástól, amelyet a feljűk eső magyar területen a béketárgyalás hozott. A csehek a határookra vonatkozó indítványait csupán csak tárgyalás céljából terjesztették elő a béketárgyaláson. Valósággal meglepődtek, amikor a béketárgyalás a helyzetismeret hiánya következtében mindent elfogadott, amit csak kértek”.

Medinger szenátor jellemző megállapításait igen érdekesen szemléltetik azok az adatok, amelyek a cseh igények növekedését bemutatják.

A csehek követeltek: 1918 december 6-án 1.900.000 lakost, köztük 220.000 magyart; 1919 január 26-án 2.900.000 lakost, köztük 900.000 magyart; Trianonban kaptak 3,517.000 lakost, közte 1,084.000 magyart.

A magyar békeküldötteknek pedig nem volt alkalmuk rá, hogy a béketárgyalás tagjait tévedéseikről fölvilágosítsák. Mert a béketárgyalásoknak, amint ezt már előbb is jeleztük, tulajdonképpen nem is volt tárgyalásformájuk. A magyar békeküldötteket Neuillyben a Château de Madrid nevű szállodában különítették el. Ugy elzárták őket a világtól, mintha bélpoklosok lettek volna. A magyar békeküldöttség vezetőjének, gróf Apponyi Albertnek válasz nélkül hagyott expozéját nem számitva, szóbelileg, közvetlenül nem is érintkeztek velük, csak írásban. De még ennek az

írásbeli érintkezésnek sem volt tárgyalás-jellege. A tárgyaláshoz két fél kell, akik kölcsönösen meghallgatják egymás érveit. Magyarország érveit azonban senki meg nem hallgatta.

Igy született meg a trianoni szerződés.

A tények ismerete után mindenki megérti Borah szenátor fölháborodását, aki a Pesti Hírlap newyorki tudósítójához intézett és a Pesti Hírlap 1933 júniusi számában megjelent írásában a következőket mondotta:

„Levele ismét elém idézi Magyarországot, azzal a nagy igazságtalansággal és kegyetlen bánásmóddal, amelyben azt a győztes hatalmak részeltették. *A trianoni szerződést másnak sohasem fogom tekinteni, mint a*

történelem legcsalárdabb cselekményének. Ez a szerződés sérti az igazságérzetet és megcsufolja mindazt, amiért a győztes országok — saját állításuk szerint — a háborút folytatják. *Gazdasági intézkedései esztelenek, a politikaiak szörnyűek.*“

Hasonló erélyes szavakkal fejezi ki álláspontját Sir *Stafford Cripps*, angol képviselő, aki arra a kérdésre, hogy mi a véleménye a trianoni kérdésről, így válaszolt a Pesti Hírlap 1933 június 18-iki számában közölt nyilatkozatában:

— A munkáspárt álláspontja az, hogy a békeszerződések ostobák és igazságtalanok. A revízió idejének el kell érkezni és minél előbb jön, annál jobb.

NEGYEDIK KÉRDÉS.

Megengedhető-e, hogy a trianoni békeszerződésben idegen uralom alá kényszerített magyarokat és egyéb nemzetiségeket a kisantant államokban állandóan üldözzék?

Felelet: Nem, mert:

1. A kisebbségi jogvédelem az utódállamok területi gyarapodásának feltétele volt.

2. A kisebbségi jogvédelem az utódállamokban teljesen csődöt mondott.

3. A kisebbségi jogok védelme a megkötött szerződések alapján a nagyhatalmaknak is erkölcsi kötelességük.

Részletes bizonyítás.

1.

A kisebbségi jogvédelem az utódállamok területi gyarapodásának feltétele volt.

A kisebbségi jogok tiszteletben tartása az utódállamok területi gyarapodásának feltétele volt.

A nagyhatalmak, bármennyire félrevezették őket, maguk is érezték, hogy tulságosan sok magyarajku és egyéb idegen nemzetiségű lakosságot juttattak Csehországnak, Jugoszláviának és Romániának. Ezért ugynevezett kisebbségi szerződésekben gondoskodni kívántak a Magyarország testéből megnövekedett államokban élő kisebbségek védelméről. A szerződésekben a három érdekelt állam kötelezte magát a területén élő nemzeti kisebbségek faji, nyelvi, kulturális és vallási jogainak tiszteletben tartására.

Temperley „*A béketárgyalás története*“ címmel kiadott félhivatalos jellegű művében így ismerteti a kisebbségi szerződések jogi természetét: „*A nagyhatalmak egyszerűen azt teszik, hogy amikor területeket adnak egy már létező államnak, vagy új államot alkotnak, egyuttal megszabják azokat a feltételeket is, amelyeknek alapján a szóbanforgó területeket átruházták. Ezek a feltételek pedig abban állanak, hogy a szóbanforgó területeknek jóhiszemű lakosai teljes polgárjogot kapjanak és hogy a jövőben faj, vallás és nyelv tekinté-*

tében semmi különbség se legyen a polgárok között.“ Maga Wilson elnök is világosan megmondotta, hogy „*az új államok csak a kisebbségi szerződések aláírása ellenében kapták meg a már bekebelezett új területeiket. A kisebbségi szerződések meg nem tartása tehát a területhez való jogot is vitássá teszi.*“

2.

A kisebbségi jogvédelem az utódállamokban teljesen csődöt mondott.

A cseh, jugoszláv és román kormányok alighogy aláírták a kisebbségi szerződéseket, nyomban utána a legvadabb elnyomás eszközeivel fordultak a területükön meghagyott magyar kisebbségek ellen. A románok és szerbek attól sem riadtak vissza, hogy lelkeseket, uri hölgyeket nyilvánosan megbotoztassanak, csak azért, mert azok magyarságukhoz ragaszkodtak. *Nincsen a kisebbségi szerződésnek olyan szakasza, amelyet az utódállamok kormányai naponta súlyosan meg ne sértének.*

A kisebbségi szerződések például intézkedtek abban az irányban, hogy az utódállamok a részükre juttatott területek népességét állampolgári jogaitól meg ne foszthassák. Az utódállamok azonban ezrével utasították ki területeükről a magyar anyanyelvű lakosságot azzal az ürüggyel, hogy nem csehszlovák,

nem román vagy nem jugoszláv állampolgárok. Ezek a kiutasítások még ma sem szűntek meg. A hontalanság keserű állapotát az sem menti meg a száműzött magyart, ha ő évtizedeken, családja pedig századokon keresztül lakott az illető utódállamnak jutott területen. Ezzel a módszerrel nemcsak azt érték el, hogy a területükön maradt magyar lakosság számát csökkentették, hanem *megszabadultak a régi tisztviselők és állami alkalmazottak nyugdíjterhének viselésétől is,* amely azután áthárult Csonka-Magyarországra. Hiszen a maradék-ország nem követhette el azt az embertelenséget, hogy éhen engedje pusztulni azokat, akik a múltban becsületes szolgálói voltak.

A háboru utáni Magyarország ezen a címen kénytelen volt évi 80 millió pengő terhet magára vállalni, ez az aránylag igen nagy összeg rendkívüli mértékben megnehezíti a magyar költségvetés egyensúlyban tartását.

Az állampolgárság terén elkövetett visszaéléseket maga Scotus Viator, a csehek barátja is megsokallta és a csehszlovák állam tízéves fennállásának évfordulóján megállapította, hogy a csehszlovák kormány az állampolgárság kérdésében a magyarsággal szemben a legnyúzóbb igazságtalanságot követi el.

A *kivándorlásra csábítás is busásan arat az elszakított magyar területeken.* A lelkiismeretlen kivándorlási ügynökök nem egy esetben a hatóságok támogatását is élvezik. Az utolsó években különösen botránys dolgok süttek ki ilyen irányban Romániában, ahol, amint ezt a magyar képviselőházban is szóvá tették, *a belügyminisztérium tényleges közreműködésével toboroztak magyar anyanyelvű kivándorlókat Dél-Amerikába.* Természetes, hogy a kivándorolt magyarok a messze tengerentúli országokban nem számíthatnak a csehszlovák, román és jugoszláv képviselők támogatására: ott pusztulnak el az idegenben. Az a haza, amelyikkel Trianon megajándékozta őket, örül, hogy megszabadult tőlük.

Azokat a magyarokat pedig, akiktől még ilyen botránys módszerekkel sem sikerült megszabadulni, egyforma könyörtelenséggel és jogtöréssel nyomják el mindahárom utódállamban. A román és jugoszláv kormányok cinikus nyíltsággal csinálják ezt. Csehszlovákia valamivel ravaszabban és kétszínűbben. A prágai kormányok csunya játékot űznek ebben az irányban az európai közvéleményre. Soha végre nem hajtott kirakattörvényekkel azt a látszatot igyekeznek kelteni, hogy Csehszlovákia igazi demokratikus állam, ahol arany dolguk van a kisebbségeknek. Ugyanakkor pedig éppen úgy kijátsszák a nemzeti kisebbségek jogait biztosító nemzetközi szerződéseket, mint a szerbek, vagy a románok. Benes Eduárd cseh külügyminiszter például 1933 október 4-én így szónokölt a Nemzetek Szövetségének kisebbségi ügyekkel foglalkozó hatodik albizottságában: „A

demokratikus rendszer kedvez a kisebbségeknek, mivel a kisebbségek sorsa szorosan összefügg az általános választójoggal, a sajtó és egyesülési szabadsággal, a parlamentáris hagyományokkal és az emberi jogok tiszteletével“. Benes Eduárd genfi beszédével egyidejűleg pedig odahaza Csehszlovákiában már szétmentek azok a kormányrendeletek, amelyek az 1930. évi meghamisított népszámlálás adataira hivatkozva, a régi magyar Felvidék három legfontosabb városát: Kassát, Pozsonyot és Ungvárt megfosztották a magyar nyelvhasználat jogától. A csehek a külföld előtt gyakran szoktak hivatkozni arra az 1926 február 3-án keletre rendeltre, amely a nemzeti kisebbségek nyelvhasználati jogát szabályozza. A rendelet kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek bíróságok, közigazgatási hatóságok előtt városi és községi önkormányzatokban saját nyelvüket használhatják mindazokban a közigazgatási kerületekben, városokban és községekben, amelyekben a legutolsó népszámlálás hivatalos adatai szerint a 20 százalékot meghaladják. Ez éppen olyan liberális hangzik, mint Benes genfi kijelentése. A gyakorlatban azonban azt csinálják, hogy a közigazgatási kerületek mesterséges csökkentésével vagy növelésével elgeometrizálták a magyarság jogait. Ott pedig, mint Pozsonyban, Kassán és Ungváron, ilyen módszerrel még nem érték el teljesen a céljukat, segítségül hívták a népszámlálást és mesterségesen 20% alá szorították a magyarság arányszámát. Hogy Benes genfi frázisát idézzük, így „kedvez“ a cseh „demokrácia“ a magyar nemzeti kisebbségnek.

Kétségbeejtőek az állapotok az iskoláztatás területén is. Az utódállamok nemcsak azt nem tűrik, hogy a magyar kisebbségek saját költségükön tanintézeteket létesítsenek, hanem rendszeresen irtják a már meglévő magyar iskolákat is. Jugoszláviában és Romániában tősgyökeres magyar családok gyermekeit eltiltják a magyar iskola használatától azon a címen, hogy nem magyar nevűk van, vagy hogy a szülők valamelyik őse valamikor a görögkeleti, görögkatolikus, vagy a zsidó vallásfelekezetekhez tartozott. (Ez az ugynevezett név-, vallás- és származásellenes rendszer.) A zsidóvallású magyarok meg éppen nem küldhetik magyar iskolába a gyermekeiket, mert ők a „zsidó nemzetiség“hez tartoznak még akkor is, ha egyetlenegy szót sem tudnak más nyelven, csak magyarul. A magyar szülőket minden eszközzel arra kényszerítik, hogy gyermekeiket a szlovák, román vagy szerb iskolákba járassák. Mind a három utódállamban úgy akarják elejét venni új magyar értelmiség kialakulásának, hogy az iskolai vizsgákon tömegesen buktatják el a magyar tanulókat. Korlátozzák a kisebbségi nyelv szabad használatát. Az utódállamok egyikében sem tűrik meg, még színmagyar városokban sem, a tisztán magyar cégfelírást; sajtórendőrséggel, elkobzással megfélemlítik, üldözik saját te-

rületük magyarnyelvű sajtóját, a magyarországi sajtótermékek bevitelét pedig a legkritikább esetben engedélyezik. Csehszlovákia még a budapesti rádióelőadások hallgatását is üldözi. Az utódállamok mindegyikében megbénítják a magyar színészet működését. Valamennyi utódállam eszközöket talált arra, hogy a területén maradt magyarságot gazdasági téren tönkretegyje. Ezt a célt szolgálta a földreform is, amely elnevezés alatt az újkor történetében példa nélkül álló tömeges fosztogatások folytak. Argetoianu volt román pénzügyminiszter nyíltan hirdette, Marghiloman volt miniszterelnök emlékirataiban kifejtette, hogy a régi magyar területen végrehajtott földreform „a román nemzeti célokat” szolgálta. A magyar anyanyelvű kisebbségi egyházakat a földreformmal tönkretették és elszegényítették. Iskolákat elkobozták vagy megszüntették. A magyarokat a közhivatalokból, sőt magánvállalatok alkalmazásából is kiüldözik, nyugdíjukat nem fizetik. Ma, amikor az államhatalom minden országban fokozódó befolyással avatkozik be az állampolgárok mindennapi életébe, nagy jelentősége van annak, hogy az utódállamok kormányai mind a három országban ellenséges indulatú álláspontra helyezkednek magyarjuk állampolgáraikkal szemben. Nemcsak kizárják őket minden állami kedvezésből, hanem minden ügyüket is szándékos rosszindulattal intézik.

Micsoda kisebbségi politika lehet abban a Romániában, ahol 1927-ben Bratianu akkori miniszterelnök így fogadkozott Dudley Heathcote angol újságíró előtt: „Biztosíthatom, ha tíz év múlva visszajön látogatóba Kolozsvárra vagy Nagyváradra, a mai magyar kisebbséget nem fogja ott többé megtalálni!” Goga Októvián, a költő-politikus, aki az Avarescu-kormány közoktatásügyi, majd belügyminisztere volt, erre a megállapításra jutott: „A magyar kérdést nem lehet bottal és erőszakkal elintézni úgy, ahogyan azt Voivoda és Maniu megkísérelték.” Miss Edith Durham, a Balkán alapos ismerője, ezt írja a „New Statesman” című angol folyóiratban a jugoszláviai nemzeti kisebbségek panaszairól: „Ezek a panaszok az elkövetett bűnök egész sorozatát tárják föl, beleértve a gyilkosságot, rablást, kinvallatást és eleven megégetést is.” Seton Watson (Scotus Viator) pedig a magyar nemzet közismert fanatikus ellensége, a csehszlovák állam fennállásának tizedik évfordulója alkalmából elismerte, hogy a magyaroknak a tiszta jog alapján igazolt panaszai vannak.

A kisebbségi szerződések alapján a kisebbségi jogok ellenőrzése a Nemzetek Szövetségének kötelessége. A Nemzetek Szövetségében azonban kezdettől fogva olyan szellem uralkodott, amely értéktelen formassággá fokozta le az ellenőrzést. A Nemzetek Szövetsége csak a legkritikább esetben veszi érdemleges tárgyalás alá a kisebbségi panaszokat.

A petíciók benyújtóit viszont az érdekelt kormányok odahaza halálra üldözik.

A Nemzetek Szövetségének botrányos kötelességmulasztásáról a Pesti Hírlap 1933 április 19-iki számában így nyilatkozik Ben Riley angol képviselő:

— A Nemzetek Szövetségének kötelessége volna kieroszakolni, hogy ezeknek az ünnepélyes szerződéseknek a rendelkezéseit megtartsák. Hogy ezt nem tette, érzékeny sebet ütött tekintélyen. Az az érzésem, hogy amíg mélyreható változás nem történik a Nemzetek Szövetségének szervezetében, amely a kisebbségek hathatósabb védelmét is biztosítani tudná, addig nem igen várhatunk javulást a szerződések alkalmazása terén. A Nemzetek Szövetségének „kisebbségi bizottságot” kellene kiküldenie, amely szakértőkkel kiegészítve magát, felülvizsgálná a kisebbségek helyzetét, panaszait a helyszínén és javaslatokat tenne a hármass bizottságnak.

3.

A kisebbségi jogok védelme a megkötött szerződések alapján a nagyhatalmaknak is erkölcsi kötelességük.

Azok a nagyhatalmak, amelyek Magyarország szomszédaival a kisebbségvédelmi szerződéseket megkötötték, mit szólnak ahhoz, hogy Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia egyaránt lábbal tiporja a szerződések minden intézkedését? Mit szólnak ahhoz, hogy a Nemzetek Szövetsége, amelynek kötelessége volna, hogy a kisebbségi szerződések lelkiismeretes végrehajtására felügyeljen, kötelességét csak nagyon lagymatagon teljesíti?

Vannak nemzetközi jogászok, akik ezt felelik erre:

— A kisebbségi szerződésekben egyes államok az Amerikai Egyesült Államokkal, Angliával, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal szemben vállalták azt a kötelezettséget, hogy a kisebbségi jogokat tiszteletben tartják. Az aláíró nagyhatalmak közül Amerika nem ratifikálta a szerződést, ő tehát kiesik a kisebbségi jogok zsiránsai közül. A többi nagyhatalom úgy okoskodott, hogy ha a kisebbségi jogok tiszteletbentartását közvetlenül ellenőriznék, ez nyitvahagyná az ajtaját különféle politikai szempontok érvényesítésének. Ezért az érdekelt nagyhatalmak a Nemzetek Szövetségét kérték föl, hogy a kisebbségi jogok garantálását elvállalja. A Nemzetek Szövetsége pedig ezt a földadatot el is vállalta. A kisebbségi szerződéseket aláíró nagyhatalmak ezek után nincsenek abban a helyzetben, hogy közvetlen befolyást gyakorolhassanak a kisebbségi szerződésekben foglalt kisebbségi jogok tiszteletbentartására.

Mondjuk meg mindjárt, ez az érvelés nem egyéb, mint szegényes formai kibuvó. Igaz, a Nemzetek Szövetsége elvállalta a kisebbségi jogok garantálását és ezek után az ellenőrzés

nem a nagyhatalmaknak, hanem a Nemzetek Szövetségének kötelessége. Azok a nagyhatalmak azonban, amelyek a kisebbségi jogokat saját aláírásaikkal is megerősítették, állandó tagjai a Népszövetség Tanácsának, amely a kisebbségi jogokat ellenőrzi. (Japán kivételével, amely a keletázsiai események következtében 1933 elején bejelentette a Népszövetségből való kilépését.) A nagyhatalmaktól függ, hogy mi történjék, mi ne történjék a Népszövetség Tanácsában. Ha tehát a Népszövetség Tanácsa botránnyosan viselkedik a kisebbségi jogok kérdésében, ha az ellenőrzés jogát állandóan az elnyomó államok kímélésével és a panaszkodó kisebbségek jogainak kijátszá-

sával gyakorolja, ezért elsősorban azok a nagyhatalmak felelősek, amelyek a kisebbségi jogokat először a saját aláírásukkal is garantálták, azután pedig hozzájárulnak ahhoz, hogy egyes államok ezeket a jogokat a legszemérmetlenebbül kijátszhassák és megcsufolhassák. Olyan eljárás ez, amely semmiesetre sem szolgál a nagyhatalmak tekintélyének javára.

De nem szolgálhat az európai béke javára sem. Itt idézzük Paul Boncour francia miniszterelnök, majd francia külügyminiszter szavait, aki egyizben ezt mondta: „Nem lehet állandó béke a világon, amíg a nemzeti kisebbségek jogait el nem ismerték.”

ÖTÖDIK KÉRDÉS.

Lehet-e tovább halogatni a Dunavölgyében pusztító gazdasági háboru megszüntetését?

Felelet: Nem lehet, mert:

1. A mai állapot nem egyéb, mint a háboru folytatása más eszközökkel.

2. A Dunavölgyének gazdasági és politikai szétszaggatása az érdekelt államok mindegyikét sújtja.

3. Csak új, gyökeres gazdasági és politikai rendezés adhatja vissza a Dunavölgyének gazdasági virágzását és politikai békéjét és segítheti elő Európa gazdasági ujjaépitését.

Részletes bizonyítás.

1.

(A mai állapot nem egyéb, mint a háboru folytatása más eszközökkel.)

Gaston Jéze, a Sorbonne kiváló pénzügytanára a Journal des Finances-ban kifejtette, hogy a világválság egyik legfőbb okát az elhibázott békeszerződésekben kell keresni. Többek között ezeket írta:

„Kétségbevonhatatlan tény, hogy a békeszerződések Európa gazdasági szervezetét földúlták. Új államok létesítésével, országok megcsonkításával, területek elcsatolásával durván és ügyetlenül fölborítottak gazdasági egyensúlyhelyzeteket, amelyek hosszú évek alatt jöttek létre. A megcsonkítások és területi annexiók nyomán szükségszerűen elhatalmasodott a gazdasági nacionalizmus. Közép- és Kelet-Európában a gazdasági berendezkedések fölforgatása a termelők és a fogyasztók általános elszegényedésére vezetett, aminek hatását a világ összes államai megérik.”

A világ gazdasági életét romboló erők, amint ezt Jéze tanár is tanusítja, sehol sem érvényesültek olyan gyorsosan, mint Közép-Európában. Közép-Európában pedig egy ország sem került olyan nehéz helyzetbe, mint Magyarország. Magyarország sorsa valóban tragikus! Mint a nagy nemzetcsalád egyik tagja megszenvedi a nagy világválságot. Ugyanakkor azonban külön megszenvedi azokat az állapotokat is, amelyeket Trianon

megteremtett. Mingyárt látni fogjuk, hogy a trianoni szerződés mint tépte darabokra a háboru előtti Magyarország ideális gazdasági helyzetét, mint fosztotta meg Csonka-Magyarországot a legfontosabb nyersanyagok legnagyobb részétől. Nagy államok, amelyekben a gazdasági termelés legkülönbözőbb eszközei megtalálhatók, aránylag könnyebben kibírhadják azt a zűrzavart, amelyet az önellátás rendszerének tulhajtása okozott a nemzetközi gazdasági életben. A főleg mezőgazdasági termeléssel foglalkozó Csonka-Magyarország azonban fokozott mértékben érezte ennek az örült járványnak minden káros hatását. 1932 elején Tardieu, Franciaország akkori miniszterelnöke tervet dolgozott ki a Közép-Dunavölgyének gazdasági rendezésére. Tervének megindokolásában ő is azt hangoztatta, hogy a Dunavölgyét győtrő gazdasági betegséget a háboru előtti nagy gazdasági egységnek, az Osztrák-Magyar Monarchiának szétlépése és kis gazdasági területekre való tagolása okozta. Valóban: azon a területen minden haj abból származott, hogy az Európa új rendjét meghatározó béketanácsban a nagyhatalmak képviselői nem ismerték kellőképpen ennek a területnek viszonyait s a Dunavölgyének rendezésében a döntő szót átengedték szövetségeseiknek, az új területre éhes kisállamoknak. Magyarország nyereségre vágyó szomszédai, a kisállamok, nem Európa

jólétét és az új rendezés megnyugtató és igazságos voltát keresték, amikor követeléseiket fölláttatták. Sőt azt sem, amit hidegen mérlegelő ésszel saját érdekeiknek kellett volna tekinteniök. Hanem a legszélsőbb imperializmus bűnébe esve, igyekeztek területüket és népességüket minél jobban megnövelni. Így történtek meg azok a súlyos politikai hibák, amelyek azután magától értetődően vonták maguk után a gazdasági bajok egész sorozatát.

Az egykori Osztrák-Magyar Monarchiának egységes vámterületén belül a világháború kitérőse előtt 52 millió ember vett részt a szabad termelési tevékenységben és az árak korlátoktól mentes cseréjében. (Lásd 84. oldalon levő térképünket.) Ennek a hatalmas embertömegnek zavartalanul szabad árucseréje nem is évtizedek, hanem évszázadok óta folyt. Termelők és piacok emberöltőkön keresztül biztosan számíthattak egymásra. Ugy az ipari, mint a mezőgazdasági termelők egyaránt élvezték a védett és biztosított piac előnyeit, mert az előállított javaknak csak kevés és nem jelentős fajtáját kellett a külföldi piacokon elhelyezni.

Ugyanez a terület, amely a világháború előtt hatalmas gazdasági egység gyanánt jelentkezett, ma hét különböző állam között oszlik meg. (Lásd 84. oldalon levő térképünket.) Az országhatárok mindenkor évszázadok óta is jelentenek, amelyek egymástól elvágnak a nemzedékek hosszú során át egymásra utalt termelő és fogyasztó területeket. Az olvasó megérti Lloyd George-t, aki így nyilatkozott erről a kérdéssel: „Rendben van, felosztották Ausztriát és Magyarországot! De azt érték el vele, hogy az új országok mindannyian életképtelenek.”

Fölvívjuk az olvasó figyelmét arra, hogy azok a romboló hatások, amelyek a régi monarchia fölbontásával együtt jártak, sokkal kevésbé vagy alig észrevehetőleg éreztették volna hatásukat, ha legalább az ezeréves Magyarországot meghagyták volna régi egységében és nem osztották volna föl Ausztriával együtt.

A háború előtti Magyarország ideális gazdasági egység volt, amelynek keretén belül az egyes országrészek termelése és szükséglete kiegészítette egymást. Erdély és Észak-Magyarország hegyes-völgyes vidéke erdőkben, bányákban gazdag terület volt, amely ellátta az Alföldet fával, sóval, mindenféle ércel és számos fontos iparcikkal, Trianonban Magyarország határát úgy rajzolták meg, hogy a Csonkaország ugyszólván teljesen elvesztette hegyvidékét és leszorult az Alföldre. A nagy magyar Alföld és a termékeny Dunántul bővelkedik mezőgazdasági terményekben, ellenben nélkülözi a legfontosabb nyersanyagok egész sorozatát. A háború előtt Magyarországnak több mint 15 millió katasztrális hold erdőterülete volt. Ebből alig maradt meg 1.8 millió hold. Elvesztettük vasbányáink tulnyomó részét: ma Magyarországon 21 millió q vasérc helyett évenként csak egy-kétmilliót termelnek. El-

vették minden sóbányánkat. Európában ma Magyarország az egyetlen állam, amely a maga területén nem tud sót termelni. Elvették legjobb szénvidékünket, elvették a vízierők kihasználására alkalmas folyóinkat, elvették minden arany- és ezüstbányánkat, elvették azokat a földgázkutakat, amelyeket magyar pénzen a magyar tudomány nyitott meg közvetlenül a háború előtt. Elzárták országunkat a tengertől és a tengeri forgalom előnyeitől.

A párizsi békekonferenciára kiküldött magyar delegáció a békefeltételek átvétele után meggyőzően kifejtette, hogy a megcsonkított országot amikor főként mezőgazdaságára utalták és az időjárás szélsőségeinek kiszolgáltatottá, olyan küzdelmes szegénységre ítélték, amelyből semmi jó sem származhatik. A magyar béke delegáció tagjai, — bárha akkor még nem számolhattak az azóta bekövetkezett mezőgazdasági világválsággal — kitűnő jósoknak bizonyultak.

Ma már a jóslat beteljesedett. Ma már mindenki előtt világos lehet: a világválság nem okozta, csak súlyosbította és kidomborította a Közép-Duna völgyének nyomorúságát. Ez a nyomorúság érezhető volt már a világválság kitörése előtt is, akkor, amikor más boldogabb országokban még élénk gazdasági tevékenységet váltott ki a pár év előtti konjunktúra. Mert a dunamenti országok válsága belső organikus okokra vezethető vissza. És ezeket a belső organikus okokat így hívják: békeszerződés.

Azt pedig, amit ilyen szerencsétlen módon csinált meg a politika, tovább rontotta és tovább züllesztette ismét csak a politika. Az utódállamok nagyon jól érzik, hogy azok a földrajzi, gazdasági és kulturális és társadalmi erők, amelyek a Duna völgyében ezer esztendő óta egységes állammá foglalták össze a Kárpátok karéján belül lakó népeket, ma is működnek, ma is tovább dolgoznak. Még pedig ő ellenük, az ő állameszméjük, az ő erőszakosan kikanyarított államalakulatok ellen dolgoznak. A nagy magyar Alföld, mint központ, ma is vonzóerőt gyakorol a körülötte elterülő hegyvidékre. A szlovák és rutén részek ma is a magyar síkság és nem Prága felé törekszenek. Erdély gazdasági forgalma ma is a régi Budapest felé vezető útját keresi. Ugyanezt lehet elmondani a Jugoszláviához csatolt magyar területekről is. Az utódállamok attól félnek, hogy a mai Magyarországgal való szorosabb gazdasági kapcsolat esetén mindezek a vonzóerők fokozottabb mértékben érvényesülnének, hogy elsorvadás helyett újra erősödnének azok az összekötő szálak, amelyeket eddig a legridegebb utlevélrendszerrel és ellenséges gazdasági politikával sem tudtak elmeteszeni. Ilyen megfontolások indították az utódállamokat arra, hogy Csonkamagyarországgal szemben az első pillanattól kezdve a legszigorúbb elzárkózás politikáját kezdeményezzék és e mellett a politika mellett mind a mai napig kitartsanak. A nekik juttatott terület és

Magyarország megmaradt része között a vámfalakat egyre magasabbra emelték, a javak szabad forgalmát különböző tilalmi rendszerek bevezetésével megbénították, mert az útterek lekötésétől remélték, hogy az elszakított magyar területek nemcsak az ujararajzolt térképen, hanem a valóságban is el fognak szakadni az anyaországtól. Az utódállamokat tehát a rossz lelkiismeret és a zsákmány féltése hajtja az elzárkózás politikája felé. Az elzárkózás politikájával pedig megbénítják az egész Dunavölgyének gazdasági vérkeringését.

Azt, hogy az utódállamokat Magyarország ellen irányított ellenséges gazdasági magatartásukban politikai elgondolások irányítják, nyíltan bevallotta Benes csehszlovák külügyminiszter a prágai képviselőházban 1933 október 31-én mondott exposéjában, kijelentvén a következőket: „Az állandó sajtópolémiaik és a Csehszlovákia iránt ellenséges szellemtől áthatott propaganda egészen bizonyosan *utjában állanak és utjában fognak állani a közép-európai államok gazdasági kapcsolatainak, valamint a végleges gazdasági megegyésnek*“. Benesnek erre a megállapítására kellőképpen megfelelt Kánya Kálmán magyar külügyminiszter a magyar felsőház külügyi bizottsága előtt 1933 november 10-én tartott beszédében, amelyben a következőket mondta: „Ezt a nyilatkozatot csak úgy lehet értelmezni, hogy Csehszlovákia a normális gazdasági helyzet helyreállítását egy ugynevezett politikai fegyverszünetről akarja függővé tenni, amelynek tartamára *Magyarországnak le kellene mondania nemzeti eszményeinek propagálásáról, tehát olyan jogáról, amelyet neki a népszövetségi paktum 19. szakasza is biztosít*. Nem igen tudom elképzelni, hogy falálkozhatnék magyar kormány, amely ezt a feltételt elfogadhatná“.

2.

A Dunavölgyének gazdasági és politikai szétszaggatása az érdekelt államok mind-egyikét sújtotta.

Az előbbi fejezetben láttuk, hogy a trianoni szerződés Magyarországtól elvette legfontosabb nyersanyagait és odaadta olyan országoknak, amelyek ezeknek a nyersanyagoknak amugy is bővében voltak. Nyilvánvaló, hogy Magyarországot ezzel gazdasági függésre és tengődő nyomoruságra ítélték. Az utódállamok vezető politikusai, akik a Dunavölgyét megnyomorító békeszerződések létrejöttében bűnösök és akik pontosan ismerték e terület viszonyait, kétségtelenül előre látták ezt. De nem érezték lelkiismereti furdalást azért a nyomoruságért, amelyre Magyarországot kárhoztatták. Bizonyára ugy okosodtak, hogy a piacától elzárt, elkoldusodott Magyarország teljesen az ő kényüknek, kedvüknek lesz kiszolgáltatva, a megcsontított ország a mindennapi kenyérért

lemond a maga igazságának követeléséről és meghódol a Prágából, Bukarestből és Belgrádból előírt politika előtt. A három szomszédos ország, hogy célját jobban biztosítsa, megalakította a kisantant szövetséget, amelynek éle kizárólag Magyarország ellen irányul.

A kisantant vezetői azonban két irányban is csalódtak. Először: a megcsontított Magyarországban több ellentálló erő volt, mint ahogyan ők elképzelték. Másodszor: az a gazdasági pestis, amelyet ők szívesen fogadtak addig, amíg az csak Magyarország erejét emésztette, nem állott meg a trianoni határonál, hanem átsapott a szomszédos területekre is. Olyan országrészeket, amelyeket hosszú évszázadok együttélése egymásra utalt, nem lehetett büntetlenül elszakítani egymástól. Ha Csonka-Magyarország sorvadt, elsovadtak azok a területek is, amelyeket tőle elszakítottak. A mesterséges szétdarabolás gazdasági tekintetben szélhűdött, nyomoruságosan tengődő területekké tette régi Magyarországnak hegyes és sík vidékeit egyaránt. A trianoni szerződés ilyenformán „a felszabadított területekre“ is végzetes hatással volt. A romlást a legyőzöttek büntetésül kapták, de ugyanezt nyerték a „felszabadítottak“ jutalom címén. Sőt a felszabadítottak a gazdasági élet alapjait megrázó válságot — hálából — átszarmasztatták arra az államra is, amely kéretlenül és hivatlanul „felszabadította“ őket.

Ma már nemcsak Románia és Jugoszlávia vergődik a legsúlyosabb pénzügyi és gazdasági válságban, de sorra került Csehország is, amely a volt monarchiának leggazdagabb és legvirágzóbb részét alkotta. Ebben az országban 14 millió lakosság mellett a nyílvántartott és segélyezett munkanélküliek száma négy év alatt 50.000-ról egy millióra ugrott föl. Bekövekezett ez azért, mert Csehország hatalmas gyáripára, amely a volt monarchia iparának háromnegyed részét tette, a monarchia földarabolása következtében elvesztette 52 millió lelket számláló, vámmal védett, nagy és biztos piacát.

Különösen kétségbeesetten alakult a gazdasági helyzet a Csehországnak ajándékozott ruténföldön. Ez a terület soha sem termelt annyi élelmiszert, hogy az elegendő lett volna lakossága táplálására. A világháború előtt a magyar kormányok a kincstári erdők fatermelésével, különféle segélyakciókkal igyekeztek a szegény hegylakó népet az éhezéstől megmenteni. Henrie Jean Duteil 1933 őszén beutazta ezt a területet és megdöbben az eléje táruló nyomoruságtól. Igyekezett a szerencsétlen nép tragédiájának okát kinyomozni. Így számolt be tapasztalatairól:

„Rendszeresen ugyanazokat a kérdéseket adom fel s mindenütt ugyanazokat a válaszokat kapom.

— Minek tulajdonítják nyomoruságukat?

— Mióta nem végezhetünk nyári munkát a magyar Alföldön, amióta nem usztathatjuk

le fánkat a folyókon Magyarországba, éhenhalunk.

Eszembe jutott, hogy ez a helyzet most már tizennégy év óta tart, tehát megkérdedtem:

— A nyomor növekedett-e az utóbbi években?

— Nagyon megnövekedett, mert eddig abból éltünk, ami azokból a nyájából megmaradt, amelyeket a magyar állam adott meg a háboru előtt. Most azonban már mindent elvettek tőlünk a csehek.

— Hogyan látják jövőjüket?

— Ha a csehek alatt maradunk, néhány éven belül eltűnünk a föld színéről.

A trianoni szerződés így krónikussá tette a gazdasági válságot Közép-Európában.

Világos pillanatainkban az utódállamok legszemből nacionalistái is kénytelenek ezt elismerni. Kramarz, a cseh tuzók egyik vezére például így panaszkodik 1932 karácsonyán közzétett nyilatkozatában: „Az osztrák-magyar közös vámterület széthullásának egész sulya csak most nehezedik rá Csehországra. A közelmúltban talán még a német erő legalapobb ismerője sem gondolt arra, hogy Franciaország olyan rövid idő alatt elveszti és Németország megnyeri majd a békét. Ily körülmények között igazán semmi okunk sincs arra, hogy a csehszlovák állam jövőjét rózsásnak ítéljük meg.”

Mit jelent az, hogy „Németország megnyeri a békét?” Nem nehéz eltalálni, mire céloz Kramarz e kijelentésével. Arra, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolása a Dunavölgy politikai, valamint gazdasági szétzillesztése folytán megnyílt az út Németország számára a Kelet felé irányuló hatalmi és gazdasági terjeszkedésre. Kramarz szeme előtt az Anschluss roppant veszedelme rémlik fel, amely nemcsak néprajzilag, de gazdaságilag is teljesen belefojtja Csehországot a német tengerbe. Ezért látja Kramarz oly végzetesen vigasztalannak Csehország közeli jövőjét.

3.

Csak új, gyökeres gazdasági és politikai rendezés adhatja vissza a Dunavölgyének gazdasági virágzását és politikai békéjét.

Azt nyomban a békekötéseket követő időkben kezdték észrevenni, hogy Közép-Európa új rendje egyáltalában nem alkalmas arra, hogy Európa nyugalmát biztosítsa. Ezért egész sereg terv merült föl azzal a céllal, hogy a hiányt pótolja és Közép-Európába visszahozza a gazdasági virágzásnak és politikai biztonságának azt az állapotát, amelyet az Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolásával megszüntettek.

Az ilyen tervek közül itt csak a legfontosabbakat soroljuk föl:

1. *Benes terve.* Benes azzal kísérletezett, hogy Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia politikai kisantantjából kifejlessze ugyanazeknek az országoknak gazdasági kisantantját is. A gazdasági kisantant azonban megbukott, megbuktatták a jugoszláv és román agrárbehozattalól féltő cseh agráriusok.

A három utódállam gazdasági szövetsége különben sem lehetne életképes alakulás Magyarország nélkül. Magyarország földrajzi helyzete olyan, hogy nem lehet őt kizárni a Közép-Dunavölgyének semmiféle rendezéséből.

2. *A dunai agrárblokk terve.* Magyarország, Románia és Jugoszlávia 1930 nyarán foglalkoztak olyan tervekkel, hogy a három ország agrártermékeinek értékesítését egységesen megszervezik. A megegyezés létrejöttét Csehország hiúsította meg, mert attól félt, hogy egy ilyen gazdasági érdekközösség kiépítése kiindulópontja lesz egyfelől Magyarország, másfelől Románia és Jugoszlávia politikai közeledésének.

3. *A német-osztrák vámunió.* 1931 március 21-én a német és osztrák kormányok előállottak egy olyan német-osztrák regionális szerződés tervezetével, amely lényegében egyértelmű lett volna a vámunióval. A francia állásfoglalás, amelyhez Anglia és Olaszország is csatlakozott, a németeket és az osztrákokat visszavonulásra készítette.

4. *A Tardieu-terv.* 1932 márciusának első napjaiban napvilágra került Tardieu akkori francia miniszterelnök terve. Tardieu egy gazdasági blokkban kívánta volna egyesíteni Ausztriát, Magyarországot, Csehszlovákiát, Jugoszláviát és Romániát. A terv ugy politikai, mint gazdasági szempontból sulyos nehézségekbe ütközött s ezért meghiusult.

Miért voltak ezek a tervek eleve halálra ítélve? Azért, mert szüklátóköri egyoldalúsággal csak Közép-Európa gazdasági válságát látták meg és nem akarták észrevenni Közép-Európa politikai válságát.

„Én állítom” — írta Lloyd George egyik hirlapi cikkében, — „hogy a betegséget a politika idézte elő és hogy ennek következtében a gyógyulásnak politikai téren kell kezdődnie.”

A volt angol miniszterelnök igazsága fokozott mértékben igaz Közép-Európában. Ezen a területen előre halálra van ítélve minden olyan terv, amely nem számol a Közép-Dunavölgyében keletkezett gazdasági zürzavar politikai okaival.

1933 júniusában olasz részről felvetették a magyar-osztrák gazdasági unió gondolatát. A terv megalkotói abból indultak ki, hogy ez lehetne az első, legkönnyebben megtehető lépés a dunavölgyi gazdasági együttműködés helyreállítására felé. Ez az elgondolás abból indult ki, hogy Magyarország és Ausztria között legkisebbek a politikai ellentétek és legnagyobb mértékben maradtak meg a régi gazdasági kapcsolatok. Ezenfelül ez a két ország alkotja a Dunavölgy természetes közép-

pontját, amely kristályosodási pontul kínálkozik a Dunavölgy gazdasági együttműködésének fokozatos helyreállítására. A tervet nagy ellenszenv fogadta Németországban, azért mert a németek azt úgy tekintették, mint az Anschluss meghiusítását. Ugyanakkor a kisantant államok is hevesen elleneztek a tervet, amely ellenszenvesebb volt előttük, mint az osztrák-német egyesülés gondolata. A kisantant államok Ausztria és Magyarország esetleges összefogásától eddigi egyoldalú hatalmi tulsúlyukat féltik. Amint ezt más helyen megírtuk, *a kisantant államférfiai a magyar-osztrák vámunió pusztá tervét elég oknak tartották arra, hogy háborúval fenyegetőzzenek.* A kisantant álla-

mok tehát először gazdasági háborút folytattak Magyarország ellen, azután pedig, amikor fölvetődött az az ötlet, hogy a megsanyargatott Magyarországnak az Ausztriához való közeledésben kell a maga boldogulását keresnie, háborus fenyegetéssel zavarták meg Európa békéjét. A kisantanték fölfogása szerint tehát Magyarországnak vagy teljesen tönkre kell mennie, vagy meg kell hódolnia Benes imperialisztikus céljai előtt.

Ez a példa is azt mutatja, hogy *Közép-Európában a helyzetet a politika dominálja. A gazdasági béke itt csakis a politikai béke megteremtése után valósítható meg.* A politikai békének egyetlen utja pedig a trianoni békeszerződés revíziója.

HATODIK KÉRDÉS.

Jogosult-e, ha Magyarország békés uton és békés eszközökkel a trianoni igazságtalanság jóvátételére törekszik?

Felelet: Igen, mert:

1. Egy békeszerződés sem volt még örökérvényű.

2. A területváltozásnak nem lehet egyedüli eszköze a háború.

3. A békeszerződés megalkotói maguk is módot kívántak adni a szerződés esetleges békés megváltoztatására.

4. Magyarországnak a 19 §-on kívül különleges jogcime is vannak a revízióra.

5. A magyar békerevíziós mozgalom pacifista mozgalom.

6. Trianon revízióját és ezzel kapcsol-

latban a Dunavölgyének békés és végleges rendezését, ami egész Európának érdeke, csak egy maroknyi kisebbség önzése akadályozza.

7. Európa válsága nem oldható meg a Magyarország ellen elkövetett igazságtalanságok jóvátétele nélkül.

8. A középeurópai zűrzavar a bolsevizmus utját egyengeti.

9. A nemzetközi közvélemény már megérett a revízióra.

10. Magyarország jogos és észszerű célt tűzött ki a revíziós mozgalom számára.

Részletes bizonyítás.

1.

Egy békeszerződés sem volt még örökérvényű.

„Ha a békeszerződéseket tudatlanul, ostobán és igazságtalanul szerkesztették, vajjon helyes-e, hogy azok revíziójára törekedjünk?” — vetette föl a kérdést Bourne bíborosérsek, az angol katolikusok főpapja az angol külügyi bizottság 1931 november 26-án tartott ülésén. És mindjárt meg is felelt rá: „Helyes, mert amíg Magyarország és Ausztria helyzetét nem rendezik a méltányosság elvei szerint, addig nyugtalanlás és összeütközés veszedelme fenyegeti Európát.”

A békeszerződések nem lehetnek örökéletűek. Ez a dolog természetéből folyik. A háborukat befejező békék már azért sem lehetnek jók, mert ugyanaz a szenvedély hozta őket létre, amely a háborút táplálta. Ezért minden békeszerződés hosszabb vagy rövidebb idő alatt elavult. A különbség közöttük csak a következő: Vannak bizonyos mérték-

ig észszerű és méltányos békekötések. Ezek aránylag hosszabb ideig tartanak. Vannak azután tarthatatlan rossz békék, amelyek rövid idő alatt menthetetlenül összeomlanak. Az előadottak után meg kell-e még ismételnünk, hogy a trianoni béke a rossz békék közé tartozik, amelyeknek nem lehet tartós életük.

Ugy a rossz, mint a jó békék sorsára sok példát találunk az ujkor történelmében. A westfáliai béke, amely 1648-ban a harmincéves háborút befejezte, többé-kevésbé meg egyezéssel béke volt. A győzők: Franciaország és Svédország, nem igyekeztek tulságosan nagy területeket elragadni Németországtól. A méltányosság meg is teremtette gyümölcsét: Franciaország egészen 1871-ig megmaradhatott az akkor szerzett területek zavartalan birtokában. Az európai rend pedig, amelyet akkor megalapoztak, majdnem két és félszáz évig tartott.

Napoleon győzedelmes hadjáratait viszont mindig olyan békék zárták le, amelyeket az

erősebb ellenfél kényszerített rá ellenfelére. Napoleon megalázott ellenfelei azonban soha sem tudták megnyugodni a rájuk erőszakolt békében. Ezért minden békekötés után rövid időn belül következett az új háború.

A bécsi kongresszust sok tekintetben párhuzamba lehet állítani a világháborút lezáró párizsi békekonferenciával. A bécsi kongresszus is teljesen új világrendet akart teremteni s a népek megkérdése nélkül darabolt szét birodalmakat és alkotott új országokat. A legyőzött Franciaországgal azonban a győzők sokkal emberségesebben bántak, mint a párizs környéki békék szerzői Magyarországgal, mert semmit sem vettek el 1790 előtti területéből, példája lehet a méltányos és méltánytalan békeműveknek. Az, ami benne méltányos volt: Franciaország határainak megállapítása, állandó maradt 1871-ig. Ami pedig méltánytalan és igazságtalan volt, alig élt egy pár évtizedig. A Hollandiával összeházasított Belgium már tizenöt év múlva kivívta függetlenségét, Ausztria véres háborúk után kénytelen volt otthagyni Lombardiát és Velencét és így tovább.

A mi szempontunkból különösen érdekesek a frankfurti béke tanulságai. Taine, a nagy francia filozófus, a német megszállás alatt tanulmányt írt Franciaország és Németország kapcsolatairól. Taine nem volt Németország ellensége; azt tartotta, hogy a francia és német szellem sok tekintetben kiegészítik egymást. Fölhívta a figyelmet, milyen kár volna, ha a két nemzet a békekötés után továbbra is farkasszemet nézne egymással. Ezért figyelmeztette a győzőket, hogy a megvert Franciaországtól ne követeljenek tulsokat, ne alázzák meg, ne sértsék meg önrzetében, mert a tartós béke így lehetetlen. A németek azonban nem követték Taine tanácsait. Ezért — egészen a párizskörnyéki békeszerződéséig, — nem volt még békekötés, amely annyira végzetes lett volna, mint a frankfurti béke. A francia-német ellentét miután negyvennégy évig állandó feszültségben tartotta Európát, új katasztrófát robbantot ki a világháború formájában.

A párizskörnyéki békéknek is ez lesz a következményük, ha idejekorán nem gondoskodnak az elkövetett hibák helyrehozataláról.

2.

A területváltozásnak nem lehet egyedül eszköze a háború.

A párizsi béketárgyalásokon megnyilatkozott az a törekvés, hogy intézményes módon igyekezzenek megakadályozni a jövőben minden háborút. Ezt a célt szolgálják a népszövetségi Alapokmányban azok a szakaszok, amelyekben a tagállamok kötelezték magukat egymás területi épségének és függetlenségének tiszteletben tartására, az egymás között felmerülő vitás esetek bírósági tisztázására, a békebontó tagállamok ellen való közös eljárásra, stb. 1928-ban az ugy-

nevezett Kellogg-paktumban a világ minden művelt állama ünnepélyesen kijelentette, hogy az egymás között fölmerülő vitás esetek megoldását ezentul csak békés eszközökkel keresi és lemond arról, hogy a háborút, mint a nemzeti politika eszközét használja.

Ezek a megállapodások önmagukban veve rokonszenvesek és tiszteletreméltók. Minden jóérzésű embernek óhajtanía kell, hogy a béke biztosítása érdekében szerződő államok kötelezettségeiket komolyan vegyék. Ha azonban a népszövetségi Alapokmányt és a Kellogg-paktumot a párizsi békeművekhez való viszonyukban vizsgáljuk, fölmerül az a kérdés, hogy most már a békeszerződésekben megállapított, számtalan esetben igazságtalan és veszedelmes határok megváltoztathatatlanok lesznek? Eddig az államok között való területváltozásnak egy, rendszeresen alkalmazott eszköze volt: a háború. A háborút azonban a Kellogg-paktum és a népszövetségi Alapokmány kizárta a nemzetközi politika eszközei közül. Viszont: ezen a világon semmi sem örökkévaló. Az államok határai sem lehetnek azok. Különösen abban az állapotukban, amelyben a párizsi békekonferencia megállapította őket. Ebből következik, hogy a területváltozásnak más eszközéről is kell gondoskodni. Olyan eszközről, amely nem zavarja meg az egymás mellett élő népek békés rendjét s elkerülhetővé teszi a legborzalmasabb és legszörnyűbb módszer alkalmazását: a háborút. Ebben a tekintetben világosan látja a helyzetet Astor lord, az angol külügyi társaság elnöke, a Lordok Házának tekintélyes tagja, aki a Pesti Hirlap 1933 május 21-iki számában közölte s a trianoni szerződés revíziójának szükségét fejtegető nyilatkozatában a következőket mondta:

— A revíziót szükségesnek tartom. Méltányos kiegyezésen alapuló megállapodáshoz kell eljutni. Ha a revíziót békésen, megállapodás alapján végrehajtani nem lehet, az erőszakos revízió veszélyével állunk szemben. Ez pedig egy katasztrófális háborúhoz vezethet. Majdnem szószerint ugyan ez a véleménye Pierre Cot-nak, a francia radikális párt vezérének, aki a francia kamara 1932 október 28-iki vitáján Franklin-Bouillon revízióellenes fölszólalását erőlesen visszautasította és többek között ezeket mondotta: „Azt állítani, hogy a békeszerződések örökké fognak tartani, farizeus álláspont. Nem szabad a jogi megoldások elől elzárkózni, mert különben a végső kétségbeesés fogja a népet cselekvésre bírni“.

3.

A békeszerződés megalkotói is módot kívántak adni a szerződés esetleges megváltoztatására.

A trianoni szerződés megalkotói maguk is számoltak a revízió szükségével. *Wilson és Lloyd George ismételt hangoztatása szerint a békealkotók mindannyian elismerték a bé-*

kés revízió lehetőségét. Briand pedig, mint Franciaország miniszterelnöke, a trianoni szerződés törvénybe iktatását megelőzőleg a következő kijelentésben ismerte el a revízió szükségességét: „A magyar határ megvonása bizonyos fokig önkényes. Elég, ha egy térképet megnézünk és azon követjük a határvonalat, amely egyébként nem feltétlenül végleges s amely, tudjuk meg mindjárt, nem feltétlenül szentesíti az igazságot. A határ bizonyos érdekeket sért és ezért bizonyos kiigazításokra lesz szükség.”

A békeszerződés megalkotói külön intézkedés megtételével igyekeztek a békés revízió lehetőségét biztosítani. A Nemzetek Szövetségének Alapokmánya 19. §-ában kimondja, hogy: „A Nemzetek Szövetségének közgyűlése időnként felhívhatja a Nemzetek Szövetségének tagjait az alkalmazhatatlanná vált szerződések és az olyan nemzetközi állapotok újabb megvizsgálására, amelyeknek fennmaradása a világbékét veszélyeztetné”. Ezt a 19. szakaszt Pollock „The League of Nations” című könyvében közölt hivatalos angol szövegmagyarázat is úgy értelmezi, hogy: „A népszövetségi egyezmény nem tekinti az új területi rendezést szentnek és örök időre megváltozhatatlannak, hanem ellenkezőleg: szervezetről gondoskodott a nemzeti ügyek olyan haladó szellemű rendezésére, amely megfelel a jövő követelményének”.

Pollock értelmezését alátámasztja mindaz, amit a 19. §. végleges megszövegezését megelőző tárgyalásokról tudunk. A békekonferencia angol és amerikai delegátusai, bárha maguk is benne éltek a megtévesztés és félreértés légkörében, sejtették, hogy azok a határok, amelyeket a háborus gyűlölködés hangulatában vonnak meg, nem felelhetnek meg az igazságosság és a nemzetközi érdek követelményeinek. Wilson és lord Cecil ezért nemcsak lehetővé kívánták tenni a későbbi területi revíziót, hanem intézményesen biztosítani akarták azt, hogy a békeszerződések minden intézkedése időről időre újabb megfontolás és újabb döntés alá kerüljön. Wilson és lord Cecil az eredeti angol terv szerint tízévenként automatikus revíziót óhajtottak mindennemű szerződés számára. Az ő szándékuk szerint tehát a Nemzetek Szövetsége, mint legfelsőbb fórum tízévenként automatikusan vizsgálta volna felül a békeszerződéseket, főképpen pedig azoknak a területi intézkedéseit. Az angol és amerikai terv érvényesülését megakadályozta Clemenceau. Az imént idézett 19. §. már megalkuvásos meg egyezés eredménye. A szakasz értelmén és lényegén azonban nem változtat az, hogy a tervbeveti revízió nem megszabott időközben és nem automatikusan, hanem bármikor és bármelyik ország kívánságára megtörténhetik. A mi szempontunkból az a fontos, hogy a 19. §. megnyitja az utat a területi intézkedések békés revíziója előtt.

Illetékes körökben teljesen egyértelmű az a nézet, hogy a 19. §. a békeszerződések bé-

kés megváltoztatásának használható eszköze. 1933 április 6-án a francia kamarában tartott beszédében Daladier francia miniszterelnök is ezt a felfogást vallotta, amikor a következő kijelentést tette: „*Nem tagadjuk, hogy az Alapokmálynak van egy cikkelye, a 19-ik cikkely, amely az alkalmazhatatlanná vált szerződések újabb megvizsgálásának lehetőségéről rendelkezik. Tényleg helyes gondolat, hogy ezt a lehetőséget fenntartották és ezzel módot nyújtanak az esetleges háborus veszélyek megelőzésére.*”

Magában a Nemzetek Szövetségében is vannak olyan áramlatok, amelyek erősíteni óhajtják az Alapokmány 19. szakaszában rejlő békebiztosítókat és ezen az alapon meg akarják könnyíteni a békeszerződések békés revízióját. 1929-ben a Nemzetek Szövetségének közgyűlése foglalkozott a szakasz hatékonyabbá tételének gondolatával és ennek az eszmének Pierre Cot, a francia radikális párt egyik tekintélyes tagja, későbbi miniszter volt a szószólója. Kévséssel az 1932 májusi francia választások előtt, a választási győzelem után miniszterelnökké kinevezett Herriot figyelme is a 19. §. felé irányult. Herriot a párizsi Volonté április 24-iki számában megjelent nyilatkozatában arra az álláspontra helyezkedett, hogy ez a szakasz megengedi a békeszerződések revíziójának lehetőségét, majd így folytatja: „Azt vetik ellen, hogy ennek a cikknek alkalmazása csupán egyhangu tanácshatározat alapján lehetséges, ami a gyakorlatban minden revíziót lehetetlenné tesz. Erre azt válaszolom, hogy *elsősorban az egyezségokmálynak ezen a cikkén kell a revíziót megkezdeni.* Ennek semmi sem állja útját.”

Ezen a helyen hivatkozni kívánunk még egy államférira, aki résztvett a békeszerződések megalkotásában. Ez Georges N. Barnes, aki mint tárcanélküli miniszter képviselte Angliát a békekonferencián. Barnes a Pesti Hírlap 1933 január 12. számában megjelent hírlapi nyilatkozatában miután megállapította, hogy a béke delegáció a békefeltételek megállapítása idején Magyarország helyzetét nem ismerte, elismerte, hogy „Magyarországnak tökéletesen jogos igénye van azoknak az összefüggő területeknek visszaadására, amelyeket sűrű magyar tömegek laknak és amelyeket megtévesztő etnikai vagy stratégiai okból szakítottak el az anyaországtól”. Azután így folytatta:

„Az én számomra a kérdés egészen világos. A Népszövetség alkotmányának 11. cikkelye előírja, hogy háboru vagy fenyegető háboru esetén a Népszövetség bármilyen lépést megtegyen, amit a béke megőrzése érdekében helyesnek talál. A 19. cikkely felhatalmazást ad továbbá, hogy ha egy békeszerződés fenntarthatatlanná válik és érvényben tartása ezért veszélyezteti a világ békéjét, a Népszövetség fellépjen az illető szerződés revíziója érdekében. Magyarország forduljon formálisan a Népszövetséghez azzal a kijelentéssel, hogy amíg a kis-

antant állig fel van fegyverkezve és százezzrel tartja szolgaságban a magyarokat, háboru veszedelme forog fenn. Magyarország azonban békét akar és ezért azt kéri, hogy a Népszövetség gépezetét indítsák meg a 11. cikkely alapján annak szem előtt tartásával, hogy további akció tétessék a 19. cikkely értelmében.“

Olyan ember adja Magyarországnak ezt a tanácsot, aki résztvett a trianoni béke megszövegezésében és személyes tapasztalatból ismerte a békeszerzők szándékait.

A Népszövetség megalkotói azt kívánták, hogy a trianoni szerződés igazságtalanságsikerült világrendezés megjavításának eszéköze s a biztosító szelep szerepét játssza az összeütköző nemzeti érdekek forrongó kazánján. A Népszövetségnek is érdeke, hogy ezt a hivatását betöltse és az első lépést ebben az irányban végre tegye. Mert igaza van Mussolininak, aki a Morning Post 1933 április 10-iki számában megjelent cikkében a következőket írta: „A revízió ellenségei a népszövetségi szellem ellenségei. A Népszövetségnek nem az a hivatása, hogy pusztán fenntartsa az 1919. évi szerződéseket, hanem az, hogy a népek közötti magasabb igazságot biztosítsa. Ha a Népszövetség nem mer ezzel a kérdéssel a kellő időben és a szükséges óvatossággal szembenézni, sorsa meg van pecsételve még akkor is, ha befejezik a genfi tó partján épülő nagyszerű palotát.“

4.

Magyarországnak különleges jogcime is vannak a revízióra.

Magyarországnak a többi békeszerződés sorsától függetlenül, különleges jogcime is van a revízióra. Ezért jogot formál arra, hogy a trianoni szerződés igazságtalanságait minden más ország ilyenirányú törekvésétől függetlenül orvosolják. A trianoni szerződés egészen más elbírálás alá esik, mint a versaillesi és a többi békeszerződés, mert:

1. A megkötött békék között a trianoni béke összehasonlíthatatlanul a legkegyetlenebb, legigaztalanabb és legveszélyesebb. Minden háboruban vesztes ország között Magyarország vesztesége a legnagyobb és Magyarország szenvedése a legtűrhetetlenebb. A békeszerződésekben sujtott országok között egyetlen egy sincsen, amelyikre nézve a revízió annyira élet-halálkérdés volna, mint Magyarországra és a tőle elszakított területekre nézve. Ezért minden más igényt megelőzően, a trianoni szerződés revíziója a legsürgősebb és a leghalaszthatatlanabb.

2. A versaillesi béke szerzői tudták, mit akarnak, a kérdés alapos ismeretében hozták meg döntésüket. A trianoni békeszerződés elletlenben, amint azt már kifejtettük, a félrevezetett bírák téves ítélete volt.

3. A magyar revíziós igényeknek egyik fontos alapja Millerand kísérő levele, amely

a legfőbb béketanács részéről megállapított végleges békefeltételeket a magyar kormányhoz eljuttatta. Ezt a levelet, mint a békefeltételek hivatalos magyarázatát a trianoni szerződés elválaszthatatlan részének kell tekinteni. A Millerand-levelet két fontos ígéretet tartalmazott. Első ígéret: A határmegállapító bizottságok működésük során gondoskodni fognak a határkiigazításról ott, ahol azok nyilvánvalóan nem felelnek meg a néprajzi és gazdasági követelményeknek. Második ígéret: Ruszinszko lakosságának alkalmat és jogot adnak arra, hogy maga döntessen sorsa felől. A magyar törvényhozás ezekre az ígéretekre hivatkozva vállalkozott csak a trianoni békeszerződés becikkelyezésére, az ígéretek így a szerződés érvényességének fontos föltételei lettek. A győztesek azonban mindkét ígéretet megszegték. A határmegállapító bizottság, amely részleteiben is észszerűtlenül mindig a magyarság rovására vonta meg a határokat, olyan utasításokat kapott, amelyek eleve is lehetetlenné tették minden határkiigazítást. Ruszinszko pedig ma is minden autonómia nélkül él a cseheknek alárendelve és nincsen módja rá, hogy a saját akaratát kifejezze. A trianoni békeszerződést tehát, miután a Millerand-levelet Magyarországra kedvező pontjait melőlték, csak egyoldalulag hajtották végre. Végrehajtották, még pedig a legnagyobb szigorúsággal, mindazokban a pontokban, amelyek Magyarországra nézve terhesek voltak. Ellenben nem hajtották végre azokban a pontokban, amelyek Magyarország számára némi előnyt és megkönnyebbülést jelentettek volna. Az igazságtalan békeszerződés súlyát még növelték azzal, hogy igazságtalanul hajtották végre.

4. A Magyarországra rótt kemény békefeltételeket úgy a Millerand-levelet, mint maga a békeszerződés, egyebek között még azzal is indokolta, hogy a háboru kitöréséért Magyarország is felelős. Amint ezt már előzőleg részletesen tárgyaltuk, a bécsi levéltárnak azóta közzétett anyagából is nyilvánvaló, hogy ez nem igaz.

5. A Magyarországra rákényszerített trianoni béke külső alakjára nézve szerződés formájában jött létre. A magánjogban érvénytelen az a szerződés, amely mögött nem áll a megállapodást kötő felek szabad szerződési akarata. Vannak nemzetközi jogászok, akik abból a szerintünk is helyes alapelvből indulnak ki, hogy a jog és erkölcs parancsoló követelményeit nem lehet a magánjog területére korlátozni, a nemzetközi életet pedig kiszolgáltatni a nyers erőszak és ökljog uralmának. Ezek tehát az imént említett alapelvet a nemzetközi jog területén is elismerik.

Azt ma már senki sem vitathatja, hogy Magyarország a trianoni szerződést csak a legkönyörtelenebb kényszer nyomása alatt írta alá. Amint láttuk, a szerződési pontok megállapításánál a magyar nemzet kiküldöt-

tei szóhoz sem jutottak, az egyoldalulag megállapított feltételeket pedig a Millerand-féle kísérőlevél ezzel a megjegyzéssel juttatta el a magyar kormányhoz: „a signer le Traité tel, qu'il est“. Ami azt jelenti, hogy úgy kell aláírni a szerződést, amint azt Párizsban megszövegezték. Ellenkező esetben jön a megtorlás. A döntő jelentőségű napokban a szövetsédes államok már előkészületeket is tettek a védekezésre képtelen Magyarországra való bevonulásra. A trianoni szerződést becikkelyező magyar törvény, az 1920. évi XXXVIII. t.-c. 1. §-a a becikkelyezés kimondását a következő szavakkal vezeti be: „Tekintettel a kényszerhelyzetre, mely Magyarországra nézve a világháború szerencsétlen kimenetele következtében előállott és amely annak idején a magyar kir. kormánynak a békeszerződés aláírására vonatkozó elhatározásánál is döntő sullyal birt...“

Ha tehát arra az álláspontra helyezkedünk, hogy a nemzetközi életben is jogelvek uralkodnak, az előadottak után a trianoni szerződést semmisnek kell tekintenünk.

5.

A magyar revíziós mozgalom pacifista mozgalom.

„A revíziót vagy az államférfiak által előkészített béke fogja meghozni, vagy a háború“ — írta az *Observer* 1933 április 18. számában. Ebből a megcáfolhatatlan igazságból az következik, hogy Magyarország a világ békéjét szolgálja, amikor békés uton, békés eszközökkel kívánja elérni a trianoni szerződés igazságtalanságainak jóvátételét. Ettől a fölfogástól nem zárkozhathatnak el az egykori győztes államok sem. És valóban: ezt a nézetet juttatta kifejezésre Winston Churchill is, aki 1932 december 23-án az angol alsóház felirati vitájában Erdélyről és az elhibázott békeszerződések hasonló problémáiról kijelentette, hogy azokat „sokkal célszerűbb volna addig megoldani, amíg hidegvérrel és nyugodt légkörben lehet az ilyen kérdésekről tárgyalni és amíg a győztesek fölényrel rendelkeznek. Sokkal célszerűbb lenne ezt idejekorán megtenni, mint addig várni, amíg mindkét oldalról hatalmas fegyveres táborok állanak egymással szemben.“ Itt idézhetjük Herriot állásfoglalását is. Mint Franciaország akkori miniszterelnöke, 1932 október 29-én a francia kamara ülésén vitába keveredett Franklin Bouillon-nal, aki azt kívánta, hogy Franciaország tegye szorosabbá a revízió-ellenes országokkal való kötelekeit. Herriot ezt a kívánságot visszautasította, azzal az indokkal, hogy az antirevizíós blokkal szemben feltétlenül megalakulna egy revíziós blokk, újra két táborra oszlanék a világ, mint a világháború előtt, ez pedig újra kirobbantaná a háborút.

A magyar nemzet az első pillanattól kezdve fellázadt a trianoni szerződés kegyetlen és igazságtalan intézkedései ellen. Amint

a békeszerződés feltételei ismeretesebbek lettek, rögtön fölröppent az a tiltakozás, amely azóta világhírű lett: „Nem, nem, soha!“ A békeszerződés aláírása után pedig megszületett a „Magyar Hiszekegy“, az a megható nemzeti imádság, amely drámai erővel fejezi ki a magyar lélek fájdalját és egyben a jövőbe vetett törhetetlen bizalmát: „Hiszek egy Istenben, Hiszek egy hazában, Hiszek egy isteni örök igazságban, Hiszek Magyarországot föltámadásában! Amen!“ Az idegen, aki Magyarországon utazik, írásban, szóban, léptenyomon találkozik a most idézett tiltakozással és a Magyar Hiszekegyvel. Nincsen Magyarországon olyan ünnepi összejövetel, amelynek ne a magyar fájdalját és a magyar hitet kifejező Magyar Hiszekegy lenne a befejező akkordja. A Magyarországon járó idegen meggyőződhetik arról is, hogy a revízió elszánt követelésében nincsen magyar ember és magyar ember között különbség. Magyarországon a politikai pártok elég élesen állnak egymással szemben. Abban a pillanatban azonban, amint a revízióról, a Magyarországot ellen elkövetett igazságtalanság jóvátételéről van szó, leomlanak a pártok között a válaszfalak, kezdve a szocialista munkáson és végezve a legszélsőbb jobboldali politikuson, mindenki egységes a revízió követelésében.

Az előadottak szerint Magyarország volt az első legyőzött ország, amelyik nyíltan kijelentette, hogy nem nyugszik bele a rákényszerített békefeltételekbe és követeli azoknak a revízióját. Magyarország azonban kezdet kezdetétől azt is hirdette, hogy *célját nem háborus, hanem békés uton, békés eszközökkel akarja elérni*. Pedig ekkor már példák állottak előtte, amelyek azt mutatták, hogy a Párizsban megszabott békefeltételeket sikeresen meg tudja változtatni az erőszak. A békekötés után a lengyelek kétszer nyultak fegyverhez: egyszer Vilna, egyszer pedig Felső-Szilézia miatt. És mind a kétszer elérték a nekik nem tetsző rendelkezések megváltoztatását. A törökök új háborút kezdtek és kivívták a sèvreszi szerződés teljes félredobását. D'Annunzio fegyverrel szállta meg a Jugoszláviának odaítélt Fiumét és megmentette ezt a várost Olaszország számára. Magyarország nem követte és ezután sem akarja követni ezeket a csábító példákat. A világháború befejezése óta nem volt magyar kormány, amelyik ne hangoztatta volna békés szándékait és ne ragaszkodott volna őszintén a békéhez. Elődjeinek békés kijelentéseit megújította Gömbös Gyula miniszterelnök is, aki 1933 márciusában, amikor háborús hírek nyugtalanították Európa közvéleményét, egy temperamentumos nyilatkozatában ezt mondta:

— *Háború? Kinek jutna eszébe alig másfél évtizeddel a világháború után újra ehhez a politikai fegyverhez nyulni? Az vagy nem tudja, mi a háború, vagy pedig annyira lelkiismeretlen, hogy le kell bunkózn!*

Magyarországot ellenségei állandóan béke-bontó szándékokkal szokták megrágalmazni. Az elmondottakból következik, hogy ennek az ellenkezője igaz. Előkelő külföldi politikus tanúságtételére is hivatkozhatunk ebben a tekintetben. Fred Llewellyn Jones, angol liberális párti képviselő, aki 1933 májusában Magyarország politikai viszonyait a helyszínen tanulmányozta, a Pesti Hírlap 1933 május 21-iki számában így nyilatkozott erről a kérdésről: „Örömmel állapíthatom meg, hogy Magyarországon minden komoly tényező a békés úton való revízió híve és más megoldásra itt senki sem gondol.”

Magyarország békés úton keresi a perújítást Trianonban eldöntött kérdésekben. Ha Magyarország nem érhetné el célját, ez azt jelentené, hogy a világon még ma sincsen más törvény, csak az erőszak.

Ezért a béke igazi barátai nem azok, akik a trianoni szerződés betűihez ragaszkodnak s a meghozott rendelkezések szentségét és sértetlenségét hangoztatják. Hanem azok, akik Magyarországgal együtt a trianoni szerződés revízióját akarják. A revízió nem veszélyezteti a békét. Sőt ellenkezőleg: a béke biztosításának egyetlen módja és lehetősége.

Az első MacDonald-kormány külügyminiszterének, Arthur Henderson-nak van igaza, aki 1925 júliusában, amikor már sok szó esett a szeptemberi népszövetségi közgyűlés elé kerülő „biztonsági egyezmény”-ről, a *Neue Freie Presse* munkatársa előtt a következő kijelentést tette: „Azt mondják, a biztonsági egyezmények nem tartalmazhatnak revíziót. *De mit sem használ, ha megtöltjük a robbanást ott, ahol szerteszét hever a lőpor. A legbiztosabb mód ilyen esetben a lőpor eltávolítása.* A biztonsági egyezmény azonban annyit jelent, hogy a robbanás tilos, de egyúttal tilos annak a lőpornak eltávolítása is, amely robbanást okozhat. *Ez ravaszul leleményes ötlet lehet, de nem államférfiúi bölcsesség.*”

Jacques Kayser „La paix en péril” című könyvében fölveti a kérdést: „Ki tudja, ha a frankfurti békét, amint ez ugy Franciaországnak, mint Németországnak érdeke lett volna, revízió alá veszik, kitört volna-e az 1914. évi háború s ha igen, Franciaország belekeveredett volna-e?”

Ne adja az Isten, hogy a későbbi korok krónikása ugyanezt a kérdést vesse föl a trianoni és a többi párizskörnyéki békével kapcsolatban!

6.

Trianon revízióját és ezzel kapcsolatban a Dunavölgyének békés és végleges rendezését, ami egész Európának érdeke, csak egy maroknyi kisebbség önzése akadályozza.

A nemzetközi közvélemény, amint azt egy később következő fejezetben kimutatjuk, már megérett Trianon revíziójára, ami egyúttal a Dunavölgyének végleges ren-

dezését és valódi megbékélését is jelentené. A Dunavölgyének végleges rendezése és megbékélése egész Európának érdeke. Ezt lassan-lassan egész Európa kezdi belátni. A közvetlen érdekelttek kivételével természetesen.

Az alábbi táblázatban egymásmellé állítjuk a dunavölgyi revíziót saját önző érdekekben ellenző országok lélekszámát Európa többi részének lakosságával.

A dunavölgyi revíziót saját önző érdekekben ellenző országok lélekszáma

Románia . . .	18 millió, ebből román . . .	13 millió.
Jugoszlávia . .	14 „ ebből szerb . . .	6 „
Cseh-Szlovákia	15 „ ebből cseh . . .	7 „
Összesen:	47 millió.	Összesen: 26 millió.

Európa többi országának lakossága

Albánia	1 millió	Németország . .	65 millió
Ausztria	7 „	Nagybritannia	46 „
Belgium	8 „	Lengyelország	32 „
Bulgária	6 „	Irország	3 „
Dánia	4 „	Svédország . . .	6 „
Esztország . .	1 „	Svájc	4 „
Finnország . .	4 „	Törökország	1 „
Franciaország	42 „	(európai)	1 „
Görögország .	7 „	Olaszország . .	41 „
Lettország . .	2 „	Spanyolország	23 „
Litvánia	2 „	Portugália . . .	7 „
Magyarország	9 „	Oroszország	120 „
Norvégia	3 „	(európai)	120 „
Németalföld . .	8 „	Összesen:	452 millió

Herriot egy parlamenti beszédében azt mondta, hogy a világbéke szempontjából nagy vétséget jelentene, ha Európa revíziós és revízióellenes országokra oszlanék. Herriotnak igazat adunk, mi nem is óhajtjuk Európának ilyen megoszlását. A mi fölfogásunk az, hogy a trianoni béke revíziója nemcsak Magyarországnak érdeke, hanem egész Európáé. Szerintünk érdekük még azoknak az utódállamoknak is, amelyek ma szűkkeblű önzéssel és rövidlátással hadakoznak a revízió ellen és ezzel megakadályozzák, hogy a közép Dunavölgyébe visszatérjen a nyugalom és a lelkek megbékélése. Még az utódállamok közvéleményében is akadnak igen értékes elemek, akik ezt belátnak és kívánják, hogy hazájuk az elkövetett igazságtalanság jóvátételével békejobbot nyújtsanak Magyarországnak. A tisztább és távolabbra látó elmék már Csehszlovákiában, Romániában és Jugoszláviában is tisztában vannak a revízió elkerülhetetlenségével. A kisantant államok hivatalos politikája azonban ezidőszertig még mindig a revízió elutasításának alapján áll. Ezért jogosnak tartjuk, hogy táblázatunkban a három kisantant államot Európa többi részével szembeállítsuk. Meggyőződésünk, hogy a magyar igazság fölismerése, ami már utban van, rövidesen a valóságban is föl fogja sorakoztatni egész Európát a kisantant államok önzése és rövidlátása ellen. Eljön az idő, amikor saját érdekében és a világbéke érdekében egész Európa, sőt az egész világ követelni fogja Trianon revízióját. Ennek a világ-

közvéleménynek az irtózatot nyomásával szemben pedig tehetetlenek lesznek a trianoni zsákmány őrzői.

Önként kínálkoznék az alkalom, hogy föl-sorakoztassuk azokat az országokat, amelyekben már ma is nyert ügye van a trianoni szerződés revíziójának és kimutassuk, hogy ezidőszerint is számszerűtlen kisebbségekben vannak azok a nemzetek, amelyek a trianoni szerződés változatlan fentartásához egy, vagy más okból ragaszkodnak. Azonban még papiroson is idegenkedünk attól, hogy ebben a fontos kérdésben két táborra oszszuk Európát. Annál inkább, mert a revízió kérdésében való hivatalos állásfoglalások általánosan ismeretesek s így maga az olvasó is pontos számvetéssel megállapíthatja, kik a revízió barátai, kik a revízió ellenségei Európában és kik azok, akik eddig még semleges álláspontot foglaltak el ebben a kérdésben?

Fejtegetéseinkben megmaradunk a táblázatban közölt összehasonlításnál. Ebben az esetben azt látjuk, hogy a dunavölgyi revíziót önző érdekből mindössze három ország ellenzi 47 millió lakossal. Számba kell azonban venni még azt is, hogy még ezekben az országokban sem az egész lakosságnak érdeke és kívánsága a mai állapot fenntartása, hiszen mindegyik államban millió számban élnek olyan nemzeti kisebbségek, amelyek a revíziótól várják a rabságukból való szabadulást. *Tulajdonképpen csak az uralkodó cseh, román és szerb nemzetiségű lakosság érdeke a revízió elgáncsolása.* Vagyis: Romániában 13 milliónak, Csehszlovákiában 7 milliónak és Jugoszláviában 6 milliónak. Ezután a számvetés után nem 47 millió embert kell szembeállítanunk Európa többi lakosával, hanem csak 26 milliót. *Huszonhat millió román, cseh és szerb ragaszkodik csak ahhoz a trianoni szerződéshez, amelynek a megváltoztatása Európa 499 millió lakosából 473 millió léleknek érdeke,* még akkor is, ha ezideig mind a 473 millió lélek nem is jutott el saját érdekének fölismeréséhez.

Ki hiszi, hogy 26 millió ember tartósan szegezheti a maga önzését az igazság és 473 millió ember érdeke ellen?

7.

Európa válsága nem oldható meg a Magyarország ellen elkövetett igazságtalanságok jóvátétele nélkül.

Mi a kivezető út az Európát gyötrő bizonytalanságból és zűrzavarból? Nagyon tiszta, világos feleletet adott erre a kérdésre Ernest Pézet, aki a francia kamarában, mint a külügyi bizottság előadója, ezt mondta: „A világ-béke attól függ, hogy véget érjen a zűrzavar és minden nép megtalálja helyét a nap alatt. Ha a status quo-t fenn akarják tartani, ez azt jelenti, hogy állandósítani akarják a nyomort és a bizonytalanságot.”

Európa zűrzavara azonban nem szüntethető meg Közép-Európa állandó rendjének biztosítása nélkül. Közép-Európa rendjét viszont nem lehet biztosítani Magyarországot megnyugtatóan nélkül. Az igaz, hogy Magyarország kis ország. Ma még kisebb, mint amilyen a világháború előtt volt. A végzet keze azonban Európa szívében helyezte el. Ez a központi fekvés különleges jelentőséget kölcsönöz neki a világpolitikában. *Ezért ne higgye senki, hogy bármiféle bonyodalom keletkezhetnék Magyarország körül, úgy, hogy a világ többi része a bonyodalomtól elszigetelve, nyugodtan, páholyból figyelhetné az eseményeket.* A világ országait ma már annyi érdek hálózata fűzi össze, hogy ezt nem is lehetne elképzelni. Magyarországgal ezért nem erőszakoskodhatnának szomszédai úgy, hogy ez az erőszakoskodás ne érintse más államok legérzékenyebb idegszáleit. A lefegyverzett Magyarországgal való erőszakoskodás olyan összeütközésekre vezetne, hogy abba olyan országok is belesodródának, amelyek ma gyanútlan optimizmussal azt hiszik, hogy őket erről az oldalról nem érheti semmiféle veszedelem.

8.

A középeurópai zűrzavar a bolsevizmus útját egyengeti.

Nyugat-Európának sohasem volna szabad elfelejtenie: a Dunavölgye a reménytelen szétszaggatottság állapotában önmagát marcangolja mindaddig, amíg itt az igazság alapján igazi békét nem teremtenek. Ez a rész Európa legkényesebb pontján, Oroszország szomszédságában fekszik. (Lásd 83. oldalon közölt térképünket.) *A Dunavölgyében követett politika ma valósággal útját egyengeti a bolsevizmusnak.* Az itt uralkodó gazdasági és politikai zűrzavar tömegesen teszi tönkre a kenyérkeresőket, akik kétségbeesésükben könnyű prédái mindennemű szelsőséges izgatásnak.

Csehország, amelyről köztudomású, hogy Európában az ő parlamentjében ül a legtöbb kommunista képviselő, már 1920-ban bebizonyította, hogy a bolsevista veszedelemmel szemben nem számíthat rá Európa. Ezt írja erről *Louis de Villat*, besanconi egyetemi tanár: „La role de la Hongrie dans le guerre polono — bolsevique de 1920” (Magyarország szerepe az 1920. évi lengyel-bolseviki háborúban) című s a „*Revue Mondiale*” 1930 júliusi számában megjelent tanulmányában: „Magyarország 1920-ban, feldarabolatása után is a legnemesebb példáját adta az önzetlen barátságnak és annak az összetartásnak, amelyet a bolseviki veszedelemmel szemben minden művelt országnak tanusítania kell. A bolsevikokkal vívott harcokban a lengyel hadsereg egyik legnagyobb gondja a hadianyag-ellátás volt. A lengyel kormány kérésére Magyarország hajlandó volt minden nélkülözhető fegyveres erejét Lengyel-

országba küldeni. *A cseh kormány azonban kéreken megtagadta a magyar csapatok átengedését.* Ezután a magyar kormány minden rendelkezésére álló hadianyagot összegyűjtött és több tehervonattal elindította Varsó felé. *A cseh kormány ezt a szállítmányt is feltartóztatta Kassán,* de az román területen át 1920 augusztus 12-re végre mégis megérkezett a harcra. A szállítmányt a lengyel hadvezetőség két nap alatt szétosztotta s rá három nappal megkezdődött a Visztula melletti döntő ütközet, mely a lengyel csapatok fölényes diadalával végződött.

Ami Jugoszláviát illeti: csak teljesen tájékozatlan ember hiheti, hogy délszláv csapatokat bármilyen körülmények között Moszkva ellen lehetne vezetni. A Duna völgyében Magyarország az egyetlen állam, amely — az 1919. év sulyos tapasztalatain okulva — immunis a vörös métellyel szemben. Magyarországot azonban megcsonkította és lefegyverezte Trianon, egyuttal áthidalhatatlan szakadékot nyitott meg közte és szomszédai között. Az a szakadék megvan, pedig az nem fog eltűnni mindaddig, amíg érvényben maradnak Trianon rendelkezései, a dunai államok erői nem egyesíthetők arra, hogy megállítsák az ázsiai barbárság előretörését Európa szíve felé.

9.

A nemzetközi közvélemény már megérett a revízióra.

Artur Greenwood volt angol miniszter a *Pesti Hírlap* 1933 március 15-iki számában többek között a következő nyilatkozatot tette:

„A háborút követő években szerzett tapasztalatok után úgy vélem, az idő ma már nagyon is megérett arra, hogy a békeszerződéseket megváltoztassuk. Azok a békeszerződések, amelyek a nemzetközi ellenségeskedések gyűlölködő atmoszférájában születtek meg, soha sem tartósak a béke napjaiban és soha nem szolgálják az érdekelt nemzetek állandó érdekeit. Ha ma komoly kísérlet történik a nemzetek részéről egy nemzetközi megállapodás irányában, ez olyan sikerrel találkozhatik, amely lehetetlen lett volna még tizenöt esztendővel ezelőtt.”

A revízió eszméje a békekötéseket követő tizenöt esztendő alatt valóban óriási lépésekkel haladt előre. Meg kell említeni, hogy a trianoni szerződés becikkelyezése az angol és a francia parlamentekben már 1920-ban sem történhetett meg kemény kritika és ellentmondás nélkül.

A leggyökeresebb bírálatot az amerikai parlament gyakorolta a trianoni szerződéssel szemben. *Egyszerűen megtagadta annak a jóváhagyását és külön békét kötött Magyarországgal.*

Már a békekötést követő első években is akadtak elfogulatlan és igazságos lelkű írók és politikusok, akik lapokban, folyóiratokban és könyvekben mutattak rá a Trianonban el-

követett igazságtalanságra. Különös hálával és elismeréssel kell itten kiemelnünk Rothermere lord tevékenységét, aki a helyszínen tanulmányozta a trianoni béke következményeit, majd a „Daily Mail” 1927 június 21-én megjelent „Magyarország helye a nap alatt” című cikkének kiadása után lapjait a magyar igazság szolgálatába állította. Lord Rothermere fia, Esmond Harmsworth, aki az 1933. év elején atyjától átvette a Northcliffe-lapok vezetését, az első Rothermere-cikk megjelenésének hatodik évfordulóján jogosan beszélhet így a Pesti Hírlap 1933. évi június 25-iki számában megjelent nyilatkozatában: „Nagy örömmel mondhatom, hogy az évek, amelyekre most visszatekintünk, gyümölcsözően teltek el s mondhatom azt is, hogy *a történelem folyamán ritkán ébresztett a világ közvéleményében egy kívánság több rokonszenvet, mint az, amely igazságot sürget Magyarországnak.*”

Az utolsó években Anglia, Olaszország, Amerika és a volt semleges államok sajtójának jó része elismerte Magyarország igazságát és sürgette a trianoni szerződés revízióját. Ezzel egyidejűleg lényeges változás kezd mutatkozni a francia közvéleményben is.

Felelős politikai tényezők természetesen nehezebben szánták rá magukat állásfoglalásra. A kormányférfiak közül első volt Mussolini, aki, miután a Daily Mail 1928. évi április 27. számában Rothermere lordnak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy „egy békeszerződés sem lehet sirbolt”, 1928 június 5-én tartott külpolitikai expozéjában hivatalosan is követelte a békeszerződések revízióját. Olaszország hivatalos állásfoglalását megerősítette a fasiszta nagytanács 1932 április 9-én hozott határozata, amelyben a dunai és balkáni államok viszonyainak rendezését sürgette és kimondotta, hogy *„A Nemzetek Szövetsége útján revízió alá kell venni a különböző békeszerződéseket, amelyek okai a népek nyugtalanságának s újabb háború veszélyét rejtik magukban.”*

MacDonald angol miniszterelnök 1931 október 26-án mondott rádióbeszédében a kormány programját ismertetve, a következőket mondotta: „Itt vannak azok a rendkívül elhamarkodott intézkedések, amelyeket a békeszerződésekben fektettek le és amelyeknek az volt a céljuk, hogy a nemzeteket képessé tegyék adósságaik megfizetésére és a háború gazdasági következményeinek kiheverésére. *Akkor a szenvedély bitortotta az ész, a politika, az államférfiúi bölcsesség helyét és az idők haladásával ezek az intézkedések mind közelebb hozták bennünket ahhoz az ingoványhoz, amelyben most megfeneklettünk.* Ezek a kérdések nemzetközi akciót kívánnak, amelyre a kormányoknak azonnal föl kell készülniök.”

A francia kormányok egészen a legutolsó időkig nem helyezkedtek a revízió álláspontjára. Azt kell remélnünk, hogy ezen a téren belátható időn belül a hivatalos francia

fölfogásban is változás fog mutatkozni. Különös fontosságot kell tulajdonítanunk már most is a francia politikai életben nagy szerepet játszó radikális párt állásfoglalásának. Ugy a radikális párt, mint annak kimagasló vezére, Herriot, többször kijelentette, hogy nem idegenkedik a revíziótól. 1931 november 7-én a radikális párt nagygyűlése hozzájárult Pierre Cot képviselő előadói jelentéséhez, amely többek között a következőket mondta: „Ha a béke és a gazdasági rend megszervezése szükségessé tenné, a radikális párt nem riad vissza attól, hogy hozzányuljon a fennálló szerződésekhöz. A békeszerződések revíziója azonban nem történhetik másképpen, mint az érdekelt felek hozzájárulásával.” Ugyanezen a nagygyűlésen Herriot ezt mondta: „Ismételten hangsúlyozzuk a szerződések sérthetetlenségét. Ez azonban nem akarja azt jelenteni, mintha mi az 1919. évi békeszerződések minden szavát megváltoztatatlannak tartanók. Közülünk soha senki sem állott elő ezzel a fölfogással.”

A francia közvélemény legújabb kialakására különösen jellemző az a rendkívül érdekes és a magyar revízió szempontjából nagyfontosságú beszéd, amelyet Ernest Pezet képviselő 1933 november közepén tartott a francia képviselőházban. Pezet, aki a francia kamarában a középeurópai kérdések külügyi előadója, 1933 szeptember hó folyamán Magyarországon, Csehországban és Ausztriában tanulmányozta a helyzetet. A francia kamarában tartott nagy külpolitikai beszédében főképpen a német problémának a közép-Dunavölgyét érintő kisugárzásait tárgyalta.

„Franciaország — mondta általános helyeslés mellett — nem akar sem Bécsben, sem Budapesten, sem pedig a kisantant felett uralkodni. De azt sohasem fogadhatjuk el, hogy Hitler Bécsben megvesse uralmát. A józan megoldást és a béke biztosítékát abban látom, hogy ha az összes dunai érdekeltéssel bíró nyugati nagyhatalmak szövetkeznek.”

Fejtegetésének eszmemenete a következőkben így hangzott:

— Németország Hitler vezetése alatt nem ebben az irányban halad: Ausztriával szemben tanusított magatartása és az utóállamokban kifejtett propagandája arra vall, hogy hatalmát ki akarja terjeszteni a Duna völgyére. Németország imperialista törekvései jelenleg nem nyugaton veszélyeztetik a békét, nem Franciaország vagy Belgium jól védett határai ellen irányulnak közvetlenül. Lengyelországot sem fenyegeti közvetlen támadás veszélye, mert a németek jól tudják, hogy ezen a ponton kemény ellenállásra találhatnak s egy ilyen kétes kimenetelű kísérlettel egyébként sem borithatnák fel egy csapásra Európa politikai rendjét. *Az európai egyensúly Achilles-sarka a Dunavölgyében van*, ahol az utóállamok széthúzása és gazdasági züllése kedvező lehetőségeket nyit Németországnak arra, hogy a Hohenzollernek

álmát, a dunai országokra kiterjedő német hegemonia tervét megvalósítsa. *Ezt a kisantant magában nem akadályozhatja meg*, ehhez tágabb keretekre van szükség, melyek szolidaritást létesítenének a három kisantant állam, Magyarország és Ausztria között. Nincsen tehát a béke érdekében sürgősebb teendő, mint az, hogy az osztrák-magyar monarchia helyén keletkezett országok közeledését lehetővé tegyük. Gazdasági téren erre több kísérlet történt már, de *valamennyien kudarcra jutottak, mert félreismerték a politikai tényezők fontosságát*. Ma világosan áll mindenki előtt, hogy a dunai gazdasági együttműködés előfeltétele a politikai ellentétek kiküszöbölése. Az a kérdés már most, hogy erre van-e mód és lehetőség? Pezet erre a kérdésre igennel válaszol, majd így vonja le fejtegetéseinek végső következtetését: „Szükséges, hogy a kisantant testvéreink meghallják komoly és baráti szavunkat. Meg kell érteniök Prágában, Belgrádban és Bukarestben egyaránt, hogy ha nagybecsüljük szövetségi hűségüket és hasonló hűséggel viszonyozzuk azt, ha sokra tartjuk a hitleri beszivárgással szemben megnyilvánuló ellenállásukat, nem feledhetjük el azt, hogy közvetlen háborús veszély határainkon nem fenyeget minket, hanem az összes kockázatok, konfliktusra vezető okok, melyek a szövetségi szerződések következtében háboruba sodorhatnak bennünket, az ő határainkon és a dunai helyzet rendellenességeiben vannak. A közvetett kockázatnak ilyen súlyos terhe nem ad-e nekünk jogot arra, hogy testvéri szellemben, pontos és határozott formában kifejezésre jutó tanácsaink figyelembevételét elvárjuk?”

MacDonald angol miniszterelnök és Simon angol külügyminiszter 1933 március 18-án tanácskozássra ültek össze Mussolinivel Rómában. Ezen a tanácskozáson született meg az ugynevezett „római terv”, amelynek célja az volt, hogy a világ sorsát érintő legfontosabb kérdésekben biztosítsa a nagyhatalmak meggyőzését és ezzel a világ békéjét. A „legfontosabb” kérdések között szerepelt a békeszerződések revíziója is. Mussolini és MacDonald több ízben kijelentették, hogy a megbeszélt terv homlokterében a békeszerződések revíziója áll, MacDonald pedig 1933 március 21-én így nyilatkozott az újságírók előtt: „*A kikényszerített békeszerződések helyett igazi békeszerződések kell életbeléptetni*”. Az a szerződés, amelyet 1933 július 15-én Rómában írtak alá Franciaország, Anglia, Olaszország és Németország képviselői, nagyon eltávolodott Mussolini és MacDonald eredeti elgondolásától s nem jelent döntő eredményt a revízió szempontjából. A római tervvel és a római szerződéssel azonban a revízió kérdése bevonult a hivatalos nemzetközi politikába. És bizonyos: nem is fog eltűnni a diplomaták megbeszéléseiből addig, amíg megfelelő megoldást nem sikerül rá találni.

Igy vélekedik Geoffrey Mander angol liberális képviselő is, aki a Pesti Hirlap 1933 július 5. számában megjelent nyilatkozatában a négyhatalom szerződésének és a trianoni szerződés revíziójának kapcsolatáról ezt mondta: „A négy hatalom szerződésének aláírása, miután módot nyújt a népszövetségi alapokmány 19. paragrafusának megvizsgálására és azoknak a szerződéseknek módosítására, amelyek alkalmatlannak bizonyultak és a világ békéjét veszélyeztetik, igen fontos lépés a trianoni szerződés revíziója felé. Véleményem szerint természetes és helyes ut lenne, ha a Népszövetség Tanácsa semleges szakértőkből bizottságot nevezne ki, mint ahogy az az Aaland-szigetek, továbbá a mosszuli és a mandzsuriai kérdésnél történt. Kétségtelen, hogy bármilyen javaslat is téténék, valamennyi érdekelt felet nem elégségesen ki teljes mértékben, engedményeket minden félnek kellene tennie, de Benes maga is elismerte nemrégiben, hogy bizonyos feltételek mellett hajlandó revízióról beszélni.“

A négy hatalom szerződését hasonlóan értékelte de Tesson francia képviselő, a francia kamara külügyi bizottságának alelnöke is, aki 1933 májusában Magyarországon járt. de Tesson a francia és külföldi újságírók közös szervezetének 1933 július első napjaiban tartott ülésén kijelentette, hogy a kényes dunavölgyi kérdés megoldása tekintetében erős reményéseket fűz a négy hatalom szerződéséhez. Véleménye szerint ez a szerződés sikeresen hathat abban az irányban, hogy az érdekelt államok között fennforgó ellentétek előbb gazdasági, azután politikai téren is kiegyenlítést nyerjenek. Majd ezt mondotta: „*El kell ismerni, hogy Magyarország ezidőszaki határai igazságtalanok és egészségtelenek. A revízió jönni fog, mert el kell jönnie.*“

Élénk visszhangot és hálás örömet keltett Magyarországon, amikor 1933 június 28-án Sir Robert Gower és társai indítványt nyújtottak be az angol alsóház elé, amelyben annak a szükségét hangoztatva, hogy Magyarország visszakapja mindazokat a területeket, amelyek lényegileg magyarok, ezt javasolta: „*sürgesse meg a Ház az angol kormányt, hogy ezt az ügyet minél előbb terjessze a Nemzetek Szövetségének közgyűlése elé.*“

Ehhez az indítványhoz, amelyet Sir Gower és társai az angol alsóház összel kezdődött új ülészaka előtt megújítottak, tömegesen csatlakoztak az angol képviselők. Bátoran elmondhatjuk, hogy az 1933. év második felében Anglia volt a magyar igazságharc legfontosabb és legérdekesebb területe. Az angol közvélemény ébredő érdeklődéssel fordult Magyarországra felé. Ezt jelezték a legnagyobb angol lapok hasábjain lefolytatott polémiák, amelyek a kisantant szószólóinak kétségbeesett erőlködése ellenére is a magyar igazság fényes sikereit jelentették. Ezt jelezte az is, hogy az ősz folyamán az angol képviselők két csoportja látogatta meg Magyar-

országot, ahonnan a résztvevők kivétel nélkül, mint a magyar ügy meggyőzött támogatói kerültek vissza Angliába. Ezt jelezte azoknak a fölolvásokörutaknak rendkívüli sikere is, amelyeket 1933 november végén és december elején Bethlen István volt miniszterelnök és Eckhardt Tibor képviselő tartottak Angliában. Különösen mély benyomást tett az az Angol Királyi Külügyi Társaságban november 28-án rendezett vitaest, amelyen Bethlennek alkalma nyílt rá, hogy a kisantant államok régi kipróbált ügyvédjeivel, a Scotus Viator írói néven ismert Seton Watsonnal és Wickham Steeddel mérje össze érveit. Ez alkalommal ország-világ előtt kiderült, hogy azok az állítások és azok a rágalmak, amelyeknek a kisantant államok mai területüket köszönhetik, nem bírják el a napfényt és a nyílt szellemi mérkőzés erőpróbáját.

10.

Magyarország jogos és észszerű célt tűzött ki a revíziós mozgalom számára.

1895 márciusában Jaurès a francia kamarában kifejtette, hogy a szocialisták milyen álláspontra helyezkednek Elzász-Lotharingia kérdésében. Többek között ezeket mondta: „Caprivi kancellár a katonai törvény tárgyalásakor ezzel a kijelentéssel akarta békés érzéseinek kétségbevonhatatlan tanujelét adni: „A német nemzet jóllakott.“ Uraim, a fájdalmas kényszerűség ezt mondatja velünk: „A francia nemzet meg van csonkítva.“

Könnyű helyzetük van az utódállamoknak, amikor ezt mondják: „Mi jóllaktunk, mi a békét, a nyugalmat, a szerződésekben megálapított új világrend épségben tartását akarjuk.“ Magyarország azonban erre nem felelhet mást, mint amit Jaurès válaszolt a hatalmas Németország kancellárjának: „A magyar nemzet meg van csonkítva!“

Mit kíván tehát a magyar nemzet?

Ezt világosan megmondta gróf Bethlen István volt miniszterelnök abban a nyilatkozatában, amelyet, mint a magyar kormány feje, 1930 novemberében tett a „Newyork Times“ munkatársa előtt:

— *Mi —* mondta gróf Bethlen István — *a magyar nemzetiséghez tartozó testvéreinket akarjuk visszakapni és népszavazást kívánunk, amely megállapítsa, vajjon bizonyos más nemzetiségek is vissza kívánnak-e térni hozzánk, vagy sem?*

Mi van Bethlen István nyilatkozatában? Lényegileg semmi egyéb, mint a népeket megillető önrendelkezési jog érvényesítésének követelése, úgy, amint azt Wilson elnök megformálta és amint azt a hadviselő felek, a győzők és legyőzöttek egyaránt elfogadták. Ez a nyilatkozat követeli a tisztá magyar lakosság visszaadását, vegyes területeken pedig nemzetközi ellenőrzés alatt a népszavazást.

Magyarország revíziós kívánságaival szemben gyakran szokták fölhozni azt az ér-
vet, hogy ezen a területen a nemzetiségek ke-
veredése előre lehetetlenül teszi a határok
igazságos megvonását. Ebből most már az
következik, hogy minden vegyes lakosságú
területet el kell venni Magyarországtól és oda
kell adni az utódállamoknak? Nem gondol-
juk, hogy ez az álláspont, amely teljes mér-
tékben érvényesült a trianoni szerződésben,
megfelelne az igazság és erkölcs követelmé-
nyeinek. Annál kevésbé hisszük ezt, mert
Trianon a vegyes népségű részeket még
megtetézte tiszta magyar lakosságú területek-
kel, közöttük olyanokkal, amelyek közvetlen
összefüggésben vannak a megcsonkított Ma-
gyarországgal.

Az önrendelkezési jog helyes értelmezése
mellett még az olyan lakosság sorsa és állami
hovátartozása fölött sem lehet önkényesen ha-
tározni, amelynek a szomszédságban fajtest-
vérei élnek. A fajrokonság önmagában véve
nem ad jogot az erőszakos bekebelezésre. Itt
van például a tisztán német lakosságú Ausz-
tria példája. Megengedhető volna-e, hogy ezt
a kis országot Németország egyszerűen, hatal-
mi szóval magához kapcsolja? Jogos volna-e,
ha Franciaország ugyanezt tenné a francia
nyelvű Belgiummal? Vagy ha Olaszország,
Franciaország és Németország az érdekelt né-
pesség megkérdezése nélkül egyszerűen ma-
gukhoz ragadná Svájc olasz, francia és német
népességét?

*Csakis az önrendelkezési jog lehet igazsá-
gos és tartós alapja a vitássá tett országhatá-
rok rendezésének.* Ezen az alapon aránylag
nagyon könnyű feladat volna a trianoni igaz-
ságtalanság jóvátétele. Amikor tehát Magyar-
ország a revízióért küzd, nem kíván lehetet-
lent és küzdelmével békés uton meg akarja
szilárdítani Európa békéjét. A kisantant álla-
mok viszont fegyveres erejüket folytonosan
növelve, állandóan fenyegetőzve, Magyar-
országot meg akarják tartani mai nyomoru-
ságában, a területükön meghagyott magyar
kisebbségeket pedig erőszakosan be akarják
olvasztani. Gyűlöletükben azt sem veszik
észre, hogy ezzel a politikával önmagukat is
főnkreteszik.

Kérdezzük, ki a béke igazi barátja és ki az
ellensége? Ki szolgálja inkább a világ és a
nyugodt fejlődés érdekét?

Magyarország?

Vagy a kisantant?

*

Nem kételkedünk abban, hogy aki a jelen
munkában összefoglalt, szigorú kritikával
összegyűjtött, lelkiismeretesen megvizsgált

adatokat megismeri, habozás nélkül Magyar-
ország igazsága mellé áll. A mi szerencsétlen-
ségünk azonban, hogy ezeket az adatokat a
világ még mindig igen kevéssé ismeri. Azt
a megtévesztő munkát, amellyel Románia,
Szerbia és Csehország államférfiai a világhá-
borút befejező békét diktáló nagyhatalmak
képviselőit megtévesztették, a kisantant álla-
mok a békekötés után is folytatták és ma is
tovább folytatják. Ezek az országok, bárha
csak Franciaország állandó gazdasági támo-
gatását élvezve tudják elkerülni az államcső-
döt, propaganda célokra megszámlálhatlanul
szórják a milliódokat.

Magyarország szegény ország. Magyaror-
szágnak nincsen módja arra, hogy a francia
kölcsönpénzt pocsókoló kisantant propagan-
dájával versenyezzen. Ezért a kisantant
államok évek hosszu során keresztül a
legképtelenebb hazugságot is el tudták hi-
tetni a világ közvéleményével. Mi azonban
bizunk a világ népeinek józan ítéletében. Bi-
zunk a világ népeinek erkölcsi érzékében.
Bizunk abban, hogy az igazságnak nagy át-
ütő ereje van. Bizunk abban, hogy az igazsá-
got csak ideig-óráig lehet meghamisítani.

Erősen hisszük tehát: nem kell féltenuünk
Magyarország igazságát sem. Ez az igazság
előbb-utóbb győzedelmeskedni fog. Már csak
azért is, mert a világ igazi békejéhez és meg-
nyugvásához Magyarország igazságán keresz-
tül vezet az út. És a világnak nem lehet igazi
békéje és igazi nyugalma addig, amíg Ma-
gyarországnak meg nem adta a neki kijáró
igazságot.

Ezért Európának, az emberiség nagy,
egyetemes érdekeinek tesz szolgálatot min-
denki, ha megkonditja a szerzhangokat és
hirdeti, hogy *aki a békét a szereti, a békét ki-
vánja, az ellensége Trianonnak, ellensége a
Trianonban elkövetett igazságtalanságnak.*

*Magyarország nem a fegyverek erejétől,
nem újabb háborútól várja a trianoni igaz-
ságtalanság jóvátételét. Hanem várja a világ
lelküismeretének megmozdulásától. Várja at-
tól, hogy minden országban melléje állanak
a tisztaszívű, jószándéku, Európa békéjét és
nyugalmát féltő, Európa biztos fejlődését és
gazdasági virágzását óhajtó emberek. Várja
attól, hogy az így kialakuló nemzetközi köz-
vélemény végül is elég erős lesz ahhoz, hogy
az érdekeltek vonakodásával szemben is ki-
vívja Trianon revízióját.*

*Arra kérjük az olvasót, álljon be az igaz-
ság hirdetői közé! Legyen Európa igazi meg-
békélésének, a valódi békét, a valódi bizton-
ságot és a mindenki jólétét, boldogulását
szolgáló igazságos országrendezés apostola.*

TRIANON TÉRKÉPEKBEŒ ÉS GRAFIKONOKBAN.

Az itt következı részben statisztikai adatokkal, térképekkel és grafikonokkal bizonyítjuk be, hogy az új rendezés, amely darabokra szaggatta a magyarok ezeréves birodalmát, földrajzi, nemzetiségi és gazdasági szempontból összehasonlíthatatlanul rosszabb viszonyokat teremtett Európának ezen a részén, mint amilyen állapotok voltak ugyanítt a háborút megelőző idıkben.

ELSŐ RÉSZ.

Amit Trianon szétrombolt.

1. Magyarország ezer éve Európa szívében.

A Magyarbirodalom területe a világháború kitörése idején.

A háború előtt a természetes határai közé zárt Magyarbirodalom volt Európa szívében földrésznünknek földrajzilag legegységesebb országa. A Magyarbirodalomnak csak 20,886.000 lakosa volt, de lakosai számánál sokkal nagyobb jelentőséget biztosított neki az a központi fekvés, amelyben mint természetes közvetítő kötötte össze Európa keletét Európa nyugati részével. Ezen a helyen az erős és egységes Magyarország nagy szolgálatot tett a világ békéjének azzal, hogy a világuralomért versengő latin, szláv és germán fajokat elválasztotta egymástól.

A háború után Csonkamagyarországnak meghagyott és önálló állami életet élő kilencmilliónyi magyar helyzeti energiája még mindig elég ahhoz, hogy Magyarország fontos szerepet játsszon Európában, a megcsonkított Magyarország azonban képtelen arra, hogy évezredek történelmi hivatását továbbra is betöltsse s ezután is ellensúlyozza a különböző világuralmi törekvéseket.

2. Magyarországot csak akkor fedezte föl Európa, amikor az Osztrák-Magyar Monarchiát fölosztották.

Törökország fölosztása után ellenségeink kiadták a jelszót, hogy Európa beteg embere most már az Osztrák-Magyar Monarchia. A világháború előtt az egész világ csak az Osztrák-Magyar Monarchiát ismerte és senki sem tudott Magyarországról. „Ausztia” gyűjtőneve alá tartozott az egész Habsburg-birodalom.

A külföld nem tudta, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia nem egységes állam, hanem két egyenrangú államnak a dualizmuson alapuló államszövetsége. A külföld nem tudta, hogy a Habsburgok monarchiája nem egységes államalakulat és csak az államszövetség egyik tagjáról lehet mint „beteg ember”-ről beszélni; a

monarchia másik fele, Magyarország teljesen egészséges. A Magyarbirodalom már a Habsburgok magyar királlyá koronázását megelőzőleg is (1526) századokon keresztül természetes határokkal rendelkező egységes ország volt, míg Ausztia területe 1526 előtt és 1526 után folytonosan a hadiszerencse ingadozása szerint változott. 1526-ban a Habsburgok még csak Ausztriának Magyarországtól nyugatra eső részein uralkodtak. 1526 után fegyverrel hódították meg Sziléziát, Galiciát, Bukovinát, továbbá Dalmáciát, Boszniát és Hercegovinát.

Ausztriát a Habsburgok családi érdeke teremtette meg.

Magyarországot a politikai szükségszerűség.

Magyarország fölosztása politikai bűn volt!

A sárgán fedett terület az osztrák tartományokat, a vörös felület a Magyarbirodalom területét szemlélteti.

3. A Magyarbirodalom területe ezer év alatt.

Az olyan természetes határoknak, mint amilyenekkel a háborúelőtti Magyarbirodalom rendelkezett, igen nagy erejük van; a hegyek, a folyók bizonyos szükségszerű törvényeket irnak elő a politikai fejlődés

A Magyarbirodalom területe 1015-ben, Szent István korában.

számára is. A Magyarbirodalom területe ezer év alatt többször változott. Megtörtént, hogy nagyobb volt, megtörtént, hogy kisebb volt a hegyek és folyók vonalával körülrajzolt természetes határainál. Az ilyen területváltozások azonban mindig ideigleneseknek bizonyultak, az ország természetes határai mindig magukhoz szűkítették vagy magukhoz tágitották az emberi kézzel megrajzolt határokat.

A Magyarbirodalom területe a mohácsi vész előtt (1526).

A Magyarbirodalom területe 18-ik században.

Ez a négy térkép mutatja, hogy Magyarország területe 1000 év alatt alig változott.

A Magyarbirodalom területe 1914-ben, a világháború kitérősekor.

4. Magyarországot az Uristen is egységes országnak teremtette.

Ha az olvasó az alább következő térképekre egy pillantást vet, első tekintetre meglátja és megéri, hogy a történelmi Magyarország olyan területen jött létre, olyan területen élt állami életet ezer esztendeig, amelyet a hegyek körrajza és a vizek futása is egységes területté kapcsolt össze. Isten alkotó keze jelölte ki ennek a területnek azt a hivatását, hogy egységes birodalom legyen belőle. Ezért nevezte Reclus, a híres francia geográfus, a Magyarbirodalmat született országnak.

A Magyarbirodalom hegyrajza.

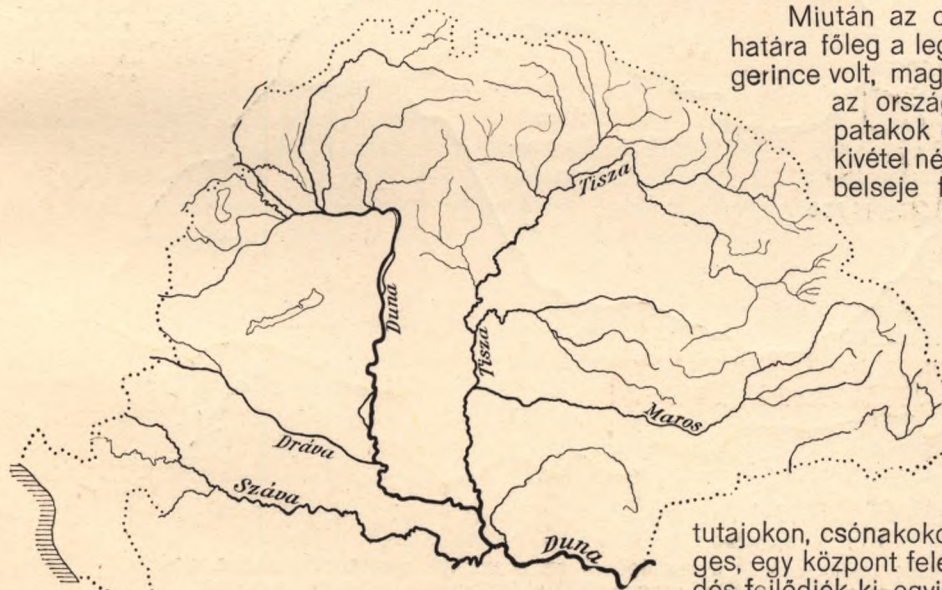

A háboru előtti Magyarországnak főleg vízválasztó hegygerincek alkották a határát.

A térképen a szín erőssége a magasságot szemlélteti.

Országos Széchenyi Könyvtár

A Magyarbirodalom egységes folyóhálózata.

Miután az ország természetes határa főleg a legmagasabb hegyek gerince volt, magától értetődik, hogy az ország területén eredő patakok és folyók majdnem kivétel nélkül mind az ország belseje felé igyekeztek. Az egymásba szakadó patakok és folyók így olyan egységes folyóhálózatot alkottak, ami ugyszólván egyedülálló a földkereken. Ez az egységes folyóhálózat, amely lehetővé tette, hogy

tutajokon, csónakokon, hajókon egységes, egy központ felé futó vízi közlekedés fejlődjék ki, egyik alkotó tényezője

volt a Magyarbirodalom területén kialakult gazdasági egységnek.

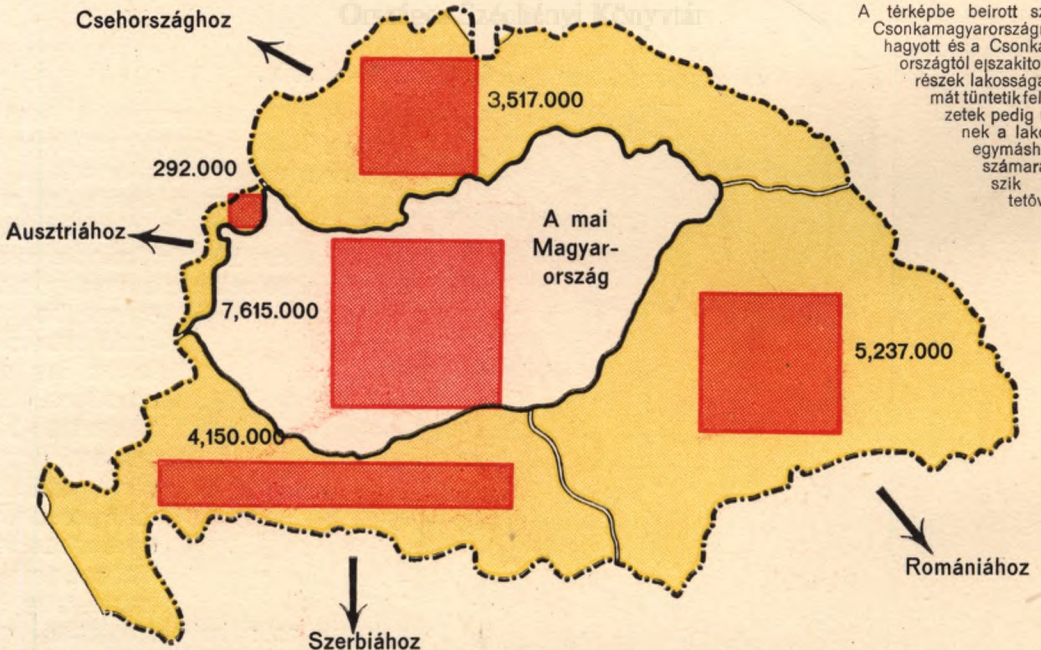
5. A Magyarbirodalom területének felosztása.

A Magyarbirodalom területe a világháború előtt 325.000 km² volt — ebből Trianon elvett 232.000 km²-t. A trianoni békeszerződés elvette az ország területének kereken háromnegyed részét (72%-ot)!

6. A Magyarbirodalom lakosságának felosztása.

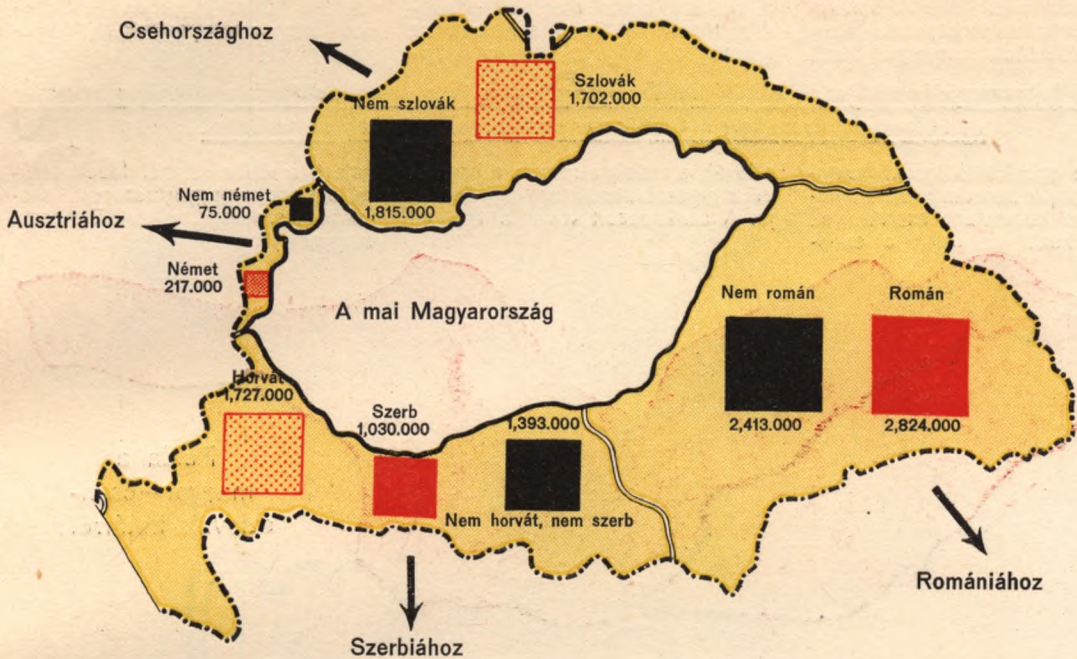
A Magyarbirodalom lakossága a világháború előtt 20,886.000 lélek volt — ebből Trianon elvett 13,271.000-t. A trianoni békeszerződés idegen uralom alá vetette az ország lakosságának kereken kétharmad részét (64%-ot).

A térképbe beírt számok a Csonkamagyarországnak megmaradt és a Csonkamagyarországtól elszakított területek lakosságának számát tüntetik fel; a négyzetek pedig ugyanennek a lakosságnak egymáshoz való számarányát teszik szemléltetővé.

Miért kellett Magyarország területének és népességének ezt a szörnyű megcsönkítést elszenvednie? Az új határ néprajzi, geográfiai és gazdasági szempontból elviselhetetlen helyzetet teremtett. Az új határ veszedelme Európa békéjének és kizárólag csak Csehország, Románia és Jugoszlávia imperialista és stratégiai érdekeit szolgálja.

7. A trianoni békeszerződés és a nemzetiségek „felszabadítása“.

A csodálatos földrajzi és gazdasági egységet alkotó Magyarbirodalmat a nemzetiségek felszabadítása címén darabolták fel. Mit jelent a valóságban ez a „felszabadítás“?

„Felszabadítottak“ 1,702.000 tót, de úgy, hogy őket cseh uralom alá helyezték és velük együtt cseh uralom alá helyeztek 1,815.000 egyéb nemzetiségűt.

„Felszabadítottak“ 2,824.000 román, de úgy, hogy 2,413.000 más nemzetiségűt román uralom alá helyeztek.

„Felszabadítottak“ 1,030.000 szerbet, de úgy, hogy 1,727.000 horvátot és 1,393.000 más nemzetiségűt szerb uralom alá helyeztek.

„Felszabadítottak“ 217.000 németet, de úgy, hogy velük 75.000 egyéb nemzetiségűt is osztrák uralom alá helyeztek.

Végeredményben tehát a 13,271.000 elszakított lakosnak csak 30%-a, összesen 4,100.000 lélek azonos nemzetiségű a „felszabadítókkal“ és alig 25%, azaz 3,400.000 lélek, aki velük rokon nemzetiségű. De 5,700.000 lélek, vagyis az elszakított lakosság 45%-a teljesen idegen uralom alá került. Az elnyomó szerb és cseh uralom alatt a „rokon“ horvát, illetve tót lakosság nem kapta meg azt az autonómiát, melyért az elszakítás óta kétségbeesett, meddő harcot folytatott, tehát az elszakított területek lakosságának összesen 70%-a felett gyakorol erőszakos uralmat 30%-nyi „felszabadító“ kisebbség.

Jegyezzük meg jól: mindez népszavazás nélkül történt.

Pedig az Apponyi Albert gróf vezetése alatt Párizsba kiküldött magyar békedelegáció az első pillanattól kezdve azt követelte, hogy népszavazás döntsön az elszakításra ítélt területek sorsa fölött. **A legfelső béketanács azonban a fölöstásra ítélt Magyarország egyetlenegy részében sem rendelte el a népszavazást.** Népszavazás esetén az elszakított területek óriási többsége döntött volna az ezeréves Magyarországhoz való tartozás mellett.

A trianoni béke ebből a szempontból is rosszabb és igazságtalanabb, mint a versaillesi, vagy saint-germaini béke, amely legalább a vitássá vált területeknek egy részén elrendelte a népszavazást.

A trianoni békeszerződés tehát a népek önrendelkezési jogának kézzelfogható megtagadása.

8. A trianoni határ mélyen belevágott a magyarság testébe.

A trianoni határ megállapításánál az utódállamok hamis statisztikai adatokkal és térképekkel félrevezették a döntőbírák szerepét játszó

nagyhatalmakat. Azt állították, hogy a trianoni határ megfelel a néprajzi vonalnak. Ezzel szemben az igazság az, hogy a trianoni határ-

vonal véges-végig mélyen belevág a Dunavölgyében letelepedett magyarság egységes tömbjébe.

A trianoni békeszerződés több mint másfél millió olyan magyart szakított el, akiknek a lakóhelye szorosan és közvetlenül összefügg a Csonkamagyarországnak meghagyott területtel.

Ezt az égbekiáltó igazságtalanságot kívánjuk bemutatni az itt közölt három határmenti szelvényvel, amelyek közül az egyik a cseh-

szlovák, a másik a román, a harmadik a jugoszláv határ egy-egy darabja. A szakadozott vonal a trianoni

határt, a vörös színnel fedett terület a Csonkamagyarországgal szorosan összefüggő, elszakított tiszta magyar nyelvterületet jelenti.

Ezt a kerekén 7.000 km² területet, amelynek a lakosságában 95% a magyar és csak 5% a nem magyar, azért kapcsolták Csehszlovákiához, mert a csehek a Duna vonalát kívánták határu. A hamis statisztikai adatokkal és térképekkel félrevezetett bírák ezen az egy ponton 415.000 magyart dobtak oda a cseh imperializmusnak áldozatul.

Példa a magyar—jugoszláv határról:

A pontozott vonal a trianoni határ. A vörös terület Jugoszláviához kapcsolt, magyar nyelvterületet jelenti.

A feltüntetett területen 125.000 magyarjku lakos él és elszórtn csak 22.000 szerb. A Tisza két oldalán lakó magyarokat a trianoni szerződés mégis elszakította a velük területben összefüggő magyarságtól.

Példa a magyar-román határról:

A Csonkamagyarországgal összefüggő tiszta magyar nyelvterületet Romániának kellett adni, mert Románia stratégiai okokból le akart jönni a nagy magyar Alföldre. A békeszerzők ezuttal sem ismerték a nemzetiségi viszonyokat.

Igy vonták meg a trianoni határt elejétől a végéig. A szemelvényeket folytatni tudnánk a végtelenségig.

A trianoni határ tehát nem néprajzi határ.

Van-e olyan elfogulatlan ember a világon, aki ezt az országrendezést igazságosnak tarthatja?

Ennek a megdöbbentő igazságtalanságnak nincsen más orvossága, csak:

a revízió.

0 10 20 30 40 50 km

9. Trianon összehasonlítása a többi békeszerződéssel.

Ki vesztette a legtöbb területet és népességet a világháboruban?

Itt közöljük Németországnak, Bulgáriának és Magyarországnak világháboru előtti térképeit. Mindegyik térképbe fekete foltokkal belerajzoltuk azt a területet, amelyet az illető ország a békekötésekben elveszített.

Megjegyezzük, hogy mind a három térkép léptéke ugyanaz, az olvasó tehát szemmértékkel is könnyen összehasonlíthatja az egyes országok területi veszteségeit. Bulgária

területe a balkáni háboru megindítása óta többször változott. Vég eredményben a teljesen feketén feltüntetett területet elvesztette, a fekete pontokkal jelzett terület pedig megszerezte.

Németország.

Terület.

Az ország neve	Világháboru előtt	Világháboru után	Veszteség	
	km ²			%
Németország	541.000	470.000	71.000	13
Bulgária*)	112.000	103.000	9.000	8
Magyarbirodalom	325.000	93.000	232.000	72

*) Bulgária területe a balkánháboru előtt (1910) 96.000 km² volt.

A Magyarbirodalom több mint háromszor annyi területet vesztett, mint a nála sokkal nagyobb Németország. Százalékos arányban Németország elvesztette területének 13-, a Magyarbirodalom pedig 72%-át.

Magyarország.

Bulgária.

Népesség.

Az ország neve	Világháboru előtti területen	Világháboru utáni területen	Veszteség	
	lélek			%
Németország (1910)	64,926.000	58,456.000	6,470.000	10
Bulgária*) (1915)	5,500.000	5,070.000	430.000	8
Magyarbirodalom	20,886.000	7,615.000	13,271.000	64

*) Bulgária lakossága a balkánháboru előtt (1910) 4,329.000 lélek volt.

A Magyarbirodalom számszerint több mint kétszer annyi lakost vesztett, mint a nálánál sokkal nagyobb Németország. Százalékos arányban Németország elvesztette lakosságának 10-, a Magyarbirodalom pedig 64%-át.

Németország és Bulgária veszteségei tehát eltörpülnek a Magyarbirodalom elviselhetetlen megcsönkítése mellett.

Melyik békeszerződés volt nemzetiségi szempontból a legigazságtalanabb?

A következő rajzok annak a bemutatására szolgálnak, hogy Németország, Bulgária és Magyarország hány állampolgárát veszette el, aki a német, bolgár, illetve a magyar nyelvet vallotta anyanyelvének?

Mi történt Németországgal?

Németországtól a versaillesi békeszerződésben minden husz németajku lakosból elvettek egyet.

Mi történt Bulgáriával?

Bulgáriától a neuilly-i békeszerződésben minden husz bulgárjku lakosból elvettek egyet.

Mi történt a Magyarbirodalommal?

A Magyarbirodalomtól a trianoni békeszerződésben minden husz magyarjku lakosból elvettek hetet.

A trianoni békeszerződést a „nemzetiségek felszabadítása” címmel okolták meg s ezzel a megokolással idegen uralom alá helyeztek 3,348.000 magyart, akiknek nagy része Csonka-Magyarországgal területileg szorosan összefüggő tiszta magyar nyelvterületen él.

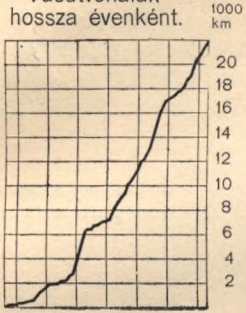
Nemzetiségi szempontból tehát a trianoni békeszerződés minden más békeszerződésnél igazságtalanabb és kegyetlenebb!

10. A Magyarbirodalom a világháboru előtt erős gazdasági fejlődésben volt.

Erről a fejlődésről kívánnak némi fogalmat adni a következő grafikonok.

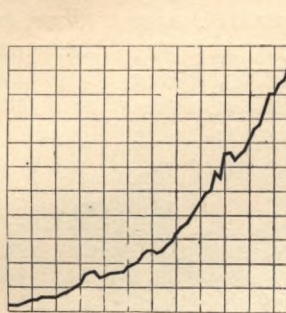
Vasutépítés.

Vasutvonalak hossza évenként.

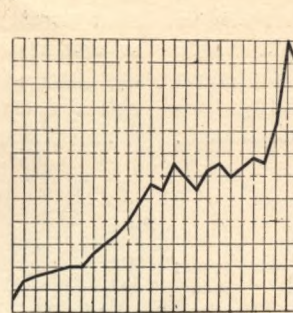
1846-tól—1913-ig

Széntermelés évenként.

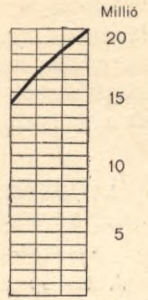
1855-től - 1913-ig

Cukorgyártás évenként.

1888-tól—1913-ig

A lakosság száma tízevenként.

1880—1910

A régi Magyarbirodalom fejlődése a gazdasági élet más területein is hasonló fényes eredményt mutatott. Ezt a grafikonok hosszú sorával lehetne bemutatni. Az ország a világháboru előtti gazdasági virágz-

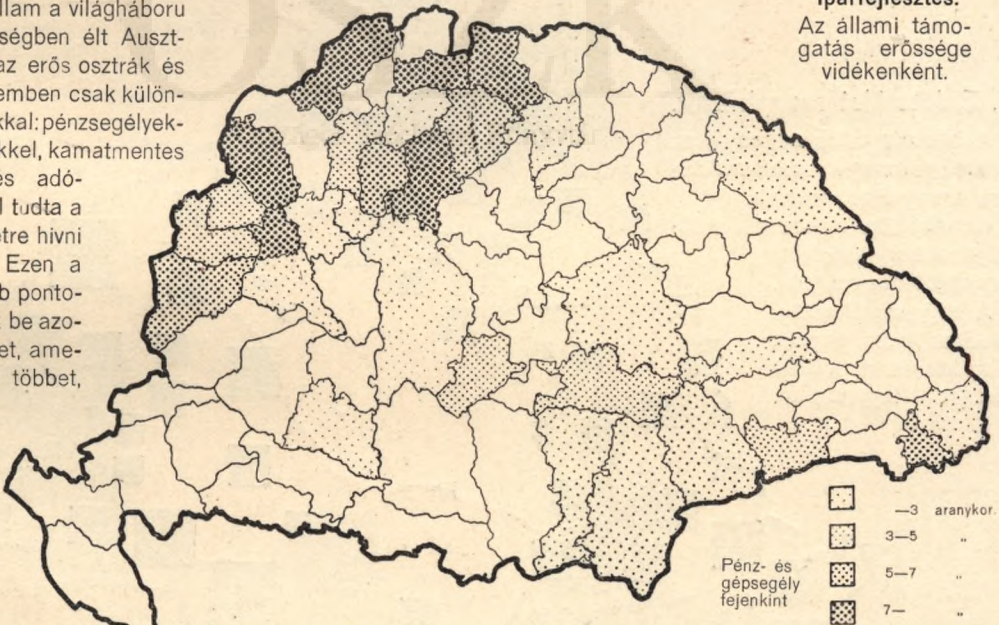
sát gazdasági egységének köszönhetette. Trianon szétrombolta az ország gazdasági egységét. És ezzel szétrombolta gazdasági virágzását is. Ezért: Trianon az oka a régi Magyarbirodalom területén támadt gazda-

sági nehézségeknek. Trianon nemcsak Csonkamagyarország népét, hanem az elszakított területek lakosságát is egész Európára kiható súlyos gazdasági megpróbáltatásokra ítélte.

11. A régi Magyarbirodalom gazdasági politikája.

A háboru előtti Magyarországot ellenségei megvádolták azzal, hogy elnyomta a nemzetiségeit. Aki egy pillantást vet az itt következő térképre, belátja ennek a vádnak a képtelenségét.

A magyar állam a világháboru előtt vámközösségben élt Ausztriával, s ezért az erős osztrák és cseh iparral szemben csak különféle szubvenciókkal: pénzsegélyekkel, gépsegélyekkel, kamatmentes kölcsönökkel és adómentességekkel tudta a maga iparát életre hívni és fejleszteni. Ezen a térképen sűrűbb pontozással mutatjuk be azokat a területeket, amelyeken az állam többet, ritkább pontozással pedig azokat a területeket, amelyeken az állam kevesebbet áldozott a magyar ipar megteremtésére. A pontozott területek összehasonlításából kiderül, hogy a magyar állam a nemzetiségek által legsűrűbben lakott, új munkalehetőségekre legjobban rászoruló területeken fordította a legtöbbet a leggyorsabb iparpártolásra.

Iparfejlesztés.

Az állami támogatás erőssége vidékenként.

Ez is igazolja, hogy a magyar állam nem folytatott nemzetiségellenes politikát.

A magyar állam szubvenciójával megteremtett ipar az átcsatolások következtében nagyrészt tönkrement. A csehek tervszerű eljárás-

sal sorvasztották el a régi Magyarbirodalomból nekik juttatott részek iparát.

Ez a különbség a magyar „elnyomás” és a trianoni „fölszabadtítás” között.

12. Trianon gazdasági rombolása.

A békeszerződés szétszakította a Magyarbiodalom egymást gazdaságilag kiegészítő területrészeit.

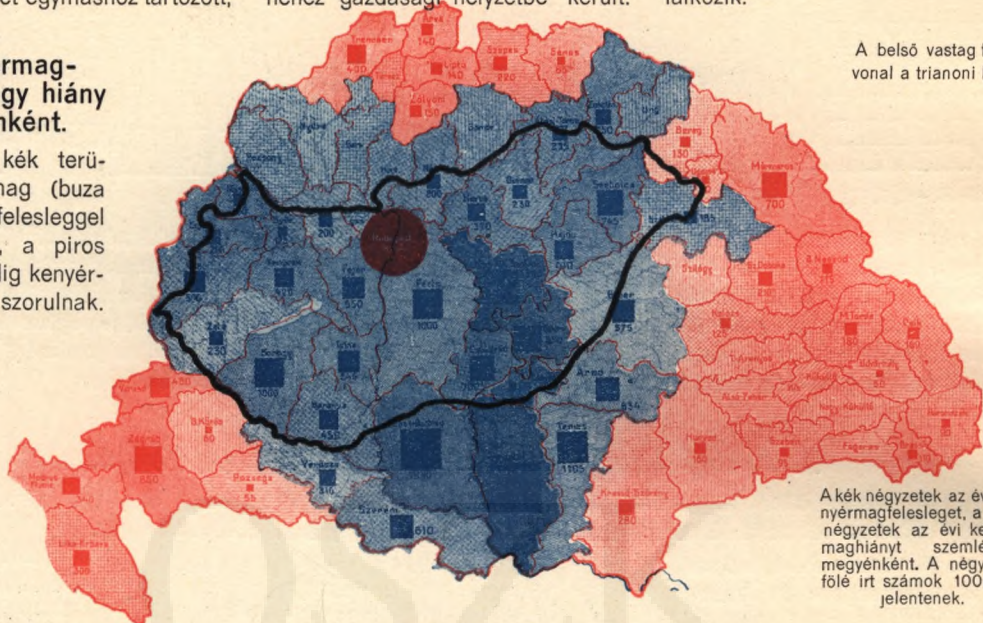
A régi Magyarország tökéletes gazdasági egységet alkotott: a kenyérmagtermő magyar Alföld, a fában, ércben, legelőben bővelkedő hegyvidék terményei kölcsönösen kiegészítették egymást. Addig, amíg ez a két terület egymáshoz tartozott,

egyformán életképes volt az Alföld és a hegyvidék. Trianon a két ország-részt elszakította egymástól: ennek az eredménye, hogy gazdaságilag ugy Csonka-Magyarország, mint az elszakított területek lakossága igen nehéz gazdasági helyzetbe került.

Ezt a gazdasági tragédiát szemlélteti és könnyen érthető módon illusztrálja az itt következő két térkép példája. Az egyik a kenyérmaghiány és felesleg, a másik az erdő-terület megoszlásával foglalkozik.

I. Kenyérmag-felesleg vagy hiány vidékenként.

A térkép kék területei kenyérmag (buza és rozs) felesleggel rendelkeznek, a piros területek pedig kenyérmagbevitelre szorulnak.

A belső vastag fekete vonal a trianoni határ.

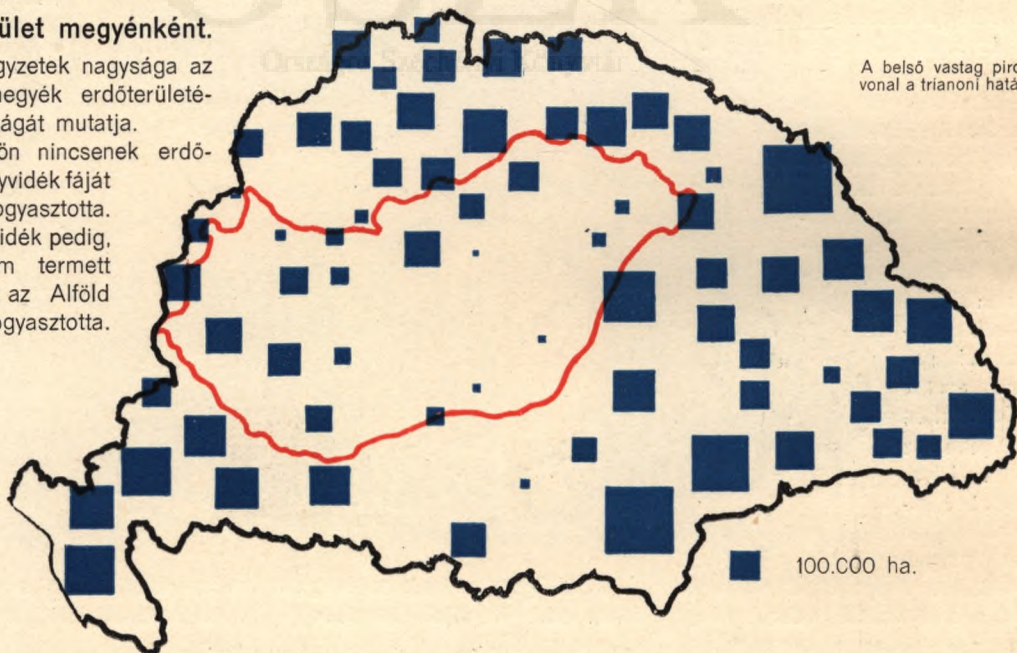
A kék négyzetek az évi kenyérmagfelesleget, a piros négyzetek az évi kenyérmaghiányt szemléltetik megyénként. A négyzetek fölé írt számok 1000 q-t jelentenek.

II. Erdőterület megvényként.

A kék négyzetek nagysága az egyes vármegyék erdőterületének a nagyságát mutatja.

Az Alföldön nincsenek erdőségek. A hegyvidék fáját az Alföld fogyasztotta.

A hegyesvidék pedig, amelyen nem termelt elég kenyér, az Alföld búzáját fogyasztotta.

A belső vastag piros vonal a trianoni határ.

100.000 ha.

Ezt az ideális gazdasági egységet tépte szét Trianon. Az ideális gazdasági egységet alkotó Magyar-

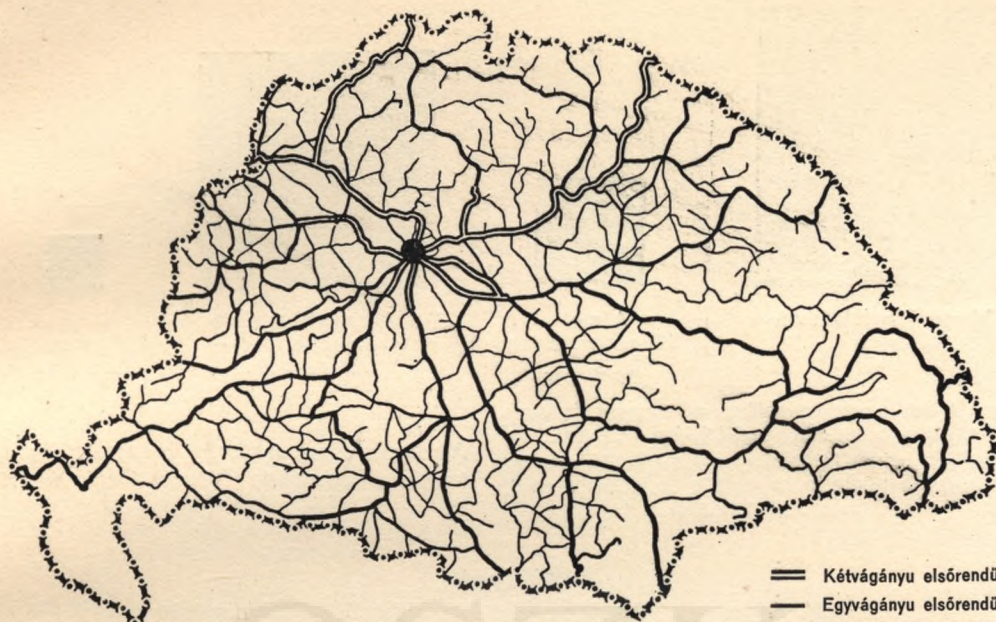
biodalomban élénk gazdasági fejlődés indult meg, a megcsonkítás

után pedig a feldarabolt ország egész területén elképzelhetetlen gazdasági nyomorúság keletkezett.

11. A magyar állam nagy gazdasági veszteségei.

A trianoni határok és a vasuthálózat.

A Magyarbirodalom vasutainak hossza 1913-ban 22.081 km volt. A mai Magyarország vasutainak hossza 8.364 km.

Az ország földrajzi és gazdasági egysége következtében egységes vasuthálózat fejlődött ki, melynek középpontja földrajzi fekvése folytán Budapest lett.

A trianoni szerződés, amikor egymástól elszakította az ország gaz-

daságilag egymásra utalt részeit, széttepte az egységes vasuthálózatot is. A trianoni határ mint vámhatár a végtelenségig megnehezítette a régi Magyarbirodalom egyes részei közötti árucserét, ami súlyos csapást jelentett úgy az ország megma-

radt mint elszakított lakosságára. A trianoni szerződés így akadályozta meg a régi Magyarország természetes vérkeringését. A természetes vérkeringés megakadályozása pedig mindenütt a részek sorvadását vonta maga után.

Erdőterület

millió kat. holdban.

15·22

A Magyarbirodalom területén 1913-ban.

1·83

A mai Magyarországon területén.

A magyar állam 15·22 millió kat. hold terjedelmű erdejéből 13·4 millió kat. hold erdőt elvettek, vagyis elvették erdőterületének 88%-át. Ennek a nagy veszteségnek a mai Magyarország gazdasági életében igen káros következménye van: **a Magyarbirodalomnak ugyanis a világháború előtt fakivitele volt, a mai Magyarország behozatalában pedig értékben a fabehozatal szerepel az első helyen.**

Fenyőerdő.

Terület millió kat. holdban.

3·38

A Magyarbirodalom területén 1913-ban.

0·85

A mai Magyarországon területén.

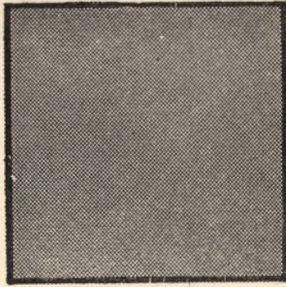
A Magyarbirodalom fenyőerdőit jóformán teljesen elvesztette, tehát vámkülföldről kell beszereznie épületfáit is. A fenyőerdőkkel elvesztette az ország a papírgyártás legfőbb nyersanyagát is.

A magyar állam nagy gazdasági veszteségei. (Folytatás.)

Vasércbányászat.

Vasérctermelés millió q-ban.

21

A Magyarbirodalomban
1913-ban.

1,5

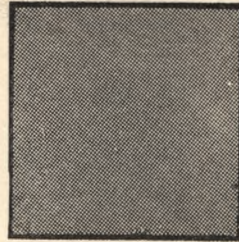

A mai
Magyarországon
1932-ben.

Vizierő.

Kihasználható vizierők 1000 lóerőben.

1.500

A Magyarbirodalom
területén a világ-
háboru előtt.

75

A mai
Magyarország
területén.

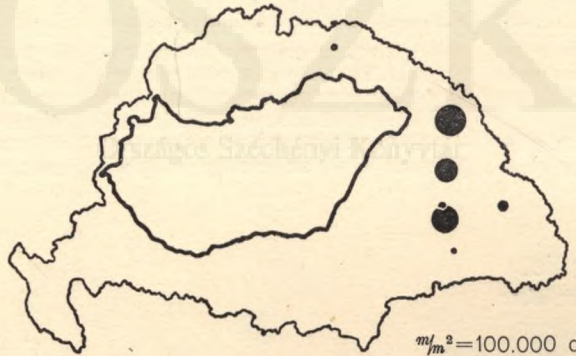
A magyar állam vasérctermelése a trianoni határok következtében évenként 85—90%-kal csökkent.

Vasércbányáinkat, egy kivételével, elvették. Ennek az egynek a készlete pedig, a szakértők becslése szerint, rövid időn belül kimerül.

A magyar állam a trianoni békeszerződés következtében elvesztette kihasználható vizierőinek 95%-át.

Sóbányák.

A körök nagysága a világháboru előtti termelést tünteti föl bányánként.

A Magyarbirodalomnak a világháboru előtt sókivitele volt. Trianonban az ország összes sóbányáit elvették, a mai Magyarország sószükségletét teljes mennyiségben külföldről kénytelen fedezni.

Magyarország az egyedüli ország ma Európában, mely saját területén nem tud sót termelni.

Az ország veszteségeinek felsorolását nem folytatjuk tovább, mert már az elmondottak is meggyőzően bizonyítják, hogy a magyar állam a trianoni békeszerződésben olyan súlyos veszteségeket szenvedett, melyekbe belenyugodni soha sem lehet.

Három és fél millió magyart idegen uralom alá juttattak. Elvették az ország erdeinek, szénbányáinak, vizierőinek, vasércbányáinak legnagyobb részét, az ország sóbányáit, arany- és ezüsbányáit mind elvették. Elzárták az országot a tengertől. Mindezeket a veszteségeket még fokozta az, hogy az ország mai területét a cseh-osztrák-szerb-román „trianoni vámhatárok“ igen magas vámokkal elzárták a külvilágtól.

14. Milyen békét akart kötni Magyarország szomszédaival és milyen békét erőltettek rá a szomszédok Magyarországra?

Az előző oldalakon bemutattuk, hogy a trianoni szerződésben milyen kegyetlen és milyen igazságtalan békét erőltettek rá Magyarországra. A trianoni békeparancs igazságtalansága még kirivóbbnak és még fölháborítóbbnak tűnik föl, ha azt vizsgáljuk, hogy a trianoni szerződés hogyan jött létre? Magyarország, amint

Románia megszállása a bukaresti béke idején.

A gyengén bepontozott sárga felület Románia megszállott területét tünteti fel. Csak a fehéren hagyott terület maradt román uralom alatt.

Mit vett el Magyarország Romániától győzelme időpontjában a bukaresti békében?

A piros sáv a Romániától Magyarország részére elvett területrészeket szemlélteti.

Mit vett el Románia Magyarországtól a trianoni békében?

A pirossal fedett terület a Magyarországtól Románia részére elvett területet szemlélteti.

ezt a szövegrészben bővebben kifejtjük, nem volt felelős a világháború kitöréséért, hiszen Tisza István gróf, Magyarország miniszterelnöke egészen az utolsó pillanatig ereje megfeszítésével dolgozott a világkatasztrófa elhárítása érdekében. **A háború alatt Magyarország álláspontja az volt, hogy csak a maga területét óhajtja megvédelmezni és nem törekszik semmilyen területhódításra.** Az itt következő hat térkép azt mutatja be, hogy Magyarország a háborús győzelmek és hódítások napjaiban milyen békét kívánt kötni szomszédaival és hogy ezzel szemben a szomszédok milyen békét erőltettek rá Magyarországra Trianonban?

Cseh-Szlovákia.

A térképek között egyáltalában nem szerepel Csehszlovákia. Azért nem, mert akkor Csehszlovákia még nem is létezett. Létezett egy külön Csehország Ausztria tartományai sorában. **Ez a Csehország azonban nem volt velünk szemben álló hadviselő fél. A csehek a világháború teljes befejezéséig a központi hatalmak oldalán küzdöttek.** Csak később, a monarchia nagy veresége után léptek elő a győztes államok közé.

Románia.

A baloldalon közölt három térkép Romániát és Magyarországot ábrázolja. 1916-ban, amint ezt első számú térképünk mutatja, a központi hatalmak hatalmukban tartották Románia területének kétharmad részét. 1916 decemberében külön békét kötöttünk Romániával. Ebben a bukaresti békében Magyarország csak néptelen vidéken futó 3500 négyzetkilométernyi területsávot kapott volna, mindössze 23.000 lakossal. Magyarország erélyesen tiltakozott az ellen, hogy idegen területekkel gyarapítsák és ha Romániával nem annexiós békét kötöttünk, ezt elsősorban a magyar nemzet fellépésének lehet tulajdonítani. A trianoni békeszerződésben ellenben Magyarországtól Románia részére elvették 103.000 négyzetkilométer területet és 5,237.000 lakost.

Milyen békét akart kötni Magyarország szomszédaival és milyen békét erőltettek rá a szomszédok Magyarországra? (Folytatás.)

Szerbia.

A gyengén pontozott sárga felület Szerbia megszállt területét tünteti fel. Szerbiából csak a vörössel fedett kis terület volt szerb uralom alatt, amikor Magyarország békét akart kötni Szerbiával.

A piros nyíl azt mutatja, hogy Magyarország a győzelme időpontjában tengerhez akarta juttatni Szerbiát.

Mit vett el Szerbia Magyarországtól a trianoni békeszerződésben?

A teljesen pirosan fedett terület a Magyarországtól elvett, a piros vonalozott terület pedig a háború előtti Magyarbirodalom részét alkotó és széles autonómiát élvező Horvát-Szlavonországot mutatja, amelyeket a trianoni béke Szerbiához csatolt.

Felső baloldali térképünk azt mutatja, hogy a világháború második felében egy kis területrészeske kivételével **egész Szerbia** a központi hatalmak birtokában volt. Magyarország egy pillanatig sem tartott igényt arra, hogy a megvert és elfoglalt Szerbia rovására területben gyarapodjék. Sőt ellenkezőleg, amint ezt a felső jobboldali térképünk ábrázolja, Magyarország miniszterelnöke, Tisza István gróf azt indítványozta Vilmos német császárnak, hogy adják oda Szerbiának Albánia egy részét, amivel ez az állam utat kapna a tengerhez. **Magyar részről tehát nem akarták megnyirbálni Szerbia területét, hanem meg akarták növelni.** A trianoni békeben viszont, amint ezt utolsó térképünk mutatja, a Magyarbirodalom területéből 63.000 négyzetkilométer területet adták át Szerbiának és Magyarországot teljesen elzárták a tengertől.

15. A trianoni békeszerződés erőszak és megtévesztés eredménye.

Az előző oldalon láttuk, milyen békét akar kötni Magyarország szomszédaival és hogy a szomszédok milyen békét erőltettek Magyar-

országra Trianonban? Itt következő térképünk szemléltetően bemutatja, hogy Trianon előtt csalárdság és erőszak teremtette meg azokat a fait

accomplikat, amelyeket az érdekelt szomszédok a csalás és félrevezetés eszközeit alkalmazva szentesítették a békekonferenciával.

1. Demarkációs vonal a Diazzal kötött fegyverszüneti szerződés szerint. (1918. XI. 4.)
2. Demarkációs vonal a magyar-francia fegyverszüneti szerződés szerint.

3. A Bartha-Hodza-féle demarkációs vonal.

4. Trianoni határ.

A világháborút befejező katasztrófa után a győztes hatalmak egyik fegyverszüneti szerződést a másik után kötötték Magyarországgal. Az egymást követő megállapodások közül azonban nem tartották meg egyiket sem.

Az 1918. november 4-én aláírt Diaz-féle fegyverszünet szerint a monarchia határa lett volna a demarkációs vonal. Itt közölt térképünkön vastag vörös vonallal jelezzük a demarkációs vonalnak Magyarországot érintő részét. Franchet d'Esperay tábornok, az antant balkáni haderejének főparancsnoka azonban kijelentette, hogy ez a fegyverszüneti szerződés ő reá nem kötelező és újabb katonai egyezményt kötött a magyar Károlyi-kormányral, amely szerint a térképünkön 2. számú vörös vonal lett volna az új demarkációs vonal.

A románok ezt az új demarkációs vonalat is átlépték. Egyre tovább terjeszkedve, végül megszállták azt az egész területet, amelyet később nekik ajándékozott Trianon.

Hasonló volt a helyzet a Csehszlovákia felé eső vonalon. Csehszlovákia

egészen az összeomlásig az antant seregek ellen harcolt éppen úgy, mint Magyarország, Csehszlováknak tehát nem is lehetett volna joga arra, hogy magyar területeket megszálljon. A katasztrófát követő napokban mégis megkezdődött a csehek beszivárgása Magyarországra északnyugati részeibe. A Károlyi-kormány végül is arra kényszerült, hogy külön tárgyalásokat kezdjen a csehekkel. Ekkor Hodza Milán, a csehek mellé szegődött tót népevezér Csehszlovákia, Bartha Albert magyar hadügyminiszter Magyarországot nevében meg egyeztek egy demarkációs vonalban, amelyet a térképen vörös pontozással (3-as) jelzünk. A csehek azonban ezt a megkötött megállapodást éppen olyan kevésbé tartották tiszteletben, mint a románok a belgrádi katonai egyezmény megállapodásait.

A magyar nemzet kétségbeesve látta, hogy vele szemben nem nyerne alkalmazást a nemzetközi jog és a méltányosság legerősebb követelményei, hogy a győzők a megkötött szerződések sorba megszegjék.

Új és új lemondások elé állítva, teljesen elvesztette lelki egyensúlyát.

Ez volt az oka annak, hogy amikor 1919. március 21-én a Károlyi-kormány lemondott azért, mert Vix ezredes a legfelsőbb haditanács nevében újabb területek átadását követelte a románok számára, a minden hitétől megfosztott, lelki-egyensúlyát elvesztett ország szabad prédájává lett a bolsevizmusnak. A párisi béketárgyaláson viszont Benes hatásos érvek hozta fel azt az okoskodást, hogy a bolsevista Magyarországot minél szűkebb határok közé kell szorítani a békediktátumok figyelembe vették azokat a fait accomplikat, amelyeket az érdekelt felek csalárdsággal, szerződéses kötelezettségük megszegésével teremtettek meg. A döntőbírák, a nagyhatalmak képviselői azért estek ebbe a bűnbe, mert a Magyarország testén osztakozó szomszédos államok képviselői félrevezették őket: hamis térképekkel, hamis statisztikai adatokkal, hamis szakértői jelentésekkel elhitették velük, hogy az, amit e csalárdság és erőszak megteremtett, megfelel a néprajzi helyzetnek és az igazság követelményeinek.

MÁSODIK RÉSZ.

Amit Trianon „alkotott“.

Az előző részben bemutatuk, milyen értékeket rombolt össze Közép-Európában Trianon. A most következő három térképünkben azt

sorakoztatjuk föl, hogy ez a békeszerződés a rombolások helyén mit alkotott. Látni fogjuk, hogy a Magyarország romjain megteremtett új

államok egytől egyig egészségtelen alakulások, **Trianon azt, amit Közép-Európában lerombolt, nem tudta pótolni az „alkotásai”-val.**

1. Cseh-Szlovákia.

A sárga színnel fedett rész a történelmi Csehországot és Morvaországot, a feketén rajzolt hegy- és

vízrajz térkép, amelyen a szín erőssége a hegyek magasságát szemlélteti, a Magyarországtól el-

vett Szlovákiát és Ruszkakrajnát ábrázolja.

Cseh-Szlovákia hosszúsága akkora, mint Franciaországé, kerekén 1000 kilométer. Legnagyobb szélessége azonban nem nagyobb, mint Svájcé, 250 kilométer. Cseh-Szlovákia területe 141.000 négyzetkilométer, ebből 62.000 kilométer Magyarbirodalomból elvett terület. Azt a részt, amely Magyarországhoz volt, könnyű a térképen megkülönböztetni, mert amint az térképünkön is látható, a Magyarországtól elvett terület a történelmi Csehország felé zárt földrajzi formát mutat. **A magyar Alföld felé nyitott völgyekből kifutó szárazföldi és vízi utak Trianon után is Budapest felé igye-**

keznek, Prágától hegylancok többszörös fala zárja el őket. Annak, hogy a trianoni határ vámsorompókkal elvágták a Magyarország felé vezető utakat, az a következménye lett, hogy **gazdasági téren úgy a Magyarországtól elvett, mint Magyarországnak meghagyott területet megbénították.**

A régi Magyarországból elvett terület két külön tartományra oszlik. Az egyik: Szlovákia, a másik Ruszka-Krajna. A két terület lakosainak száma összesen 3,517.000. A csehek azt szokták állítani, hogy a cseh és a szlovák egy nemzet, hogy a cseh és a szlovák nyelv ugyanannak

az egy cseh-szlovák nyelvnek a két egymáshoz közelálló dialektusa. Mindez ellenkezik a valósággal. Csehszlovák nemzet nincsen, csak külön cseh és külön szlovák nemzet. A cseh és a szlovák nyelv pedig teljesen különböző nyelv. A csehek kisebbségben vannak saját hazájukban, mindössze 47 százalékát teszik ki Cseh-Szlovákia népességének. Viszont a Magyarországtól elvett területen a szlovákok vannak kisebbségben, mert az 1,702.000 szlovák nyelvű lakosra 1,815.000 nem szlovák, magyar, német, rutén, stb nemzetiségű lakos esik.

Ruténföld—Ruszka-Krajna.

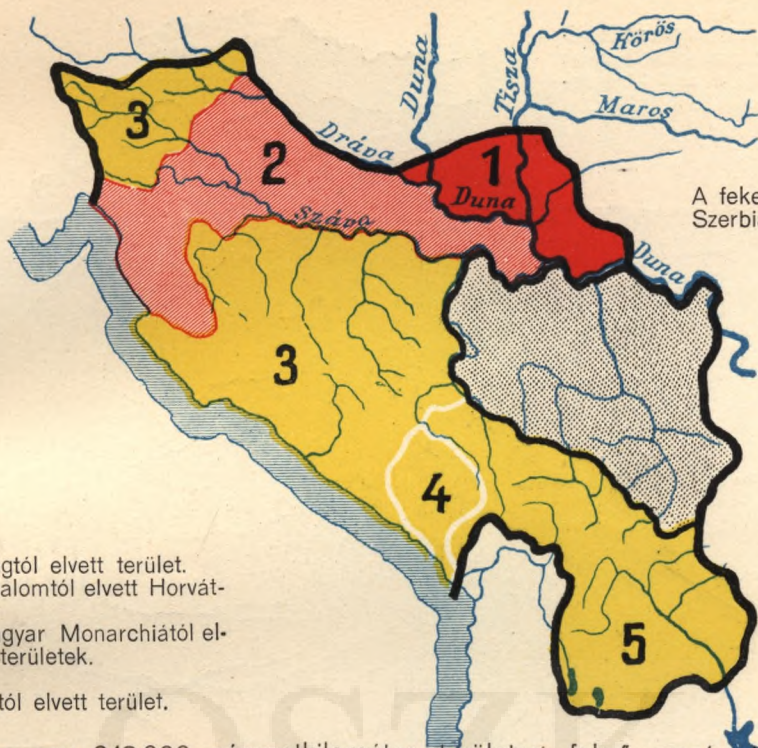
Ruszka-Krajna, Csehszlovákia legkeletibb nyulványa, területe 12.700 négyzetkilométer, lakosságának száma 605.000. Az elszaki és idején 334.000 rutén, 174.000 magyar, 63.000 német s mindössze 8.000 szlovák lakosa volt. Azt még a csehek sem állították soha, hogy a rutén nem közeli rokonságban áll velők, vagy a cseh és a rutén nyelv egymással azonos. **Ruszka-Krajnát**

sem a csehek sem a szlovákok jogán nem lehetett odacsatolni Csehszlovákiához. Mégis odacsatolták. Ezt megelőzőleg az érdekelt terület lakosságát megsemmisítették, mi az akarata? **A csehek 1919-ben a nagyhatalmakkal kötött kisebbségi szerződésben kötelezték magukat arra, hogy ennek a területnek autonómiát adnak. Szerződéses kötelezettségüknek máig sem**

tettek eleget. A békekonferencia nagylelkűsége, amellyel Ruszka-Krajnát a cseheknek ajándékozta, annál észszerűtlenebb, mert ezt a sóban, fában gazdag, buzában szegény területet minden érdeke Csonka-Magyarországhoz vonja. **Csehszlovákiában Ruszka-Krajna gazdasági sorvadásra van ítélve. Magyarországgal egyesítve nagy gazdasági virágzást remélhetne.**

2. Jugoszlávia.

A piros felületek a Magyarbirodalomtól elvett területeket szemléltetik.

A feketén pontozott felület Szerbia területét tünteti föl 1910-ben.

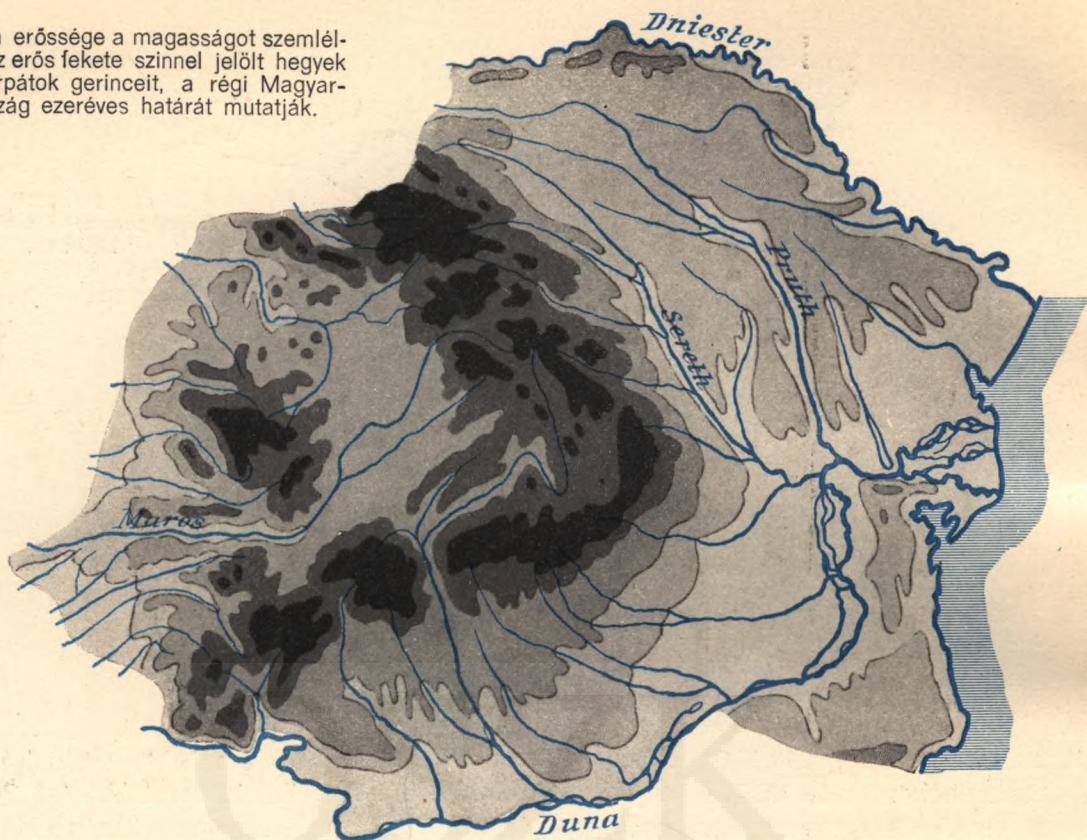
1. A Magyarországtól elvett terület.
2. A Magyarbirodalomtól elvett Horvát-Szlavonia.
3. Az Osztrák-Magyar Monarchiától elvett egyéb területek.
4. Montenegró.
5. A Törökországtól elvett terület.

Jugoszlávia ma egy 248.000 négyzetkilométer területet fekvő ország 13 millió lakossal. A balkán-háboru előtt 48.000 négyzetkilométer volt, négymillió lakossal. A régi Szerbia tehát mindössze egyhatod része volt a mai Jugoszláviának, ma mégis **ez a kicsiny, elmaradt ország diktatúrája alatt tartja és erőszakosan elnyomja a nálánál ötször nagyobb, szerzett területeknek közel háromszor annyi, jórészt sokkal magasabb kulturájú lakosságát.** A szerbek azt igyekeztek elhitetni Európával, hogy ők, továbbá a Magyarbirodalom testéből kiszakított horvátok és az Ausztriától elszakított szlovének ugyanannak a jugoszláv nemzetnek a fiai. Holott a cirillbetűvel író görögkeleti vallású szerbek alapvető jellegben különböznek a latinbetűvel író római katolikus vallású horvátoktól és a szlovénektől, akik ma minden védelem nélkül vannak kiszolgáltatva a szerb nacionalisták elnyomásának. Jugoszláviának az a része, amelyen a horvátok és a szlovének laknak, európai mértékkel mérve is igazi kulturterület. Ugyanilyen kulturterület az új országnak az a része is, amelyet Magyarország déli részéből szakítottak ki és amelynek a népessége túlnyomó többségben magyar és német. Ó-Szerbia viszont kulturális szempontból elmaradt ország, amely a fegyveres elnyomást, az önkényuralmat honosította meg az új államnak azokon a területein, amelyek ma is visszasírják a kultura uralmát. Ezeket a területeket a történelmi hagyományok mellett ma is minden gazdasági és kulturális érdekük észak felé: Magyarország felé vonzza. Ezt igazolja az a tény is, hogy a Magyarbirodalomtól Szerbiához csatolt területeket a mai Magyarországgal 16 vasutvonal, Szerbiával pedig csak 5 vasutvonal kapcsolja össze. **Nemzetiségi szempontból ez az új állam sokkal rosszabb viszonyokat teremtett Európának ezen a területén, mint amilyenek a háboru előtt voltak.** Mert a Magyarbirodalom területéből Szerbiához csatolt 63.000 négyzetkilométer területen élő 4,150.000 lakosból mindössze 1,030.000 a szerb. Tehát törpe kisebbség. A szerbek azonban egész országuk területén is kisebbségben vannak, tiz különböző nyelvű és fajú népük van, amely alig várja, hogy megszabaduljon a szerb nacionalizmus elnyomásától.

3. Nagy-Románia.

Nagy-Románia hegy- és vízrajzi térképe.

A szín erőssége a magasságot szemlélteti, az erős fekete színnel jelölt hegyek a Kárpátok gerinceit, a régi Magyarország ezeréves határát mutatják.

Az új Románia olyan térképen, amelyen a hegyek és a vizek nincsenek feltüntetve, szép, kerekre formált területek látszik. Azt azonban, hogy a háború után nagyra hizlalt Románia milyen különös földrajzi alakulás, éppen a hegy- és vízrajzi térképekről lehet helyesen megítélni. **Az új államot középen szeli ketté a Kárpátok keleti és déli hegylánca.** A Kárpátok karélyaiba bezárt nyugati rész a Magyarországtól elvett terület, 103.000 négyzetkilométer Nagy-Románia 295.000 négyzetkilométer területéből. Ennek a résznek a vizei, az egyetlen Olt kivételével, nyugatra a Tisza felé folynak, völgyei nyugatra a nagy magyar Alföldre nyílnak. **A térkép tanúsága szerint a Magyarországtól elvett terület ma is nyugat, tehát Magyarországra kívánczik, míg Romániát a Kárpátok lánca keleti és balkáni állammá teszi.** Nemcsak fekvése, hanem kultúrája és erkölcsi

felfogása szerint is. **A Magyarország testéből a románoknak jutott területen 2,824.000 román lakos szemben 2,413.000 a nem román lakosok száma.** Az elszakított területen tehát a románok elenyészően kicsiny többségben vannak a nem románok fölött. Számításba kell azonban venni, hogy az itt elszakított magyarok és németek magas kultúrával rendelkező népek voltak, **akiknél a románok összehasonlíthatatlanul alacsonyabb kultúrfokon állanak.** A román határokat stratégiai okokból lehozták a magyar Alföldre, a stratégiai határ kedvéért tömegesen szakították el a Csonka-magyarországgal egy tömbben élő magyarságot.

Románia egyik legbetegebb államalakulása a háborút követő időknek. Mai formájában való fennmaradása ellen szól a geografia, a néprajz, a közgazdasági szempont és a kultúra minden érdeke.

Itt rá kell térnünk a bolsevista Oroszország elleni védekezés kérdésére. Az itt közölt térkép szemléltetően mutatja, hogy abban az esetben, ha Szovjet-Oroszország a nyugati gazdasági rend ellen való támadásra szánná rá magát, a Dnyeszteren átkelő szovjetszapatok nyugat felé irányuló előnyomulása előtt nincsen más komoly természeti akadály, csak a Kárpátok félköre. Románia azonban ezt a hegyláncolatot annál kevésbé képes megvédelmezni, mert a Kárpátokra visszavetve, csak mai területének nyugati egyharmadára támaszkodhatnak. **Senki sem képzelheti, hogy Románia komoly akadályt jelenthessen a bolsevizmus útjában addig, amíg közte és a hátában álló Magyarországra között nem sikerül teljes egyetértést és valódi békét teremteni.** Erről a kérdéstről még bővebben szólunk a bolsevista veszedelem állását visszatükröző következő térképünkkel kapcsolatban.

4. Közép-Európa politikai szétszaggatása és a bolsevista veszedelem.

Az egyes országokba irt számok a lélekszámot tüntetik föl milliókban.

Szovjet-Oroszország állandó halálos veszedelme Európa rendjének és békéjének.

Amióta Oroszország a bolsevizmus terjeszkedő törekvéseit képviseli, az egyik oldalon van a polgári rend fenntartására törekedő Európa, a másik oldalon pedig a Szovjetbirodalom, amelyet térképünkön a bolsevista forradalom vörös színével jeleztünk. Ez az új Oroszország minden magántulajdoni alapon álló országnak kérlelhetetlen ellensége, megnyírbált határai között is még mindig 140 millió lelket számlál. Száznegyven millió lelket, aki engedelmes eszköz és akaratlan báb a szovjet hatalom kezében.

A szovjet köztársaság sohasem csinált titkot terveiből. Egészen nyíltan előkészíti a világforradalmat és amint ezt az 1920. évi Lengyelország ellen viselt hadjárat igazolta, attól sem riad vissza, hogy fegyveresen kényszerítse rá Lenin tanításait a világ többi részére. Bizonyos: Moszkva urai, mihelyt elég erőseknek érzik magukat, megismétlik ezt a kísérletet és odadobják a kapitalista világnak a kesztyűt. Nem változtat ezen az sem, ha a moszkvai kormány időnként bekülékenny hangokat hallat és támadást kizáró paktumokat köt a szomszéd-

daival. Ez legfeljebb csak fegyverszünetet jelenthet Európa számára. Nagy szerencsétlenség volna, ha a polgári rend hívei erről elfelejtkeznének. Mert tűz és víz nem maradhat meg egymás mellett. Európa kapitalista fele és az orosz szovjet között bármelyik pillanatban bekövetkezhetik a végső leszámolás.

Ha a Vörösoroszország és Közép-Európa helyzetét feltüntető térképünkre tekintünk, meg kell döbennünk rajta, hogy Európa a részekre tagoltságnak és a széttépettségnek milyen kétségbeejtő állapotában várja az elkerülhetetlen leszámolást.

Ki legyen az, aki átvehetné azt a hivatást, amelyet Magyarország a török háborúk idejében teljesített? Ez új ázsiai barbárság betörésével szemben ki alkalmas arra, hogy megvédelmezze az európai civilizációt? Magyarország és a háboru előtti Ausztria földarabolása után hol, melyik országban keressük azt az erőt, amelyik válság esetén megvédelmezheti Európát?

A védelem szempontjából számbajöhető erők megoszlása követ-

kezében rendkívüli mértékben megnövekedik a Románia hátában álló Magyarország fontossága és jelentősége. Egy délnyugat felé irányuló esetleges orosz előretörést legkönnyebben a Kárpátok karéján lehetne megállítani. A Kárpátok karélyát viszont nem lehet megvédelmezni akkor, ha ez a hegyláncolat a magyar síkság erejére nem támaszkodik.

Az előadottakból nyilvánvaló: a vörös veszedelmet valósággal hívja, csalogatja Európa szívébe az a helyzet, amelyért a trianoni béke szerzői a felelősek.

Magyarország Kun Béla szovjet-államkísérletén okulva, teljesen immunis a vörös mëtéllyel szemben. Magyarországot azonban megcsönkította és lefegyverezte Trianon, egyuttal pedig áthidalhatatlan szakadékot nyitott meg közte és szomszédai között. Amíg ez a szakadék megvan, pedig ez nem fog eltűnni mindaddig, amíg érvényben maradnak Trianon rendelkezései, a dunai államok erői nem egyesíthetők arra, hogy megállítsák az ázsiai barbárság előretörését Európa szíve felé.

HARMADIK RÉSZ.

Gazdasági összeomlás a Dunavölgyében.

Az előző részekben láttuk, hogy Trianon nagy értékeket rombolt le, de nem tudott új értékeket teremteni, mert az ugynevezett utódállamok

súlyos szervi bajban szenvedő alkotások. A földrajzi, néprajzi, történelmi, gazdasági szempontokkal nem törődő országrendezésnek nem is lehetett más következménye,

mint ami valóban be is következett: a dunavölgyi országok teljes gazdasági összeomlása. Erről az összeomlásról igyekszünk képet adni a következőkben.

1. A világháború utáni békeszerződések állandó gazdasági válságot teremtettek Közép-Európában.

Az alábbi két térkép szemléltetően mutatja be az 52 milliós lakosságú osztrák-magyar közös vámterület szétesését. A piros folt a világháború előtti osztrák-magyar közös vámterületet szemlélteti.

A világháború utáni békeszerződések ezt a nagy vámterületet hét részre osztották.

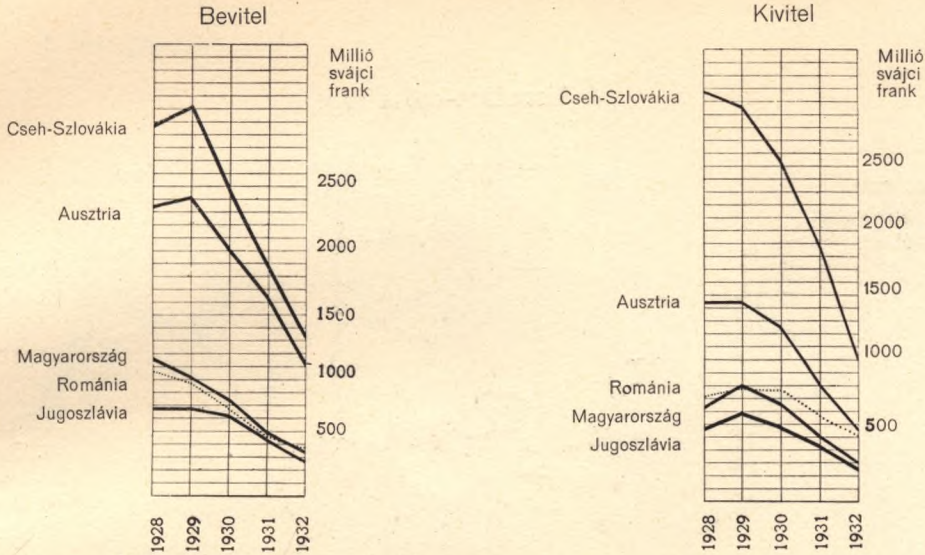
A fekete számok az egyes országok lélekszámát adják meg milliókban.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területét felbontották az önálló Ausztriára, Csehszlovákiára és Magyarországra. Egyes területeket pedig Romániához, Szerbiához, Lengyelországhoz és Olaszországhoz csatoltak. Az osztrák-magyar vámterületnek ilyen módon való szétesése nem szolgálta a lakosság érdekeit, hanem ezen a területen nagy gazdasági

válságot okozott, amely károsan hat egész Európa gazdasági életére. A gazdasági válság orvoslását még nehezebbé teszik azok a politikai szempontok, amelyeket a monarchia testéből kihalított utódállamok követnek. **Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia a Magyarországtól szerzett területeket féltve, a legmerevebb elzárkózás politikáját kö-**

vetik a mai Magyarországgal szemben és szinte áthághatatlan vám-sorompóvá tették a trianoni határokat. A gazdaságilag egymásra utalt részeket így mesterségesen távol tartják egymástól, aminek következménye az elhibázott trianoni békeszerződéssel együttjáró gazdasági válság elmérgesedése és állandósulása.

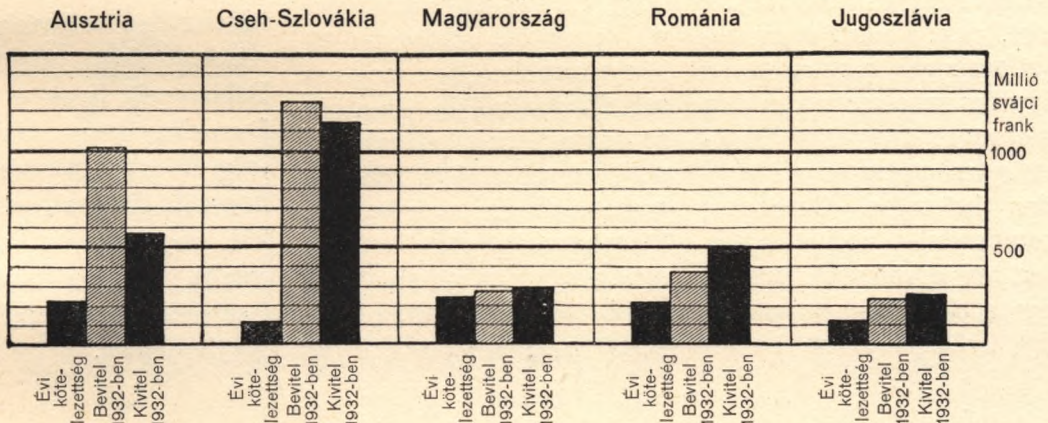
2. A dunavölgyi országok külkereskedelmi forgalmának összezsugorodása.

Ez a két grafikon a dunavölgyi országok külkereskedelmi forgalmának ijesztő összezsugorodását mutatja. Románia, Csehország és Jugoszlávia minden lehetséges módon igyekeztek Magyarország életerejét megbénítani, a megcsonkított ország talpraállítását megnehezíteni. Ezzel azonban nemcsak Csonkamagyarországnak ártottak, hanem, amint ezt itt közölt két grafikonunk mutatja, önmaguknak is óriási károkat okoztak, a Magyarországtól elszakított részeket pedig gazdaságilag teljesen tönkretették. Ez az oka annak, hogy a dunavölgyi államok gazdasági romlása sokkal súlyosabb körképet mutat, mint ahogyan azt a világválság indokolná.

Országos Széchényi Könyvtár

3. A dunavölgyi államok saját erejükből nem tudnak eleget tenni külföldi kötelezettségeiknek.

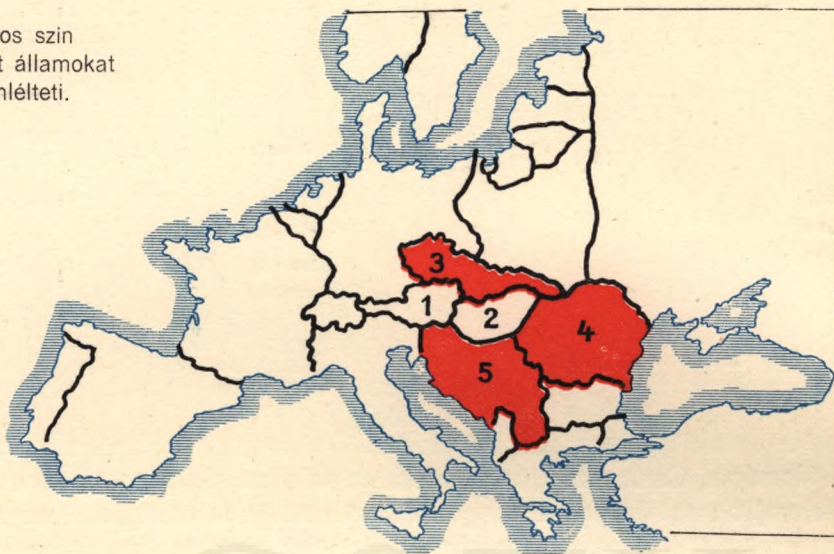

Itt közölt grafikonunk megmutatja a dunavölgyi államok eladósodásának ijesztő mértékét és azt is elárulja, hogy ezek az országok külkereskedelmi forgalmuk összezsugorodása következtében nem rendelkeznek olyan áru kiviteli felesleggel, ami lehetővé tenné a nemzetközi tartozások fizetését.

4. Tervek a Dunavölgy gazdasági válságának megoldására.

A kisantant-szövetség.

A piros szín a kisantant államokat szemlélteti.

1. Ausztia
2. Magyarország

- Kisantant:
3. Cseh-Szlovákia
 4. Románia
 5. Jugoszlávia

A trianoni békeszerződés aláírásával egyidejűleg minden gondolkozó ember előtt nyilvánvaló lett, hogy a **Trianonban megteremtett új rend úgy politikai, mint gazdasági szempontból igen ingatag alapon áll.** Politikai szempontból azért, mert a mértéktelen kegyetlenséggel megcsonkított Magyarország sohasem fog belenyugodni a rákényszerített igazságtalan és méltánytalan helyzetbe. Gazdasági szempontból pedig azért, mert természetesnek látszott, hogy a régi egységes gazdasági terület tudatlan és el-

hamarkodott szétszaggatása egyformán hűdött területté teszi az egymástól elzárt részek mindegyikét. Leghamarabb a kisantant államok ismerték föl ezt a helyzetet és azonnal szervezkedtek arra, hogy Csonkamagyarországot a Trianonban rákényszerített kényszerzubbonyban megtartsák. **Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia mindenekelőtt politikai szövetséget kötöttek egymással.** Ez a szövetség, Magyarország ellen irányuló éllel, azóta is megmaradt, sőt újabb és újabb titkos katonai megegyezésekkel és

más megállapodásokkal kiegészítve még megerősödött. A kisantant azonban már azzal a szándékkal alakult meg, hogy ezt a politikai szövetséget mielőbb gazdasági szövetséggel is kibővitse. Mindezideig sikertelen volt minden ilyen kísérletezés. **Bebizonyult, hogy a Középdunavölgyében Magyarország földrajzi fekvése olyan, hogy itt Magyarország nélkül, vagy éppen Magyarország ellenére nem lehet semmiféle gazdasági rendet megteremteni.**

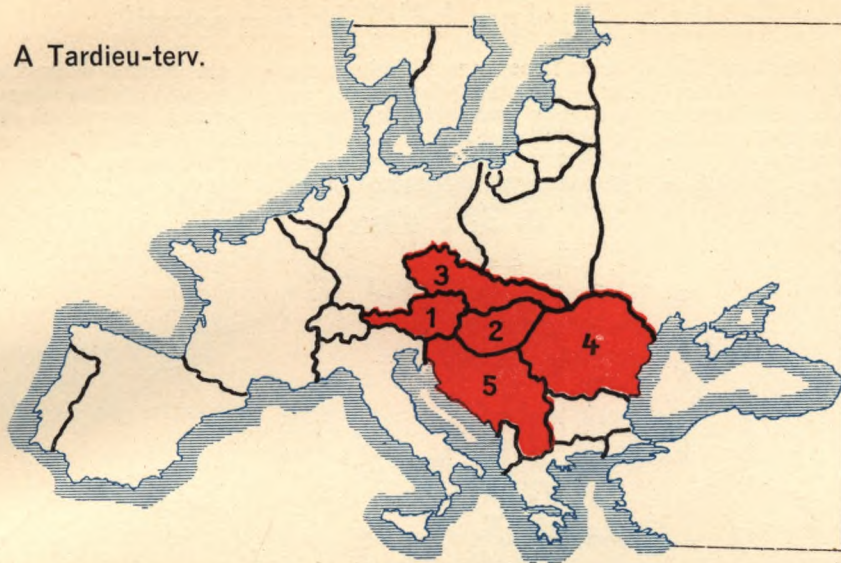
Csakhamar egész Európának rá kellett jönnie, hogy az a gazdasági nyomorúság, amelyet Trianon országdarabolása ezen a területen okozott, nemcsak a közvetlenül

érintett országoknak, hanem egész Európának veszedelme. Ezért tehát egész Európának érdeke, hogy a régi, könnyelműen szétrombolt gazdasági egység helyébe valamilyen

új gazdasági rend kerüljön. Ez a belátás szülte meg azoknak a rendezési terveknek sorozatát, amelyek közül a következő oldalon kettőről megemlékezünk.

Tervek a Dunavölgy gazdasági válságának megoldására. (Folytatás.)

A Tardieu-terv.

1. Ausztria
2. Magyarország
3. Cseh-Szlovákia
4. Románia
5. Jugoszlávia

A Tardieu-terv Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia között igyekezett volna szorosabb vámszövetséget és gazdasági egységet teremteni. A ter

megvalósítása meghiusult elsősorban azért, mert Tardieu csak a gazdasági szempontokat tartotta szem előtt és teljesen megfeledkezett arról, hogy a Dunavölgyének

nem lehet visszaadni régi nyugal-
mát és gazdasági virágzását a szét-
tagolt és egymással szembeállított
népek lelki kibékülése, a megoldatlan
politikai kérdések elintézése nélkül.

Magyarország és Ausztria vámszövetsége.

1. Ausztria
2. Magyarország

Az 1933. év folyamán fölmerült az az ötlet, hogy az iparos Ausztriát és a mezőgazdasági felesleggel rendelkező Magyarországot kellene vámszövetségben egyesíteni. Első szem-

pillantásra nyilvánvaló, hogy ennek a megoldásnak, amely az Anschluss problémáját is levénné a napirendről, mindkét országra nézve nagyelőnyei lennének. A kisantant-államok

azonban, saját hatalmi helyzetüket féltve, a legélesebb ellentállást fejtették ki ezzel a tervvel szemben egymásik képviselőjük még a hábo-
rus fenyegetőzéstől sem riadt vissza.

A Közép-Európa gazdasági rendezésére vonatkozó tervek sorozatos kudarca egy dolgot bizonyít: a Közép-Európa gazdasági rendezé-

sére irányuló próbálkozások hiábavalók mindaddig, amíg ezen a területen meg nem történik a lelkek

megbékélése, s a politikai ellentétek bölcs megoldása szilárd alapot nem szolgáltat a gazdasági kérdések elintézése számára.

NEGYEDIK RÉSZ.

Trianon Európa békéjét fenyegeti.

Trianont erőszak hozta létre. Ezért Trianont csak erőszakkal lehet fenntartani. Alább következő térképünk szemléltetően bemutatja azt a veszedelmes helyzetet, amelyet így megteremtettek. Magyarországot a béke-

szerződésnek csufolt békeparancsban leszerelték. **Megszabták, hogy a magyar hadsereg létszáma nem lehet több mint 35.000 fő. A trianoni zsákmány hasznélvezőinek, a Magyarországgal szomszédos ellensé-**

ges indulatu államoknak a fegyverkezését ellenben semmitéle korlátozásnak nem vetették alá. A kisantant államok és Magyarország katonai békelétszámának aránya mint ké- pünk mutatja

16 az 1 ellen.

A kisantant fegyverkezése.

	Csehország	Románia	Jugoszlávia	Összesen:
A hadsereg békelétszáma	160.000	232.000	150.000	542.000
A hadsereg hadilétszáma	1,300.000	1,500.000	1,150.000	3,950.000
Könnyű gépfegyverek . . .	7.300	4.000	3.300	14.600
Nehéz gépfegyverek . . .	2.500	1.000	1.000	4.500
Könnyű ágyuk	876	832	1.402	3.110
Nehéz ágyuk	456	175	180	811
Harcokcsik	100	90	30	220
Repülőgépek	850	350	360	1.560

Ezenkívül Jugoszláviában a csendőrség 450 tiszttel és 17.500

főnyi legénységgel, kilenc ezredre, két önálló zászlóaljra oszlik.

Fegyverük sokkal jobb, mint a katonaságé.

Mozgósítás esetén a három állam hadserege közel négy millió.

Magyarországot eltiltották a nehézágyuk, hadiszekerek, hadirepülőgépek és a gáztámadásra szóló főlserelések használatától is, szomszédainak pedig ugyanakkor meghagyták azt a szabadságukat, hogy

a leggyilkosabb hadieszközök tömegével gyarapítsák fegyverkezésüket. A leszerelt Magyarországot ezzel teljesen kiszolgáltatták gyűlölködő szomszédjai kényének, kedvének. **Magyarország fegyvertelen és véd-**

telen helyzete úgy vonzza a fől-fegyverkezett szomszédos országok erőszakos beavatkozását, mint a légüres tér a körülötte sűrűsödő levegőt.

Magyarország egyoldalú lefegyverzése ezért a világ békéjének állandó veszedelme.

TARTALOMJEGYZÉK.

Előszó	Oldal	3
A magyar olvasóhoz!		5
Háboru vagy béke		17
Falu Tamás : Magyar visszhang		96

ELSŐ KÉRDÉS.

Lehet-e a mai viszonyok között Európában igazi békéről és a nemzetek komoly biztonságáról beszélni?

	Oldal		Oldal
1. Az erőszakos békediktátumok rendje nem lehet állandó nyugalom alapja	19	5. A fegyveres háborútól való gazdasági félelemnek természetes következménye a népek gazdasági háboruja, ami romlásba dönti az egész világot	22
2. A bizonytalanság érzése fegyverkezési versenybe sodorja az államokat, ez pedig állandó veszedelme a békének	20	6. Csak a lelkek valódi megértése és a nemzetközi közvéleményt nyugtalanító vitás kérdések megoldása ajándékozhatja meg a világ népeit igazi békével, biztonsággal és jóléttel	23
3. A fegyverkezési verseny minden eddiginél véresebb és borzalmasabb háboruval fenyegeti a világ népeit	21		
4. A fegyverkezés örülete anyagi romlásba dönti a világot	22		

MÁSODIK KÉRDÉS.

Békés uton, békés eszközökkel meg lehet-e oldani Európa mai vitás kérdéseit?

1. Lausanneban elintézték a legnehezebbnek látszó kérdést: a jóvátételek ügyét, amivel tulajdonképpen már meg is kezdődött a békeszerződések revíziója	24	3. Számos olyan kérdést, amelyet a békeszerződések ki nem elégítő módon intéztek el, időközben sikerült elrendezni	26
2. A német-francia határ kérdését, amely a világháboru kitörésének egyik főkozója volt, a versaillesi békeszerződés véglegesen megoldotta	25	4. A még hátralevő kérdések között súlyos természetűek is akadnak, de ezek sem olyanok, hogy csak háboru segítségével lehetne őket elintézni	27

HARMADIK KÉRDÉS.

Az igazság szellemének megfelel-e a trianoni szerződés?

1. A trianoni szerződés minden békeszerződés között a legigazságtalanabb és a legkegyetlenebb	28	csonkított Magyarországgal összefüggő területen él	30
2. Trianon a három és félmillió elcsatolt magyar között olyan másfélmillió magyart szakított el hazájától, aki a meg-		3. A trianoni országdarabolás a népek önrendelkezési jogának megtagadásával és az érdekelt lakosság megkérdezése nélkül történt	31

4. A trianoni szerződés egy ezeréves országot csonkított meg	32
5. A földrajzi és kulturális szempontok Trianon ellen szólnak	33
6. Trianon nemzetiségi szempontból is összehasonlíthatatlanul rosszabb helyzetet teremtett a réginél	33
7. Magyarország nem adott arra okot, hogy tervszerűleg megfosszák idegenajku állampolgáraitól, mert Magyarország sohasem nyomta el a területén élő nemzetiségeket	35
8. A Magyarországtól elszakított nemzeti kisebbségek, az ugynevezett „felszabadítottak” is elégedetlenek új helyzetükkel	36
9. Azok az országok, amelyek megszületésüket vagy mértéktelen megnagyobbadásu-	

kat Trianonnak köszönheték, súlyos betegségekben szenvedő alakulások	37
10. Magyarországot a védekezés minden eszközétől megfosztották, ami állandó veszedelme a világbékének	39
11. A kisantant államok szövetséget kötöttek Magyarország ellen és titkos katonai szerződésekkel fenyegetik Magyarország létét és Európa békéjét	41
12. Magyarország nem érdemelte meg a trianoni szerződésben rárótt sorsot, mert nem volt bűnös a háború felidőzésében és a központi hatalmak győzedelmes korszakában sem törekedett területi hódításokra .	42
13. Magyarországot Wilson elveivel félrevezették; a fegyverszüneti szerződés megsegésével kijátszották	43
14. A trianoni szerződés félrevezetésre és csalásra épült föl	44

NEGYEDIK KÉRDÉS.

Megengedhető-e, hogy a trianoni békeszerződésben idegen uralom alá kényszerített magyarokat és egyéb nemzetiségeket a kisantant államokban állandóan üldözzék?

1. A kisebbségi jogvédelem az utódállamok területi gyarapodásának föltétele volt . .	47
2. A kisebbségi jogvédelem az utódállamokban teljesen csődöt mondott	47

3. A kisebbségi jogok védelme a megkötött szerződések alapján a nagyhatalmaknak is erkölcsi kötelességük	49
--	----

ÖTÖDIK KÉRDÉS.

Lehet-e tovább halogatni a Dunavölgyében pusztító gazdasági háború megszüntetését?

1. A mai állapot nem egyéb, mint a háború folytatása más eszközökkel	50
2. A Dunavölgyének gazdasági és politikai szétszaggatása az érdekelt államok mind-egyikét sujtotta	52

3. Csak új, gyökeres gazdasági és politikai rendezés adhatja vissza a Dunavölgyének gazdasági virágzását és politikai békéjét	53
---	----

HATODIK KÉRDÉS.

Jogosult-e, ha Magyarország békés uton és békés eszközökkel a trianoni igazságtalanság jóvátételére törekszik?

1. Egy békeszerződés sem volt még örök-érvényű	54
2. A területváltozásnak nem lehet egyedüli eszköze a háború	55
3. A békeszerződés megalkotói is módot kívántak adni a szerződés esetleges megváltoztatására	55
4. Magyarországnak különleges jogcímei is vannak a revízióra	57
5. A magyar revíziós mozgalom pacifista mozgalom	58
6. Trianon revízióját és ezzel kapcsolatban a Dunavölgyének békés és végleges ren-	

dezését, ami egész Európának érdeke, csak egy maroknyi kisebbség önzése akadályozza	59
7. Európa válsága nem oldható meg a Magyarország ellen elkövetett igazságtalanságok jóvátétele nélkül	60
8. A középeurópai zűrzavar a bolsevizmus útját egyengeti	60
9. A nemzetközi közvélemény már megérett a revízióra	61
10. Magyarország jogos és észszerű célt tűzött ki a revíziós mozgalom számára	63

Trianon térképekben és grafikonokban.

ELSŐ RÉSZ.

Oldal

Amit Trianon szétrombolt.	
1. Magyarország ezer éve Európa szívében .	65
2. Magyarországot csak akkor fedezte föl Európa, amikor az Osztrák-Magyar Monarchiát fölsoztották	66
3. A Magyar birodalom területe ezer év alatt	66
4. Magyarországot az Uristen is egységes országnak teremtette	67
5. A Magyar birodalom területének felosztása	68
6. A Magyarbirodalom lakosságának felosztása	68
7. A trianoni békeszerződés és a nemzetiségek „felszabadítása“	69
8. A trianoni határ mélyen belevágott a magyarság testébe	70
9. Trianon összehasonlítása a többi békeszerződéssel	71, 72
10. A Magyarbirodalom a világháború előtt erős gazdasági fejlődésben volt	73
11. A régi Magyarbirodalom gazdasági politikája	73
12. Trianon gazdasági rombolása	74
13. A magyar állam nagy gazdasági veszteségei	75, 76
14. Milyen békét akart kötni Magyarország szomszédaival és milyen békét erőltettek rá a szomszédok Magyarországra? .	77, 78

Oldal

15. A trianoni békeszerződés erőszak és megtevésztés eredménye	79
--	----

MÁSODIK RÉSZ.

Amit Trianon „alkotott“.

1. Cseh-Szlovákia	80
2. Jugoszlávia	81
3. Nagy-Románia	82
4. Közép-Európa politikai szétszaggatása és a bolsevista veszedelem	83

HARMADIK RÉSZ.

Gazdasági összeomlás a Dunavölgyében.

1. A világháború utáni békeszerződések állandó gazdasági válságot teremtettek Közép-Európában	84
2. A dunavölgyi országok külkereskedelmi forgalmának összezsugorodása	85
3. A dunavölgyi államok saját erejükben nem tudnak eleget tenni külföldi kötelezettségeiknek	85
4. Tervek a Dunavölgy gazdasági válságának megoldására	86, 87

NEGYEDIK RÉSZ.

Trianon Európa békéjét fenyegeti	88
---	----

Országos Széchenyi Könyvtár

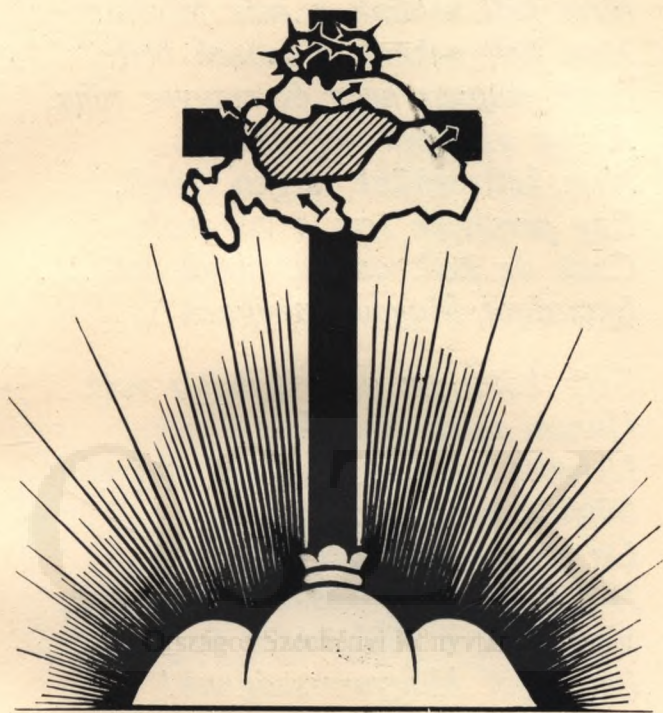
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

	Oldal		Oldal		Oldal
Adams, David	10	Churchill, Winston	42, 58	Gáztámadás	20, 22, 88
Amerika megtagadta a trianoni békeszerződés jóváhagyását	61	Clemenceau	42, 56	Genfi kisantant-értekezlet	41
Andrássy Gyula gróf	6	Clodvig fr. király	25	Georg, Lloyd	22, 25, 45, 51, 53, 55
Angell, Normann	24	Crawen-Ellis, W.	13	„Gerechtigkeits für Ungarn“ kötet	7, 8
Angol képviselők Budapesten	13	Crawford, Major	13	Germain, José	42
Angol munkáspárt álláspontja a békeszerződésekről	47	Cripps, Sir Stafford	47	Ghibu, Onisfor	35
d'Annunzio	58	Corriere del Danubio	15	„Giustizia all Ungheria“ kötet	7, 8
Anschluss-probléma	53, 87	Cot, Pierre	55, 56, 62	Goga, Oktávián	49
Antirevizions blokk	58, 59	Cummighame, Mr. John Penn	37	Gower-javaslat	9, 10
Apponyi Albert gróf	5, 6, 46, 69	Csehek a Duna vonalán	70	Gower, Sir Robert	10, 14, 32, 63
Argetoianu, v. román miniszter	49	Csehok magyarüldözése	15	Gömbös Gyula	42, 53
Astor, lord	55	Csehország életképtelensége	37	Greenwood, Artur	61
Ausztria feldarabolása	28	Csehország hadi készütsége	88	Günther Antal	6
Ausztriától való elszakadás reménye	43	Cseh-szlovákiai magyar nemzeti párt	31	Gyilkoló gázak	22
Automatikus békerrevizió	56	Csernoch János	6	Habsburg-ház	32, 66
Bacillusháboru	12, 17, 22	Daily Mail	62	Hadianyaggyárak nyeresége	22
Badoglio, olasz tábornok	44	Daladier, francia miniszterelnök	56	Hadigépek	21
Balfour, A. Z.	45	Dami, Aldo	29, 31	Hadiköltségek a világháború előtt és után	20, 22
Ballagi Aladár	6	Daniellou, Charles	29, 34, 45	Haditechnika fejlődése	12
Barnes, Georges M.	30, 45, 56	Danubian News	15	Haler H. K.	10
Barta Albert	79	Danzig szabad állam	27	Hamisított népszámlálási adatok	15
Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem	38	Davies, Rhys John	13, 39	Hannon P. J. H.	10
Bedel, Maurica	42	Dawes-terv	25	Harmsworth, Esmond	61
Belgrádi katonai egyezmény	44	Demarkációs vonalak	44, 79	Haslam, Sir John	13
Benes Eduard	15, 38, 42, 44, 46, 48, 52, 54, 63, 79	Desbons, Georges	33	Háboruk intézményes megakadályozása	55
Benes terve a Dunavölgye-kérdésben	53	„Detruirez l'Autriche-Hongrie“ c. könyv	42	Háborus bűnösök	26, 28, 42, 57
Bethlen Gábor	32	Déli harangszó eredete	32	Háborus feszültség	11, 12, 22, 43, 58
Bethlen István gróf	63	Diaz olasz tábornok	44, 79	Háborus rokkantak száma	21
Bécsi kongresszus	55	Donaukurir	15	Háborus vesztesség emberéletben	21
Bécsi minisztertanács végzetes döntése	42	Donogan ir képviselő pöre	36	Heatcote, Dudley	49
Békekongferencia	34, 44, 51	Dons, Herman	30	Henderson, Arthur	59
Békekongferencia félrevezetése az utódállamok által	31, 45, 46, 70, 79	Dunai agrárblokk terve	53	Herzeg Ferenc	6
Békeszerződések	20, 24, 25, 36, 27, 50, 55, 61	Dunavölgye-kérdés	50, 51, 52, 53, 59, 62, 63	Herriot, v. francia min. elnök	56, 58, 59, 62
Békeszerződések nem örökéletűek	54	Dunavölgyi államok eladósodása	85	Hitler Adolf kancellár	26, 62
Békeszerződések revíziója	9, 24, 25, 26, 55, 56, 61	Dupuis René	45	Hlinka	36
„Békeszerződés nem lehet sirbolt“ (Mussolini)	61	Durham, Miss Edith	49	Hodza Milán	79
„Béketárgyalás“ c. könyv	46, 47	Duteil, Henri Jean	52	Hoitsy Pál	6
„Biztonsági egyezmény“	59	Dzsingisz kán	32	Holdsworth, Herbert	13
Blum, Léon	40	Eckhardt Tibor	63	Hoover, az Egyes. All. volt elnöke	20, 25
Boeckay István	32	Elzász-lotharingiai kérdés	25, 26	Hope, A. O. J.	13
Bolszevizmus	24, 44, 54, 60, 79, 82, 83	d'Esperay, Franchet	44, 79	Horthy Miklós	6, 13, 44
Boncour, Paul, francia miniszterelnök	33, 34, 50	Európa érdeke a trianoni béke revíziója	59	Horvátok nemzeti autonómiaja	35, 37, 69
Borah szenátor	20, 28, 47	„Európa válaszuton“ könyv	5, 11, 14	Horvát szabadságharcos-mozgalom	39
Boratianu, v. román min.-elnök	49	Enrópai válság kivezető útja	60	Hunyadi János	32
Bourne, biborosérek	54	„Europa at the parting ways“ kötet	10, 15	Huszár Károly	6
Boyle, Sir Eduard	30	Fasiszta nagytanács határozata a revízió mellett	61	„Igazságot Magyarországnak“ kötet	7, 8, 14
Briand, v. francia min.-elnök	56	Fegyverszüneti szerződések kijátékszása	43, 44	Institute of Economics, Newyork	25
Brión	26	Felsőjogok	43	Inskolaüldözés a megszállt területeken	48
Brockdorf-Rantzau Ulrich gróf	25	„Felszabadított“ kisebbségek	34, 36, 43	Iványi Jenő	6
Bukaresti béke	43	Felenc József	43	Jaurès	63
Burgenland	30	Piume megszállása	58	Jehlička Ferenc	6
Bulgária területi vesztesége	29, 71	Foch marsall	26	Jeze Gaston	51
Bulgária vesztesége lakosságban	29, 70	Pöldrjai szempontok Trianon ellen	33	Jogfosztások az utódállamokban	15
Buxton, Noel	39	Pöldrreform az utódállamokban	49	Johannet, René	37, 38, 39
IV. Callotus pápa	32	Francia kormányok tartózkodó álláspontja a revízió kérdésében	61	Jugoszlávia hadikészütsége	88
Caprivi, német kancellár	63	Francia-német határkérdés	12, 24, 25, 26	„Justice for Hungary“ kötet	7, 8
Cecil, lord	56	Franciai Albert francia szenátor	37	„Justice pour la Hongrie“ kötet	7, 8
Civilizáció végveszedelme	24	Frankfurti béke	26, 55, 59	Journal des Finances	50
Chateau de Madrid	5, 6, 46	Franklin-Bouillon	55, 58	Journal de Genève	41
Cholnoky Jenő	6	Gazdasági háboru	12, 22, 23, 50, 54	Jóváátételek ügye	24, 25
		Gazdasági konferenciák	23	Karmezín János	46
		Gazdasági okok a trianoni határ megállapításánál	46	Karney Róbert	46
		Gazdasági válság	22, 53, 86, 87	Kassai jegyzőkönyv a magyar-szlovák néphatár megállapítására	46
		Gázháboru	17, 21	Kassát megfosztják a magyar nyelv használatának jogától	48

Oldal		Oldal		Oldal	
Kayser, Jacques	59	Magyar-osztrák gazdasági unió	53, 54	Népvándorlás barbár áradatai	32
Kánya Kálmán	52	Magyarország a kultúra védelmében	32	Nicolson, Harold	45
Károlyi-kormány	44, 79	Magyarország békés revíziót akar	54, 58, 59, 64	Nouvelles Danubiennes	15
Károlyi Mihály gróf	43	Magyarország feldarabolása	28	Noll, Sir Joseph	10
Kellog-paktum	55	Magyarország gazdasági fejlődése	73	Nortcliffe-lapok	61
Keynes, angol béke delegátus	25	„Magyarország helye a nap alatt” című cikk	61	Nyitrai Pribina-ünnepség	36
Kisantant-értekezlet Genfben	41	Magyarország ideális földrajzi egy-sége	33	„Nyugati front” c. könyv	42
Kisantant fegyverkezése	41	Magyarország joga a revízióhoz	56, 57	Nyugatmagyarországi kérdés	30
Kisantant hadi felkészültsége	41	Magyarország küzdelmei nemzeti jellegéért	32	Nyugdíjterhek emelkedése Osonka-Magyarországon	47
Kisantant háborús fenyegetőzése	40, 54	Magyarország nem internálta az idegeneket	43	Observer	58
Kisantant katonai szerződése Magyarországgal ellen	28, 41, 86	Magyarország nem törekedett területi hódításokra	42, 43	Olaszország hivatalos állásfoglalása a revízió mellett	61
Kisantant konferenciák	41, 42	Magyarországnak nincsen fája, vasércé, sója	51	Orosz-lengyel háború	83
Kisantant-szövetség	86	Magyarország tengerhez akarta juttatni Szerbiát	43, 78	Országhatárok, mint vámhatárok	51
Kisebbségi jogok	47, 49, 50	Magyarország területi vesztesége	28, 29, 68, 71	Osztrák-Magyar Monarchia: Európa beteg embere	66
Kisebbségi jogvédelem csődje	47	Magyarország vesztesége lakosságban	29, 68, 72	Osztrák-Magyar Monarchia hadserege 1914-ben	41
Kisebbségi panaszok	49	Magyar népszámlálás	29	Osztrák-magyar vámterület	51, 53
Kisebbségi szerződések	32, 33, 47, 48, 49	Magyar nyelvű sajtó üldözése a megszállt területeken	49	Önellátás gondolata	9, 23
Kirakattórvények Csehszlovákiában	48	Magyar Revíziós Liga	15	Önrendelkezési jog	13, 28, 31, 32, 34, 36, 43, 64, 69
Kivándorlásra csábítás a megszállt területeken	48	Magyar színészet sorsa az utódállamokban	49	Pádovai fegyverszünet	44
Klebensberg Kunó gróf	8	Magyar-szlovák nyelvhatár állandósága	35	Parmoor lord	30
Klotz, v. francia pénzügyminiszter	25	Magyar tanulók sorsa a megszállt területeken	48	Pavelics Ante	39
Korfui paktum	39	Makino, japán béke delegátus	45	Párizsi békétárgyalások	79
Korodec	39	Malypetr, cseh min. elnök	36, 38	Párizskörnyéki békeszerződések	9
Kossuths Ágost	37, 39	Mander, Geoffrey Le Mesurier	13, 63	„Peacemaking” c. könyv	45
Kossuth Lajos	32	Maniu, román min. elnök	36, 49	Pekár Gyula	6
Kramarz	53	Marghilomán, v. román min. elnök	49	Pesti Hírlap 5. 6. 7. 8. 10. 13. 45.	6, 7, 8, 10, 13, 45, 56, 59, 61, 63
Kulturális szempontok Trianon elen	33	Marguerité, Victor	42	Pesti Hírlap angol-magyar cserévonatai	13
Kun Béla	44, 83	Masaryk, cseh elnök	38	Pesti Hírlap első karácsonyi revíziós albuma	8
Kutkafalvi Miklós	6	Mason, G. K. M.	13	Pesti Hírlap négyelvtű száma 5. 6.	7
Különbéte terve Szerbiával	43	Matin, párizsi lap	26	Pesti Hírlap ötvenéves évfordulója	9
„La Hongrie de demain” c. könyv	29, 31	Mátyas magyar király	32	Pesti Hírlap revíziós könyve az iskolák számára	8, 9
„La Hongrie après le Traité de Trianon” c. könyv	33	Medinger, csehszlovák szenátor	46	Pesti Hírlap revíziós térképalbuma	7
XIV. Lajos francia király	26	Meg nem támadási szerződések	27	Petit Parisien, lap	42
Lansbury, az angol munkáspárt vezére	24	Mehmed Spaho	39	Petri Pál	6
Lansing	45, 46	Mérgézőbombatámadás	12, 20	Pézet, Ernest	60, 62
„La paix en peril” c. könyv	59	Michelet, francia történetíró	32	Pichon, francia külügyminiszter	27, 45
„La Paix” c. könyv	31	Miller, David Hunter	45, 46	Politikai béke csak a trianoni békeszerződés revíziójával lehet	54
„La rôle de la Hongrie dans la guerre polono-bolsévique” c. tanulmány	60	Millerand-level	38, 42, 45, 57, 58	Pollock	56
„La Traité de Trianon” c. könyv	29, 34, 45	Monarchia irányítása Bécsből	42	Popolo d'Italia	41
Lausannei megállapodás	24, 25	Monzie, francia szenátor	54, 42	Porszolt Kálmán	6
Laval, francia miniszterelnök	28	Moore, T. C. ezredes	10, 13	Pozsonyt megfosztják a magyar nyelv használatának jogától	48
Legfelső béketanács	79	Morning Post	57	Pribicevics Svetozár	36
Legfelső haditanács	69	Munkanélküliség	22, 23	Pribina-ünnep Nyitrán	36
Igrády Ottó dr. 3, 7, 9, 10, 11, 13.	14	Munro, Patrick	13	Progrés, lap	41
„Le Principe des nationalités” c. könyv	39	Mussolini	24, 57, 61, 62	„Quand Israël est Roi” c. könyv	42
„Le problème hongrois” c. könyv	45	„My Diary at the Conference of Paris” c. könyv	45, 46	Raffay Sándor	6
„Les problèmes de la paix” c. könyv	40	Nagy Lajos magyar király	32	Rathcreedan, lord	13
Lengvelek háborúja Vilna és Felső-Szilézia miatt	58	Napoleon békéi	54, 55	Razus Márton	36
Lengyel korridor	12, 27	Napoleon és a modern háborúk	21	Rádióhallgatási tilalom Csehszlovákiában	49
Lengyel korridor területe és népessége	27	Nándorfehérvári győzelem	32	Rákóczi Ferenc	32, 36
Lengyel-orosz háború	83	Nem, nem, soha	12, 13	Rákóczi György	32
Lengyelország felosztása	27	Nemzetek Szövetsége 7. 10. 14. 26. 27. 34, 37, 40, 48, 49, 50, 56, 57, 61	61	Reclus, francia földrajztudós	33, 67
Lengyelország tengeri kijárója	27	Nemzeti hadsereg	44	Replülőflották	21, 22
Lers Vilmos báró	6	Nemzeti kisebbségek iskoláztatási joga	35	Revizós blokk	58, 59
Leszereleési konferencia	40	Nemzetiségek helyzete Magyarországon a háború előtt	35	Revue des Deux Mondes	42
Légi támadás	20	Nemzetközi fizetések bankja	25	Revue Mondiale	60
Lévai nagygyűlés	31	Neue Freie Presse	59	Riley, Ben angol képviselő	49
Ligue d'Alsace et de Lorraine	26	Neuilly-i szerződés	28	Rizetti, olasz szenátor	7
Llewellyn-Jones, angol képviselő	13, 29, 36, 59	„New Statesman” folyóirat	49	Romains, Jules	42
Locarno	26	Newton, lord	33	Románia a Nagy Magyar Alföldön	70
Lupu dr., v. román miniszter	41	Newyork Times	63	Románia beteg államalakulat	82
Mabane, William	13	Négyhatalmi szerződés	62, 63	Románia bevonulása Budapestre	44
MacDonald, angol min. elnök	85, 86	Német-francia határkérdés	12, 24, 25, 26	Románia hadikészültsége	88
MacDonald, P. D.	13	Német moratórium	25	Románia megszállása 1918-ban	43
Mac Keag, William	13	Németország körülményeinek	21	„Rossz üzlet a háború” c. könyv	24
Macsek Vladimir	39	Németország területi vesztesége	29, 71	Rothermere, lord	61
Magyar béke delegáció	5, 6, 51, 61	Németország területi vesztesége lakosságban	29, 72	Rubinek Gyula	6
Magyar hadsereg létszáma	88	Német-osztrák vámuniós tervek	41, 53	Ruhr-vidék megszállása	25
„Magyar Hiszekegy”	58	Népszavazás	6, 13, 26, 31, 36, 45, 63, 69	Ruszka-Krajna sorsa	38, 52, 57, 80
„Magyar kérdés az angol parlamentben” c. könyv	31			Saar-terület megszállása	26
Magyar Külügyi Társaság	13			Sabin, Many	42
Magyarok kiutasítása a megszállt területekről	47, 48			Saint-Germaini szerződés	28, 34
Magyarok szenvedése a megszállt területeken	33, 48			Scotus Viator	36, 37, 39, 48, 49, 63
Magyarok üldözése az utódállamokban	29, 47			„Sándor király diktatúrája” című könyv	36

	Oldal		Oldal		Oldal
Sèvresi szerződés	27, 58	de Tesson francia képviselő	63	Vámszövetség Magyarország és Ausztria között	40, 87
Simonds, Frank D.	37	Tharaud, Jean és Jerome	42	Vámpolitika Magyarország ellen	22, 23, 52
Simon, angol külügyminiszter	62	„The League of Nations” c. könyv	56	Velencei egyezmény	31
Sinajai konferencia	42	Tisseyre, Charles	42	Versaillesi békeszerződés	24, 25, 26, 27, 31, 57
Smuts tábornok	31	Tisza István gróf	42, 43, 77, 78	Világháború költsége	22
Snowden, Lady	13	Tótok autonómiája	69	Világháború oka	17
Sommerville, D. G.	13	Törököl, képviselő	29	Villat, Louis de	60
Somsich József	6	Törököl Magyarországon	32	II. Vilmos német császár	26, 43, 78
Soproni népszavazás	31	Törököl revíziója	27, 58	Visztula melletti ütközet Lengyelország és a Szovjet közt	60
Sorel, Albert	19	Trancsényi naggyűlés	36	Vojvoda Sándor	36, 49
„Souvenirs”, Take Jonescu könyve	42	Trianon a félrevezetett bírák téves ítélete	45	Volonté, párizsi lap	56
Steed, Wickham	39, 63	Trianon a legigazságtalanabb békeszerződés	57, 72	Vörös métely	23, 61, 83
Stratégiai okok a trianoni határ megállapításánál	46	Trianon, az európai béke veszedelme	5, 42	Vörös Oroszország	27, 82, 83
Summersby, C. H.	13	Trianoni békeszerződés 7, 8, 9, 12, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 40, 42, 47, 50, 52, 56, 59, 64, 69	69	Vörös veszedelem	44
Svehla, cseh min.-elnök	37	Trianoni határ nem néprajzi határ	46, 70	Vyx, francia alezredes	44, 79
Szászok sorsa Magyarországon	35	Trianoni szerződés nemzetiségi mérlege	34	Watson, Seaton	36, 37, 39, 48, 49, 63
Szenes Béla	6	Trianoni szerződés revíziója 10, 14, 28, 36, 54, 56, 57, 59	84	Webb Colonel Baldwin	13
Szent István magyar király	32	Trianoni vámhatárok	76, 84	Wekerle Sándor	6
Szentiványi József	51	Trumbics	39	Westfáliai béke	54
Szent László magyar király	32	Tuka, egyetemi tanár	37	Willer József képviselő	29
Szerbia felosztásának terve	43	Tusár, volt cseh követ	46	Williams, Roland E. L. Vauglan	32
„Szlovák” lap betiltása	36	Ungvárt megfosztják a magyar nyelv használatának jogától	48	Wilson	30, 47, 55, 56, 63
Szlovák nemzeti tanács	37	Urmánczy Nándor	6	Wilsoni pontok	28, 31, 43, 44
Szlovákok beígért autonómiája	38	Ustasa-mozgalom	39	Wlassics Gyula báró	6
Szlovákok száma Csonka-Magyarországon	46	Utóállamok elzárkózási politikája	51, 84	Young-terv	23
Szovjet-Oroszország	82, 83	Utóállamok félelme a magyar vonzóerővel szemben	51	Zágrábi rezolúció	39
Szövetséges és Társult Hatalmak	38	Utóállamok gazdasági válsága	52	Zólyomi népgyűlés	36
Szterényi József	6	Utóállamok statisztikája	29, 34	„Zsidó nemzetiség” Jugoszláviában és Romániában	48
Taine, francia filozófus	55			Zsoldos hadsereg	40
Take, Jonescu	42				
Tardieu	31, 45, 46				
Tardieu-terv	50, 53, 87				
Tatárjárás	32				
Teleki Pál gróf	6				
Temperley	46, 47				
Templeton, W. P.	13				

IGAZSÁGOT
MAGYARORSZÁGNAK

Magyar visszhang

Irtta: Falu Tamás

*Nem kell nekünk a más folyója,
Nem kell nekünk a mások bércé,
Csak magyar hegy és magyar róna,
Ahogy az Isten rég kimérte.
Nem kell nekünk idegen égbolt,
Egy porszeme sem a világnak,
Csak az kell, ami a miénk volt . . .
Igazságot Magyarországnak!*

*Szép határunk nem is határ volt,
Hanem Isten ölelő karja.
Helyette most egy szörnyü gyászfolt
Sötétlik az árva magyarra.
De ezt a gyászövet letesszük,
Hallók hallják, lássák, kik látnak,
Vérünkkel a földgömbre festjük:
Igazságot Magyarországnak!*

*Szavunk, imánk keljen visszhangra,
Mely zúgva, hullámozva árad,
Határ határnak továbbadja,
Nép a népnek, haza hazának.
Csillag olvassza fénysugárba,
Mely zengő világűrbe vágat,
Egész Mindenség ezt kiáltsa:
Igazságot Magyarországnak!*

*

A *Pesti Hírlap* 1932 nyarán revíziós dalpályázatot hirdetett azzal a végső céllal, hogy a pályázatból győztes gyanánt kikerült költemény megzenésítve a magyar igazságharc himnusza legyen. 3074 pályamű közül a József királyi herceg díszelnöksége alatt álló bíráló bizottság 1932 augusztus 5-én tartott ülésén az ezerpengős első díjjal *Falu Tamás* versét jutalmazta. Ugy gondoltuk, a *Pesti Hírlap* legújabb revíziós albumának magyar kiadását nem fejezhetnők be méltóbban, mint ennek a gyönyörű költői alkotásnak közlésével.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

